

Aineopinnot

Yleistä aineopinnoista

Aineopinnot ovat oikeustieteen kandidaatin ja oikeusnotaarin tutkintojen runko, jossa annetaan kokonaiskuva oikeusjärjestyksen sisällöstä, kehityksestä sekä yhteiskunnallisista tehtävistä ja vaihteluksista.

Aineopinnot jakaantuvat kaikille pakollisiin opintojaksoihin ja täydentäviin, valinnaisiin opintoihin.

Ne opinto-oppaassa mainitut artikkelit, joiden digitoimiseen on saatu tekijöiltä lupa, ovat käytettävissä verkossa kirjaston kotisivun kautta (www.opiskelijakirjasto.lib.helsinki.fi/verkko/index.htm)

Pakolliset aineopinnot

Pakolliset aineopinnot ovat laajuudeltaan 78 opintoviikkoa ja ne koostuvat seuraavista yhdeksästätoista opintojaksosta:

- Velvoiteoikeus (6,5 ov)
- Kauppaoikeus (5 ov)
- Esineoikeus (4,5 ov)
- Perhe- ja jäämistöoikeus (4 ov)
- Työoikeus (4 ov)
- Maa-, vesi- ja ympäristöoikeus (4 ov)
- Eurooppaoikeus (3 ov)
- Oikeusteoria (4 ov)
- Oikeushistoria (3 ov)
- Oikeustaloustiede (3 ov)
- Kirjanpito (3 ov)
- Oikeus sosiologia (3 ov)
- Kansainvälinen yksityisoikeus (1 ov)
- Rikosoikeus (6 ov)
- Prosessioikeus (7 ov)
- Valtiosääntöoikeus (3 ov)
- Kansainvälinen oikeus (2 ov)
- Hallinto-oikeus (6 ov)
- Finanssioikeus (6 ov).

Suoritusjärjestys

Yllä esitetty aineiden järjestys on tiedekunnan suositus suoritusjärjestykseksi, vaihtoehtoisesti aineopinnot suositetaan aloitettaviksi julkisoikeuden opinnoilla valtiosäännöstä alkaen. Suosituksen noudattaminen auttaa opintojen etenemisessä, koska aiemmissa opinnoissa opittu aines tukee ja hyödyttää parhaiten myöhempiä opintoja.

Jokaisessa aineessa pakollinen aineopintojakso on aina suoritettava ennen aineen täydentäviä opintoja, ellei opettajan kanssa ole toisin sovittu.

Luentojen seuraaminen

Aineopinnoissa annettava luento-opetus on tarkoitettu tukemaan tenttiin valmistautumista. Suositeltavaa on osallistua vähintään yhteen luentosarjaan kussakin aineessa. Eräissä oppiaineissa voi kuitenkin olla pakollisia luentoja. Ks. oppiainekohtaiset suositukset tai vaatimukset.

ON-tutkinnon täydennystentin tutkintovaatimukset on merkitty pakollisten aineopintojen säädösluetteloiden jälkeen. Sikäli kun tutkintovaatimuksia ei ole opinto-oppaassa, on niistä sovittava aineen opettajien kanssa.

Ks. myös Luentojen seuraaminen kohdassa Yleistä opintojen suorittamisesta.

Täydentävät aineopinnot

Aineopintoihin sisältyvät täydentävät opinnot ovat laajuudeltaan 27 opintoviikkoa.

Täydentäviä opintoja voi suorittaa pakollisten aineopintojen aineissa ja lisäksi naisoikeudessa, oikeusinformatiikassa, lääkintä- ja bio-oikeudessa sekä urheiluoikeudessa. Täydentävien aineopintojen tarjontaan sisältyy tiedekunnassa myös aineiden välisiä opintojaksoja. Tarkista opintojakson esittelyn kohdalta voiko opintojakson liittää jonkin tiedekunnan oppiaineen täydentäviin

opintoihin vai vain vapaavalintaisten täydentävien aineopintojen kiintiöön. Täydentäviin opintoihin voidaan tiedekunnan määräämällä tavalla sisällyttää myös kieliointoja, opintoja yliopiston toisissa tiedekunnissa sekä toisissa kotimaisissa ja ulkomaisissa yliopistoissa.

Täydentävät opinnot tiedekunnan oppiaineissa

Täydentäviä opintoja voi suorittaa 3-12 opintoviikkoa opiskelijan valitsemassa aineessa. Tutkintoon voi lukea hyväksi täydentäviä opintoja enintään 12 opintoviikkoa samassa oppiaineessa (vanhasta tutkinnosta siirtyneet voivat lukea hyväkseen 15 opintoviikkoa samassa oppiaineessa). Laajemmista täydentävistä opinnoista samassa oppiaineessa otetaan maininta tutkintotodistukseen. Perustutkintoon tulee sisältyä **vähintään 3 opintoviikon laajuiset täydentävät opinnot muussa kuin positiivisoikeudellisessa aineessa**. Täydentäviin opintoihin voi sisällyttää myös tiedekunnan opetustarjontaan sisältyviä lyhyempiä opintojaksoja. Niin ikään täydentäviin opintoihin voi sisällyttää yhden opintoviikon mittaisen opintojakson, joka koostuu noin viidentoista ulkomaisen vierailuluennon seuraamisesta tiedekunnassa.

Ennen täydentävien opintojen suorittamista tulee suorittaa vastaavan aineen pakollinen aineopintojakso, ellei opettaja myönnä tästä poikkeusta. Kussakin täydentävien opintojen jaksossa on mahdollista korvata yksi tutkintovaatimuskohta opettajan kanssa sovittavalla kirjallisella työllä.

Harjoitusseminaarien suorittaminen

Osana OTK-tutkinnon täydentäviä aineopintoja tulee suorittaa kolme harjoitusseminaaria pääsäännön mukaan eri aineissa. ON-tutkinnossa ei edellytetä harjoitusseminaarien suorittamista. Seminaarit järjestetään osana täydentäviä opintoja ja ne ovat laajuudeltaan vähintään kolme opintoviikkoa. Seminaariin sisältyy kirjallisen työn (yleensä n. 12-15 s.) tai töiden tekeminen yksin tai ryhmätyönä, sen suullinen esittely, toisen opiskelijan kirjallisen työn mahdollinen

opponointi sekä mahdollisesti kirjallinen kuulustelu. Seminaarien työmuodoista ja sisällöstä ks. tarkemmin kunkin aineen kohdalla. Harjoitusseminaarit tulee olla suoritettuina syventävien opintojen projektiin ilmoittauduttaessa. Tiedekunnassa järjestetään useita sellaisia seminaareja, joita ei opiskelijan laatimasta kirjallisesta työstä huolimatta lueta harjoitusseminaareiksi.

Täydentävien aineopintojen opetussuunnitelmat ovat aineittain pakollisten aineopintojen jälkeen. Mahdollisia lisätietoja on tiedekunnan ja laitosten ilmoitustauluilla ja niitä voi kysyä myös aineen opettajilta.

Yleisöseminaarit

Opiskelijajärjestöt voivat järjestää yleisöseminaareja, joiden opetuksesta vastaavat pääosin yliopiston ulkopuoliset opettajat. Opiskelijajärjestöt voivat sopia yksittäisen oppiaineen kanssa, että tällaiseen seminaariin osallistuvalla opiskelijalle myönnetään hyvitys opintoviikkojen tai hyvityspisteiden muodossa. Edellytyksenä hyvityksen saamiselle on esseen tai luentopäiväkirjan kirjoittaminen seminaarin pohjalta. Kirjoituksen pituus on noin 5-6 sivua kutakin hyvittävää opintoviikkoa kohden. Opiskelijajärjestöt huolehtivat tiedottamisesta sekä seminaarin että hyvitysmahdollisuuden osalta.

OTK-tutkinnon täydentäviin opintoihin voidaan tällaisista yleisöseminaareista sisällyttää yhteensä enintään 3 opintoviikkoa. Suoritukset eivät voi korvata harjoitusseminaaria

Muulla suoritettujen opintojen hyväksilukeminen aineopintoihin

Muulla suoritettuja opintoja voidaan lukea hyväksi tiedekunnassa suoritettavaan tutkintoon joko korvaamalla tutkintoon kuuluvia opintoja tai sisällyttämällä niitä tutkintoon. **Korvattaessa** tutkintoon kuuluvia opintoja muualla suoritettujen opintojen tulee vastata tiedekunnan opintoja. **Sisällytettäessä** opintoja tutkintoon muualla suoritettujen opintojen ei tarvitse suoraan vastata tiedekunnassa suoritettavia opintoja, mutta niiden

tulee olla sisältönsä, laajuutensa ja vaatimustasonsa puolesta sovitettavissa tutkintoon.

Edellytyksenä muussa tiedekunnassa suoritettujen kotimaisten opintojen hyväksilukemiselle vaaditaan sitä, että kyseisiä suorituksia ei ole luettu kuuluvaksi muuhun samantasoiseen tutkintoon ja että opinnoilla on asiallinen liittyminen oikeustieteeseen yhteiskuntatieteinä.

Täydentävän opintojakson korvaavan suorituksen hyväksyy aineen opettaja, mikäli suoritus hänen harkintansa mukaan voidaan sisällyttää aineen opintoihin.

OTK-tutkinnon täydentäviin aineopintoihin voi sisällyttää **muualla suoritettuja opintoja yhteensä 15 ov**. Tähän määrään saa sisällyttää **enintään 7 ov** sellaisia **kieliopintoja**, joiden tavoitteena on vieraan kielen erityistaitojen opettaminen oikeustieteen kannalta. Mikäli täydentäviin opintoihin sisällytetään kieliopintoja, niiden määrä vähentää tutkintoon sisällytettävien muualla suoritettavien opintojen määrää. Jos esim. haluaa sisällyttää tutkintoon 7 ov kieliopintoja, voi sen lisäksi lukea tutkintoon 8 ov muita muualla suoritettuja opintoja. Jos tutkintoon ei sisällytä lainkaan ylimääräisiä kieliopintoja, voi muualla suoritettuja opintoja käyttää tutkintoon täydet 15 opintoviikkoa.

Sellaisten opintojen sisällyttämisestä, jotka eivät sijoitu mihinkään tiedekunnan oppiaineeseen, päättää tiedekunnan opintotoimikunta. Kielikeskuksen hyväksymistä suorituksista opiskelijan ei tarvitse hakea tiedekunnalta erikseen hyväksilukemispäätöstä. Hyväksilukemista ei tarvitse hakea opintotoimikunnalta, mikäli opiskelija on suorittanut kieliopintoja oikeustieteellisen tiedekunnan ja humanistisen tiedekunnan englannin kielen, romaanisten kielten ja saksalaisen laitoksen kanssa tehdyn vastavuoroisen sopimuksen perusteella. Opintotoimikunnalle osoitetut hakemukset toimitetaan opintosihteerille.

Opintotoimikunta käsittelee hyväksilukemishakemuksia noin kerran kuu-kaudessa. Opiskelija saa tiedon opintotoimikunnan hyväksilukemista opinnoista kirjeitse. Lisätietoja saa opintosihteeriltä, puh. 191 22460.

Ks. myös tiedekunnan päätös hyväksilukemisen yleisistä perusteista ja menettelytavoista kohdassa Yleistä opintojen suorittamisesta: Muualla suoritettut opinnot.

Lakikirjatentit

Seuraavat pakolliset aineopintotentit ovat lakikirjatenttejä: kirjanpito, kauppaoikeus, esineoikeus, työoikeus, ympäristöoikeus, kansainvälinen yksityisoikeus ja oikeusvertailu, rikosoikeus, prosessioikeus, valtiosääntöoikeus, hallinto-oikeus ja finanssioikeus. Prosessioikeus ja hallinto-oikeus ovat osittain lakikirjatenttejä, muut ovat kokonaisuudessaan lakikirjatenttejä. **Siviilioikeus sekä perhe- ja jäämistöoikeus eivät ole** lakikirjatenttejä. Osa täydentävien aineopintojen tenteistä on lakikirjatenttejä, ks. kunkin opintojakson kohdalta erikseen.

Lakikirjatentteihin saa tuoda lakikirjojen lisäksi sellaiset säädöskokoelman irtokappaleet tai niiden **valojäljennökset**, jotka ovat ilmestyneet Suomen Laki I ja II -teoksien tai Finlands Lag I ja II -teoksien ilmestymisen jälkeen ja jotka liittyvät tentissä vaadittaviin säädöksiin. Myös sähköisestä säädöskokoelmasta tulostettujen säädösten tenttiin tuominen on sallittua niiltä osin kun kyseiset säädökset eivät sisälly uusimpaan Suomen Laki – Finlands Lag –teokseen. EU-lakikirjan käytöstä mainitaan kunkin oppiaineen kohdalla.

Sallittuja merkintöjä tenttitilaisuuteen tuotavissa lakikirjoissa ja säädöskokoelman irtokappaleissa sekä niiden valojäljennöksissä ovat ainoastaan **alleviivaukset, pykäläviittaukset ja säädösten muutoksiin liittyvät säädöskokoelman numerot**.

Velvoiteoikeus

Velvoiteoikeuden pakolliset aineopinnot (20011)

Muista tarkistaa opetusohjelmaan tulleet päivitykset oppiaineen verkkosivuilta ennen opetuksen osallistumista!

Tavoite: 1. Systemaattisen yleiskuvan muodostaminen keskeisistä yksityisoikeudellisista säännöksistä oikeusjärjestyksen osana. 2. Kokonaiskuvan antaminen säännöksistä, jotka koskevat kansalaista yksilönä sekä yhteisöjen muodostajana, samoin kuin oikeustoimien tekemistä, sopimusvelvoitteita ja vahinkojen korvaamista koskevista normeista.

Käsiteltävä asiakokonaisuus: 1. Yksityisoikeuden systemaattiset perusteet. 2. Yksilö ja yhteisö oikeussubjektina, yksilön suoja ja nimi. 3. Oikeustoimien tekeminen omaan ja toisen lukuun. 4. Henkilö velallisena ja velkojana; velkasuhteet yleensä, erityisesti sopimussuhteet silmällä pitäen velallisen suoritusvelvollisuutta ja velkojan oikeuskeinoja sekä keskeisiä sopimustyyppejä. 5. Vahinkojen korvaaminen sopimussuhteiden ulkopuolella, vakuutuksen pääkohtia.

Laajuus: 6,5 opintoviikkoa.

Opetus

Opetusmuodot: Luennot, joihin hyväksytysti osallistumalla on mahdollista korvata yksi tutkintovaatimuskohta tai saada hyvityspisteitä tenttiin. Opetustiloina ovat pääsääntöisesti yksityisoikeuden laitoksen luentosali (YOL ls) ja seminaarisali (YOL sh). Luentosarjojen opetusmateriaaleja on imuroitavissa oppiaineen verkkosivuilta.

Oppiaineen esittelytilaisuus pidetään prof. Hemmon luentosarjan yhteydessä 8.1. klo 14 PI.

Professori **Erkki Aurejärvi** luennoi velvoiteoikeuden pääkohdista 15.3.-2.4.2004 klo 16-18 yksityisoikeuden laitoksen ls. Luentosarjasta voi saada enintään 3 hyvityspistettä.

Professori **Mika Hemmo** luennoi velvoiteoikeuden johdantokurssin 8.1. 14-18 PI, 12.1. 14-18 PII ja 14.1. 14-18 P II. Luennoilla keskitytään velvoiteoikeuden peruskäsitteisiin ja yleisiin oppeihin tenttiin valmistautumista helpottavalla tavalla. Luentosarjalta voi saada enintään 3 hyvityspistettä. Luentokuulustelut järjestetään 19.1. 15-17 PI ja 29.1. 15-17 P I.

Professor **Lena Sisula-Tulokas** föreläser om skadeståndsrätt 19., 21., 24., 25., 26., 27. och 28.11.2003 och 3.-4.12.2003 klockan 16-19, Inst. för privaträtt, föreläsningssalen. Föreläsningarna ersätter punkt 9 i tentamensfördringarna. Suomenkieliset opiskelijat voivat harjoitustehtävissä käyttää äidinkieltään.

Dosentti **Marko Mononen** luennoi kl 2004 irtaimen kaupasta YOL ls seuraavasti: 12.1.-19.1.2004 klo 14-16, 20.1.2004 klo 10-12, 21.1.2004 klo 14-16 sekä 22.1.-23.1.2004 klo 8-12. Hyväksytyt suoritukset korvaa tutkintovaatimusten kohdan 6. Luentokuulustelut ovat yksityisoikeuden laitoksen luentosalissa pe 30.1.2004 klo 14-16 ja pe 6.2.2004 klo 12-14. Professori **Heikki Halila** luennoi 12.1.-28.1.2004 klo 8-10 luotto- ja maksuvälineistä salissa P II. Luentokuulustelut salissa P I 3.2.2004 klo 15-16 ja 9.2.2004 klo 15-16. Hyväksytyt suoritukset korvaa tutkintovaatimusten kohdan 5.

Opettajat

Aurejärvi, Erkki, OTT, VT. Siviilioikeuden professori.

Hemmo, Mika, OTT. Vakuutus- ja vahingonkorvausoikeuden professori.

Halila, Heikki, OTT, VT. Urheilu-oikeuden professori.

Sisula-Tulokas, Lena, OTT. Siviilioikeuden professori.

Wilhemsson, Thomas, OTT. Siviili- ja kauppaoikeuden ruots. professori.

Bärlund, Johan, OTT, KTM. Siviili- ja kauppaoikeuden dosentti. Hoitaa ruots. yliopistonlehtorin virkaa.

Mononen, Marko, OTT. Siviilioikeuden dosentti.

Orlov, Vladimir, OTT. Kansainvälisen sopimusoikeuden dosentti.

Saarikoski, Michael, OTL, VT, VTM. Siviilioikeuden assistentti.

Nybergh, Frey, OTL, VT. Hoitaa yksityisoikeuden ruots. assistentin virkaa.

Herler, Casper, OTK, VT. Yksityisoikeuden ruots. assistentti. Virkavapaalla. Tutkija.

Kolehmainen, Esa, OTL. Tutkija.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu, joka **ei ole lakikirjatentti**. Tutkintovaatimusten kohdat 5, 6 tai 9 on mahdollista korvata niitä koskevien korvaavien luentosarjojen hyväksytyllä loppukuulustelulla. Muista pakollisten aineopintojen luentosarjoista voi saada tenttiä varten 1-3 hyvityspistettä, jos ja sen mukaan kuin kunkin luentosarjan osalta on erikseen ilmoitettu.

Tentissä on pääsääntöisesti 6 kysymystä (5 oikeustapausta ja 1 keräilykysymys), joista voi saada maksimissaan 60 pistettä. Tentissä saa käyttää enintään 3 hyvityspistettä. Hyväksytyksi tuleminen edellyttää, että saa vähintään puolet maksimipistemäärästä. Tentissä saa käyttää **enintään kaksi korvaavaa luentosarjaa**. Jos korvaavia luentosarjoja ei käytetä lainkaan tai jos niitä käytetään vain yksi, saa tentissä lisäksi käyttää enintään 3 hyvityspistettä. Tällöin tentin läpäiseminen edellyttää, että muista kuin korvatusta kysymyksestä saatujen pisteiden ja hyvityspisteiden yhteismäärä on vähintään 25 pistettä. Jos korvaavia luentosarjoja käytetään kaksi, ei niiden lisäksi saa käyttää yhtään hyvityspistettä. Tällöin tentin läpäiseminen edellyttää, että muista kuin korvatuista kysymyksistä saatujen pisteiden yhteismäärä on vähintään 20 pistettä. Korvaavista luentosarjoista

saadut pisteet eivät siten vaikuta tentin läpäisemiseen vaan ainoastaan tentistä mahdollisesti saatavaan muutoin hyväksyttävään arvosanaan. Hyväksi luettavat hyvityspisteet vaikuttavat myös tentin läpäisemiseen. Tentin läpäiseminen perustuu näin ollen kaikissa vaihtoehtoissa ensisijaisesti tenttitilaisuudessa osoitettavaan osaamiseen.

Käytettävät korvaavat luentosarjat ja hyvityspisteet tulee ilmoittaa ilmoittauduttaessa tenttiin. **Ilmoitus on sitova**. Jos esimerkiksi on ilmoitettu vain yksi korvaava luentosarja (ja tämän lisäksi ehkä joitakin hyvityspisteitä), ei tentissä voi enää käyttää kahta korvaavaa luentosarjaa, vaikka tällainen valinta olisikin ollut tehtävissä tenttiin ilmoittauduttaessa.

Pakollisesta aineopintotentistä vastaa professori Aurejärvi. Arvostelua koskevat huomautukset tulee tehdä kunkin kysymyksen korjanneelle opettajalle. Muihin tenttiä koskeviin tiedusteluihin vastaa professori Aurejärvi.

Pakolliseen aineopintotenttiin ja ON-täydennystenttiin on mahdollista ilmoittautua OODI-järjestelmän kautta. Molempien tenttien OODI-tunnistekoodi on 20011. Varmista, että ilmoittaudut oikealle tenttikierrokselle. Vanhoja tenttikysymyksiä mallivastauksineen, ohjeet asiallisen tenttivastauksen laatimiseksi sekä tarkemmat ilmoittautumis- ja muutoksenhakuohjeet ovat oppiaineen verkkosivuilla.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Hemmo, M.**, Sopimusoikeus I (2. p., 2003), ei alaviitteitä. Ei jaksoja 4.3.2-4.3.5, 6.4.1-6.4.3, 8.6, 9.5-9.7, 15.3-15.5, 16.2.2-16.2.3, 18.3.1-18.3.7, 18.4, 19.4.1-19.4.6, 21.5.
- 2) **Wilhemsson, T.**, Vakiosopimus (2. p. 1995), s. 1-44, 55-156 ja 175-183; tai sama, Standardavtal (1995), s. 1-49, 61-169 ja 189-198.
- 3) **Aurejärvi, E. – Hemmo, M.**, Velvoiteoikeuden oppikirja (1998), s. 1-277.
- 4) **Aurejärvi, E. – Hemmo, M.**, Luotto-oikeuden oppikirja (2003).

Teoksen Aurejärvi - Hemmo, Luotto-oikeuden oppikirja (2003) sijasta voi syyskuun tenttikierroksella tenttiä teokset **Aurejärvi, E.**, Luotto- ja maksuvälineet (1986) s. 1-61 ja 71-105 sekä **Aurejärvi, E.**, Takaus (2001) s.1-154. 5) 6.1) **Kivivuori, A.**, Irtaimen kaupasta (1996), s. 1-169; tai 6.2) **Wilhelmsson, T. – Sevón, L. – Koskelo, P.**, Kauppalain pääkohdat (4. p., 1998), s. 11-174; tai 6.3) **Wilhelmsson, T. – Sevón, L. – Koskelo, P.**, Huvudpunkter i köplagen, 2 p., kokonaan ja kuluttajankauppaa koskevat osat Kivivuoren em. teoksesta.

6) **Sisula-Tulokas, L.**, Kansainvälisen kauppalain pääkohdat (2002), opintomoniste. Imuroitavissa pdf-muodossa oppiaineen verkkosivuilta.

7) **Halila, H. – Hemmo, M.**, Sopimustyyppit (1996), s. 15-32, 72-112, 152-164 ja 190-203.

8) **Hemmo, M.**, Vahingonkorvausoikeuden oppikirja (2002), ei sopimusperusteista korvausvastuuta koskevaa viimeistä lukua (luku 11).

9) **Hoppu, E.**, Suomen vakuutuslaki (1997), s. 1-93.

Säädökset

Vahingonkorvauslaki 31.5.1974/412. (Si 301)

Tuotevastuulaki 17.8.1990/694. (Si 303)

L ympäristövahinkojen korvaamisesta 19.8.1994/737. (Si 304)

L rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista 21.12.1973/935. (Si 308)

L syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista maksettavasta korvauksesta 31.5.1974/422. (Si 310)

Kauppakaari, 9-13 ja 18 luvut. (Si 401)

L varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 13.6.1929/228. (Si 402)

L elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä 3.12.1993/1062. (Si 404)

Velkakirjalaki 31.7.1947/622. (Si 406)

Laki takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta 19.3.1999/361. (Si 407)

Korkolaki 20.8.1982/633. (Si 410)

A määräajasta velkomisasiissa 9.11.1868/32. (Si 415)

L velan vanhentumisesta x.x.2003/xxx (Huom!)

L asiakirjain kuolettamisesta 14.8.1901/34. (Si 416)

L asuinhuoneiston vuokrauksesta 31.3.1995/481. (Si 417)

Kauppalaki 27.3.1987/355. (Si 501)

YK:n kauppalaki 16.9.1988/796 (Si 504)

Asuntokauppalaki 23.9.1994/843. (Si 505)

Lahjanlupauslaki 31.7.1947/625. (Si 510)

Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38. Luvut 1 ja 3-12. (Yr 501)

Vakuutuslaki 28.6.1994/543. (Ra 201)

Liikennevakuutuslaki 26.6.1959/279. (Vi 203)

ON-täydennystentti

1) **Hemmo, M.**, Sopimusoikeus I (2. p., 2003), ei alaviitteitä. Ei jaksoja 4.3.2-4.3.5, 6.4.1-6.4.3, 8.6, 9.5-9.7, 15.3-15.5, 16.2.2-16.2.3, 18.3.1-18.3.7, 18.4, 19.4.1-19.4.6, 21.5.

2) **Aurejärvi, E. – Hemmo, M.**, Velvoiteoikeuden oppikirja (1998), s. 1-277.

3) **Aurejärvi, E. – Hemmo, M.**, Luotto-oikeuden oppikirja (2003).

Teoksen Aurejärvi - Hemmo, Luotto-oikeuden oppikirja (2003) sijasta voi syyskuun tenttikierroksella tenttiä teokset **Aurejärvi, E.**, Luotto- ja maksuvälineet (1986) s. 1-61 ja 71-105 sekä **Aurejärvi, E.**, Takaus (2001) s.1-154. 4) **Hemmo, M.**, Vahingonkorvausoikeuden oppikirja (2002), ei sopimusperusteista korvausvastuuta koskevaa viimeistä lukua (luku 11).

5) **Hoppu**, E., Suomen vakuutus oikeus (1997), s. 1-93.
Samat säädökset kuin pakollisissa aineopinnoissa.

Huom! Pakollisten aineopintojen luentosarjoilla ei voi korvata ON-täydennystentin tutkintovaatimuksia. ON-täydennystentissä voi käyttää enintään 2 hyvityspistettä.

Ruotsissa Jur.Kand. -tutkinnon suorittaneiden täydennystenttiin luetaan pakollisen aineopintotentin kohdat 1-2, 4-5 ja 9 sekä samat säädökset kuin pakollisissa aineopintotentissä.

Velvoiteoikeuden täydentävät aineopinnot

Täydentävät aineopinnot jaetaan neljään opintokokonaisuuteen, joiden laajuus on neljä opintoviikkoa. Opintokokonaisuudet suoritetaan kirjallisina kuulusteluina, jotka eivät ole lakikirjatenttejä. Mahdollisuudesta korvata osa tenttien tutkintovaatimuksista luentosarjoilla tai seminaarityöskentelyllä ilmoitetaan erikseen.

Tentteihin on mahdollista ja suositeltavaa ilmoittautua OODI-järjestelmän kautta. Tenttien OODI-tunnistekoodit on mainittu suluissa opintokokonaisuuden otsikon jälkeen. Esimerkiksi Vakuutus oikeuden tunnistekoodi on 20178. Varmista, että ilmoitaudut oikealle tenttikierrokselle.

Sopimus oikeus (20171)

Laajuus: 4 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja: professori **Erkki Aurejärvi**.

Suoritusajankohdat: Tenti järjestetään syyskuun, huhtikuun, toukokuun ja kesätentin tenttikierroksilla.

Tutkintovaatimukset

- 1.1) **Wilhelmsson**, T., Critical Studies in Private Law (1992), s. 1-229; *tai* 1.2) **Wilhelmsson**, T., Social civilrätt (1987), s. 19-225.
2. **Hemmo**, M., Sopimus ja delikti (1998), s. 1-389.

3. **Adlercreutz**, A., Avtalsrätt I (11. p. 2000), s. 13-338.

Professori **Heikki Halila** pitää luentoseminaarin sopimuksen tekemisestä yksityisoikeuden laitoksen luentosalissa. Seminaarin suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista ja ryhmätöiden tekemistä. Seminaarissa käydään lävitse sopimuksen tekemisen yleisiä kysymyksiä ja sovelluksia eri kohdealueilla, joista osa koskee urheilua, osa muita elämänalueita. Seminaarissa on mukana ulkopuolisia asiantuntijoita. Ennakoilmoittautuminen professori Halilalle sähköpostitse 23.-24.2.2004. Osanottajamäärä on rajoitettu. Tehtävien jako on 1.3.2004 klo 10-11 ja seminaaritilaisuuudet 15.-24.3.2004 klo 10-12. Luentoseminaari korvaa tutkintovaatimusten kohdan 1. Aktiiviosallistumisesta saadut pisteet voidaan käyttää hyväksi tentissä.

Pankki- ja rahoitus oikeus (20177)

Laajuus: 4 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja: professori **Mika Hemmo**.

Suoritusajankohdat: Tenti järjestetään syyskuun, huhtikuun, toukokuun ja kesätentin tenttikierroksella.

Tutkintovaatimukset

1. **Hemmo**, M., Pankkioikeus (2001), s. 1-433.

2. **Karjalainen, J. – Parkkonen, J.**, Arvopaperimarkkinalaki (2003), s. 1-375.
3. **Terämaa, J.**, Rahasuoritus ja sähköinen kauppa. Teoksessa Verkkokauppa-oikeus, Laine, J., (toim., 2001), s. 247-328.
4. **Ingvarsson, T.**, Borgensliknande säkerhetsrätter (2000), s. 17-233.

Kansainvälinen kauppa ja kuljetusoikeus (20175)

Laajuus: 4 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja: professori **Lena Sisula-Tulokas**.

Suoritusajankohdat: Tenti järjestetään joulukuun, helmikuun, huhtikuun ja kesätentin tenttikierroksilla.

Tutkintovaatimukset

1. **Ramberg, J.**, International Commercial Transactions (1998).
2. **Sisula-Tulokas, L.** (toim.), Ulkomaankauppa-oikeus (1999).
3. **Bernstein H. & Lookofsky, J.**, Understanding the CISG in Europe (1997).
4. **Sisula-Tulokas, L.**, Kuljetusoikeuden perusteet (2003).

Täydentävien opintojen lisämateriaali (koskee vain kansainvälistä kauppa- ja kuljetusoikeutta):

YK:n kauppalaki (Si 504)
The UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts
The Principles of European Contract Law
Romanan yleissopimus sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista (Si 403)

Dosentti **Vladimir Orlov** luennoi kansainvälisestä sopimusoikeudesta ja Venäjän sopimusoikeudesta ke 29.10. – pe 7.11.2003 YOLs klo 10-12.

Vakuutus-oikeus (20178)

Laajuus: 4 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja: assistentti **Michael Saarikoski**.

Tavoitteet: 1. Käytännöllisten perusvalmiuksien syventäminen keskeisimmässä vakuutuslajeissa 2. Vakuutus-oikeuden yleisten oppien tuntemuksen syventäminen angloamerikkalaisessa ja kotimaisessa vertailukontekstissa. 3. Keskeisten vakuutustoiminnan taloudellisten perusteiden esittely law&economics –välineistöllä.

Suoritustapa: Tenti järjestetään syyskuun, joulukuun, huhtikuun ja kesätentin tenttikierroksilla.

Tutkintovaatimukset

1. **Hoppu, E.**, Suomen vakuutus-oikeus (1997).
2. **Eskuri, S. – Hujala, T. – Hynynen, T.**, Oikeusturvavakuutus (2. p. 2002), s. 10-135.
3. **Antila, V.-A. – Erwe, O. – Lohi, I. – Salmi-nen, J.**, Vapaaehtoinen henkilövakuutus (3. p. 2003).
4. **Birds, J. – Hird, N.**, Bird's Modern Insurance Law (5th ed. 2001). ISBN 0421716703.
5. **Lyytikäinen, J.**, Moraalisen uhkapelin torjuntakeinot vakuutussopimuksissa, teoksessa Kanninen, V. – Määttä, K. (toim.) Näkökulmia oikeustaloustieteeseen 3 (1999), s. 143-162.

Sopimusriitojen ratkaiseminen välimiesmenettelyssä

Prof. **Mika Hemmo** pitää luentoseminaarin sopimusriitojen ratkaisemisesta välimiesmenettelyssä yksityisoikeuden laitoksen luentsalissa 19.4 14-16, 20.4 14-18, 22.4 14-18, 23.4 14-16, 27.4 14-18, 29.4 14-18 ja 30.4 14-16.

Suoritus (2 ov) käsittää luentoihin osallistumisen (sallittu poissaolo enintään 4 h) ja 5-6 sivua pitkän kirjallisen työn viimeisellä luentokerralla ilmoitettavasta aiheesta. Kurssista ei anneta erillistä arvosanaa, vaan suoritus joko hyväksytään tai hylätään. Kirjoitusta ei lueta harjoitusseminaariksi. Kurssille ei tarvitse ilmoittautua ennakoon.

Harjoitusseminaarit

Laajuus: 3 opintoviikkoa.

Seminaarin suoritus edellyttää opettajan ilmoituksen mukaisia kirjoitustöitä ja suullista esiintymistä seminaaritulaisuuksissa. Hyväksyty suoritus edellyttää osallistumista kaikkiin seminaaritulaisuuksiin, ellei opettaja toisin ilmoita. Osaan seminaareista ilmoittaudutaan OODIn kautta. Seminaarit ovat olleet hyvin suosittuja, minkä vuoksi aiheettomat ilmoittautumiset on peruttava viipymättä. Peruuksipaikat täytetään varasijoilta.

Professori **Erkki Aurejärvi** pitää harjoitusseminaarin sopimusoikeudesta sl 2003. Alkukokous on ma 25.8.2003 klo 16-18 YOL sh. Seminaarikokoukset ovat 2.-26.9.2003 klo 16-18 YOL sh.

Professori **Erkki Aurejärvi** pitää harjoitusseminaarin luotto-oikeudesta kl 2004. Alkukokous on to 8.1.2004 klo 15-16 YOL sh. Seminaarikokoukset ovat 12.-30.1.2004 klo 16-18 YOL sh.

Professori **Erkki Aurejärvi** pitää harjoitusseminaarin erityisistä sopimustyypeistä kl 2004. Alkukokous on ma 26.4.2004 klo 15-16 YOL sh. Seminaarikokoukset ovat 3.-21.5.2004 klo 16-18 YOL sh.

Dosentti **Marko Mononen** pitää harjoitusseminaarin sopimusoikeudesta sl 2003. Alkukokous ma 3.11.2003 klo 13-16 YOL sh. Seminaarikokoukset 24.11.-4.12.2003 klo 9-12 samassa paikassa. Ilmoittautuminen (enintään 16 osanottajaa) OODIssa 13.-30.10.2003 välisenä aikana. Seminaarin OODI-tunnistekoodi on 20184.

Dosentti **Marko Mononen** pitää harjoitusseminaarin sopimusoikeudesta kl 2004. Alkukokous ma 9.2.2004 klo 14-16 YOL sh. Seminaarikokoukset 8.3.-12.3.2004 ma, ti ja to klo 8-12 sekä ke ja pe klo 10-14 samassa paikassa. Ilmoittautuminen (enintään 15 osanottajaa) OODIssa 12.1-5.2.2004 välisenä aikana. Seminaarin OODI-tunnistekoodi on 20184.

Assistentti **Michael Saarikoski** pitää vahingonkorvaus- ja vakuutusoikeuden harjoitusseminaarin sl 2003 seuraavasti: Ilmoittautuminen OODIssa 1.-6.9.2003 välisenä aikana, alkukokous ti 9.9.2003 klo 9-12 YOL sh, kirjoitusten määräpäivä pe 10.10.2003 ja purkujakso 20.-24.10.2003 klo 13-16 YOL sh. Seminaarin OODI-tunnistekoodi on 20189. Seminaariin otetaan enintään 15 opiskelijaa ilmoittautumisjärjestyksessä. Seminaarin ohjelma on imuroitavissa oppiaineen kotisivuilta ennen alkukokousta.

Assistentti **Michael Saarikoski** pitää vahingonkorvaus- ja vakuutusoikeuden harjoitusseminaarin kl 2004 seuraavasti: Ilmoittautuminen OODIssa 1.-10.1.2004 välisenä aikana, alkukokous ti 13.1.2004 klo 10-13 YOL sh, kirjoitusten määräpäivä pe 20.2.2004 ja purkujakso 1.-5.3.2004 klo 9-12 YOL sh. Seminaarin OODI-tunnistekoodi on 20189. Seminaariin otetaan enintään 15 opiskelijaa ilmoittautumisjärjestyksessä. Seminaarin ohjelma on imuroitavissa oppiaineen kotisivuilta ennen alkukokousta.

OTL **Esa Kolehmainen** pitää harjoitusseminaarin sopimusoikeudellisista erityiskysymyksistä sl. Alkukokous ma 29.9.2003 klo 16-18 YOL sh. Seminaarikokoukset 14.-16.10.2003 ja 20.-23.10.2003 klo 18-20 samassa paikassa. Ilmoittautuminen (sähköpostitse) alkaa ma 15.9.2003 Osanottajat (enint. 16) valitaan ilmoittautumisjärjestyksen perusteella.

OTL **Esa Kolehmainen** pitää harjoitusseminaarin rakennusalan juridiikasta kl. Alkukokous ma 8.3.2004 klo 16-18 YOL sh. Seminaarikokoukset 22.-25.3.2004 ja 29.3.-1.4.2004 klo 18-20 samassa paikassa. Ilmoittautuminen (sähköpostitse) alkaa ma 23.2.2004 Osanottajat (enint. 16) valitaan ilmoittautumisjärjestyksen perusteella.

Kauppaoikeus

Kauppaoikeuden pakolliset aineopinnot (20012)

Tavoite. Pehdyttäminen keskeiseen elinkeinotoiminnan harjoittamista koskevaan kauppaoikeudelliseen sääntelyyn.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Yhteisöoikeus, 2. Kuluttajaoikeus, 3. Immateriaalioikeus, 4. Markkinaoikeus, 5. Rahoitusmarkkinoiden sääntely, 6. Elinkeinoiminnan alakohtainen sääntely.

Laajuus 5 opintoviikkoa.

Opetus

Oppiaineen esittelytilaisuus. Kauppaoikeudessa järjestetään uusille opiskelijoille aineen esittelytilaisuus pe 19.9.2003 klo 14 -16 yks.oik. laitoksen ls.

Opetusmuodot. Luennot. Osa luennoista korvaa tietyn tutkintovaatimuksiin kuuluvan teoksen tai ainakin osan siitä. Osa luennoista puolestaan oikeuttaa ainoastaan hyvityspisteisiin tentissä. Tentissä voidaan korvata enintään kaksi kysymystä korvaavilla luennoilla, minkä lisäksi tentissä voidaan hyödyntää enintään viisi (5) hyvityspistettä (ks. jäljempänä ”Suoritustapa ja suorituksen sisältö”). Mikäli opiskelija on suorittanut korvaavan luennon, voi hän muuttaa luentokuulustelusta saamansa pisteet hyvityspisteiksi seuraavasti:

Korvaava luentosarja
Hyvityspisteet

5p.	1p.
6-7p.	2p.
8-10p.	3p.

Sekä korvaavat pisteet että hyvityspisteet vanhenevat kuten luennot.

Prof. **Martti Castrén** luennoi immateriaalioikeudesta sl 6.10.-24.10. ma-pe klo 14-16 yks.oik. laitoksen ls. Luentojen hyväksytyt suorittaminen korvaa tutkintovaatimusten kohdasta 1 s. 595-721.

Vsn. prof. **Heikki Toiviainen** luennoi osakeyhtiöoikeudesta sl 16.10.-13.11. ma klo 12-14, ti, to ja pe klo 14-16 P654 (ei to 23.11.), luentokuulustelut 14.11. klo 16-18 PR sali 1 ja 24.11. klo 18-20 PII. Luentojen hyväksytyt suorittaminen korvaa tutkintovaatimusten kohdasta 1 s. 209-363.

Hän pitää yhteisöoikeuden seminaarin sl 18.9.-25.9. ja 6.10.-10.10. ma, ti, to ja pe klo 16-18 yks.oik. laitoksen sh (9.10. klo 16-20) (yhteensä 20 tuntia; edellyttää opiskelijalta kirjallista työtä ja sen esittämistä - aktiivisuus antaa max. 3 hyvityspistettä tenttiin).

Hän pitää yhteisöoikeudellista keskustelukerhoa kl ma 12.1. -26.1. ma klo 16-19, ti, to ja pe klo 16-18 yks.oik. laitoksen ls (27 tuntia, edellyttää tutustumista ennakolta yhteisöoikeuden ja arvopaperimarkkinaoikeuden peruskirjallisuuteen, esimerkiksi pakollisten aineopintojen teokseen *Rissanen* ym. mainituilta osiltaan ja/tai täydentävien aineopintojen yhteisöoikeudelliseen kirjallisuuteen - kurssin alkaessa annetaan tietoa muista keskustelun kohteiksi erityisesti tulevia kysymyksiä koskevista kirjoista ja lähteistä ja jaetaan muuta täydentävää aineistoa, pyrkimyksenä on saada osallistujat keskustelemaan tai väittelemään asioista ohjatusti; mahdollisuus saada max. 3 hyvityspistettä tenttiin). *Hyvityspisteet voidaan vaihtoehtoisesti käyttää täydentävän aineopinnon tentissä* (yhteisöoikeus).

Doc. **Johan Bärlund** föreläser om kollektivt konsumentskydd vt 19.1-29.1 må-fre kl. 10-13 (19.1 kl. 10-12) inst. för privaträtt sr. Slutförhör I fre 30.1 kl. 10-12 och slutförhör II ti 3.2 kl. 10-12 inst. för privaträtt sr. Ersätter s. 723-864 i punkt

I i tentamensfordringarna. Vi använder WebCT som stöd i undervisningen. Luentosarja on ruotsinkielinen, mutta sitä suositellaan myös suomenkielisille opiskelijoille, jotka luentokuulustelussa voivat vastata suomeksi.

OTT **Jukka Palm** luennoi aiheesta ”Markkinoiden oikeudellinen sääntely” kl 20.1.-12.2. ti-to klo 9-11 PR sali 13. Luentokuulustelu I to 12.2. klo 9-11 PR sali 13 ja luentokuulustelu II to 26.2. klo 9-11 P I. Luentojen hyväksytyt suorittaminen korvaa tutkintovaatimusten kohdasta 1 sivut 865-1051 ja kohdan 2 kokonaan. Luento käsittää muun muassa kilpailu- ja arvopaperimarkkinaoikeuden peruskysymyksiä. Luentosarjaan sisältyy harjoitustehtävien tekoa sekä keskustelua oikeudellisista ongelmista.

OTL **Petri Kuoppamäki** luennoi kilpailuoikeudesta myöhemmin erikseen ilmoitettavana aikana.

Opettajat

Castrén, Martti, OTT, VT. Kauppaoikeuden professori.

Wilhelmsson, Thomas, OTT. Siviili- ja kauppaoikeuden ruots. professori.

Toiviainen, Heikki, OTT. Kauppaoikeuden dosentti. Siviili- ja kauppaoikeuden yliopistonlehtori. Hoitaa kauppaoikeuden professorin virkaa.

Rissanen, Kirsti, OTT, VT. Kauppaoikeuden professori. Virasta vapaa

Bärlund, Johan, OTT, KTM. Siviili- ja kauppaoikeuden ruots. dosentti. Hoitaa ruots. yliopistonlehtorin virkaa.

Vüitanen, Klaus, OTL. Tutkija.

Nybergh, Frey, OTL, VT. Hoitaa yksityisoikeuden ruots. assistentin virkaa.

Palm, Jukka, OTT, VT. Kauppaoikeuden assistentti.

Oesch, Rainer, OTT, VT. Immateriaalioikeuden dosentti.

Salokannel, Marjut, OTT. Siviilioikeuden dosentti.

Timonen, Pekka, OTT, Kauppaoikeuden dosentti.

Norio-Timonen, Jaana, OTT. Tutkija.

Uotila, Timo-Jaakko, OTK, VT. Hoitaa assistentin virkaa.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu. Kuulustelussa saa käyttää lakikirjoja, Suomen Laki I ja II -teoksia tai Finlands Lag I ja II -teoksia sekä EU-oikeuden lakikirjaa. Jokainen tenttiin osallistuva ottaa itse mukaansa tarpeellisiksi katsomansa lakikirjat. Lisäksi tenttiin saa tuoda sellaisia säädöskokoelman irtokappaleita tai niiden valokopioita, jotka on julkaistu lakikirjojen ilmestymisen jälkeen. Tentissä käytettävissä lakikirjoissa ja säädöskokoelman kappaleissa ei saa olla muita merkintöjä kuin alleviivauksia, pykäläviittauksia ja säädösten muutoksiin liittyviä säädöskokoelman numeroita. Vastaustilaa kysymystä kohden on yksi sivu.

Koska lakikirjojen käyttö tentissä on sallittua, ei pelkästään oikean lainkohdan löytämisestä ja sen kopioimisesta vastauspaperiin saa pisteitä. Tätä suuremmat pistemäärät edellyttävät esseevastauksissa oppikirjoissa mainittujen, asiaan liittyvien seikkojen muistamista. Oikeustapauksissa puolestaan edellytetään että tapaukseen liittyviä oikeussäännöksiä sovelletaan kysymyksestä ilmeneviin tapauksen tosiseikkoihin. Oikeustapausten arvostelussa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, miten esitetyt johtopäätökset on perusteltu.

Tentissä hyväksytyksi tuleminen edellyttää lähtökohtaisesti sitä, että tenttijä saa vähintään puolet tentin maksimipistemäärästä. **Jos tentissä käytetään kaksi korvaavaa luentosarjaa, ei tentissä niiden lisäksi voida käyttää enää hyvityspisteitä. Tentistä läpipääsemisen lisäedellytyksenä on tällöin myös se, että tenttijän tulee saada vastattavana olevista (kolmesta) kysymyksistä vähintään 15 pistettä.** Enintään yhden korvaavan luentosarjan ohella tenttijä voi käyttää hyväkseen max. viisi (5) hyvityspistettä. Jos yksi tutkintovaatimuskohta on korvattu, hyväksytyin arvosanan saaminen edellyttää siis sitä, että korvaavasta luentosarjasta (vähintään 5 pistettä) ja muista kysymyksistä saatujen pisteiden sekä hyvityspisteiden yhteismäärä on vähintään 25.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Rissanen, K. ym.**, Yritysoikeus (1999), s. 113-486 ja 559-1051.
- 2) **Castrén, M.**, EU-Suomen markkinaoikeus (1997), s. 1-133 ja 230-277.
- 3) **Howells, G. (toim.)**, European Business Law (1996), s.1-136, 169-242 ja 273-316.

Säädökset

Tutkintovaatimuksissa mainittujen teosten lisäksi edellytetään hallittavan myös seuraava lainsäädäntö:

Henkilötietolaki 22.4.1999/523. (Si 111)
YhdistysL 26.5.1989/503. (Si 126)
Säätiölaki 5.4.1930/109. (Si 128)
Tuotevastuul 17.8.1990/694. (Si 303)
L elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä 3.12.1993/1062. (Si 404)
Asuntokauppalaki 23.9.1994/843. (Si 505)
L avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä 6.5.1988/389. (Yr 101)
L eurooppalaisesta taloudellisesta etuyhtymästä 22.12.1994/1299. (Yr 102)
Osakeyhtiölaki 29.9.1978/734. (Yr 103)
Osuuskuntalaki 28.12.2001/1488 (Yr 105)
L osuuskuntalain voimaannpanosta 28.12.2001/1489 (Yr 106)
L ulkomaalaisten yritystosten seurannasta 30.12.1992/1612. (Yr 108)
Asunto-osakeyhtiöL 17.5.1991/809. (Yr 109)
L asumisoikeusyhdistyksistä 28.11.1994/1072. (Yr 111)
L valtion liikelaitoksista 20.12.2002/1185
Kaupparekisterilaki 2.2.1979/129. (Yr 114)
Yritys- ja yhteisötietolaki 16.3.2001/244 (Yr 115)
Toiminimilaki 2.2.1979/128. (Yr 116)
Prokuralaki 2.2.1979/130. (Yr 117)
KauppakamariL 1.11.2002/878
L elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 27.9.1919/122. (Yr 201)
L kiinteistöjen ja vuokrahuoneistojen välityksestä 15.12.2000/1074 (Yr 506)
L kiinteistönvälitysluokista ja vuokrahuoneiston välitysluokista 15.12.2000/1075 (Yr 206)
L valmismatkaluokista 28.11.1994/1080. (Yr 208)
KirjanpitoL 30.12.1997/1336. (Yr 301)
KirjanpitoA 30.12.1997/1339. (Yr 302)
OikMA yksityisen osakeyhtiön perusyhtiöjärjestyksestä 29.3.2001/295 (osakeyhtiölain 2:3:n alla, Yr 103)
TilintarkastusL 28.10.1994/936. (Yr 305)
TilintarkastusA 22.12.1994/1379. (Yr 306)
Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404. (Yr 401)
PatenttiL 15.12.1967/550. (Yr 408)
L oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin 23.12.1967/656. (Yr 410)
L hyödyllisyysmallioikeudesta 800/1991. (Yr 414)
L yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin 16.1.1991/32. (Yr 416)
TavaramerkkiL 10.1.1964/7. (Yr 418)
YhteismerkkiL 5.12.1980/795. (Yr 420)
Mallioikeuslaki 12.3.1971/221. (Yr 421)
KuluttajansuojaL 20.1.1978/38. (Yr 501)
L rajat ylittävistä kieltomenettelyistä 21.12.2000/1189 (Yr 515)
Tuoteturvallisuuslaki 12.12.1986/914. (Yr 502)

Valmismatkalaki 28.11.1994/1079. (Yr 508)
L kuluttajavirastosta 18.12.1998/1056. (Yr 510)
L kuluttajavalituslautakunnasta 20.1.1978/42. (Yr 512)
L kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa 31.1.1992/72. (Yr 517)
L kilpailunrajoituksista 27.5.1992/480. (Yr 601)
L sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa 22.12.1978/1061. (Yr 605)
Markkinaoikeuslaki 28.12.2001/1527 (Yr 606)
L eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä 28.12.2001/1528 (Yr 607)
L julkisista hankinnoista 1505/1992/1505. (Yr 608)
Sähkömarkkinalaki 17.3.1995/386. (Yr 704)
Telemarkkinalaki 30.4.1997/396. (Vi 117)
L yritystoiminnan tukemisesta 15.12.2000/1068 (Yr 720)
L yritystuen yleisistä ehdoista 11.7.1997/786 (Yr 720a)
L luottolaitostoiminnasta 30.12.1993/1607. (Ra 107)
L liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista 28.12.2001/1501 (Ra 108)
SäästöpankkiL 28.12.2001/1502 (Ra 109)
L osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista 28.12.2001/1504 (Ra 110)
L ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa 30.12.1993/1608. (Ra 112)
RahoitustarkastusL 11.6.1993/503. (Ra 114)
Arvopaperimarkkinalaki 26.5.1989/495. (Ra 116)
L kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termineillä 26.8.1988/772. (Ra 117)
SijoitusrahastoL 29.1.1999/48. (Ra 118)
L sijoituspalveluyrityksistä, 26.7.1996/579. (Ra 119)
L arvo-osuusjärjestelmästä 17.5.1991/826. (Ra 120)
A arvo-osuusjärjestelmästä 22.7.1991/1073. (Ra 121)
L arvo-osuustileistä 17.5.1991/827. (Ra 122)
VakuutusyhtiöL 28.12.1979/1062. (Ra 204)
L työeläkevakuutusyhtiöstä 25.4.1997/354. (Ra 205)
L ulkomaisista vakuutusyhtiöistä 17.3.1995/398. (Ra 206)
VakuutusyhdistysL 31.12.1987/1250. (Ra 209)
L rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta 25.1.2002/44 (Ra 115)
L vakuutuksenvälittäjistä 19.2.1993/251. (Ra 213)
L henkilöstön edustuksesta yrityksen hallinnossa 17.8.1990/725. (Ty 215)
Rikoslaki 29, 30, 36, 39, 49 ja 51 luku. (Ri 101)
L ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suojatoimenpiteistä eräissä tapauksissa 29.12.1994/1521. (Va 602)
L Suomen liittymisestä Euroopan Unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 8.12.1994/1540. (Kv 101)
L eräiden valtion tukea koskevien Euroopan yhteisöjen säännösten soveltamisesta 31.12.1994/1593.
ElintarvikeL 17.3.1995/361. (Ma 201)
Alkoholilaki 1, 5, 7 ja 8 luvut 8.12.1994/1143. (So 601)
L toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 13.8.1976/693. (So 610)

Sopimukset
Euroopan yhteisön perustamissopimus (Rooman sopimus) 25.3.1957. (Kv 102)
Sopimus Euroopan Unionista 7.2.1992. (Kv 102)
Maailman kauppajärjestöjen perustamissopimus, SopS 5/1995.

ON-täydennystentti

Tutkintovaatimukset

- 1) **Rissanen, K. ym.**, Yritysoikeus (1999), s. 113-486 ja 559-1051.
- 2) **Castrén, M.**, EU-Suomen markkinaoikeus (1997), s. 1-133 ja 230-277.

Kauppaoikeuden täydentävät aineopinnot

Suoritustapa. Kirjalliset kuulustelut tai harjoitusseminaarit. Kauppaoikeudessa voidaan suorittaa täydentävinä aineopintoina enintään kaksi 4 ov:n kirjallista kuulustelua ja kaksi 3 ov:n harjoitusseminaria, kuitenkin siten, että tutkintoon saa sisällyttää kauppaoikeuden täydentäviä opintoja enintään 12 opintoviikkoa. 12 opintoviikkoa ylittävistä suorituksista tehdään kuitenkin merkintä tutkintotodistukseen.

Kirjalliset kuulustelut. Valittavana on neljä eri linjaa: yhteisöoikeus, immateriaalioikeus, markkinaoikeus ja kuluttajaoikeus. Kussakin on mahdollisuus suorittaa kirjallinen kuulustelu (5 ov) kolmesti vuodessa. Lkv 2003-2004 täydentäviä opintoja voi suorittaa seuraavasti: yhteisö- ja kuluttajaoikeus syyslukukauden ensimmäisellä (pe 3.10.), kevätlukukauden ensimmäisellä (pe 6.2.) ja viimeisellä tenttikierroksella (ke 12.5.) sekä immateriaali- ja markkinaoikeus syyslukukauden viimeisellä (ke 3.12.), kevätlukukauden toisella kierroksella (ma 22.3.) sekä kesätentissä (yleensä elokuun alussa).

Kaikki kirjalliset kuulustelut ovat lakikirjatenttejä. Mukaan saa siten ottaa myös EU-oikeuden lakikirjan. Opiskelijoiden edellytetään hallitsevan tutkintovaatimuksissa mainittujen teosten lisäksi myös samaa aihepiiriä koskevan lainsäädännön.

Korvaavuus. Yksi tai useampi kirjallisen kuulustelun tutkintovaatimukseen kuuluvista teoksista voidaan vastaavan opettajan kanssa sopimalla korvata tekemällä jostain alaa koskevasta väitöskirjasta tai muusta tutkimuksesta kirja-analyysi. Myös korvaavia tai hyvityspisteluentoja voidaan järjestää eri linjoilla. Jos jokin tutkintovaatimukseen kuuluva kirja on suoritettu jo aikaisemmin, tulee opiskelijan sopia vastaavan opettajan kanssa jonkin muun teoksen lukemisesta.

Yhteisöoikeus

Laajuus 5 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja prof. Heikki Toiviainen.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Kyläkallio, J. - Iiro, O. - Kyläkallio, K.**, Osakeyhtiö (2002), s. 39-75, 138-346, 494-570 ja 842-1091 tai **samat**, Osakeyhtiö (2000), s. 37-73, 135-348, 497-569 ja 821-1050.
- 2) **Wilhelmsson, T. - Jääskinen, N.**, Avoimet yhtiöt ja kommandiittiyhtiöt (2001) tai **samat**, Öppet bolag och kommanditbolag (1989) tai **Halila, H. - Tarasti, L.**, Yhdistysoikeus, 2. p., josta luetaan yksityisoikeudellinen osuus, s. 55-329 ja 428-444.
- 3) **Johansson, S.**, Nials svensk associationsrätt i huvuddrag (2001) tai **Nial, H. - Johansson, S.**, Svensk associationsrätt (1998) tai **Dine, J.**, Company Law (2001).
- 4) **Villiers, C.**, European Company Law - Towards Democracy? (1998) tai **Dine, J.**, The Governance of Corporate Groups (2000).

Opetusmuodoista ks. edellä pakollisten aineopintojen yhteydessä mainitut luentsarjat.

Immateriaalioikeus

Laajuus 5 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja OTT Jukka Palm.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Castrén, M.**, Toiminimi (1984), s. 15-210 tai uudempi painos tai **Essen, E.**, Företagsrätt (1998).
- 2) **Koktvedgaard, M. - Levin, M.**, Lärobok i Immaterialrätt (2000, 6. upplaga).
- 3) **Godenhielm, B.**, Patentskyddets Omfattning (1994).
- 4) **Haarmann, P-L.**, Tekijänoikeus ja lähioikeudet (1999).

- 5) **Salmi, H. - Häkkänen, P. - Oesch, R. - Tommila, M.**, Tavaramerkki (2001) s. 36-170 ja 263-437 sekä **Palm, J.**, Tavaramerkki, kilpailu, alkuperä (2002) s. 1-32, 139-215 ja 259-302.

Markkinaoikeus

Laajuus 5 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja prof. **Martti Castrén**.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Alanen, J.**, Tavaroiden vapaa liikkuvuus Euroopan unionissa (2002) tai **Aaltonen, M. - Saarinen, P. - Waismaa, M.**, Johdatus yhteismarkkina-oikeuteen (1993), s. 1-290.
- 2) **Leivo, K. - Leivo, T.**, Euroopan yhteisön kilpailuoikeus (1997).
- 3) **Karjalainen, J. - Parkkonen, J.**, Arvopaperimarkkinalaki (2003)
- 4) **Bernitz, U.**, Otillbörlig konkurrens mellan näringsidkare (1993) tai **Hiltunen, S. - Tammivuori, K. - Wallin, C-H.**, Yrityskauppa- ja valvonta (1998) n.320 s. tai **Mentula, A.**, Kartellit Suomen ja EY:n kilpailuoikeudessa (2002)

Kuluttajaoikeus

Laajuus 5 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Norio-Timonen, J.**, Kuluttajavakuutusten vertailtavuus ja sääntely (1997) tai **Viitanen, K.**, Lautakuntamenettely kuluttajariitojen ratkaisukeinona (2003), s. 1-225, 393-402 ja 461-553.
- 2) **Wilhelmsson, T.**, Twelve Essays on Consumer Law and Policy (1996) tai **Grobgeld, L.**, Konsumenträtt. Regler till hjälp och skydd för konsumenterna (1999).
- 3) **Howells, G. - Wilhelmsson, T.**, EC Consumer Law (1997).

Harjoitusseminaarit

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kauppa-oikeudessa järjestetään vuosittain harjoitusseminareja eri aihepiireistä. Mikäli harjoitusseminariin ilmoittautuneiden kesken joudutaan suorittamaan karsintaa, etusija annetaan opiskelijoille, jotka ovat suorittaneet ennen harjoitusseminaria sen kauppaoikeuden täydentävien opintojen kirjallisen kuulustelun, joka aihepiiriltään on lähinnä seminaarin aihetta.

Harjoitusseminaarin aikana opiskelija laatii kirjallisen harjoitustyön, jonka ohjeitus on 15-25 sivua ja joka osoittaa, että kirjoittaja on perehtynyt hyvin aiheeseensa liittyvään koti- ja ulkomaiseen oikeudelliseen lähdeaineistoon. Harjoitusseminaarin aikana voidaan edellyttää muunkinlaisia suorituksia, esimerkiksi opponointia.

Prof. **Martti Castrén** pitää harjoitusseminaarin markkinaoikeudesta sl 10.11.-21.11. ma-ke ja pe klo 14-16 yks.oik. laitoksen sh. Alkuluennot ja ilmoittautuminen 17.9. klo 16-19 samassa paikassa.

Vsn. prof. **Heikki Toiviainen** pitää harjoitusseminaarin yhteisöoikeuden ajankohtaisista kysymyksistä sl 17.11-28.11.2002 ma klo 16-18, ti klo 18-20, to ja pe klo 16-18 yks. oik. laitoksen sh. Mukaan otetaan ilmoittautumisjärjestyksessä enintään 16 opiskelijaa. Alkukokoukset to 9.10. ja pe 10.10. klo 14-16 samassa paikassa.

Tutkija, OTT **Jaana Norio-Timonen** pitää vakuutus- ja pankkitoiminnan harjoitusseminaarin. Aiheiden jako ja johdantoluento ma 13.10. klo 18-20 sekä seminaarijakso 17.11.-4.12.ma-to paitsi ti 18.11. ja ti 25.11. klo 18-20 yks.oik. laitoksen sh. Ennakoilmoittautumiset sähköpostitse viimeistään ma 6.10.2003. Seminaariin otetaan ilmoittautumisjärjestyksessä enintään 14 osallistujaa.

Immateriaalioikeuden harjoitusseminari pidetään kl myöhemmin erikseen ilmoitettavana aikana.

Esineoikeus

Esineoikeuden pakolliset aineopinnot (20013)

Tavoite. 1. Kokonaiskuvan antaminen esineoikeudellisista käsitteistä ja periaatteista sekä normeista, jotka sääntelevät omaisuuden vaihdantaa ja omaisuuden käyttämistä vakuutena. 2. Kokonaiskuvan antaminen esineoikeudellisten kollisionien ratkaisuperusteista ja ratkaisemisesta. 3. Yleiskuvan antaminen vakuusmuodoista ja kiinteistön luovutusten sääntelystä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Esineoikeuden yleiset opit, peruskäsitteet ja periaatteet. 2. Aineelliset ja aineettomat varallisuusobjektit. 3. Varallisuusoikeuksien vaihdanta ja dynaaminen suoja. 4. Erilaiset vakuusmuodot. 5. Kiinteistön vaihdanta ja kiinteistökirjaamisjärjestelmä.

Laajuus 4,5 opintoviikkoa.

Opetus

Opetusmuodot. Luennot. Luentokuulustelun hyväksytystä suorittamisesta voi saada enintään 3 hyvityspistettä tenttiin. Tentissä läpikäydyssä huomioidaan enintään yhteensä 3 hyvityspistettä. Tentin arvosanan määräytymisessä voidaan kuitenkin ottaa huomioon enintään 6 hyvityspistettä. Täydennystentissä hyvityspisteitä voi vastaavasti käyttää 2 läpikäydyssä ja arvosanaan 4. Ruots. yliopistonlehtori Johan Bärlund pitää aineessa korvaavan luentosarjan (ks. alla). Tentissä hyväksytyksi tulemiseen vaaditaan puolet maksimipistemäärästä.

Opiskelijoille järjestetään **yleinen keskustelutilaisuus** to 11.3.2004 klo 10-12 yksityisoikeuden laitoksen luentsalissa. Tilaisuudessa käsitellään mm. aineen opetukseen osallistumisen järkevää ajoitusta ja hyvän tenttimenestyksen laadullisia vaatimuksia.

Professori **Jarno Tepora** luennoi vakuusoikeuden keskeisistä opeista yksityisoikeuden laitoksen luentsalissa 6.10.-17.10.2003 ma-pe klo 10-12, (24 t) kuulustelu 20.10. ja 27.10. Enintään 3 hyvityspistettä.

Professori **Jarno Tepora** luennoi esineoikeuden yleisistä opeista yks. oik. laitoksen ls 19.4.-30.4. 2004 ma-pe klo 10-12, (24 t) kuulustelu 4.5. ja 10.5. Enintään 3 hyvityspistettä.

Dos. **Janne Kaisto** luennoi systemaattisesta varallisuusoikeudesta kl 25.2.-28.4. ke klo 14-16 (10.3. ja 17.3. klo 12-14) yks. oik. laitoksen ls. Enintään 3 hyvityspistettä.

Doc. **Johan Bärlund** håller en kurs i fastighetsköp under vt. Kursen bygger på problembaserad inläring (PBI) och förutsätter aktivt deltagande. Under kursen skriver varje student en studiedagbok, varför något separat slutförhör inte hålls. Med ryms 12 studenter i anmälningsordning. Kursen hålls 29.3 kl. 10-14, 2.4 kl. 10-12, 5.4 kl. 10-14, 8.4 kl. 10-12, 13.4 kl. 12-16, 19.4 kl. 10-12, 23.4 kl. 10-14, 26.4 kl. 10-12 och 29.4 kl. 10-14, institutionen för privaträtt sr. Kursen ersätter boken Tepora, J. & Kartio, L. & Koulou, R. & Wirilander, J.: Kiinteistön käyttö ja luovutus (4. p. 2002) till de delar som ingår i tentamensfordringarna. Kurssia suositellaan myös suomenkielisille opiskelijoille, jotka saavat käyttää omaa äidinkieltään keskusteluissa ja kirjallisisissa töissä.

Opettajat

Tepora, Jarno, OTT, VT. Siviilioikeuden professori.

Wilhelmsson, Thomas, OTT. Siviili- ja kauppa-oikeuden ruots. professori.

Bärlund, Johan, OTT, KTM. Siviili- ja kauppa-oikeuden ruots. dosentti. Hoitaa ruots. yliopistonlehtorin virkaa.

Kaisto, Janne, OTT. Siviilioikeuden dosentti. Yliopistonlehtori.

Erme, Tero, OTK, LL.M. Esineoikeuden assistentti.

Kolehmainen, Esa, OTL. Tutkija.

Wainio, Marko, OTL, VT. Asianajaja.

Hakkola, Esa, OTK. Tutkija.

Koska lakikirjojen käyttö tentissä on sallittua, ei pelkästään oikean lainkohdan löytämisestä ja kopioimisesta vastauspaperiin saa pisteitä. Hyväksyttävät vastaukset edellyttävät esseevastauksissa oppikirjoissa mainittujen, asiaan liittyvien seikkojen esittämistä. Oikeustapauksissa puolestaan edellytetään, että tapaukseen liittyviä oikeussäännöksiä myös sovelletaan kysymyksestä ilmeneviin tapauksen tosiseikkoihin. Oikeustapausten arvostelussa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, miten esitetyt johtopäätökset on perusteltu.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu. Suositeltavaa on, että siviilioikeus on suoritettu ennen kirjalliseen kuulusteluun tuloa. Kuulustelussa käytetään Suomen Laki I ja II -teoksia tai Finlands lag I ja II -teoksia sekä EU-lakikirjaa. Lisäksi tenttiin saa tuoda sellaiset säädöskokoelman irtokappalet tai niiden valojäljennökset, jotka ovat ilmestyneet lakikirjojen julkaisemisen jälkeen. Tentissä käytettävissä lakikirjoissa ja säädöskokoelman kappaleissa ei saa olla muita merkintöjä kuin alleviivauksia, pykäläviittauksia ja säädösten muutoksiin liittyviä säädöskokoelman numeroita. Vastaustilaa kysymystä kohden on yksi sivu, ellei toisin ilmoiteta.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Kartio, L.,** Esineoikeuden perusteet (2001), vain sisentämätön teksti.
- 2) **Havansi, E.,** Esinevakuusoikeudet (2.p. 1992), s. 1-38, 53-180, 277-339, 348-415, 423-434, 463-491 ja 509-540.
- 3) **Havansi, E.,** Kiinteistöpanntioikeus uuden maakaaren mukaan (1996), s. 50-70, 82-209, 302-318 ja 353-370.
- 4) **Tepora, J. - Kartio, L. - Koulu, R. - Wirilander, J.,** Kiinteistön käyttö ja luovutus (4.p 2002), luvut 8-9, 12-23 ja 25 sekä **Kartio, L. - Jokela, M. - Ojanen, I.,** Maakaari (1997), s. 159-178, 197-330 ja 485-527. Kevätlukukaudella 2004 luetaan Maakaari-teoksen uusi painos myöhemmin ilmoitettavin osin.

Säädökset

Irtaimen omaisuuden vaihdanta ja yleinen esineoikeus

L varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 13.6.1929/228. (Si 402)

Kauppakaari, 1:5; 9:5, 8, 10, 12, 13; 10-12 luku; 13:2, 3; 18:1-10. (Si 401)

L takauksesta ja vierasvelkapanttauksista 19.3.1999/361 (Si 407)

A Rikoslain voimaannpanosta 19.12.1889/39, 11-12 §. (Ri 102)

Velkakirjalaki 31.7.1947/622. (Si 406)

Kauppalaki 27.3.1987/355. (Si 501)

L osamaksukaupasta 18.2.1966/91. (Si 506)

Kuluttajansuojal. 20.1.1978/38, 2, 3, 7 ja 10 luvut sekä 12:1. (Yr 501)

L eräistä yhteisomistussuhteista 25.4.1958/180. (Si 621)

Lahjanlupauslaki 31.7.1947/625. (Si 510)

Löytötavaralaki 26.8.1988/778. (Si 512)

L elinkeinonharjoittajan oikeudesta myydä noutamatta jäänyt esine 15.7.1988/688. (Si 427)

L holhoustoimesta 1.4.1999/442 (Si 121)

Avioliittolaki 13.6.1929/234, 34-45, 52-58, 66, 86 ja 89 §. (Si 201)

Perintökaari 5.2.1965/40, 12:1-9, 14:1, 5; 16:1, 2; 17:3, 18:1, 2; 19:13; 23:9-11; 25 luku. (Si 235)

L arvo-osuusjärjestelmästä 17.5.1991/826. (Ra 120)

L arvo-osuustileistä 17.5.1991/827. (Ra 122)

Osakeyhtiölaki 29.9.1978/734, 2:14; 3:5, 9, 11, 13; 5:1; 7:1; 12:7. (Yr 103)

Asunto-osakeyhtiölaki 17.5.1991/809, 1-3, 19, 45, 54, 55 §. (Yr 109)
AsumisOikL 16.7.1990/650. (Yr 112)
Asuntokauppal. 23.9.1994/843. (Si 505)
L kiinteistöjen ja vuokrahuoneistojen välityksestä 15.12.2000/1074 (Yr 506)
L kiinteistönvälitysluokista ja vuokrahuoneistojen välitysluokista 15.12.2000/1075 (Yr 206)
MaanvuokraL 10.2.1961/82. (Si 629)
L asuinhuoneiston vuokrauksesta 5.4.1995/481. (Si 417)
L liikehuoneiston vuokrauksesta 5.4.1995/482. (Si 418)

Kiinteistö- ja kirjaamisoikeus

Maakaari 12.4.1995/540. (Si 601)
L maakaaren voimaannosta 12.4.1995/541. (Si 601a)
Oikeudenkäymiskaari, 17:43. (Pr 101)
KaupanvahvistajaA 5.12.1996/958. (Si 603)
L lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä 27.3.1987/353. (Si 605)
Varainsiirtoverolaki 29.11.1996/931. (Ve 406)
Etuostolaki 5.8.1977/608. (Si 625)
L kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta 29.7.1977/603, 1-3 luvut ja 10 luku. (Si 626)
L ulkomaalaisten yritystalojen seurannasta 31.12.1992/1612. (Yr 108)
KiinteistönmuodostamisL 21.4.1995/554, luvut 4 ja 14. (Ym 101)
Maankäyttö- ja rakennusL 5.2.1999/132, 34 ja 89 § ja 13 luku. (Ym 201)
Maankäyttö- ja rakennusA 10.9.1999/895, 13 luku. (Ym 202)
L eräistä naapurussuhteista 13.2.1920/26. (Ym 302)
Maa-ainesL 24.7.1981/555. (Ym 507)

Rahoitus- ja vakuusoikeus

L luottolaitostoiminnasta 31.12.1993/1607. (Ra 107)
RahoitustarkastusL 11.6.1993/503. (Ra 114)
L rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta 25.1.2002/44. (Ra 115)
ArvopaperimarkkinaL 26.5.1989/495, 4 luku. (Ra 116)
SijoitusrahastoL 29.1.1999/48, luvut 1, 4-5, 7-14, 20-21. (Ra 118)
KiinteistörahastoL 1173/1997. (Ra 118a)
L sijoituspalveluyrityksistä 26.7.1996/579. (Ra 119)
MeriL 15.7.1994/167. (Vi 301)
AlusrekisteriL 11.6.1993/512. (Vi 313)
AluskiinnitysL 29.7.1927/211 (Si 424)
YrityskiinnitysL 24.8.1984/634. (Si 421)
AutokiinnitysL 15.12.1972/810. (Si 423)
L kiinnityksestä ilma-aluksiin 15.6.1928/211. (Si 425)

Aineellinen insolvenssioikeus

L yrityksen saneerauksesta 25.1.1993/47, (Pr 501)
L yksityishenkilön velkajärjestelystä 25.1.1993/57. (Pr 504)
Konkurssisääntö 9.11.1868/31, 9, 10, 32, 33-33a, 34, 45, 46-48, 54-55, 71, 75, 76 ja 80 §. (Pr 506)
L takaisinsaannista konkurssipesään 26.4.1991/758. (Pr 507)
L velkojien maksunsaantijärjestyksestä 30.12.1992/1578. (Pr 508)
L eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista 26.11.1999/1084. (Pr 512)
UlosottoL 3.12.1895/37, 3-4, 35, 36, 36a ; 4, 5 ja 7 luvut. (Pr 601)

ON-täydennystentti

- 1) **Havansi, E.**, Esinevakuusoikeudet (2.p. 1992), s. 1-38, 53-180, 277-339, 348-415, 423-434, 463-491 ja 509-540.
- 2) **Tepora, J. - Kartio, L. - Koulu, R. - Wirlander, J.**, Kiinteistön käyttö ja luovutus (4.p 2002), luvut 8-9, 12-23 ja 25 **sekä Kartio,**

L. - Jokela, M. - Ojanen, I., Maakaari (1997), s. 197-330 ja 485-527. Kevätlukukaudella 2004 luetaan Maakaari-teoksen uusi painos myöhemmin ilmoitettavain osin.

Säädökset kuten pakollisissa aineopinnoissa.

Esineoikeuden täydentävät aineopinnot

Täydentäviin opintoihin voi osallistua pakollisen aineopintotentin hyväksytyen suorituksen jälkeen. **Täydentävät opinnot eivät ole lakikirjatenttejä.** Täydentävien opintojen kirjalliseen kuulusteluun ilmoitaudutaan samalla tavalla kuin pakollisten aineopintojen tentteihin. Täydentävien opintojen kuulustelut järjestetään pakollisten aineopintotenttien yhteydessä siten, että jokaisessa täydentävässä aineopintojaksossa on vähintään kolme kuulustelua lukuvuodessa. Yhden kohdan kustakin tutkintovaatimuksesta voi korvata kirjallisella esseellä vastuopettajan kanssa soveltavasta aiheesta.

Lkv 2003-2004 täydentävien opintojen tenttejä voi suorittaa seuraavasti:

Omistus ja kirjaaminen:
syyskuu, tammikuu ja maaliskuu
Rahoitus- ja vakuudet:
syyskuu, maaliskuu ja toukokuu

Lisäksi kesätentissä voi suorittaa minkä tahansa täydentävien opintojen kuulustelun.

Huom: tarkista tenttimahdollisuutesi.

Omistus ja kirjaaminen

Tavoite Yksityiskohtaisen kuvan antaminen omistusoikeudesta varallisuus oikeutena ja muiden esineoikeuksien suhteesta omistusoikeuteen. Yksityiskohtaisen kuvan antaminen kirjaamisjärjestelmistä ja kirjaamisen yleisistä periaatteista.

Käsiteltävä asiakokonaisuus 1. Omistus- ja hallintaoikeuden sisältö ja suoja. 2. Aineellisen kirjaamisjärjestelmän yleiset säännöt ja periaatteet. 3. Kiinteistökirjaamisjärjestelmä.

Laajuus 4 opintoviikkoa.

Vastuopettaja OTL, AA Marko Wainio.

Opetus Dos. **Janne Kaisto** ja OTL, AA **Marko Wainio** pitävät luentosarjan kl 22.3.-26.3. ma-pe klo 18-20 yks. oik. laitoksen ls. Ensimmäisellä luentokerralla annetaan case-tyyppiset ryhmätyötehtävät, jotka puretaan oikeudenkäynnin luonteisesti 13.4-16.4. ti-pe klo 18-20 samassa paikassa. Luentokuulustelut ma 19.4. ja 26.4. klo 18-20 samassa paikassa. Korvaa kaksi tutkintovaatimuksen kohtaa opiskelijan valinnan mukaan.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö Kirjallinen kuulustelu.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Zitting, S.**, Omistajanvaihdoksesta (1951), s. 1-102 ja **Kaisto, J.**, Oikeustoimen tehottomuus, kollisio ja dynaaminen suoja, Juhlajulkaisu Erkki Havansi (2001), s. 51-85.
- 2) **Tepora, J.**, Omistuksenpidätyksestä (1984), s. 1-119.
- 3) **Forsell, H.**, Tredjemansskyddets gränser (1976).
- 4) **Wainio, M.**, Kiinteistökirjaamisjärjestelmästä ja niiden kehityksestä Pohjoismaissa - kaksi näkökulmaa (1997), s. 137-194 sekä **Kartio, L. - Jokela, M. - Ojanen, L.**, Maakaari (1997), s. 195-343 ja 371-391.
- 5) **Tepora, J.**, Erityiset oikeudet maakaaren kirjaamisjärjestelmässä, Kirjoituksia varallisuus-oikeudesta muuttuvassa toimintaympäristössä (2000), s. 221-277.

Vaihdanta ja insolvenssi

Tavoite Opiskelijat saavat käsitteelliset edellytykset tarkastella erilaisia vaihdantajärjestelyjä erityisesti ulosmittauksen ja konkurssin näkökulmasta. Opiskelijat saavat yksityiskohtaisen kuvan velkojasuojaa ja takaisinsaantia koskevista säännöistä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus 1. Oikeustointen sitovuus velkoihin nähden. 2. Takaisinsaantilain sääntely. 3. Erityisrahoitusjärjestelyt velkojien näkökulmasta.

Laajuus 6 opintoviikkoa.

Vastuopettaja Dos. **Janne Kaisto**.

Opetus

Kurssia ei voi suorittaa erillistentin. Kurssille ilmoittaudutaan vastuopettajalle viimeistään 15.9 mennessä (aikaisintaan 1.9). Osallistujat valitaan ilmoittautumisjärjestyksen perusteella. Osanottajamäärä on rajoitettu, enintään 14 henkilöä. Kurssin voi opiskelijan niin halutessa käyttää harjoitusseminaarina.

Alkukokous pidetään ke 17.9. klo 12-16 yks. oik. laitoksen sh. Alkukokouksessa sovitaan kirjallisten seminaaritöiden aiheista ja kerrotaan kurssin kulusta. Alkukokouksen yhteydessä pidetään johdantoluento.

Osallistujien on otettava osaa ongelmalähtöiseen opetukseen 22.9.-10.10. ma klo 15-16 ja pe klo 13-16 (10.10. klo 9-12) yks. oik. laitoksen sh.

Seminaarijakso pidetään 26.11.-28.11 ke-pe klo 14-16 ja 1.12.-4.12. ma-to klo 16-18.

Kurssin päätteeksi järjestetään loppukuulustelu, jossa esitetään kysymyksiä ongelmalähtöisessä opetuksessa tarkastelluista asioista ja myös seminaaritöistä. Lisäksi edellytetään kurssin aikana sovitun materiaalin (laajuus enintään 700-800 sivua) lukemista.

Loppukuulustelun (3 h) voi suorittaa aineopintotentin yhteydessä joko 19.1. tai 8.3. Kurssin arvosana määräytyy puoliksi seminaarityön ja puoliksi loppukuulustelun perusteella.

Rahoitus- ja vakuudet

Tavoite Yksityiskohtaisen kuvan antaminen erilaisista rahoitusmuodoista sekä omaisuuden käyttämisestä luoton vakuutena; yksityiskohtaisen kuvan antaminen tavallisten ja vakuusvelkojien asemasta yleis- ja erillistytäntöönpanossa.

Käsiteltävä asiakokonaisuus 1. Rahoitusmuodot, 2. Vakuusmuodot, 3. Vakuuksien sivullisittomuus ja asema erillis- ja yleistytäntöönpanossa.

Laajuus 5 opintoviikkoa.

Opetusmuodot Luennot ja ryhmätyöt. Näiden pohjalta luentokuulustelu, jonka hyväksytyt suoritukset korvaa tutkintovaatimusten kohdat 2, 5, 6 ja 7. Osanottajamäärä rajoitettu (maksimissaan 20 henkilöä). Ilmoittaudutaan etukäteen vastuopettajalle. Ilmoittautumisia otetaan vastaan 10.1.04 jälkeen. Ilmoittautuminen on sitova. Osanottajat valitaan ilmoittautumisjärjestyksen perusteella.

Vastuopettaja Professori **Jarno Tepora**.

Opetus

Prof. **Jarno Tepora** ja ass. **Tero Erme** luennoivat rahoitus- ja vakuusoikeudesta kl 2.2.-6.2.04 ma-pe klo 14-16 ja jakavat ryhmätyöt. Näiden purku 23.2.-26.2.04 ma-to klo 14-18.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. Kuulustelussa ei saa käyttää lakikirjaa.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Tepora, J.**, Komissiosta vaihtoehtoisena vakuusmuotona, DL 1991, s. 623-661; **Tepora, J.**, Luottokauppa omistuksenpidätysehdoin jälleenmyyntiä varten, LM 1992, s. 328-356 ja **Tepora, J.**, Konsignaatiosta itsenäisenä vakuusmuotona, LM 1992, s. 1034-1056.
- 2) **Tepora, J.**, Leasing-rahoitus ja vastuun toteuttaminen eräissä sivullisuhteissa, Oikeustiede - Jurisprudentia XXI 1988, s. 247-312 ja **Tepora, J.**, Kiinteistöleasing - omistusoikeuspohjainen vakuusjärjestely, DL 1989, s. 354-380.
- 3) **Tepora, J.**, - **Takki, T.**, Factoring (1994) (235 s.).
- 4) **Villa, S.**, Osakeyhtiölain mukaiset rahoitusvälineet (2001) (200 s.).
- 5) Arvopaperistamistyöryhmän mietintö, Ympäristöministeriön asunto-osaston työryhmän mietintö 2/1993, **Tepora, J.**, Luottojen arvopaperistaminen Suomessa oikeudelliselta kannalta, Juhlajulkaisu Roschier-Holmberg & Waselius 60 v, s. 170-189.
- 6) **Wood, P.**, Project Finance, Subordinated Debt and State Loans (1995), s. 3-95 ja **Erme, T.**, International project financing as contractual risk minimization arrangements, Kirjoituksia

varallisuus oikeudesta muuttuvassa toimintaympäristössä (2000 toim. **J. Tepora**), s. 283-363.

7) **Tiitta, E.**, Kunnan infrastuktuurihankkeen yksityisrahoitus (2000) (107 s.)

8) **Ojanen, I. - Sutinen, J.**, Yrityskiinnitys (2.p. 1991), s.41-82 ja 100-157.

9) **Tuominen, M.**, Teollisoikeudet vakuutena (2001) (243 s.)

Harjoitusseminaarit

Harjoitusseminaarissa käsitellään esineoikeuden ajankohtaisia kysymyksiä. On suositeltavaa, että opiskelija on ennen harjoitusseminääriin osallistumista suorittanut vähintään yhden täydentävän esineoikeuden opintojakson.

Harjoitusseminääriin ilmoittaudutaan etukäteen seminaarin vetäjälle. Ilmoittautuminen on sitova.

Osanottajamäärä rajoitettu (maksimissaan 16 henkilöä). Osanottajat valitaan seminaareihin ilmoittautumisjärjestyksen perusteella.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Harjoitusseminääriin sisältö voi olla esimerkiksi seuraava:

- Lyhyt kotiessee, kirja- tai artikkelireferaatti tai oikeustapausanalyysi opettajan osoituksen mukaan;
- Ryhmätyö (2-3 hlöä), 20-30 sivua; Ryhmätyön

suullinen esitys seminaarissa;

- Toisen ryhmätyön opponointi seminaarissa ja
- Aktiivinen osallistuminen seminaarokokouksiin

Prof. **Jarno Tepora** pitää harjoitusseminääriin omistus- ja kirjaamisoikeudesta yksityisoikeuden laitoksen seminaarihuoneessa sl. 15.9.03 ma klo 16-18 alkukokous (tehtävien jako) ja 13.10.-17.10. ma-pe klo 14-18.

Ass. **Tero Erme** pitää harjoitusseminääriin luotto-rahoitusjärjestelyistä yksityisoikeuden laitoksen seminaarihuoneessa kl. 5.3. klo 14-16 (tehtävien jako) ja 29.3.-2.4. klo 16-18 sekä 5.4.-7.4 klo 18-20. Ilmoittautumisia otetaan vastaan sähköpostitse (tero.erne@helsinki.fi) 16.2.04 lähtien.

Muut opinnot

Esineoikeuden täydentävien opintojen suoritukseksi voidaan aineen professorin hyväksymisellä lukea mm. seuraavia aiheita koskevia opintoja:

- omistusoikeuden historia
- (aineellinen) insolvenssi- ja ulosotto-oikeus
- kansainvälinen rahoitus (kauppakorkeakoulu tai svenska handelshögskolan)
- luotto- ja maksuvälineet.

Edellytyksenä hyväksilukemiseen on, ettei samoja opintoja ole luettu opintosuoritukseksi jossakin muussa opintojaksossa tai tutkinnossa.

Perhe- ja jäämistöoikeus

Perhe- ja jäämistöoikeuden pakolliset aineopinnot (20014)

Tavoite. Kokonaiskuvan antaminen perhe- ja jäämistöoikeudellisista käsitteistä ja periaatteista sekä siitä normistosta, joka sääntelee perhe-elämän suhteisiin, omaisuuden periytymiseen, perintö- ja lahjaverovelvollisuuteen sekä lapsen oikeudelliseen asemaan ja vajaanvaltaisuuteen liittyviä kysymyksiä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Perhe- ja jäämistöoikeuden yleiset opit, peruskäsitteet ja periaatteet. 2. Perhe-elämän suhteiden oikeudellinen sääntely. 3. Omaisuuden periytyminen ja perimyksen liittyvät elinaikaiset varallisuus-oikeudelliset määräämistoimet. 4. Puolisoiden ja parisuhdekumppaneiden taloudelliset suhteet. 5. Lapsen oikeudet ja oikeudellinen asema. 6. Vajaanvaltaisuus ja holhousoikeudellinen edustaminen.

Laajuus. 4 opintoviikkoa.

Edeltävät opinnot. Perhe- ja jäämistöoikeuden opettajat suosittelevat, että perhe- ja jäämistöoikeuden tentti suoritettaisiin vasta sen jälkeen, kun opiskelija on suorittanut siviilioikeuden/velvoiteoikeuden ja esineoikeuden tentit.

Opetus

Opetusmuodot. Perhe- ja jäämistöoikeuden peruskurssi -niminen luentosarja, joka pyritään pitämään 2 kertaa lukukaudessa. Peruskurssista voi saada 1-3 hyvityspistettä. Kurssille on ilmoitettava vähintään viikkoa ennen sen alkua sähköpostitse tai kirjallisesti. Ilmoittautuminen tehdään kurssin opettajalle.

Peruskurssit

Prof. **Urpo Kangas** pitää perhe- ja jäämistöoikeuden peruskurssin sl 8.-19.9. Ma-pe

8-10 yks.oik. laitoksen ls. Peruskurssilla käydään lävitse keskeinen alan oikeuskäytäntö työryhmälustusten pohjalta. Tehtävien jakotilaisuus 1.9. ma 14-16 yks.oik. laitoksen ls. Kurssi on tarkoitettu erityisesti lokakuun tenttikierrokselle valmistautuville. Hän pitää vastaavan kurssin kl 7.1.-20.1. ke-ma 8-10 yks.oik. laitoksen ls. Tehtävien jakotilaisuus 18.12.2003 to 14-16 yks.oik. laitoksen ls. Kurssi on tarkoitettu erityisesti helmikuun tenttikierrokselle valmistautuville.

Dos **Johan Bärlund** håller en grundkurs i familje- och kvarlåtenskapsrätt (med tyngdpunkt på äktenskapsrätten) 15-25.9 må-fre kl. 10-13 inst. för privaträtt fls (15.9 kl 10-12). Slutförhör I fre 26.9 kl. 10-12 och slutförhör II ons 1.10 kl. 10-12 inst. för privaträtt fls. Vi använder WebCT som stöd i undervisningen. Luentosarja on ruotsinkielinen, mutta sitä suositellaan myös suomenkielisille opiskelijoille. Luentokuulustelussa voi vastata myös suomeksi.

Yliopistonlehtori **Tapani Lohi** pitää perhe- ja jäämistöoikeuden peruskurssin sl 10.11-11.11. ma-ti 16-18, 12.11-14.11 ke-pe 14-16 ja 17.11-21.11 ma-pe 14-16 yks.oik.ls. Johdantoluennot ja tehtävien jako 28.10. ti 15-18 samassa paikassa. Kurssi on tarkoitettu erityisesti marraskuun tenttikierrokselle valmistautuville. Hän pitää vastaavan kurssin huhti- toukokuussa. Johdantoluennot ja tehtävien jako 15.4. to 12-16 myöhemmin ilmoitettavassa paikassa, jolloin opiskelijat jaetaan kahteen ryhmään. Itse kurssi pidetään 4.5.-19.5. ma-pe seuraavasti: Ryhmä A: 12-14, kuitenkin to 6.5. ja 13.5. 14-16 sekä ryhmä B: 14-16, kuitenkin torstaina 6.5. ja 13.5. 16-18 yks.oik ls. Kurssi on tarkoitettu erityisesti toukokuun tenttikierrokselle valmistautuville.

Prof. **Ahti Saarenpää** luennoi holhousoikeutta 12 tuntia kl 2.2-3.2. ma-ti 10-12 ja 16-18, sekä 4.2. ke 10-12 ja 14-16 yksityisoikeuden laitoksen ls. Luentosarja korvaa tutkintovaatimusten kohdan 6.

Dos. **Kirsti Kurki-Suonio** luennoi lapsioikeudesta kl 7.1.-8.1. ke-to 16-18, 13.1-29.1. ti-to 16-18 yksityisoikeuden laitoksen ls. Luentosarjan (20h) hyväksyttävästi suorittanut voi korvata aineopintojen tentissä tutkintovaatimusten kohdan 4 seuraavat sivut: vuoden 1996 painos s. 125-250 tai 1997 painos 129-259. Vaihtoehtoisesti luentosarjan hyväksyttävästi suorittanut voi korvata täydentävien opintojen lapsi- ja holhousoikeuden kohdan 5.

Aineopintojen tenttiin valmistautuvat opiskelijat voivat seurata myös perheoikeuden täydentäviin opintoihin kuuluvia luentosarjoja. Näistä luentosarjoista saatavat hyvityspisteet voi käyttää kuitenkin vain täydentävissä opinnoissa. Ks. täydentävien opintojen luentotarjonnasta jäljempänä.

Korvaavat luentosarjat. Mahdollisista muista korvaavista luentosarjoista ilmoitetaan erikseen.

Opettajat

Kangas, Urpo, OTT, VT. Siviilioikeuden professori.

Lohi, Tapani, OTT. Siviilioikeuden dosentti. Perhe- ja jäämistöoikeuden yliopistonlehtori.

Bärlund, Johan, OTT, KTM. Siviili- ja kauppaoikeuden dosentti. Hoitaa ruots. yliopistonlehtorin virkaa.

Kolehmainen, Antti, OTL. Perhe- ja jäämistöoikeuden assistentti.

Aarnio, Aulis, OTT. Tampereen yliopiston professori emeritus.

Andersson, Edward, OTT. Professori emeritus.
Auvinen, Maija, OTK, VT. Käräjätuomari. Tutkija.

Helin, Markku, OTT. Siviilioikeuden dosentti.

Hiltunen, Mari, OTK. Tutkija.

Kalliomaa-Puha, Laura, OTK. Tutkija.

Kurki-Suonio, Kirsti, OTT. Perheoikeuden dosentti.

Mäki-Petäjä-Leinonen, Anna, OTT. Tutkija.

Räbinä, Timo, KTT, OTL, VT. Verojohtaja.
Saarenpää, Ahti, OTT. Lapin yliopiston yksityisoikeuden professori.

Strömberg, Juha, OTL, VT. Tutkija.

Tuunainen, Pekka, OTK. Tutkija.

Välimäki, Pertti, OTT, VT. Siviilioikeuden dosentti. Oikeusneuvos.

Mahkonen, Sami, OTT. Perheoikeuden dosentti.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu, joka ei ole lakikirjatentti. Tentin hyväksyminen edellyttää, että opiskelija saa tentissä vastaamistaan tehtävistä vähintään puolet näiden tehtävien yhteenlasketusta maksimipistemäärästä. Luentosarjoissa saadut pisteet vaikuttavat siten vain tentin arvosanaan, eivät läpipäässeen. Jos tentissä vastaa viiteen tehtävään, näistä tehtävistä tulee saada yhteensä vähintään 25/50 pistettä. Jos koepisteet ovat 22/50, suoritus hylätään, vaikka olisi saanut peruskurssilta 3 hyvityspistettä. Samoin, jos vastaa tentissä neljään tehtävään ja saa niistä 19/40 pistettä, suoritus hylätään, vaikka olisikin saanut korvaavasta luentosarjasta 10 pistettä.

Tutkintovaatimukset

1) Perhe- ja jäämistöoikeuden peruskurssi. Luentosarja on pakollinen. Vapautus luentosarjan kuuntelemisesta voidaan myöntää vain poikkeuksellisesti, esim. vaikean sairauden tms. rinnastuvan syyn johdosta. Luentosarjan seuraamisesta vapautuksen saaneet lukevat sen sijasta teoksen **Calonius, M.**, Siviilioikeuden luento (1998), s. 87-186 (99 s.).

2) **Aarnio, A. - Kangas, U.**, Perhevarallisuus-oikeus (2002), 367 s. tai **Aarnio, A.-Kangas, U.**, Familjeförmögenhetsrätt (2003).

3) **Aarnio, A. - Kangas, U. - Puronen, P.**, Perunkirjoitusopas (2000), s. 153-211 (58 s.).

4) **Gottberg, E.**, Perhesuhteet ja lainsäädäntö 1.p. 1996 tai 2.p. 1997. 250 s. Niitä, jotka lukevat vuoden 1996 painoksen, kehoitetaan tutustumaan lapsen huoltoon ja tapaamisoikeutta koskevan pää-

töksen täytäntöönpanosta annetun lain 619/1996 (Si 219) pääperiaatteisiin.

5) **Timonen, P. (toim.)**, Kirjoituksia ja keskeistä oikeuskäytäntöä perhe- ja jäämistöoikeudesta 1997 (1997), s. 1-62 sekä s.131-154 (84 s.).

6) **Välimäki, P.** Holhustoimen pääpiirteet (2001), sivut 17-122 (105 s.).

7) **Räbinä, T.**, Jäämistöosituksessa ja perinnönjaossa huomioon otettavat seikat luovutusvoiton verosuunnittelun kannalta. DL 2003, s. 38-53.

Tutkintovaatimusten kokonaislaajuus (kohta 1 mukaan luettuna) 979 s.

Säädökset

Avioliitto ja perhe

AvioliittoL 13.6.1929/234. (Si 201)

L rekisteröidystä parisuhteesta 9.11.2001/950.

Isyys

Isyyslaki 5.9.1975/700. (Si 210)

Lapseksi ottaminen

L lapseksi ottamisesta 8.2.1985/153. (Si 215)

Lapsen huolto ja tapaamisoikeus

L lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361. (Si 217)

L lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun päätöksen täytäntöönpanosta 16.8.1996/619. (Si 219)

Elatus

L lapsen elatuksesta 5.9.1975/704. (Si 225)

A isyyden vahvistamisesta ja kumoamisesta sekä lapsen elatuksesta 13.8.1976/673. (Si 226)

ElatusturvaL 7.8.1998/671 (Si 227)

Perintö ja testamentti

Perintökaari 5.2.1965/40. (Si 235)

Perintö- ja lahjaverol 12.7.1940/378, 1-21'. (Ve 401)

Holhous

L holhustoimesta 8.4.1999/442 (Si 121)

Muita säädöksiä

Lahjanlupauslaki 31.7.1947/625. (Si 510)

L takaisinsaannista konkurssipesään 26.4.1991/758. (Pr 507)

A lahjoitusten rekisteröimisestä ja kuuluttamisesta 26.4.1991/769. (Si 511)

VakuutusopimusL 28.6.1994/543, 6 luku. (Ra 201)

Maakaari 12.4.1995/540 (Si 601)

ON-täydennystentti

1) **Perhe- ja jäämistöoikeuden peruskurssi**. Luentosarja on pakollinen. Vapautus luentosarjan kuuntelemisesta voidaan myöntää vain poikkeuksellisesti, esim. vaikean sairauden tms. rinnastuvan syyn johdosta. Luentosarjan seuraamisesta vapautuksen saaneet lukevat sen sijasta teoksen **Calonius, M.**, Siviilioikeuden luennot, s. 87-186 (1998).

2) **Aarnio, A. - Kangas, U.**, Perhevarallisuus-oikeus (2002), 367 s. tai **Aarnio, A.-Kangas, U.**, Familjeförmögenhetsrätt (2003).

3) **Aarnio, A. - Kangas, U. - Puronen, P.**, Perunkirjoitusopas (2000), s. 153-211.

4) **Timonen, P. (toim.)**, Kirjoituksia ja keskeistä oikeuskäytäntöä perhe- ja jäämistöoikeudesta 1997 (1997), s. 1-62 ja s.131-154.

- 5) **Välimäki, P.** Holhustoimen pääpiirteet (2001), sivut 17-122.
6) **Räbinä, T.** Jäämistöosituksessa ja perinnön- jaossa huomioon otettavat seikat luovutusvoiton verosuunnittelun kannalta. DL 2003, s. 38-53.

Tentti ei ole lakikirjantentti. Säädökset ovat samat kuin pakollisissa aineopinnoissa lukuunottamatta lasta ja elatusta koskevia säädöksiä (Si 215-227).

Perhe- ja jäämistöoikeuden täydentävät aineopinnot

Täydentäviin opintoihin voi osallistua pakollisen aineopintotentin hyväksytyin suorituksen jälkeen. Täydentävien opintojen kirjalliseen kuulusteluun ilmoittaudutaan samalla tavalla kuin pakollisten aineopintojen tentteihin. Kuulustelut järjestetään pakollisten aineopintojen tenttien yhteydessä siten, että jokaisessa täydentävässä aineopintojaksossa on vähintään kolme kuulustelua lukuvuodessa. Opintokokonaisuus perhe-perintö ja verotus on mahdollista suorittaa vain kaikkien tenttien tenttikierroksella.

Lukuvuonna 2003-2004 täydentävien aineopintojen kuulustelut järjestetään seuraavasti:

- lokakuu 2003: jäämistöoikeus
- marraskuu 2003: kaikki
- helmikuu 2004: avioliitto- sekä lapsi ja holhousoikeus
- maaliskuu: 2004: jäämistöoikeus
- toukokuu 2004: kaikki
- kesätentti 2004: kaikki

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. Kuulustelussa saa käyttää lakikirjaa. Kuulustelussa edellytetään kykyä lakikirjan avulla laajemminkin selvittää perhe- ja jäämistöoikeudellisia ongelmia ja soveltaa täydentäville opinnoille yhteisessä säädösluettelossa mainittuja säädöksiä. **Huom!** Jos jonkun tutkintovaatimuksissa mainitun teoksen hankkiminen aiheuttaa ylivoimaisia ongelmia, opiskelijaa kehoitetaan kääntymään vastaanottoaikana aineen opettajien puoleen.

Jäämistöoikeus, yleinen osa

Tavoite. Yksityiskohtaisen kuvan antaminen jäämistöoikeuden järjestelmästä, jäämistöoikeudellisesti merkityksellisistä määräämistoimista ja perintöverotuksen merkityksestä niiden kannalta sekä jäämistön hallinnoinnista ja vastuukysymyksistä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Lakisääteinen perimys. 2. Jäämistöoikeudelliset määräämistoimet ja perintöverotuksen merkitys niiden kannalta. 3. Kuolinpesän hallinto, henkilösuhteet ja vastuukysymykset.

Laajuus 5 opintoviikkoa

Opetus

OTL **Juha Strömberg** luennoi kuolinpesän virallisselvityksestä kl 12.1-15.1 ma-to 10-14 yks.oik. laitoksen ls. Loppukuulustelu pidetään 16.1. pe 12-14 ja 21.1. ke 10-12. Luentosarja korvaa tutkintovaatimusten kohdan 1 s. 138-345.

Tutkija **Pekka Tuunainen** luennoi teemasta jäämistövarallisuus ja perillisen velkoja kl 9.2.-13.2. ma-pe 12-14 yks. oik. laitoksen ls. Loppukuulustelu pidetään 17.2. ti 8-10 ja uusintakuulustelu 24.2. 8-10 yks. oik. laitoksen ls. Luentosarjasta voi saada 1-4 hyvityspistettä.

Aikaisempina lukuvuosina suoritettujen luentojen korvaavuus.

Purosen sl 2001 luentosarjalla voi korvata sanotun tutkintovaatimusten kohdan sivut 464-692.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Aarnio, A. - Kangas, U.**, Suomen jäämistöoikeus I (1999), 845 s. Teokseen liittyvä hovioikeusaineisto luetaan kursorisesti.
- 2) **Aarnio, A. - Kangas, U.**, Suomen jäämistöoikeus II (2000), 692 s. Teokseen liittyvä hovioikeusaineisto luetaan kursorisesti.

Tutkintovaatimusten kokonaislaajuus 1537 s., josta kursorisesti luettavan hovioikeusaineiston osuus on noin 200 sivua.

Jäämistöoikeus, erityinen osa

Tavoite. Yksityiskohtaisen kuvan antaminen jäämistöoikeuden erityiskysymyksistä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Ennakkoperintö- ja lakiosasäännösten laskennalliset ongelmat. 2. Pesänselvitykseen liittyvät erityiskysymykset. 3. Henkivakuutusta koskevan sääntelyn merkitys jäämistöoikeuden kannalta.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Tähän tenttiin voivat osallistua ainoastaan ne opiskelijat, jotka ovat suorittaneet jäämistöoikeuden yleisen osan tentin (5 ov).

Tutkintovaatimukset:

- 1) **Kangas, U.**, Lahja (1993) s. 193-267 (74 s.).
- 2) **Kangas, U.**, Suomen henkivakuutuslaki (1995) s. 351 - 404 (53 s.).
- 3) **Lohi, T.**, Ennakkoperinnöstä (1999) 291 s.
- 4) **Saarenpää, A.**, Perintö ja jäämistö (1994) 243 s.
- 5) **Lohi, T.-Välimäki, P.**, Pesänselvityksen ongelmakohtia (1999) 190 s.

Tutkintovaatimusten kokonaislaajuus n. 850 s.

Avioliitto ja rekisteröity parisuhde

Tavoite. Yksityiskohtaisen kuvan antaminen parisuhteen oikeudellisesta sääntelystä, puolisoitten taloudellisista suhteista sekä parisuhteen purkamiseen liittyvistä kysymyksistä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Avioliiton solmiminen ja purkaminen, parisuhteen rekisteröiminen ja purkaminen sekä muut parisuhteen muodot. 2. Puolisoiden taloudelliset suhteet. 3. Parisuhteen purkautuminen.

Laajuus 6 opintoviikkoa.

Opetus

Dos. **Pertti Välimäki** luennoi toimitusosituksista ja -jaosta kl 9.2-12.2. ma-to 16-18 ja 17.2-20.2 ti-pe 16-18 yksityisoikeuden laitoksen ls. Luento-kuulustelut pidetään ti 24.2. ja ke 25.2. 16-18. Luentosarja korvaa tutkintovaatimusten kohdan 3.

Dos. **Tapani Lohi** pitää ongelmalähtöisen oppimisen menetelmää soveltavan kurssin ”Parisuhdeoikeus ja velkojat” 15.3.-7.4.14. Opetusta on seuraavina päivinä 15.3.-17.3. ma-ke 12-14, 23.3-25.3 ti-to 12-14, 30.3.-31.3 ti-ke 12-14, 1.4. to 8-12, 6.4. ti 12-16 ja 7.4. ke 12-14. Osallistujilta edellytetään aktiivista osallistumista luennoille ja pienryhmäkeskusteluihin, opettajan antamien tehtävien tekemistä sekä kurssin teemaan liittyvän kirjallisen työn laatimista. Kurssi on suunnattu opiskelijoille, jotka ovat suorittaneet perhe- ja jäämistöoikeuden ja esineoikeuden aineopintotentin. Mukaan kurssille otetaan enintään 15 opiskelijaa ilmoittautumisjärjestyksessä, kuitenkin niin, että em. aineopintotentin suorittaneille annetaan etusija. Ilmoittautumisia otetaan vastaan 1.2.2004 lukien kirjallisesti tai sähköpostitse. Ilmoittautumisen yhteydessä on mainittava, onko em. aineopintotenti suoritettu. Kurssi korvaa tutkintovaatimuksen kohdat 2, 6 ja 7.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Aarnio, A., - Helin, M.**, Suomen avioliitto-oikeus (1992). 301 s ja **Esko, T.**: Kansainvälisen perhe- ja perintöoikeuden viimeaikaisesta kehityksestä, s. 661-673 (12 s.) Defensor Legis 2001, n:o 4.
- 2) **Agell, Å.** Äktenskap, samboende, partnerskap (2.p. 1998). 265 s.
- 3) **Välimäki, P.**, Osituksen sovittelu (1994). 419 s.
- 4) **Gottberg, E.**, Perhe, elatus ja sosiaaliturva, s. 74-205 (131 s.)

5) **Kangas, U.**, Omaisuuden yhteisyydestä omaisuuden erillisyyteen (1996). 73 s. sekä **Kangas, U.**, Yhteisen omaisuuden jakamisesta toimitusosituksessa ja toimituserottelussa. DL 1997 s. 2-16 (14 s.).

6) **Lohi, T.**, Puolisoiden yhteisomistus ja velkojat (1993). 122 s.

7) **Litmila, M.**, Avioehtosopimus ja taloudellinen turvallisuus (1998). 252 s. ja **sama**, Avioero-prosessin piirteet. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 55 (2001), s. 1-34 (34 s.).

8) **Kangas, U.**, Suomen nimioikeus (1999), s. 75-107 (32 s.).

Tutkintovaatimusten kokonaislaajuus n. 1680 s.

Lapsi- ja holhousoikeus

Tavoite. Yksityiskohtaisen kuvan antaminen lapsen oikeudellisesta asemasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä, siihen liittyen ihmisen nimen määrätymisen oikeudellisista perusteista sekä vajaavaltaisuuden, vajaavaltaisen edunvalvonnan ja muun holhousoikeudellisen edustamisen oikeudellisesta sääntelystä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Lapsen oikeudellinen asema. 2. Vajaavaltaisuus ja holhousoikeudellinen edustaminen. 3. Ihmisen nimi.

Laajuus 6 opintoviikkoa.

Opetus

Dos. **Kirsti Kurki-Suonio** luennoi lapsioikeudesta kl 7.1.-8.1. ke-to 16-18, 13.1-29.1. ti-to 16-18 yksityisoikeuden laitoksen ls. Luentosarjan (20h) hyväksyttävästi suorittanut voi korvata tutkintovaatimusten kohdan 5, mikäli ei ole käyttänyt kyseistä opintosuoritusta hyväkseen jo aineopintovaiheen tentissä.

Käräjätuomari, tohtorikoulutettava **Maija Auvinen** luennoi huolto-oikeudesta (12h) 27.10.-28.10 ma-ti 16-19 ja 3.11.-4.11 ma-ti 16-19 yksityisoikeuden laitoksen seminaarisalissa. Luentosarja korvaa tutkintovaatimusten kohdan 5. Prof. **Ahti Saarenpää** luennoi holhousoikeutta 12

tuntia kl 2.2-3.2. ma-ti 10-12 ja 16-18, sekä 4.2. ke 10-12 ja 14-16 yksityisoikeuden laitoksen ls. Luentosarjan hyväksyttävästi suorittanut voi korvata tutkintovaatimusten kohdan 7, mikäli ei ole käyttänyt kyseistä opintosuoritusta hyväkseen jo aineopintovaiheen tentissä.

Tutkintovaatimukset

1) **Välimäki, P.**, Holhoustoimen pääpiirteet (2001), s. 123-155 (33 s.) sekä **Lohi, T.**, Vajaavaltaisen nimissä tehdyn kaupan rahoittamiseen liittyvistä ongelmista. Defensor Legis 6/2002, 990-1017 (28 s.).

2) **Kangas, U.**, Suomen nimioikeus (1999), s. 2-74 (72 s.) ja **sama**, Suomen henkivakuutus-oikeus (1995), s. 405-425, (20 s.).

3) **Kaisto, J. - Oulasmaa, P.**, Lapsen elatus, s. 3-168, (165 s.)

4) **Mattila, H. (toim.)**, Lapsioikeuden pääpiirteet (1984), s. 5-80, 89-141 sekä 194-266, (199 s.)

5) **Kurki-Suonio, K.** Äidin hoivasta yhteishuoltoon (1999), s. 367-496 (129 s.) sekä **sama**, Voiko tuomioistuim määrätä huollosta erotetulle vanhemmalle oikeuden saada viranomaisilta lasta koskevia tietoja, Lakimies 6-7/2001, s. 1089-1102, (13 s.).

6) **Kangas, U.**, Läheinen ja erityisen läheinen (2001). Kirjassa Velka, vakuus ja prosessi: Juhla-julkaisu Erkki Havansi, s. 86-120 (34 s.).

7) **Saldeen, Å.**, Barn och föräldrar (4. Upplagan 2001), s. 1-194.

8) **Mikkola - Helminen**, Lastensuojelu, s. 13-259. (246 s.)

9) **Gottberg, E.** Lapsen huolto, huoltoriidat ja täytäntöönpano (1997), s. 1-194

10) **Kaisto, J.**, Sopimusvapaus, laki ja maksusuoja (2001), s. 1-7 sekä 844-971. (133 s.)

Tutkintovaatimusten kokonaislaajuus noin 1500 s.

Perhe, perintö ja verotus

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Perhe, perintö ja verotus -täydentävät opinnot järjestetään koikeluontoisesti lukuvuonna 2003-2004 perhe- ja jäämistöoikeuden yhteydessä. Opintojakson

tarpeellisuutta ja opetusvastuuta arvioidaan uudelleen lukuvuonna 2004-2005.

Laajuus 4 opintoviikkoa.

Opetus

Verojohtaja **Timo Rabinä** luennoi perintösaannon, lahjan ja luovutusvoiton verotuksesta sl 29.10.-30.10 ke-to 16-19, 4.11.-5.11. ti-ke 16-19 ja 12.11. ke 16-19. yksityisoikeuden laitoksen ls. Luentokuulustelu 13.11. to 16-19. Luentosarja korvaa tutkintovaatimusten kohdan 2.
Professori emeritus **Edward Andersson** luennoi perintö- ja lahjavero-oikeutta 26.1.-30.1. ma-pe 9-12 yksityisoikeuden laitoksen ls. Luentosarja korvaa tutkintovaatimusten kohdan 4. Luentosarja on suomenkielinen.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Puronen, P.**, Perintö- ja lahjaveroetus (7.p. 2000), s. 39-253 (214 s.) ja **Andersson, E.**, Inledning till skatterätten (2001), s. 117-150 (Arvs- och gåvoskatt) (34 s.)
- 2) **Rabinä, T.**, Vastikkeeton saanto ja luovutusvoiton verotus (2001), s. 1-65 sekä s. 135-567 (496 s.)
- 3) **Lindgren, J.**, Osakeyhtiön sukupolvenvaihdoksen verotus (2001), s. 1-30 sekä s. 95-354 (288 s.)
- 4) **Sund, L-G.**, Generationsskifte av små och medelstora familjeägda aktiebolag. (Uppsala 2001), s. 215-282 (67 s.)

Tutkintovaatimusten kokonaislaajuus on noin 1100 s.

Säädökset

Säädösluettelo on yhteinen kaikille täydentävien opintojen tenteille. Luettelo ei ole tyhjentävä, vaan kunkin opintojakson kuulustelussa edellytetään valmiutta oppikirjoissa viitattujen säädösten soveltamiseen. Opiskelijoille huomautetaan, että tenttivaatimuksiin kuuluvien säädösten muutokset kuuluvat yleismääräysten nojalla tutkintovaatimukseen, jos säädös on julkaistu kolmea kuukautta ennen tenttipäivää.

I Täydentävien opintojaksojen yhteiset säädökset

Oikeudenkäymiskaari, 10:1, 2, 4, 10 ja 10 a; 12:1 ja 3. (Pr 101)
Konkurssisääntö 9.11.1868/31, erit. 46^c. (Pr 506)
L takaisinsaannista konkurssipesään 26.4.1991/758. (Pr 507)
UlosottoL 3.12.1895/37, 3:7, 4 luku. (Pr 601)
LahjanlupausL 31.7.1947/625. (Si 510)
A lahjoitusten rekisteröimisestä ja kuuluttamisesta 26.4.1991/769. (Si 511)
VakuutussopimusL 28.6.1994/543, 6 luku. (Ra 201)
Maakaari 12.4.1995/540 (Si 601)

II Täydentävien opintojaksojen erityiset säädökset

1. Jäämistöoikeus

Perintökaari 5.2.1965/40. (Si 235)
L perintökaaren voimaannpanosta 5.2.1965/41. (Si 236)
Perintö- ja lahjaveroL 12.7.1940/378. (Ve 401)

2. Avioliitto-oikeus

AvioliittoL 13.6.1929/234. (Si 201)
L rekisteröidystä parisuhteesta 9.11.2001/950.
L avioliittolain voimaannpanosta 13.6.1929/235. (Si 202)
-AvioliittoA 6.11.1987/820. (Si 203)

A suostumusta avioliittoon, vähimmäisavioikää ja avioliittojen kirjaamista koskevan yleissopimuksen voimaan saattamisesta 13.11.1964/558. (Si 204)

L aviopuolisoiden omaisuus- ja velkasuhteista 17/1889; 1, 2 ja 4 luvut (**ei lakikirjassa**, saa tuoda kopion).

Bryssel II (Neuvoston asetus (EY) N:o 1347/2000) (**ei lakikirjassa**, saa tuoda kopion).

3. Lapsi- ja holhousoikeus

Lapsen oikeudet

Lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus sekä A sen eräiden määräysten hyväksymisestä 16.8.1991/1130. (Si 209)

Isyys

Isyyslaki 5.9.1975/700. (Si 210)

Isyyslain voimaannolaki 5.9.1975/701. (Si 211)

L eräistä veri- ja muita periytyviä ominaisuuksia koskevista tutkimuksista 5.9.1975/702. (Si 212)

A eräistä veri- ja muita periytyviä ominaisuuksia koskevista tutkimuksista 13.8.1976/674. (Si 213)

Laki pohjoismaisten isyysratkaisujen tunnustamisesta 16.5.1980/352. (Si 214)

L avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista 173/1922 (**ei lakikirjassa**, saa tuoda kopion).

Lapseksi ottaminen

L lapseksiottamisesta 8.2.1985/153. (Si 215)

A lapseksiottamisesta 30.5.1997/508. (Si 216)

L ottolapsista 208/1925 (**ei lakikirjassa**, saa tuoda kopion)

Lapsen huolto ja tapaamisoikeus

L lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361. (Si 217)

A lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 28.6.1994/556. (Si 218)

L lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun päätöksen täytäntöönpanosta 16.8.1996/619. (Si 219)

A lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun päätöksen täytäntöönpanosta 18.10.1996/729. (Si 220)

Eurooppalainen yleissopimus lasten huoltoa koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja lasten palauttamisesta sekä A sen voimaansaattamisesta 15.7.1994/643. (Si 221)

Yksityisoikeuden alaa koskeva yleissopimus kansainvälisestä lapsikaappauksesta sekä A sen voimaansaattamisesta 15.7.1994/644. (Si 222)

Elatus

L lapsen elatuksesta 5.9.1975/704. (Si 225)

A isyyden vahvistamisesta ja kumoamisesta sekä lapsen elatuksesta 13.8.1976/673. (Si 226)

ElatusurvaL 7.8.1998/671 (Si 227)

ElatusurvaA 4.9.1998/672 (Si 228)

L eräiden elatusapujen sitomisesta elinkustannusindeksiin 16.12.1966/660. (Si 229)

A eräiden elatusapujen sitomisesta elinkustannusindeksiin 16.12.1966/661. (Si 230)

Pohjoismaiden välisen elatusapusopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta 21.12.1961/702. (Si 231)

L ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta 8.4.1983/370. (Si 232)

Lastensuojelu

LastensuojeluL 5.8.1983/683 (Si 233)

LastensuojeluA 16.12.1983/1010. (Si 234)

SosiaalihuoltoL 17.9.1982/710. (So 201)

Holhous

L holhousoimesta 8.4.1999/442 (Si 121)

L holhouksen järjestämisestä eräissä tapauksissa 15.1.1971/14. (Si 124)

Nimi

Nimilaki 9.8.1985/694. (Si 118)

Nimiasetus 8.2.1991/254. (Si 119)

A nimilautakunnasta 11.10.1985/804. (Si 120)

Harjoitusseminaarit

Perhe- ja jäämistöoikeuden täydentävissä opinnoissa järjestetään 2003-2004 4 harjoitusseminaria. Ennen seminaariin osallistumista suositellaan vähintään yhden täydentävien opintojen opintojakson suorittamista.

Harjoitusseminariin on ilmoitauduttava etukäteen kirjallisesti **seminaarin pitäjälle**. Ilmoittautumisesta tulee käydä ilmi osallistujan nimi, osoite, puhelin ja aiemmin suoritettavat opinnot perhe- ja jäämistöoikeudessa. Ilmoittautuminen on sitova. Osanottajamäärä on rajoitettu ja valinta tapahtuu yleensä ilmoittautumisjärjestyksessä.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Prof. **Urpo Kangas** pitää kl perhe- ja jäämistöoikeuden harjoitusseminaarin. Ennakoilmoittautumiset 2.1. lähtien: urpo.kangas@helsinki.fi. Kurssille otetaan enintään 18 osallistujaa ilmoittautumisjärjestyksessä. Seminaarin tehtävien jako (ja tarvittaessa osanottajien valinta) 2.2. ma 14-16 yks.oik. laitoksen ls. Varsinainen seminaari pidetään 8.-19.3. ma-pe 14-16 yksityisoikeuden laitoksen ls.

Yliopistonlehtori **Tapani Lohi** pitää sl perhe- ja jäämistöoikeuden harjoitusseminaarin. Ennakoilmoittautumisia sähköpostitse otetaan vastaan 1.9. lähtien. Seminaariin otetaan enintään 16 opiskelijaa ilmoittautumisjärjestyksessä. Tehtävien jako ja ohjaus 6.11.to 14-18 yks.oik. laitoksen ls. Seminaari 1.12.-12.12. yksityisoikeuden laitoksen seminaarihuoneessa seuraavasti: 1.12.-4.12. ma-to 14-16 ja 5.12.-12.12. 8-10. Paikkana yks. oik.laitoksen seminaarisali.

Ass. **Antti Kolehmainen** pitää harjoitusseminaarin teemasta sopimukset perhe- ja jäämistöoikeudessa. Ennakoilmoittautumisia sähköpostitse otetaan vastaan 1.9. lähtien. Seminaariin otetaan enintään 12 opiskelijaa

ilmoittautumisjärjestyksessä. Alkuluennot, tehtävien jako ja ohjaus 30.10 to 10-14 yks. oik. laitoksen seminaarisalissa. Seminaari 11.11.-13.11. ti-to 10-14 yks. oik. laitoksen seminaarisalissa.

OTT **Anna Mäki-Petäjä-Leinonen** ja tohtori-koulutettava **Laura Kalliomaa-Puha** pitävät harjoitusseminaarin teemasta Vanhuus ja oikeus. Ennakoilmoittautumiset sähköpostitse Anna Mäki-Petäjä-Leinoselle joulukuun alusta lukien: anna.maki-petaja@helsinki.fi. Aloituluennot, tehtävien jako ja ohjaus 12.1.-13.1. ma-ti 8-10 yks.oik.laitoksen seminaarisalissa. Seminaari 2.2.-13.2. ma-pe 8-10 samassa paikassa. Seminaariin otetaan enintään 16 opiskelijaa ilmoittautumisjärjestyksessä.

Muut opinnot

Perhe- ja jäämistöoikeuden täydentävien opintojen suoritukseksi voidaan prof. Kankaan hyväksymisellä lukea mm. seuraavia aiheita koskevia opintoja:

- perhe- ja jäämistöoikeuden historia
 - kansainvälinen perhe- ja jäämistöoikeus
 - perhesosiologiaan painottuvat sosiologian tai oikeussosiologian opinnot
 - perintö- ja lahjaverotus erityisesti jäämistösuunnittelun näkökulmasta.
 - lapsioikeuteen ja parisuhteen oikeudellisiin kysymyksiin liittyvät sosiaalioikeuden opinnot
 - koti- tai ulkomaiset opinnot, joiden kohteena ovat perheoikeuden näkökulmasta merkitykselliset kansainväliset ihmisoikeussopimukset.
- Edellytyksenä opintojen hyväksilukemiseen perhe- ja jäämistöoikeudessa on, ettei samoja opintoja ole luettu opintosuoritukseksi jossakin muussa opintojaksossa tai tutkinnoissa.

Työoikeus

Työoikeuden pakolliset aineopinnot (20015)

Tavoite. Tavoitteena on antaa yleiskuva työstä oikeudellisen sääntelyn kohteena, työoikeuden normijärjestelmästä, yksilöllisen ja kollektiivisen työoikeuden pääpiirteistä sekä työntekijöiden sosiaaliturvasta.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Työ oikeudellisen sääntelyn kohteena. 2. Työntekijöiden oikeudellisen aseman määräytyminen ja työsuhteessa sovellettava normisto. 3. Työmarkkinajärjestelmä ja kollektiivisen työoikeuden pääpiirteet. 4. Työntekijöiden sosiaaliturva.

Laajuus 4 opintoviikkoa.

Opetus

Opetusmuodot. Luennot. Luentokuulustelusta mahdollisesti saatavista hyvityspisteistä tai luentojen korvaavuudesta mainitaan kunkin luentosarjan kohdalla erikseen. Korvaamisen edellytyksenä on kertauskuulustelussa saatu hyväksyttävä (väh. 5- p.) pistemäärä. Tentissä voidaan ottaa huomioon **yksi korvaava** kertauskuulustelu. Eri luentosarjoista saatuja hyvityspisteitä voidaan sitä vastoin käyttää rajattomasti. Syyslukukaudella 2001 ja sen jälkeen suoritettujen luentokuulustelujen korvaavat- ja hyvityspisteet ovat voimassa suoritusvuoden ja kolme seuraavaa kalenterivuotta. Ennen syyslukukautta 2001 suoritettujen työoikeuden luentokuulusteluista saadut pisteet ovat voimassa viimeisen kerran luentosarjan päättymistä seuraavan kolmannen lukukauden ensimmäisellä tenttikierroksella. **Voimassaoloaika voidaan pidentää vain sairauden tai siihen välittömästi rinnastettavan synn perusteella. Pidentämistä koskevat hakemukset osoitetaan prof. Tiitiselä.**

Prof. **Kari-Pekka Tiitinen** luennoi työaika-suojelusta sl 15.9.- 3.10.2003, ma, ti, ke, to ja pe klo 14-16 P III. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 4 (*Tiitinen ym.* Työaikalaki 1996). Luento-kuulustelu viikolla 41; uusintakuulustelu viikolla 43. Luento- ja uusintakuulustelun täsmälliset ajat ja paikat ilmoitetaan myöhemmin osallistujamäärän selvittyä. Kuulustelujen ajankohdat ilmoitetaan luentosarjan alkupuolella niin pian kuin se on mahdollista ja tämän jälkeen jokaisella luentokerralla.

Hän luennoi työehtosopimusoikeutta 18.11.- 5.12.2003 ma, ti, ke, to ja pe klo 14-16, P 571, hyvityspisteitä $\frac{1}{2}$ -4. (Kuulustelujen ajankohdat ilmoitetaan luentosarjan alkupuolella niin pian kuin se on mahdollista ja tämän jälkeen jokaisella luentokerralla.)

Hän luennoi valittuja kohtia työoikeudesta kl 26.1.- 13.2.2004, ma, ti, ke, to ja pe klo 14-16 P 571, hyvityspisteitä $\frac{1}{2}$ -4 (Kuulustelujen ajankohdat ilmoitetaan luentosarjan alkupuolella niin pian kuin se on mahdollista ja tämän jälkeen jokaisella luentokerralla.)

Prof. **Matti Mikkola** luennoi työllisyydestä ja sosiaaliturvasta seuraavasti. **Yleinen osa** (26 t): Sosiaalioikeuden yhteiskunnallinen sidonnaisuus, historiallinen tausta, sosiaaliset ihmisoikeudet ja perusoikeudet. Yksityisoikeuden laitoksen luentosalissa 27.10-21.11.2003 ma-pe 12-14, kuulustelut 20 tai 21.11. Enintään 4 hyvityspistettä.

Hän luennoi työllisyyden ja sosiaaliturvan **erityisen osan** (26 t): Työllisyyttä, sosiaaliturvaa ja julkisia palveluja koskeva lainsäädäntö

Suomessa yhdessä prof. **Pentti Arajärven** kanssa Yksityisoikeuden laitoksen luentosalissa kl 19.1-4.2.2004 ma-pe 12-14, kuulustelu 3.2 tai 4.2. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 6 (Mikkola ym. Suomalainen toimeentuloturva)

Opettajat

Tiitinen, Kari-Pekka, OTT. Työoikeuden professori.

Mikkola, Matti, OTT. Työoikeuden professori.
Saloheimo, Jorma, OTT. Työoikeuden dosentti. Työtuomioistuinnuivos.

Bruun, Niklas, OTT. Työoikeuden dosentti. Svenska handelshögskolanin professori.

Ylhäinen, Marjo, OTK. Työoikeuden assistentti.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu. Kuulustelussa käytetään Suomen Laki I ja II -teoksia tai Finlands Lag I ja II -teoksia. Jokaisen tenttiin osallistujan on otettava mukaan mainitut teokset. Lisäksi tenttiin saa tuoda sellaiset säädöskokoelman irtokappaleet tai niiden valojäljennökset, jotka ovat ilmestyneet tuoreimpien lakikirjojen julkaisemisen jälkeen. Sallituista merkinnöistä ks. opinto-opas, kohta lakikirjatentit. Euroopan unionin laki -teosta tai muita vastaavia EU-normiston koonnoksia ei saa käyttää. **Koska**

Säädökset

Huom! Luettelo ei ole tyhjentävä. Tentissä edellytetään kykyä soveltaa luettelossa mainitsemattomiakin säädöksiä.

I Työ- ja virkasuhde

Työsopimuslaki 26.1.2001/55. (Ty 101)

L työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamisesta 26.1.2001/56. (Ty 102)

Valtion virkamieslaki 19.8.1994/750. (Ty 103)

L palvelukseen kutsutun asevelvollisen työ- tai virkasuhteen jatkumisesta 1.12.1961/570. (Ty 106)

L kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta 28.6.1996/484. (Ty 106a) tai L kunnallisesta viranhaltijasta (julkaisun jälkeen)

L lähetetyistä työntekijöistä 9.12.1999/1146. (Ty 107)

L yksityisyyden suojasta työelämässä 8.6.2001/477. (Ty 111)

Merimieslaki 7.6.1978/423. (Ty 121)

oikeustapausten ratkaiseminen saattaa edellyttää laskutoimitusten suorittamista, suositellaan, että jokainen tenttiin osallistuja ottaisi mukaansa taskulaskimen.

Ohjeellinen suoritusjärjestys: On suositeltavaa, että ennen työoikeuden opintojen aloittamista suoritetaan siviili-/velvoiteoikeus ja kauppaoikeus.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Tiitinen, K-P. - Kröger, T.**, Työsopimuslaki (2003), josta jaksot 2.2.3.3-2.2.3.5; 6.3 ja 6.4; 8; 12.3.2.8-12.3.2.10, 12.5.2 ja 12.6; 14; 16; sekä 18 vain kursorisesti (n. 480 sivua, n. 100 sivua kursorisesti).
- 2) **Sarkko, K.**, Työoikeus. Yleinen osa (1980), s. 150-247, (97 s.) tai vaihtoehtoisesti **sama**, Arbetsrätt. Allmän del (1981), s. 135-228. (93 s.)
- 3) **Tiitinen, K-P. - Ruponen, I.**, Työriitojen sovittelu (1998), s. 1-53. (53 s.)
- 4) **Tiitinen, K-P. - Kröger, T. - Lonka, E. - Paanetoja, J.**, Työaikalaki 1996 (1996), paitsi jaksot 1.3-1.6, 3.3, 5.2.2.3, 7.1.2, 7.2.6 sekä 11.1-11.6. Jaksot 10.1 ja 10.5 kursorisesti. (260 s.)
- 5) **Saloheimo, J.**, Työturvallisuus – perusteet, vastuu ja oikeussuoja (2003). (177 s.)
- 6) **Mikkola, M. - Pietiläinen, S. - Valpola, O.**, Suomalainen toimeentuloturva (2002), luvut III, IV, V, VI ja VII. (95 s.)

Palkkaturvalaki 21.11.1998/866. (Ty 134)
L naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 8.8.1986/609. (Si 109)
Vahingonkorvauslaki 31.5.1974/412. (Si 301)

II Kollektiivinen työ- ja virkamiesoikeus

Työehtosopimuslaki 7.6.1946/436. (Ty 201)
Valtion virkaehtosopimuslaki 6.11.1970/664. (Ty 202)
Valtion virkaehtosopimusasioiden pääsopimus 21.12.1993. (Ty 204)
L kunnallisista työehtosopimuksista 6.11.1970/670. (Ty 205)
Kunnallinen virkaehtosopimuslaki 6.11.1970/669. (Ty 206)
Kunnallinen pääsopimus 13.1.1993. (Ty 207)
L työtuomioistuimesta 31.7.1974/646. (Ty 210)
L työriitojen sovittelusta 27.7.1962/420. (Ty 212)
L yhteistoiminnasta yrityksissä 22.9.1978/725. (Ty 214)
L yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa 1.7.1988/651. (Ty 217)
L kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta 12.3.1993/254. (Ha 319)

III Työaikaosuojelu

Opintovapaalaki 9.3.1979/273. (Ty 109)
Työaikalaki 9.8.1996/605. (Ty 301)
Valtion virkamiesten työaika-asetus 8.11.1996/822. (Ty 301)
Merityöaikalaki 9.4.1976/296. (Ty 307)
L työajasta kotimaanliikenteen aluksissa 26.3.1982/248. (Ty 308)
L itsenäisyyspäivän viettämisestä yleisenä juhla- ja vapaapäivänä 26.11.1937/388. (Ty 315)
L vapunpäivän järjestämisestä työntekijän vapaapäiväksi eräissä tapauksissa 27.4.1944/272. (Ty 316)
Vuosilomalaki 30.3.1973/272. (Ty 317)
L nuorista työntekijöistä 19.11.1993/998. (Ty 407)
L työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista 2.8.1946/608. (Ty 416)

IV Työturvallisuusuojelu

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738. (Ty 403)
L työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa 16.2.1973/131. (Ty 411)
Työterveyshuoltolaki 21.12.2001/1383. (So 406)

V Sosiaaliturva

Työntekijän eläkelaki 8.7.1961/395. (El 101)
Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijän eläkelaki 9.2.1962/134. (El 103)
L urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta 16.6.2000/575. (El 108)
Valtion eläkelaki 20.5.1966/280. (El 124)
Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijän eläkelaki 30.4.1964/202. (El 140)
Tapaturmavakuutuslaki 20.8.1948/608. (El 201)
Ammattitautilaki 29.12.1988/1343. (El 202)
L koulutusrahastosta 30.12.2002/1306

VI Työllisyys

Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290
L julkisesta työvoimapalvelusta 30.12.2002/1295
Työllisyysasetus 30.12.1997/1363. (Ty 602)

ON-täydennystentti

Harjoitusaine (n. 10 sivua) assistentin kanssa erikseen sovittavasta aiheesta.

Työoikeuden täydentävät aineopinnot

Täydentäviin opintoihin voi osallistua pakollisen aineopintotentin hyväksytyin suorituksen jälkeen. Täydentävien opintojen kuulusteluun ilmoittaudutaan samalla tavalla kuin pakollisten aineopintojen tentteihin. Täydentävien opintojen kuulustelut järjestetään pakollisten aineopintotenttien yhteydessä. Kuulustelukerta on vapaasti valittavissa, ellei jäljempänä ilmoiteta muuta tai suoritettavasta opintokokonaisuudesta mahdollisten pakollisten luentojen vuoksi aiheudu rajoituksia.

Työsuhde

Laajuus 5 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja prof. **Kari-Pekka Tiitinen**.

Luennot. Opiskelija voi osallistua työsuojuslain mukaisen aineopintojen luennoille 26.1.-13.2.2004, jonka kuulustelusta voi saada ½-4 hyvityspistettä.

Suoritustapa. Kirjallinen kuulustelu, jossa saa käyttää lakikirjaa (Suomen Laki I ja II tai Finlands Lag I ja II). Voidaan suorittaa työoikeuden pakollisten aineopintojen tenttipäivinä. Yksi tutkintovaatimusten kohdista 2)-5) voidaan korvata **ennen** kirjallisen kuulustelun suorittamista kirjoitettavalla n. 10 sivun harjoitusaineella.

- 1) **Tiitinen, K.-P. - Kröger, T.**, Työsopimuslaki (2003) s.1-594. Mikäli Tiitisen ja Krögerin kirja tai samojen kirjoittajien kirja Työsopimuslaki 2001, on tentitty jo pakollisissa aineopinnoissa, luetaan sen sijasta **Malmberg, J.**, Anställningsavtalet. Om anställningsförhållandets individuella reglering (1997), s. 13-375.
- 2) **Nieminen, K.**, Työsuhteen ehtojen sopiminen yhteistoimintamenettelyssä (2000), s. 3-381.
- 3) **Bruun, N. - Koskinen P.K.**, Tasa-arvolaki

(1997) sekä Tasa-arvolain uudistamistoimikunnan mietintö (Km. 2002:9) vertaillen ja painottaen työelämässä sovellettavia säännöksiä sekä säännöksiä oikeussuojasta.

- 4) **Liukkonen, U.**, Lainvalinta kansainvälisissä työsuojuslain mukaisissa (2002).

Työ- ja virkaehtosopimus oikeus

Laajuus 4 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja prof. **Kari-Pekka Tiitinen**.

Suoritustapa. Kirjallinen kuulustelu, jossa saa käyttää lakikirjaa (Suomen Laki I ja II tai Finlands Lag I ja II). Voidaan suorittaa työoikeuden pakollisten aineopintojen tenttipäivinä. Yksi tutkintovaatimusten kohta voidaan korvata **ennen** kirjallisen kuulustelun suorittamista kirjoitettavalla n. 10 sivun harjoitusaineella.

- 1) **Sarkko, K.**, Työehtosopimuksen määräysten oikeusvaikutukset (1973), s. 1-207, ja lisäksi työtuomioistuimen päätös TT 1999-48 sekä työtuomioistuimen tuomio TT 1999-56.
- 2) **Sarkko K.**, Työrauhavelvollisuudesta (1969), s. 1-324, ja lisäksi **Suviranta, A.**, Työrauhavelvollisuuden rajankäyntiä. Työoikeudellisen Yhdistyksen vuosikirja 1982, s. 4-9, sekä **Suviranta, A.**, Työtaisteluoikeuden rajoittamisesta. Työtuomioistuin 50 vuotta (toim. Pekka Orasmaa; 1997), s. 215-231.
- 3) **Tiitinen, K.-P.**, Virkaehtosopimuslaki (1983), s. 1-340. Tämän teoksen ohella on perehdyttävä erityisesti valtion ja kunnalliseen virkaehtosopimuslakiin (muutokset), valtion virkaehtosopimusasioiden pääsopimukseen (21.12.1993) sekä kunnalliseen pääsopimukseen (13.1.1993).

Pohjoismaiden työoikeus

Laajuus 5 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja prof. **Kari-Pekka Tiitinen.**

Tavoite. Perehtyminen Pohjoismaiden työoikeuden pääkohtiin.

Suoritustapa. Kirjallinen kuulustelu pakollisten aineopintojen tenttipäivinä.

- 1) **Glavå, M.**, Arbetsrätt (2001).
- 2) **Jakhelln, H.** Arbeidsretten (1996)
- 3) **Hasselbach, O.**, Arbejdsret (2002).

EU:n työoikeuden pääkohtia

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja prof. **Kari-Pekka Tiitinen.**

Tavoite. Perehtyminen EU:n keskeiseen sääntelyyn työoikeudesta.

Suoritustapa. Kirjallinen kuulustelu pakollisten aineopintojen tenttipäivinä.

- 1) **Barnard, C.**, EC Employment Law (2002) tai **Nielsen, R.**, European Labour Law (2000).

Kuulusteluun ilmoittauduttaessa on mainittava, kumpaan teokseen on perehtynyt.

Säädökset

NEUVOSTON ASETUS N:o 1612/68 työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella.
NEUVOSTON DIREKTIIVI N:o 2001/23/EY, työntekijöiden oikeuksien turvaamisesta yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä.

NEUVOSTON DIREKTIIVI N:o 1999/70/EY, Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta liitteineen.

NEUVOSTON DIREKTIIVI 93/104/EY tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista.

NEUVOSTON DIREKTIIVI 97/81/EY, Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE), julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) ja Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY) tekemästä osa-aikatyötä koskevasta puitesopimuksesta liitteineen.

NEUVOSTON DIREKTIIVI 94/45/EY eurooppalaisen yritysneuvoston perustamisesta tai työntekijöiden tiedottamis- ja kuulemismenettelyn käyttöönottamisesta yhteisönlaajuisissa yrityksissä tai yritysryhmissä.

NEUVOSTON DIREKTIIVI 97/74/EY eurooppalaisen yritysneuvoston perustamisesta tai työntekijöiden tiedottamis- tai kuulemismenettelyn käyttöön ottamisesta yhteisön laajuisissa yrityksissä tai yritysryhmissä annetun direktiivin 94/45/EY ulottamisesta koskemaan Yhdistynyttä kuningaskuntaa.

NEUVOSTON DIREKTIIVI 2001/86/EY eurooppayhtiön sääntöjen täydentämisestä henkilöstöedustuksen osalta.

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2002/15/EY maantieliikenteen liikkuvissa tehtävissä toimivien henkilöiden työajan järjestämisestä

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 96/71/EY palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen osavaltioon.

FRAMEWORK AGREEMENT ON TELEWORK 16/07/2002. Saatavissa internetistä: www.eu.int/comm/employment/social, valitse Working conditions and work organisations – otsakkeen alta "Social dialogue"

Harjoitusseminaari

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Prof. **Kari-Pekka Tiitinen** pitää työoikeuden harjoitusseminaarin sl. Alkukokous 10.9.2003 klo 10-12; seminaarit 8., 9. ja 10.12.2003, klo 13-17

Yksityisoikeuden laitoksen seminaarisali.

Seminaarityö arvostellaan asteikolla tt - ht - et. Hän pitää työoikeuden harjoitusseminaarin kl. Alkukokous 12.1.2004 klo 10-12; seminaarit 19., 20. ja 21.4. klo 13-17; yksityisoikeuden laitoksen seminaarisali. Seminaarityö arvostellaan asteikolla tt - ht - et.

Työllisyys ja sosiaaliturva

Laajuus 4 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja prof. **Matti Mikkola**.

Tavoite. Perehtyminen työllisyyttä edistäviin toimiin ja toimeentuloturvaan.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Työllisyyslainsäädäntö ja työttömyysturva, eläkkeet ja muu toimeentuloturva sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen.

Suoritustapa. Kirjallinen kuulustelu, jossa saa käyttää lakikirjaa (Suomen Laki I ja II tai Finlands Lag I ja II). Voidaan suorittaa työoikeuden pakollisten aineopintojen tenttipäivinä.

- 1) **Karisto, A. - Takala, P. - Haapola, I.,** Matkalla nykyaikaan: elintason, elämäntavan ja sosiaalipolitiikan muutos Suomessa (1998).
- 2) **Mikkola, M. - Pietiläinen, S. - Valpola, O.,** Suomalainen toimeentuloturva (2002), johdanto sekä luvut I, II, VIII-XI.
- 3) **Tuori, K.,** Sosiaalioikeus (2000), jaksot V ja VI.4.
- 4) **Harris, D.,** The European Social Charter. 2nd edition (2001).

Yksityisoikeuden yhteiset täydentävät opinnot ks. opinto-opas, kohta Aineiden väliset täydentävät opinnot ja muita opintoja.

Maa-, vesi- ja ympäristöoikeus

Maa-, vesi- ja ympäristöoikeuden pakolliset aineopinnot (20016)

Tavoite. Yleiskuvan antaminen oikeudenalan perusteista ja ohjauskeinoista. Kokonaiskuvan antaminen maankäytön suunnittelusta ja kiinteistöjärjestelmästä, luonnonvarojen käytöstä, luonnonsuojelusta ja ympäristönsuojelusta.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Maankäytön suunnittelujärjestelmä ja rakentamisen ohjailu, 2. Ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen lupajärjestelmä ja yleiset ympäristönsuojeluperiaatteet, 3. Luonnonvarojen käytön ohjausjärjestelmä, 4. Luonnonsuojelu, 5. Vesienkäytön sääntely, 6. Kiinteistönuodostamisoikeus ja pakkolunastus.
Laajuus 4 opintoviikkoa

Opetus

Opetusmuodot. Luennot. Pakollisia aineopintoja varten pidetään omat oikeudenalan yleisesityksiä sisältävät luentosarjat. Hyvityspistelunnon hyväksytystä suorittamisesta voi saada enintään 3 hyvityspistettä tenttiin. Korvaavan luentosarjan suorittamalla voi korvata erikseen ilmoitetun tutkintovaatimuskohdan pistein 1-10. **Korvaavilla luentosarjoilla voi korvata enintään kaksi tenttikysymystä.**

Prof. **Erkki J. Hollo** luennoi johdatuksesta ympäristöoikeuteen sl 22.9.-3.10. ma-pe 14-16 P654. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 1. Hän luennoi vesioikeudesta kl 15.3.-26.3. ma-pe 14-16 P III. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 2.

Prof. **Vesa Majamaa** luennoi maankäyttö- ja rakennuslain perusteista sl. 20.10.-5.11. ma-pe 8-10 P III. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 3. Hän luennoi kiinteistönuodostamislain perusteista kl 26.1.-11.2. ma-pe 8-10 P III. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 4.

Forskare **Casper Herler** föreläser om miljö rätt och affärsjuridiska miljöfrågor vt 2004. Förhandsanmälan på anslagstavlan för miljö rätt en vecka innan föreläsningarna inleds. De 20 första anmälda antas till kursen. Maximalt 2 poäng kan erhållas för godkänt föreläsningförhör och maximalt 1 poäng för en rättsfallspresentation.

Opettajat

Hollo, Erkki J., OTT, Dr. iur. Ympäristöoikeuden professori.

Majamaa, Vesa, OTT, VT. Ympäristöoikeuden professori.

Ekroos, Ari, OTT. Ympäristöoikeuden dosentti.

Holma, Kyösti, OTT, DI. Ympäristöoikeuden dosentti.

Kuusiniemi, Kari, OTT. Ympäristöoikeuden dosentti.

Määttä, Tapio, OTT. Ympäristöoikeuden dosentti.

Metsä-Simola, Klaus, OTL. Ympäristöoikeuden assistentti.

Herler, Casper, OTK, VT. Tutkija

Mehling, Michael, Rechtsref., Tutkija.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu. Tentin suorittajat tuovat tenttiin mukanaan Suomen Laki I ja II -teokset tai Finlands Lag I ja II -teokset. Säädöskokoelman irtokappaleiden tuomisesta, sallituista merkinnöistä lakikirjoissa ks. opinto-opas, kohta Lakikirjatentit. EU-lakikirjan käyttäminen tentissä ei ole sallittua. Vastauksilaa kysymystä kohden on yksi sivu. Tentissä voi käyttää hyväkseen enintään 6 hyvityspistettä.

Koska lakikirjojen käyttö tentissä on sallittua, ei pelkästään oikean lainkohdan löytämisestä ja kopioimisesta vastauspaperiin saa yleensä pisteitä. Hyväksyttävät vastaukset edellyttävät esseevastauksissa oppikirjoissa mainittujen, asiaan liittyvien seikkojen esittämistä. Oikeustapauksissa puolestaan edellytetään, että tapaukseen liittyviä oikeussäännöksiä myös sovelletaan kysymyksestä ilmeneviin tapauksen tosiseikkoihin. Oikeustapausten arvostelussa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, miten esitetyt johtopäätökset on perusteltu.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Hollo, E.J.**, Johdatus ympäristöoikeuteen (2003), n. 250 s. (myöhemmin ilmoitettavien osin).
- 2) **Hollo, E.J.**, Vesioikeuden perusteet (2003), n. 150 s.
- 3) **Ekroos, A.- Majamaa, V.**, Maankäyttö- ja rakennuslain perusteet (2003), n.150 s. Ennen teoksen ilmestymistä luetaan HE 101/1998.
- 4) **Majamaa, V.- Markkula, M.**, Kiinteistönmuodostamislaki (2001), 9-207 s.

Säädökset

HUOM! Luettelo ei ole tyhjentävä. Tentissä edellytetään kykyä soveltaa luettelossa mainitsemattomiakin säädöksiä.

Kiinteistönmuodostamislaki 12.4.1995/554. (Ym 101)
Kiinteistörekisterilaki 16.5.1985/392. (Ym 116)
Yhteisäluelaki 18.8.1989/758. (Ym 108)
Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132 (Ym 201)
Maankäyttö- ja rakennusasetus 10.9.1999/895 (Ym 202)
Etuostolaki 5.8.1977/608. (Si 625)
Maaseutuelinkeinojen rahoituslaki 12.3.1999/329. (Ma 101)
L eräistä naapurussuhteista 13.2.1920/26. (Ym 302)
L yleisistä teistä 21.5.1954/243. (Ym 203)
A yleisistä teistä 30.12.1957/482. (Ym 204)
L oikeudesta entiseen tiealueeseen 21.5.1954/245. (Ym 205)
L yksityisistä teistä 15.6.1962/358. (Ym 207)
VNA yksityisistä teistä 21.12.2000/1267. (Ym 208)
Vesilaki 19.5.1961/264. (Ym 601)
L eräistä vesien käyttämistä varten myönnettävistä oikeuksista 19.5.1961/266. (Ym 603)
Vesiasetus 6.4.1962/282. (Ym 602)
L sisältävä määräyksiä välirajasta vedessä ja vesialueen jaosta 23.7.1902/31. (Ym 112)
L oikeudesta yleisiin vesialueisiin 1.4.1966/204. (Ym 113)
Merensuojelulaki 29.12.1994/1415. (Ym 608)
L aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä 16.3.1979/300. (Ym 609)
L maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta 25.4.1974/378. (Ym 420)
L jätevesimaksusta 13.7.1973/610. (Ym 614)
Vesihuoltolaki 9.2.2001/119. (Ym 613)
L kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta 31.8.1978/669. (Ym 425)
L kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta 29.7.1977/603. (Si 626)
Rakennusuojelulaki 18.1.1985/60. (Ym 510)
Muinaismuistolaki 17.6.1963/295. (Ym 509)
Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096. (Ym 501)
Luonnonsuojeluasetus 14.2.1997/160 (Ym 502)
Koskiensuojelulaki 23.1.1987/35. (Ym 606)
Metsälaki 12.12.1996/1093. (Ma 602)
Metsäasetus 20.12.1996/1200. (Ma 603)

L kestävän metsätalouden rahoituksesta 12.12.1996/1094. (Ma 607)
Metsästyslaki 28.6.1993/615. (Ma 701)
Kalastuslaki 16.4.1982/286. (Ma 704)
L yleisestä kalastusoikeudesta 16.4.1982/285. (Ma 706)
Ulkoilulaki 13.7.1973/606. (Ym 305)
Maastoliikennelaki 22.12.1995/1710 (Vi 236)
Maa-aineslaki 24.7.1981/555. (Ym 507)
Maa-ainesasetus 5.2.1982/91. (Ym 508)
Kaivoslaki 17.9.1965/503. (Ym 209)
Ympäristönsuojelulaki 4.2.2000/86 (Ym 401)
Ympäristönsuojeluasetus 18.2.2000/169 (Ym 401a)
Laki ympäristönsuojelulainsäädännön voimaantulosta 4.2.2000/113. (Ym 402)
Laki ympäristölupavirastosta 4.2.2000/87. (Ym 705a)
Jätelaki 3.12.1993/1072. (Ym 426)
Jäteasetus 22.12.1993/1390. (Ym 427)
Terveystoimintalaki 19.8.1994/763 (Ym 409)
Kemikaalilaki 14.8.1989/744. (Ym 412)
Kemikaaliasetus 12.7.1993/675. (Ym 413)
Geenitekniikkalaki 17.3.1995/377. (Ym 411)
Ydinenergialaki 11.12.1987/990. (Yr 703)
L ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 10.6.1994/468. (Ym 403)
A ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 5.3.1999/268. (Ym 404).
L ympäristövahinkojen korvaamisesta 19.8.1994/737. (Si 304)
Sähkömarkkinalaki 17.3.1995/386 (Yr 704)

ON-täydennystentti

1) **Ekroos, A.- Majamaa, V.**, Maankäyttö- ja rakennuslain perusteet (2003), n. 150 s. Ennen teoksen ilmestymistä luetaan HE 101/1998.

2) **Hollo, E.J.**, Johdatus ympäristöoikeuteen (2003), kuten OTK-vaatimukset.

Maa-, vesi- ja ympäristöoikeuden täydentävät aineopinnot

Täydentävät aineopinnot koostuvat kirjallisista kuulusteluista, jotka kaikki ovat 4 ov:n laajuisia sekä 3 ov:n laajuisesta harjoitusseminaariryöstä. Opiskelija voi suorittaa maa-, vesi- ja ympäristöoikeuden täydentäviä opintoja enintään 12 ov:a. Opiskelija valitsee tässä vaiheessa jonkin neljästä vaihtoehtoisesta erityissektorista: Kaavoitus- ja rakentamisoikeus sekä kiinteistönmuodostamisoikeus; Ympäristönsuojeluoikeus (ympäristön pilaantumisen ehkäisy); Luonnonvarojen käyttö ja luonnonnsuojelu; Ylikansallinen ympäristöoikeus.

Laajuus 4 opintoviikkoa.

Tavoite. Valitun ympäristöoikeuden erityissektoriin syvälinen hallinta ja tuntemus.

Opetus

Opetusmuodot. Luennot ja harjoitustyöt. Luentokuulustelun hyväksytystä suorituksesta voi saada enintään 3 hyvityspistettä tenttiin. Harjoitustyöllä voi korvata kuulusteluun liittyvää kirjallisuutta.

Prof. **Vesa Majamaa** luennoi uudesta maankäyttö- ja rakennuslaista sl 4.11.-15.11. ma-pe 10-12 F 24 A ls. 426.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. **Kuulustelussa ei saa olla lakikirjoja tai muuta oheismateriaalia.**

Kaavoitus- ja rakentamisoikeus sekä kiinteistönmuodostamisoikeus

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Kaavoitus- ja rakentamisoikeus, 2. Uusi kiinteistönmuodostamislainsäädäntö.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Majamaa, V.**, Oikeudesta rakentaa poikkeusluvalla (1981).
- 2) **Ekroos, A.- Majamaa, V.**, Maankäyttö- ja rakennuslaki (2000), 729 s.
- 3) **Kuusiniemi, K.- Peltomaa, H.**, Lunastuslainsäädäntö ja korvausjärjestelmä (2000), 254 s.
- 4) **Hollo, E.J.**, Erityinen kiinteistöoikeus (2.p. 1984), s. 1-30, 86-165, 250-380.

Ympäristönsuojeluoikeus

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Vesien pilaantumisen ehkäisy, 2. Jäteoikeus, 3. Ympäristövahinkojen korvaaminen.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Hollo E.J.**, Ympäristönsuojeluoikeus (2001), 531 s.
 - 3) **Hollo, E.J.- Vihervuori, P.**, Ympäristövahinkolaki (1995), 323 s.
 - 4) **Bengtsson B.**, Miljöbalkens återverkningar (2001), s. 1-219.
- Luonnonvarojen käyttö ja luonnonuojelu

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Maa-ainesten ottoa koskeva sääntely, 2. Vesistöjä ja ranta-alueita koskeva sääntely, 3.

Luonnonuojeluoikeus.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Vihervuori, P.**, Maa-ainesten otto ja suojelu (1989), s. 1-64, 93-361 ja 564-626.
- 2) **Kuusiniemi, K.**, Ympäristönmuutosten korvattavuus pakkotoimitilanteissa (1997), 353 s.
- 3) **Similä, J.**, Luonnonuojelulaki (1997), 268 s.
- 4) **Backer, I.L.**, Innføring i naturressurs- og miljørett (1999) s. 1 - 225.

Ylikansallinen ympäristöoikeus

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. EU:n ympäristöä koskeva sääntely, 2. Kansainvälinen ympäristöoikeus.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Hollo, E. J.- Parkkari, J. (toim.)**, Kansainvälinen ympäristöoikeus (1994), s. 13-417.
- 2) **Marttinen ym.**, EU:n ympäristöoikeus ja Suomi (1994), s. 1-343.
- 3) **Krämer, L.**, EC Environmental Law (4 p. 2000), s. 1-295.

Erityisen osan 4 ov:n suorituksen jälkeen voidaan lisäopintoja suorittaa joko osallistumalla harjoitusseminaariin tai suorittamalla useampia neljän opintoviikon laajuisia kirjallisia kuulusteluja.

Seminaarit

Tavoite. Oikeudellisen tekstin tuottaminen sekä ympäristöoikeuden alaan kuuluvien ongelmien ratkaiseminen.

Harjoitusseminaari

Laajuus 3 opintoviikkoa

Ass. **Klaus Metsä-Simola** pitää ympäristöoikeuden harjoitusseminaarin kl 21.1. P 720, 23.2., 24.2., 25.2. ja 26.2. P 721, 12-16.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallisen harjoitustyön laatiminen, työn suullinen esittäminen sekä muiden laatimien töiden opponointi.

Metodiseminaari

Prof. **Erkki J. Hollo** pitää maa-, vesi- ja ympäristöoikeuden metodiseminaarin (syventävien opintojen suorittajille, tutkielman tekijöille ja jatko-opiskelijoille) sl 23.9. alkaen

joka neljäs viikko ti 16-18 P 216 ja kl 20.1. alkaen joka neljäs viikko ti 16-18 P 216. Opetus käsittelee mm. käytännön asiantuntijoiden puheenvuoroja. Ks. opinto-opas, kohta Metodiseminaari.

Oppiaineen englanninkielisten kurssien päivitetty aikataulu on yliopiston kotisivuilla osoitteessa <http://www.helsinki.fi/english/courses/> Opinto-oppaassa ilmoitettuihin aikatauluihin voi tulla muutoksia, joten opiskelijoita pyydetään tarkistamaan ajantasaiset tiedot yllämainitusta osoitteesta.

Eurooppaoikeus

Eurooppaoikeuden pakolliset aineopinnot (20017)

Ellei kurssin vastaava opettaja ole antanut muita ohjeita, kaikissa eurooppaoikeuden tenteissä saa käyttää seuraavia teoksia:

Euroopan unionin laki ja /tai Eurooppaoikeuden lakikirja. Niiden lisäksi opiskelija voi tuoda tenttiin myös eurooppaoikeuden aineopintojen kohdalla mainitut sopimustekstit. Myös internetistä tulostetut sopimustekstit käyvät. Linkki sopimusteksteihin löytyy oppiaineen verkkosivuilta <http://www.helsinki.fi/oik/tdk/publaw/eulaw/>.

Tenttiin tuotavissa sopimusjulkaisuissa ei saa olla muita merkintöjä kuin alleviivauksia, normiviittauksia tai sopimusten muutoksiin liittyviä viittauksia.

Suomen laki -teosten käyttäminen tentissä on kielletty.

Introduction to the Law of the European Union
Introduction to the Internal Market Law, opettaja Juha Raitio

Fundamental Rights, Democracy and Legitimacy in the European Union, opettaja Päivi Leino
European Administrative Law, opettaja prof. Olli Mäenpää

International Relations of the European Union, opettaja dos. Joni Heliskoski

Oppiaineen englanninkielisten kurssien päivitetty aikataulu on yliopiston kotisivuilla osoitteessa

<http://www.helsinki.fi/english/courses/>
Opinto-oppaassa ilmoitettuihin aikatauluihin voi tulla muutoksia, joten opiskelijoita pyydetään tarkistamaan ajantasaiset tiedot yllämainitusta osoitteesta.

Tiedekunnan opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua 4.-22.8.2003 järjestettävän Helsinki Summer Schoolin poikkitieteelliseen kokonaisuuteen "Towards a European Federation", jonka opettajina toimivat prof. Tapio Raunio (Tampereen yliopisto) ja eurooppaoikeuden vsn assistentti Päivi Leino. Kurssin laajuus on 6 ECTS / 3 ov. Kurssi voidaan lukea eurooppaoikeuden täydentäviin opintoihin seminaarina (3ov). Helsingin yliopiston opiskelijoilta perittävä kurssimaksu on 50€, mutta siitä voi saada myös vapautuksen. Lisätietoja kurssista ja osallistumisesta antaa vsn ass. Päivi Leino, paivi.leino@helsinki.fi. Katso myös kurssin verkkosivua http://summerschool.helsinki.fi/kurssit2003/course_5_eu.html.

Tavoite. Perustiedon tarjoaminen Euroopan unionin (EU) toimielin-, päätöksenteko- ja tuomioistuinjärjestelmästä; oikeusjärjestelmän rakenteesta, oikeuslähteistä ja yleisistä opeista; sekä Euroopan yhteisöjen oikeuden suhteesta kansalliseen oikeuteen.

Opettajat

Ojanen, Tuomas, OTT, julkisen eurooppaoikeuden professori

Paasivirta, Esa, oikeusvertailun ja eurooppaoikeuden dosentti

Raitio, Juha, OTT, eurooppaoikeuden dosentti
Wikberg, Olli, OTL, eurooppaoikeuden assistentti (virkavapaalla 30.11.2003 saakka)

Leino-Sandberg, Päivi, PM, LL.M. hoitaa kansainvälisen oikeuden assistentin virkaa 30.11.2003 asti.

Opiskelijoilla on myös mahdollisuus osallistua tiedekunnan LL.M. -ohjelman puitteissa tarjottaviin opintoihin. Lisätietoja kurseista, niiden alkamisajoista ja luentopaikoista saa LL.M. -ohjelman ilmoitustaululta (Porthania 5. krs). Lukuvuonna 2003-2004 LL.M. -ohjelmassa on tarjolla ainakin seuraavat kurssit:

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. EU:n rakenne ja toimielin-, tuomioistuin- sekä päätöksentekojärjestelmä ja oikeusjärjestyksen rakenne, oikeuslähteet, yleiset opit ja suhde jäsenvaltioiden oikeuteen.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Opetus

Opetusmuodot. Luennot. Luentosarjalla voi korvata yhden kysymyksen eurooppaoikeuden aineopintojen tentissä. Korvattava kysymys ilmoitetaan tentin yhteydessä.

Prof. **Tuomas Ojanen** ja dosentti **Pia Letto-Vanamo** luennoivat syyslukukaudella aiheesta ”Integraation oikeudellisia ulottuvuuksia” 4.11.-27.11. ti-to klo 12-15.

Prof. **Joakim Nergelius** pitää luentosarjan eurooppaoikeudesta. Tarkemmat yksityiskohdat ilmoitetaan myöhemmin.

Säädökset

Rooman sopimus eli Euroopan yhteisön perustamissopimus

Maastrichtin sopimus eli sopimus Euroopan unionista

Amsterdamin sopimus eli sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta.

Nizzan sopimus eli sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta

Euroopan unionin perusoikeuskirja

Säädökset saatavissa myös verkosta osoitteesta: http://europa.eu.int/index_fi.htm

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu. Tentissä on sekä teoria-/esseekysymyksiä että oikeustapaustehtäviä, joihin vastaaminen edellyttää koko tenttiaineiston hallintaa.

Tutkintovaatimukset

1) **Eerola, R. – Mylly, T. – Saarinen, P.**, EU-oikeuden perusteet, toinen uudistettu painos, Tampereen yliopisto, julkisoikeuden laitos 2000 tai 2001, s. 1-328.

2) **Shaw, J.**, Law of the European Union. Third edition. Palmgrave Law Masters, 2000, luvut 9-10 ja 12-17, 197 sivua.

3) **Ojanen, T.**, Ennakkoratkaisumenettely. Lakimiesliiton kustannus. Helsinki 1996, s. 1-203.

Eurooppaoikeuden täydentävät aineopinnot

Eurooppaoikeuden täydentävät aineopinnot muodostuvat 3 ov:n osakokonaisuuksista, joita voi valinnan mukaan yhdistää 3-9 ov:n opintokokonaisuudeksi. Täydentäviin opintoihin voi osallistua pakollisen aineopintojakson hyväksytyn suorituksen jälkeen. Opiskelijoilla on mah-

dollisuus korvata tutkintovaatimuksia kirjallisissa töin jokaisessa osakokonaisuudessa. Täydentävien opintojen kirjallisiin kuulusteluihin ilmoittaudutaan samoin kuin pakollisten aineopintojen tentteihin. Täydentävien opintojen tenttipäivät ovat samat kuin pakollisissa aineopinnoissa.

EY:n oikeus jäsenvaltion tuomioistuintoiminnassa

Tavoite. Perehtyminen EU:n oikeuden yleisiin oppeihin eli keskeisiin käsitteisiin ja periaatteisiin. Erityisenä painopisteenä ovat EU:n oikeuden perusvaikutukset jäsenvaltioiden tuomioistuinten toiminnassa.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. EY:n oikeuden yleiset opit, keskeiset käsitteet, periaatteet ja oikeusvaikutukset 2. EY:n oikeuden perusvaikutukset oikeudellisessa ratkaisutoiminnassa.

Laajuus. 3 opintoviikkoa.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. Tutkintovaatimuksia voi osin korvata aineen professorin kanssa erikseen sovittavista aiheista tehdyillä kirjallisilla töillä (n.15 sivua/työ)

Tutkintovaatimukset

- 1) **Ojanen, T.**, EY:n oikeuden perusvaikutuksista jäsenvaltioiden tuomioistuinten toiminnassa, Oikeustiede – Jurisprudentia XXXII 1999, s. 223-295. Saatavilla verkosta osoitteesta: <http://www.opiskelijakirjasto.lib.helsinki.fi/eres/oik/art>
- 2) **Anderson, D.**, References to the European Court, London 1995, s. 1-209 ja 285-323.
- 3) **Ojanen, T.**, Between Precedent and the Present. Turku Law Journal, 3 No 1/2001, s. 105-118.
- 4) **Tridimas, T.**, The General Principles of EC Law, Oxford 1999/2000, 466 sivua.
- 5) **Ojanen, T.**, Ulkosopimusten asema ja oikeusvaikutukset EY:n oikeudessa. Lakimies 2001, n. 25 sivua. Saatavilla verkosta osoitteesta: <http://www.opiskelijakirjasto.lib.helsinki.fi/eres/oik/art/ojanen.pdf>.

Päätöksenteko Euroopan Unionissa

Tavoite. Perehtyminen EU:n päätöksenteko- ja toimielinjärjestelmään sekä Euroopan unioniin liittyvään päätöksentekoon Suomessa.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Päätöksenteko EU:ssa. 2. Toimielinjärjestelmä. 3. Suomi ja Euroopan unioni.

Laajuus. 3 opintoviikkoa.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. Tutkintovaatimuksia voi osin korvata aineen professorin kanssa erikseen sovittavista aiheista tehdyillä kirjallisilla töillä (n.15 sivua/työ)

Tutkintovaatimukset

- 1) **Shaw, J.**, Law of the European Union. Third edition. Palmgrave Law Masters, 2000, luvut 4-8. 220 sivua.
- 2) **Wiberg, M. – Raunio, T.**, EU ja Suomi, 2001, luvut 7-16.
- 3) **Wiberg, M. – Raunio, T.**, Päätöksenteko Euroopan unionissa, Tampere 1998, luvut 2-7 ja 9-10.
- 4) Ks. aineopintotentin tutkintovaatimusten säädösten luettelo.

Perusoikeudet Euroopan unionissa

Tavoite. Kokonaiskuvan antaminen perusoikeuksista ja ihmisoikeuksista Euroopan unionissa sekä niiden suhteesta Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja jäsenvaltioiden perustuslakien perusoikeusjärjestelmiin.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien asema Euroopan unionissa ja sen oikeudessa. 2. EU:n perusoikeuksien suhde Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja jäsenvaltioiden perustuslakien perusoikeusjärjestelmiin. 3. EY:n tai EU:n liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimuksen osapuoleksi.

Laajuus. 3 opintoviikkoa.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. Tutkintovaatimuksia voi osin korvata aineen professorin kanssa erikseen sovittavista aiheista tehdyillä kirjallisilla töillä (n.15 sivua/työ)

Tutkintovaatimukset

- 1) **EU:n perusoikeuskirja**
- 2) **Nieminen, L. (toim.)**, Perusoikeudet EU:ssa. Lakimiesliiton Kustannus 2002. 505 sivua.
- 3) **Harmsen, R.**, National Responsibility for European Communities Acts under the European Convention on Human Rights: Recasting the Accession Debate. European Public Law, Vol. 7, 2001, s. 625-649
- 4) **Weiler, J.**, The Constitution of Europe. Cambridge University Press 1999, luvut 3, 9-10.

EY:n kilpailuoikeus

Tavoite. Perehtyminen yhteisön kilpailuoikeuden materiaaliseen oikeusjärjestelmään.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. EY:n kilpailuoikeuden tavoitteet 2. Kilpailuoikeuden keskeiset aineellisoikeudelliset kysymykset 3. Menettely kilpailuviranomaisissa ja oikeussuojaa.

Laajuus. 3 opintoviikkoa.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. Tutkintovaatimuksia voi osin korvata aineen assistentin kanssa erikseen sovittavista aiheista tehdyillä kirjallisilla töillä (n. 15 s./työ).

Tutkintovaatimukset

Whish, R., Competition Law. Fourth edition. Bath 2001, s. 1-878 tai

- 1) **Kanniainen, V.** ja **Määttä K.**, Taloustieteellinen näkökulma kilpailuoikeuteen, Helsinki 2001, s. 1-294 ja
- 2) **Kuoppamäki, P.**, Kilpailuoikeuden perusteet, Vantaa 2000, s. 17-267 ja
- 3) **Mentula, A.**, Kartellit Suomen ja EU:n kilpailuoikeudessa, Helsinki 2002, s. 1-361

Harjoitusseminaarit

Prof. **Tuomas Ojanen** pitää eurooppaoikeuden harjoitusseminaarin ”EU:n tulevaisuustyö” marras-joulukuussa. Osallistujamäärä rajoitettu, enintään 15 opiskelijaa. Ilmoittautuminen 15.10. mennessä sähköpostilla: tuomas.ojanen@helsinki.fi.

Assistentti **Olli Wikberg** pitää harjoitusseminaarin EY:n kilpailuoikeudesta helmi-maaliskuussa. Osallistujamäärä rajoitettu, enintään 15 opiskelijaa. Ilmoittautuminen 15.1 mennessä sähköpostilla: olli.wikberg@helsinki.fi

Muut opinnot

Eurooppaoikeuden täydentäviksi opinnoiksi voidaan oppiaineen professorin hyväksymisellä lukea tiedekunnassa tai muissa suomalaisissa tai ulkomaalaisissa yliopistoissa tai korkeakouluissa suoritettuja eurooppaoikeuteen liittyviä opintoja.

Edellytyksenä opintojen hyväksi lukemiselle on kuitenkin se, ettei kerran suoritettuja opintoja ole jo luettu hyväksi toisessa oppiaineessa tai tutkinnossa.

EC Law in Practice: European Law Moot Court Competition

Tavoite. Valmistaa opiskelijat osallistumaan European Law Moot Court –oikeustapauskilpailuun (lisätietoja kilpailusta osoitteesta www.elmc.org).

Laajuus. 3 opintoviikkoa.

Opetusmuodot. Luennot, oikeudenkäyntikirjelmän laatimisharjoituksia ja suullinen harjoittelu.

Kurssi järjestetään syyslukukaudella 2003. Ennakkoilmoittautumiset sähköpostitse 1.8.2003 alkaen osoitteeseen Olli.Wikberg@helsinki.fi. Opetus on ensisijaisesti suunnattu niille opiskelijoille, jotka aikovat osallistua kilpailuun, mutta siihen voivat osallistua myös muut opiskelijat.

Kansainväliset oikeustapauskilpailut, ks. aineiden väliset täydentävät opinnot.

Oikeusteoria

Oikeusteorian pakolliset aineopinnot (20018)

Tavoite. Kokonaiskuvan antaminen modernin oikeuden ja oikeudellisen ajattelun teoreettisista ja filosofisista perusteista, historiallisesta kehityksestä sekä oikeustieteen metodiopista.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Oikeusteoria ja oikeusfilosofia, muun muassa oikeuslähde- ja laintulkintaoppi, oikeudellinen käsitteenmuodostus ja systematiikka, oikeudelliset oppitraditiot, oikeustieteen metodioppi sekä oikeusvertailu.

Laajuus 4 opintoviikkoa.

Opetusmuodot. Luennot ja seminaarit.

Opetus

Yliopistonlehtori **Ari Hirvonen** luennoi aiheesta Luonnonoikeuden renessanssi sl. 6.11.-16.12. ti, to 16-18, PIII.. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 1.

Dos. **Panu Minkkinen** luennoi aiheesta Suvereenisuus ja oikeustiede kl. 9-20.2. ma-pe 10-12 PR pieni juhlasali. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 2.

Prof. **Kaarlo Tuori** luennoi aiheesta Kriittinen oikeuspositivismi sl. 8.-26.9.2003 ma-pe 8-10 P III. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 3.

Dos. **Heikki Mattila** luennoi aiheesta Oikeusjärjestelmät ja lakikielet syyslukukauden alussa ilmoitettavana ajankohtana. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 4.

Yliopistonlehtori **Ari Hirvonen** johtaa täydentäviin opintoihin kuuluvaa Juristietiikkalaboratoriota.

Yliopistonlehtori **Ari Hirvonen** ja FT **Jari Kauppinen** ohjaavat täydentäviin opintoihin kuuluvaa Paha oikeudessa -kursssia.

Dos. **Soile Pohjonen** pitää täydentävien opintojen seminaarin aiheesta Rajaton oikeus — näkökulmia EU:n raja-alueiden oikeuteen kansainvälisen ongelman valossa.

Assistentti **Toomas Kotkas** ja tutkija **Samuli Hurri** ohjaavat täydentäviin opintoihin kuuluvaa Miettimö: Platon-lukupiiriä.

Muusta opetuksesta ilmoitetaan myöhemmin aineen ilmoitustaululla ja tiedekunnan verkkosivuilla.

Opettajat

Gräns, Minna, JD. Yleisen oikeustieteen dosentti.

Hirvonen, Ari, OTT. Yleisen oikeustieteen yliopistonlehtori.

Kemppinen, Jukka, FT, OTK, VT. Yleisen oikeustieteen dosentti.

Kotkas, Toomas OTL. Yleisen oikeustieteen assistentti.

Mattila, Heikki E. S., OTT. Diplôme de l'I.D.C.P. Vertailevan oikeustieteen dosentti.

Mincke, Wolfgang, Dr.iur. Yleisen oikeustieteen dosentti.

Minkkinen, Panu, OTT. Yleisen oikeustieteen dosentti.

Paasivirta, Esa, Ph.D. Oikeusvertailun ja eurooppaoikeuden dosentti.

Pohjonen, Soile, OTT. Vertailevan ja yleisen oikeustieteen dosentti.

Rentto, Juha-Pekka, OTL (väit.), M.A. Yleisen oikeustieteen dosentti.

Siltala, Raimo, OTT, VT. Yleisen oikeustieteen dosentti.

Tolonen, Hannu, OTT. Yleisen oikeustieteen dosentti.

Tuori, Kaarlo, OTT. Yleisen oikeustieteen professori.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu. Tutkintovaatimusten kohdan 1 voi korvata vs. prof. Ari Hirvosen luentosarjan loppukuulustelulla. Tutkintovaatimusten kohdan 2 voi korvata dosentti Panu Minkkisen luentosarjan loppukuulustelulla. Tutkintovaatimusten kohdan 3 voi korvata prof. Tuorin luentosarjan loppukuulustelulla. Tutkintovaatimusten kohdan 4 voi korvata dos. Mattilan luentosarjan loppukuulustelulla.

Oikeusteorian aineopintotentin voi suorittaa kokonaan korvaavilla luentosarjoilla. Edellytyksenä on että on suorittanut hyväksyttävästi kolme tai useampia luentosarjoja, ja saanut niistä yhteensä puolet hyväksyttävään tenttisuoritukseen vaadittavasta pistemäärästä (= vähintään 20/40 p). Merkintää tulee hakea lomakkeella, jota saa kansliasta, opintotoimistosta tai aineen assistentilta. Hakemus toimitetaan assistentille hyväksyttäväksi.

Muista luentosarjoista voi saada 1-3 hyvityspistettä, jollei luentoja käytetä oikeusteorian täydentävien aineopintojen suorituksena. Tentissä saa käyttää enintään 5 hyvityspistettä. Korvaavista luentosarjoista ei voi saada hyvityspisteitä. Oikeusteorian luentokuulustelut eivät vanhene.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Hannu-Tapani Klami:** Sanningen om rätten (1990).
- 2) **Aulis Aarnio:** Laintulkinnan teoria (1988).
- 3) **Kaarlo Tuori:** Kriittinen oikeuspositivismi (2000).

4) **Jaakko Husa,** Johdatus oikeusvertailuun (1998), s. 1-119 ja **Heikki Mattila,** Vertaileva oikeuslingvistiikka (2002), s. 165-178 ja 329-479.

Huom!

Kansainvälisen yksityisoikeuden ja oikeusvertailun opintojakson oikeusvertailuosa on liitetty osaksi oikeusteorian opintojaksoa, jonka seurauksena oikeusteorian opintojakso on 4 ov:n laajuinen.

Jos opiskelija on suorittanut kansainvälisen yksityisoikeuden ja oikeusvertailun opintojakson, mutta ei oikeusteoriaa, niin oikeusteorian tutkintovaatimusten kohta 4 on katsottu suoritetuksi. Opiskelija suorittaa tentissä tutkintovaatimusten kohdat 1-3. Oikeusvertailun osio katsotaan suoritetuksi mutta sen pisteitä ei huomioida oikeusteorian arvosanaa määriteltäessä. Kansainvälisen yksityisoikeuden ja oikeusvertailun opintojakson arvosana jää voimaan kansainvälisen yksityisoikeuden (1 ov) arvosanana.

Jos opiskelija on suorittanut 3 ov:n oikeusteorian opintojakson, mutta ei kansainvälisen yksityisoikeuden ja oikeusvertailun opintojaksoa, niin 4 ov:n oikeusteorian opintojakson tutkintovaatimusten kohdat 1-3 on katsottu suoritetuksi. Opiskelijan on suoritettava tentissä hyväksyttävästi tutkintovaatimusten kohta 4; suorituksesta saadut pisteet otetaan huomioon vain siinä tapauksessa, että ne korottavat oikeusteoriasta jo saatua arvosanaa. Lisäksi opiskelijan on tentittävä kansainvälisen yksityisoikeuden 1 ov:n opintojakso.

Oikeusteoriaa ja kansainvälistä yksityisoikeutta voi tenttiä samassa tenttiilaisuudessa. Kumpaankin tenttiin on ilmoitauduttava erikseen.

Oikeusteorian täydentävät aineopinnot

Juristietiikka-laboratorio

Tavoite. Laboratorio työskentelyn tavoitteena on oikeustieteen, juridiikan ja etiikan välisten suhteiden analysoinnin kautta selvittää minkälainen oikeामीelinen juristi on.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Laboratoriossa selvitetään erilaisten tapausten kautta juristin työ-

hön liittyviä lakimieseettisiä (mitkä ovat juristin ammattieettiset säännöt sekä minkälaista hyvää juridinen argumentaatio ja ratkaisutoiminta) ja oikeuseettisiä (mitä oikeuden sisällöllinen hyväksyttävyyys ja oikeudenmukaisuus merkitsevät) kysymyksiä. Tämän pohjalta tarkoitus on määrittellä se, mitä hyvä ja oikeudenmukainen juridiikka on.

Suoritustapa. Aktiivinen osallistuminen laboratoriotyöskentelyyn sekä tutkintovaatimuksiin kuuluvan kirjallisuuden suorittaminen laboratorion yhteydessä.

Opetus. Yliopistonlehtori **Ari Hirvonen** johtaa laboratoriotyöskentelyä. Valmisteleva tapaaminen on kl to 22.1. 12-14, P 572. Varsinaiset laboratoriopäivät ovat to 9.2. ja pe 10.2. klo 9-17, P 572. Lopputapaamisen ajankohdasta ja paikasta sovitaan erikseen.

Laajuus. 3 opintoviikkoa (mahdollisuus suorittaa myös 4 ov:n laajuisena).

Tutkintovaatimukset.

- 1) **Aristoteles**, Nikomakhoksen etiikka (1989)
- 2) **Jacques Derrida**, Lain voima (Nuori Voima-lehti 2/00).
- 3) **Emmanuel Levinas**, Etiikka ja äärettömyys (1996)

Paha oikeudessa

Tavoite. Oikeustieteessä on harvemmin pohdittu kysymystä pahasta. Lähinnä rikosoikeus ja kriminologia ovat käsitelleet pahan ongelmaa. Paha on kuitenkin juridisesti äärimmäisen olennainen kysymys. Osoituksena siitä, on keskustelu oikeutetuista tavoista reagoida terrorismin edustamaan pahaan sekä sodan oikeutuksesta. Kurssin tavoitteena on syventää käsitystä pahasta, erityisesti pahan ja oikeuden välisestä suhteesta.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Kurssi jakaantuu kolmeen osaa. Ensimmäinen osa on johdanto-osuus, jossa annetaan yleiskatsaus siihen, kuinka paha on käsitelty filosofiassa ja oikeustieteessä. Toisessa osassa selvitetään sitä, mitä paha yleisesti on ja miten paha on ajateltu tieteessä, uskonnossa ja taiteessa. Kolmas osa pohtii miten oikeus ja oikeustiede ovat suhtautuneet pahaan sekä minkälaisia laillisia ilmenemismuotoja paha on saanut. Kurssi tulee olemaan tieteiden- ja taiteidenvälinen. Kurssin opettajina toimiikin eri alojen asiantuntijoita.

Kurssin suorittaminen. Kurssin suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista luentokerroille.

Kurssille osallistujat kirjoittavat kurssin päätyttyä esseenmuotoisen luontopäiväkirjan. Kurssi päättyy symposiumiin.

Opetus. Opetus toteutetaan 10.2.-25.3. välisenä aikana. Yksityiskohtainen ohjelma ilmoitetaan syyslukukauden alussa ilmoitustaululla ja verkossa.

Vastaavat opettajat

Hirvonen, Ari, yleisen oikeustieteen yliopistonlehtori

Kauppinen, Jari, FT, tutkija

Laajuus. 3 opintoviikkoa.

Miettimö: Platon-lukupiiri

Kuvaus. Lukupiirit ovat tiedeyhteisöissä varsinaista virallista opetusta vapaamuotoisempaa toimintaa, jossa pyrkimyksenä on päästä valitun teeman ymmärtämisessä syvemmälle kuin seminaareissa ja kursseilla muuten. Miettimö on syksyllä 2000 toimintansa aloittanut opiskelijoille tarkoitettu lukupiiri, jossa keskustelua viritetään Platonin dialogien avustamana. Lukupiiri toimii perinteisesti siten, että joku piirin jäsen alustaa keskustelua lyhyellä kaikkien lukemaan tekstiin perustuvalla esityksellä. Keskustelussa muut jäsenet kertovat omassa luennassaan syntyneistä tulkinnoista ja muista ajatuksista. Joka tapauksessa lukupiireihin liittyy myös suuri määrä sosiaalisuutta, josta syntyy omienkin ideoiden kehittämisen dynamiikka.

Miettimön lukuvuoden 2003-2004 teemana on *Laki ja hyve*. Ideana on lakien hyväksyttävyyden ongelman vieminen juurilleen länsimaisen (poliittisen) kulttuurin alkupisteeseen. Antiikista luetaan esiin hyväksyttävyyden ja legalismin klassiset ongelmat: mikä on lain suhde yhtäältä moraaliin tai oikeudenmukaisuuteen ja mikä toisaalta politiikkaan, sekä kumpi näistä oikeuttaa lain, vai onko laki hyväksyttävä yksinomaan tehtäviensä ja niiden tehokkaan toteuttamisen vuoksi. Tarkastelun lähtökohtana ovat Platonin varhaiskauden tekstit, mutta myös muita dialogeja tullaan hyödyntämään.

Miettimö kokoontuu koko lukuvuoden ajan noin kolmen viikon välein. Lukuvuoden lopussa jär-

jestetään seminaari, jossa lukupiiriläiset voivat esitellä alustustensa pohjalta tekemiään seminaaritöitä.

Tavoite. Platonin tekstien ja niiden sisältämän oikeusfilosofian ymmärtäminen sekä argumentaatiotaitojen kehittäminen.

Ensimmäinen kokoontuminen. Syyskauden avaava kokoontuminen pidetään ma 15.9. klo 15, paikkana P 533. Miettimöön voi hypätä mukaan kesken lukuvuodenkin.

Suoritukset. Miettimö perustuu vapaaehtoisuuteen ja aitoon oikeusfilosofiseen kiinnostukseen, eikä siinä ole pakko tehdä opintosuorituksia. Miettimössä on kuitenkin mahdollista suorittaa 3 opintoviikon oikeusteorian täydentävä aineopintojakso. Opintosuorituksen saaminen edellyttää:

1. aktiivista osallistumista lukupiirin kokoontumisiin (vähintään 20 h) sekä,
2. seminaarityön laatimista (min. 10 s.) ja sen esittämistä lukuvuoden lopussa järjestettävässä seminaarissa.

Opettajat

Hurri, Samuli. Tutkija.

Kotkas, Toomas. Assistentti.

Rajaton oikeus — näkökulmia EU:n raja-alueiden oikeuteen kansainvälisen ongelman valossa

Kurssi kattaa oikeusteorian, oikeushistorian, valtiosääntöoikeuden, eurooppaoikeuden ja kansainvälisen oikeuden alat. Kurssilla pohditaan EU:n laajenemista ja Kyproksen jakamiseen liittymää problematiikkaa. Kurssi on ongelmalähtöinen, ja sille otetaan 50 opiskelijaa.

Ajankohta: 22.9.-4.12.2003

Ks. tarkemmin opinto-oppaan kohta ”Aineiden väliset opinnot ja muita opintoja”.

Oikeusfilosofia (3 tai 6 opintoviikkoa)

1) **Jarkko Tontti, Kaisa Mäkelä & Heta Gylling** (toim.): Filosofien oikeus, 2. (2001)

2) **Panu Minkkinen:** Järjen lait (Tutkijaliitto, 2002)

3) **Jarkko Tontti & Kaisa Mäkelä** (toim.): Filosofien oikeus, 1. (2001)

4) **Ari Hirvonen & Kaarlo Tuori** (toim.): Oikeus, kieli ja kritiikki (1990)

Tutkintovaatimuskirjat saa ottaa tenttiin mukaan. Kohdat 1-2 = 3 opintoviikkoa.

Kohdat 1-4 = 6 opintoviikkoa. Tentin voi tällöin suorittaa kahdessa osassa.

Yhteiskuntafilosofia (3 tai 6 opintoviikkoa)

1) **Zygmunt Bauman:** Sosiologinen ajattelu (2000)

2) **Jukka Gronow, Arto Noro & Pertti Töttö:** Sosiologian klassikot (1996)

3) **Matti Häyry:** Ihannevaltio: historiallinen johdatus yhteiskuntafilosofiaan (2000)

4) **Tuija Pulkkinen:** Postmoderni politiikan filosofia (1998)

5.a) **Max Weber:** Protestanttinen etiikka ja kapitalismin henki (2.p., 1992)

tai:

5.b) **Émile Durkheim:** Sosiaalisesta työnjaosta (1990)

6.a) **Platon:** Valtio (2001)

tai

6.b) **Aristoteles:** Poliitiikka (1991)

Kohdat 1-3 = 3 opintoviikkoa.

Kohdat 1-6 = 6 opintoviikkoa. Tentin voi tällöin suorittaa kahdessa osassa.

Oikeudellinen argumentaatioteoria (3 opintoviikkoa)

1) **Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttila:** Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot (1999)

2) **Chaim Perelman:** Retoriikan valtakunta (1996)

Oikeusvertailu (3 opintoviikkoa)

1) **M. Bogdan,** Komparativ rättskunskap (1993).

2) **Heikki Mattila,** Vertaileva oikeuslingvistiikka (2002).

Oppiaineen englanninkielisten kurssien päivitetty aikataulu on yliopiston kotisivuilla osoitteessa <http://www.helsinki.fi/english/courses/> Opinto-oppaassa ilmoitettuihin aikatauluihin voi tulla muutoksia, joten opiskelijoita pyydetään tarkistamaan ajantasaiset tiedot yllämainitusta osoitteesta.

Oikeushistoria

Oikeushistorian pakolliset aineopinnot (20019)

Tavoite. Yleiskuvan antaminen oikeudellisten ilmiöiden historiallisesta kehityksestä. Kyse on niin oikeusnormien, oikeuskäytännön, oikeudellisten instituutioiden kuin oikeudellisten katsomusten tarkastelusta. Keskeisellä sijalla on oikeuskehityksen linjojen kartoittaminen ja havaittujen muutosten selittäminen kytkemällä oikeudelliset muutokset historiallisiin, yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin yhteyksiinsä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Euroopan ja Suomen oikeuskehitys sukuyhteiskunnasta nykyaikaan painopisteenä keskeisimmät oikeudelliset murros- ja muutosvaiheet.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Oikeushistorian aineopinnotentti on syyslukukaudella 2003 mahdollista suorittaa vaihtoehtoisesti ns. aineistotenttinä. Tämä tarkoittaa, että tenttiin saa ottaa mukaan kaikki tenttikirjat tai osa niistä. Aineistotentissä opiskelijoille jaetaan tenttitilaisuudessa lisämateriaalia, joka saattaa olla suomen-, ruotsin- tai englanninkielistä. Tenttikysymyksiin (1–3 kpl) vastataan tenttikirjojen ja aineiston pohjalta. Tehtävät laaditaan siten, että ne mittaavat ja myös kehittävät opiskelijan itsenäistä ajattelua ja kykyä arvioida opiskeltua aineistoa. Pelkästään toistamalla tenttimateriaalissa olevaa tietoa ei ole mahdollista päästä hyväksytyyn pistemäärään. Arvioinnissa painotetaan vastauksen loogisuutta, ymmärrettävyyttä, kykyä erotella keskeinen aines vähemmän tärkeästä ja kykyä tiedon kriittiseen analyysiin. **Mikäli opiskelija haluaa suorittaa opintojakson aineistotenttinä, on tämä ehdottomasti mainittava ilmoittautumislomakkeessa. Samoin on mainittava, mitkä kirjat tenttiin on luettu!** Kevätlukukaudella 2004 ei aineistotenttikierroksia järjestetä. Aineopinnot on mahdollisuus suorittaa myös il-

man kirjatenttiä kurssilla “oikeushistorian aineopinnot ongelmalähtöisesti”.

Suositus. Opintojakso suositellaan suoritettavaksi aikaisintaan toisena opiskelulukukautena.

Laajuus. 3 opintoviikkoa.

Luennot. Luentosarjojen päätteeksi pyritään järjestämään palautetilaisuus. Luentosuoritukset eivät vanhene. Suoritetut korvaavuus- ja hyvityspisteluennot korvaavat tutkintovaatimuksia kuten aiemmin.

Opetus

Prof. **Jukka Kekkonen** luennoi oikeushistorian kehityslinjoja ja käännekohtia kl ma–pe 12.–23.1.2004 klo 8–10 PIII. Luentosarja korvaa tutkintovaatimusten kohdan 3.

Oikeushistorian aineopinnotentti on mahdollisuus suorittaa ns. ongelmalähtöisen oppimismenetelmän avulla. Suoritukseen ei liity erillistä kirjatenttiä, mutta siinä käytetään aineistona tutkintovaatimusten kirjoja. Ennakoilmoittautuminen Jyri Inhalle vastaanotolla tai sähköpostitse (jyri.inha@helsinki.fi) viimeistään 4.2.2004. Kurssille otetaan enintään 30 opiskelijaa ilmoittautumisjärjestyksessä.

Vsn. yliopistonlehtori **Jyri Inha** pitää oppimiskokonaisuuteen liittyvän alkukokouksen ma 23.2.2004 klo 10–13 sekä tutorryhmäkokoukset ma 1.3. klo 10–14 ja ma 8.3. klo 10–14 (luentosali P549). Opintosuorituksen arviointiin käytetään oppimispäiväkirjoja, jotka tulee palauttaa 24.3. mennessä. Oppimiskokonaisuuteen osallistuminen edellyttää ajanjakson 23.2.–8.3. varaamista päätösmiseen opiskeluun.

lainen lakimieskunta ja oikeudenkäyntimenettely, klassinen roomalainen oikeus ja juridinen kirjallisuus.

Laajuus. 3 opintoviikkoa.

Opetus.

Tutkija **Kaius Tuori** pitää roomalaisen oikeushistorian vääristelyn kurssin sl 6.–8.10.2003 (alkukokous ja pohjaluennot) sekä 3.–5.11. ja 10.–12.11 (seminarijakso) klo 16–18 seminaarihuoneessa P 572. Kurssilla tutkitaan historiallisen totuuden rajoja rikkomalla niitä räikeästi roomalaisen oikeushistorian tutkimuksessa. Kurssin tavoitteena on oppia tekemällä asioita tarkoitussellisesti väärin sekä arvioida kriittisesti lähteiden ja tulkinnan välistä eroa. Osallistujat jaetaan työpareihin, joille annetaan vastakkaiset tavoitteet ja historialliset tulkintalähtökohdat, joiden perusteella kirjoitetaan lyhyet kirjalliset työt ja käydään väittelyt. Kurssi korvaa oikeushistorian täydentävien aineopintojen kohdan Roomalainen oikeus (3 ov) sekä harjoitusseminari-suorituksen. Kurssille otetaan korkeintaan 12 opiskelijaa. Ennakoilmoittautuminen sähköpostitse 1.10.2003 mennessä (Kaius.Tuori@helsinki.fi).

Tutkintovaatimukset

Tentittävät kirjat ilmoittautumislomakkeeseen!

- 1) **Stein, P.**, Roman Law in European History (1999), 130 s.
- 2) **Kaser, M.**, Roomalainen yksityisoikeus (1968) tai **Borkowski, A.**, A Textbook of Roman Law (1995) tai **Crook, J. A.**, Law and Life of Rome (1967) tai **Kunkel, W.**, Römische Rechtsgeschichte (1980) tai jokin opettajan kanssa erikseen sovittava espanjan-, italian- tai ranskankielinen teos.
- 3) **Grossi, P.**, L'Ordine giuridico medievale (1995) tai **Tamm, D.**, Roman Law and European Legal History 277 s. (1997) tai sama ruotsiksi Romersk rätt och europeisk rättsutveckling 354 s. (1996) tai **Zimmermann, R.**, The Law of Obligations (1990) erikseen sovittavin osin tai jokin opettajan kanssa erikseen sovittava saksan-, espanjan- tai ranskankielinen teos.

Euroopan oikeushistoria

Tavoite. Eurooppalaisen oikeusperinteen syntyvaiheiden ja kehityksen keskeisten piirteiden esittely ja siihen vaikuttaneiden muutostekijöiden analyysi.

Käsitteltävä asiakokonaisuus. roomalaisen oikeuden perinne ja oikeustieteen synty, *ius commune*, kodifikaatioiden aikakausi, kansallisvaltioiden oikeus, oikeuden modernisaatio.

Laajuus. 4 opintoviikkoa. Opiskelijoiden on mahdollista sopia erikseen 3 opintoviikon laajuudesta suorituksesta.

Opetus.

Vsn. yliopistolehtori **Jyri Inha** pitää harjoitusseminaarin 1800- ja 1900-luvun, erityisesti Euroopan integraation oikeushistoriasta. Kurssi korvaa täydentävien opintojen opintojakson Euroopan oikeushistoria tai kotimainen oikeushistoria. Kurssin alkukokous on ke 1.10.2003 klo 12–14 ja seminaarijakso 20.10.–4.11.2003 klo 12–14. Opetuspaikka: oikeuden yleistieteiden seminaarihuone (Vuorikatu 3, 3. krs).

Vsn. yliopistolehtori **Jyri Inha** pitää luentosarjan Introduction to the History of European Integration: Aspects of Integration Theories and Constitutional Development maanantaisin ja tiistaisin 8.3.–6.4.2004 klo 16–18. Opetuspaikka: maanantaisin P216 ja tiistaisin P571. Kurssilla voi korvata kohdan 1 täydentävien opintojen opintojaksosta Euroopan oikeushistoria.

Dos. **Virpi Mäkinen**, dos. **Heikki Pihlajamäki** ja TM **Jussi Varkemaa** pitävät kurssin Johdatus keskiajan oikeusajatteluun kl torstaisin 15.1.–18.3.2004 klo 12–14. Kurssilla keskitytään keskiajalla vaikuttaneiden juristien, filosofien ja teologien oikeudellisten tekstien analysointiin. Tarastelu painottuu oikeudellisiin ilmiöihin, jotka liittyivät tavallisten ihmisten elämään, esimerkiksi kaupankäyntiin, omistamiseen ja avioliittoon.

Kurssi on oikeustieteen, teologian ja yleisen historian opiskelijoille yhteinen, ja se korvaa opiskelijan valinnan mukaan kaksi kohtaa oikeustieteen historian tai Euroopan oikeushistorian jaksosta. Opetuspaikka: ls 6, Aleksanterinkatu 7, 6 krs.

Dos. **Pia Letto-Vanamo** pitää harjoitusseminaarin maailman suurista oikeusjärjestelmistä 3.3.–5.5.2004 keskiviikkoisin klo 16–18. Kurssilla perehdytään eurooppalaisiin ja Euroopan ulkopuolisiin oikeusjärjestelmiin sekä niiden historiaan. Pääasiallisen työskentelymuotona on ennakoon sovittavan kirjallisen aineiston käsittely. Kurssi on tarkoitettu suomen- ja ruotsinkielisille opiskelijoille. Ennakkoilmoittautuminen viimeistään 28.2.2004 sähköpostitse (pia.letto-vanamo@helsinki.fi). Opetuspaikka: P549. Seminaari korvaa kokonaan täydentävien opintojen opintojakson Euroopan oikeushistoria.

Tutkintovaatimukset

Tentittävät kirjat ilmoittautumislomakkeeseen!

- 1) **Wieacker, F.**, A History of Private Law in Europe (1995) tai sama, Privatrechtsgeschichte der Neuzeit (1967) tai **Stolleis, M.**, Geschichte des öffentlichen Rechts I (1988), II tai III tai **Wesel, U.**, Geschichte des Rechts (1997).
- 2) **Berman, H.**, Law and Revolution (1983) tai **van Caenegem, R. C.**, The Birth of the English Common Law (1988) tai sama, A Historical Introduction to Western Constitutional Law (1995) tai **Hattenhauer, H.**, Europäische Rechtsgeschichte (1992) erikseen sovittavin osin tai **Korpiola, M.** (toim.), Nordic Perspectives on Medieval Canon Law (1999) sekä **Brundage, J.A.** Medieval Canon Law (1995) erikseen sovittavin osin, tai jokin opettajan kanssa erikseen sovittava espanjan-, italian- tai ranskankielinen teos.
- 3) **John, M.**, Politics and the Law in the Late Nineteenth-Century Germany (1989) tai **Lappalainen, M. – Hirvonen, P. (eds.)**, Crime and Control in Europe from the Past to the Present

(1999) tai **Watson, A.**, Legal Transplants (1974) tai **Whitman, J.**, The Legacy of Roman Law in German Romantic Era. Historical Vision and Legal Change (1990) tai jokin opettajan kanssa erikseen sovittava saksan-, espanjan-, italian-, eestin- tai ranskankielinen teos.

Kotimainen oikeushistoria

Tavoite. Kotimaisen oikeushistorian keskeisten piirteiden analysointi ja vertailu eurooppalaiseen oikeuskehitykseen.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Kotimaisen oikeuden tärkeimmät muutokset ja erityispiirteet oikeuden eri osa-alueilla.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Opetus

Vsn. yliopistolehtori **Jyri Inha** pitää harjoitusseminaarin 1800- ja 1900-luvun, erityisesti Euroopan integraation oikeushistoriasta. Kurssi korvaa täydentävien opintojen opintojakson Euroopan oikeushistoria tai kotimainen oikeushistoria. Kurssin alkukokous on ke 1.10.2003 klo 12–14 ja seminaarijakso 20.10–4.11.2003 klo 12–14. Opetuspaikka: oikeuden yleistieteiden seminaarihuone (Vuorikatu 3, 3. krs).

Assistentti **Mia Korpiola** ja tutkija **Iisa Vepsä** pitävät oikeudenkäyntidraamakurssin oikeudenkäytöstä varhaisella uudella ajalla kl ma 2.2.2004, klo 11–13 (oikeuden yleistieteiden sh, Vuorikatu 3, 3. krs) ja ti–pe 24.–27.2.2004 klo 14–16 (salit P549 ja oikeuden yleistieteiden sh). Ensimmäisellä tapaamisella opiskelijoille jaetaan oikeustapausroolit. Opiskelijat selvittävät kirjallisuuden ja luentojen perusteella, miten heidän tulee toimia roolinsa mukaisesti oikeudenkäynnissä, joka järjestetään viimeisellä kokoontumiskerralla. Kurssille otetaan ilmoittautumisjärjestyksessä korkeintaan 20 osallistujaa. Ennakkoilmoittautuminen vastaanotolla tai sähköpostitse (mia.korpiola@helsinki.fi) viimeistään maanantaina 19.1.2004. Korvaa täydentävien opintojen kotimaisen oikeushistorian jakson.

Tutkintovaatimukset

Tentittävät kirjat ilmoittautumislomakkeeseen!
1) **Ylikangas, H.**, Valta ja väkivalta keski- ja uudenajan taitteen Suomessa 197 s. (1988).

2) a) **Kekkonen, J.**, Laillisuuden haaksirikko (1991) ja **Pihlajamäki, H. (ed.)**, Theatres of Power (1991) lukuunottamatta saksankielisiä artikkeleita

TAI b) jokin kotimainen monografia, esim. **Kekkonen, J.**, Merkantilismista liberalismiin (1987) tai **Letto-Vanamo, P.**, Suomalaisen asianajalaitoksen synty ja varhaiskehitys (1989) tai **Korpijaakko, K.**, Saamelaisten oikeusasemasta Ruotsi-Suomessa (1989) tai **Pylkkänen, A.**, Puoli vuodetta, lukot ja avaimet (1990) tai **Pihlajamäki, H.**, Evidence, Crime, and Legal Profession (1997) tai **Aalto, S.**, Kirkko ja kruunu siveellisyyden vartijoina (1996) tai **Inha, J.**, Valtioneuvoston oikeuskanslerin virka-aseman muotoutuminen 1917-1919 (1997) tai **Karonen, P.**, Kämmerinoikeudet Suomessa suurvalta-ajan alkupuolella (1994) tai **Lehti, M.**, Väkivallan hyökyaalto. 1900-luvun alkuvuosikymmenten henkirikollisuus Suomessa ja Luoteis-Virossa (2001) tai jokin opettajan kanssa erikseen sovittava teos.
3) **Letto-Vanamo, P.**, Käräjäjyhteisön oikeus. Oikeudenkäyttö Ruotsi-Suomessa ennen valtiollisen riidanratkaisun vakiintumista (1995) tai **Taussi Sjöberg, M.**, Rätten och kvinnorna. Från släktmakt till statsmakt i Sverige på 1500-och 1600-talen (1996) tai **Kekkonen, J.**, Suomen oikeuskulttuurin suuri linja 1898-1998 (1998) tai sama, Kriisit, valta ja oikeus. Näkökulmia oikeushistoriaan (1996) tai **Tie tulkintaan** (1997), s. 45-366 tai **Ylikangas, H.**, Väkivallasta sanan valtaan: suomalaista menneisyyttä keskiajalta nykypäiviin (1999) tai **Manslaughter, fornication and sectarianism**. Norm-breaking in Finland and the Baltic area from mediaeval to modern times (2002) tai jokin opettajan kanssa erikseen sovittava teos.

Oikeustieteen historia

Tavoite. Oikeustieteen historiallisen kehityksen analysointi eurooppalaisesta näkökulmasta sekä kotimaisen oikeustieteen historia ja merkitys oikeuskehityksen kannalta.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Oikeustieteen synty ja merkitys eurooppalaisessa oikeuskulttuurissa *ius communesta* luonnonoikeuteen, oikeustiede Ruotsi-Suomessa 1600-1700-luvulla, suomalainen oikeustiede ja oikeudellinen yliopistokoulutus 1800-luvulla, saksalaiset ja skandinaaviset vaikutteet suomalaisessa oikeusajattelussa.

Laajuus. 3 opintoviikkoa.

Opetus.

Dos. **Virpi Mäkinen**, dos. **Heikki Pihlajamäki** ja TM **Jussi Varkemaa** pitävät kurssin Johdatus keskiajan oikeusajatteluun kl torstaisin 15.1.–18.3.2004 klo 12-14. Kurssilla keskitytään keskiajalla vaikuttaneiden juristien, filosofien ja teologien oikeudellisten tekstien analysointiin. Tarkastelu painottuu oikeudellisiin ilmiöihin, jotka liittyivät tavallisten ihmisten elämään, esimerkiksi kaupankäyntiin, omistamiseen ja avioliittoon. Kurssi on oikeustieteen, teologian ja yleisen historian opiskelijoille yhteinen, ja se korvaa opiskelijan valinnan mukaan kaksi kohtaa oikeustieteen historian tai Euroopan oikeushistorian jaksosta. Ennakoilmoittautuminen viimeistään 12.1.2004 sähköpostitse Heikki Pihlajamäelle (Heikki.Pihlajamaki@Helsinki.Fi.). Opetuspaikka: ls 6, Aleksanterinkatu 7, 6 krs.

Tutkintovaatimukset.

Tentittävät kirjat ilmoittautumislomakkeeseen!

1) **Björne, L.**, Brytningstiden. Den nordiska rättsvetenskapens historia II (1998) tai **Björne, L.**, Patrioter och institutionalister. Den nordiska rättsvetenskapens historia I (1996).

2) a) **Paasto, P.**, Omistuskäsitteistön rakenteesta (1994), s. 189–385 ja **Pihlajamäki, H. - Pylkkänen, A.**, Luentoja oikeustieteen historiasta 147 s. (1996)

TAI b) **Tolonen, H.**, Korko, raha ja sopimus (1992) tai **Jyränki, A.**, Lakien laki (1989) tai jokin opettajan kanssa erikseen sovittava saksan-, espanjan-, italian- tai ranskankielinen teos.

3) **Koschaker, P.**, Europa und das römische Recht (1953) tai **Zimmermann, R.**, The Law of Obligations (osin) (1990) tai **Kelley, D.**, The Human Measure: Social Thought in the Western Legal Tradition (1990) tai **Horwitz, M.**, The

Transformation of American Law I-II (osin) (1977) tai **Helmholz, Richard**, The Spirit of Classical Canon Law (1996) tai jokin opettajan kanssa erikseen sovittava espanjan-, italian-, eestin- tai ranskan-kielinen teos.

Harjoitusseminaarit

Prof. **Jukka Kekkonen** ja tutkija **Toomas Kotkas** pitävät avoimessa yliopistossa kesällä 2004 harjoitusseminaarin kontrollipolitiikan historiasta. Kurssi korvaa täydentävien opintojen kotimaisen oikeushistorian jakson. Seminaarista on tarkemmat tiedot avoimen yliopiston opintooppaassa.

Dos. **Pia Letto-Vanamo** pitää harjoitusseminaarin maailman suurista oikeusjärjestelmistä 3.3.–5.5.2004 keskiviikkoisin klo 16–18. Kurssilla perehdytään eurooppalaisiin ja Euroopan ulkopuolisiin oikeusjärjestelmiin sekä niiden historiaan. Pääasiallisen työskentelymuotona on ennakoon sovittavan kirjallisen aineiston käsittely. Kurssi on tarkoitettu suomen- ja ruotsinkielisille opiskelijoille. Ennakoilmoittautuminen viimeistään 28.2.2004 sähköpostitse (pia.letto-vanamo@helsinki.fi). Opetuspaikka: P549. Seminaari korvaa kokonaan täydentävien opintojen opintojakson Euroopan oikeushistoria.

Dos. **Virpi Mäkinen**, dos. **Heikki Pihlajamäki** ja TM **Jussi Varkemaa** pitävät kurssin Johdatus keskiajan oikeusajatteluun kl torstaisin 15.1.–18.3.2004 klo 12–14. Kurssilla keskitytään keskiajalla vaikuttaneiden juristien, filosofien ja teologien oikeudellisten tekstien analysointiin. Tarkastelu painottuu oikeudellisiin ilmiöihin, jotka liittyvät tavallisten ihmisten elämään, esimerkiksi kaupankäyntiin, omistamiseen ja avioliittoon. Kurssi on oikeustieteen, teologian ja yleisen historian opiskelijoille yhteinen, ja se korvaa opiskelijan valinnan mukaan kaksi kohtaa oikeustieteen historian tai Euroopan oikeushistorian jaksosta. Opetuspaikka: ls 6, Aleksanterinkatu 7, 6 krs.

Ennakoilmoittautuminen sähköpostitse Heikki Pihlajamäelle (Heikki.Pihlajamaki@Helsinki.Fi.) viimeistään 12.1.2004.

Vsn. yliopistolehtori **Jyri Inha** pitää harjoitusseminaarin 1800- ja 1900-luvun, erityisesti Euroopan integraation oikeushistoriasta. Kurssi korvaa täydentävien opintojen opintojakson Euroopan oikeushistoria tai kotimainen oikeushistoria. Kurssin alkukokous on ke 1.10.2003 klo 12–14 ja seminaarijakso 20.10.–4.11.2003 klo 12–14. Opetuspaikka: oikeuden yleistieteiden seminaarihuone (Vuorikatu 3, 3. krs).

Vsn. yliopistolehtori **Jyri Inha** pitää ”Oikeus kirjallisuudessa”-harjoitusseminaarin, joka korvaa täydentävistä opinnoista joko opintojakson Euroopan oikeushistoria tai kotimainen oikeushistoria. Kurssin alkukokous on ke 12.11.2003 klo 16–18 ja seminaarijakso 26.11.–9.12.2003 klo 16–18. Opetuspaikka: P549 lukuunottamatta 2.12.2003 ja 9.12.2003, jolloin paikkana on oikeuden yleistieteiden seminaarihuone (Vuorikatu 3, 3. krs).

Assistentti **Mia Korpiola** ja tutkija **Lisa Vepsä** pitävät oikeudenkäyntidraamakurssin oikeudenkäytöstä varhaisella uudella ajalla kl ma 2.2.2004, klo 11-13 (oikeuden yleistieteiden sh, Vuorikatu 3, 3. krs) ja ti–pe 24.–27.2.2004 klo 14–16 (salit P549 ja oikeuden yleistieteiden sh). Ensimmäisellä tapaamisella opiskelijoille jaetaan oikeustapausroolit. Opiskelijat selvittävät kirjallisuuden ja tapaamisten perusteella, miten heidän tulee toimia roolinsa mukaisesti oikeudenkäynnissä, joka järjestetään viimeisellä kokoontumiskerralla.

Ennakoilmoittautuminen vastaanotolla tai sähköpostitse (mia.korpiola@helsinki.fi) viimeistään maanantaina 19.1.2004. Kurssille otetaan ilmoittautumisjärjestyksessä korkeintaan 20 osallistujaa. Korvaa täydentävien opintojen kotimaisen oikeushistorian jakson.

Tutkija **Kaius Tuori** pitää roomalaisen oikeushistorian vääristelyn kurssin sl 6.–8.10.2003 (alkukokous ja pohjaluennot) sekä 3.–5.11. ja 10.–12.11 (seminaarijakso) klo 16–18 seminaarihuoneessa P 572. Kurssilla tutkitaan historiallisen totuuden rajoja rikkomalla niitä räikeästi roomalaisen oikeushistorian tutkimuksessa. Kurssin tavoitteena on oppia tekemällä asioita tarkoituksellisesti väärin sekä arvioida kriittisesti lähteen ja tulkinnan välistä eroa. Osallistujat jaetaan työpareihin, joille annetaan vastakkaiset tavoitteet ja historialliset tulkintalähtökohdat, joiden perusteella kirjoitetaan lyhyet kirjalliset työt ja käydään väittelyt. Kurssi korvaa oikeushistorian

täydentävien aineopintojen kohdan Roomalainen oikeus (3 ov) sekä harjoitusseminaarisuorituksen.

Ennakkoi ilmoittautuminen sähköpostitse 1.10.2003 mennessä (Kaius.Tuori@helsinki.fi). Kurssille otetaan korkeintaan 12 opiskelijaa.

Oppiaineen englanninkielisten kurssien päivitetty aikataulu on yliopiston kotisivuilla osoitteessa <http://www.helsinki.fi/english/courses/> Opinto-oppaassa ilmoitettuihin aikatauluihin voi tulla muutoksia, joten opiskelijoita pyydetään tarkistamaan ajantasaiset tiedot yllämainitusta osoitteesta.

Oikeustaloustiede

Oikeustaloustieteen pakolliset aineopinnot (20020)

Tavoite. Opiskelija pyritään perehdyttämään kansantalouden, sen osien sekä yritysten rakenteeseen ja toimintaan siten, että hän pystyy ymmärtämään taloudellisten ilmiöiden vuorovaikutussuhteet ja samalla oikeudellisten normien roolin taloudellista taustaa vasten.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Mikro- ja makrotaloustieteen keskeiset käsitteet, kansainvälisen kaupan teorian perusteet sekä oikeustaloustieteen keskeiset käsitteet ja perusteet.

Ilmoittautuminen: Tenttiin ilmoittautuminen tapahtuu WebOodin avulla (<http://www.oodi.fi/hy/index.htm>). WebOodin käyttöä varten tarvittavat voimassaolevan tunnuksen ja salasanan yliopiston verkkoon.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Oppiaineen esittelytilaisuus: 1.3. klo 9-10 PIII
Opetus

Prof. **Matti Heimonen** pitää taloustieteen johdantokurssin kl 01.03.-30.03. ma, ti, to 9-12 PIII. Korvaa tutkintovaatimusten kohdat 1 ja 2. Luennoista järjestetään yksi luentokuulustelu ja tämän lisäksi luennot on mahdollista tenttiä normaaleilla aineen tenttikierroksilla, joihin luentoon osallistunut on ilmoittautunut ja mainitsee tästä ilmoittautumisen yhteydessä. Luentorunko on luettavissa ja tulostettavissa Prof. Heimonen internetkotisivulta.

Oikeustaloustieteen verkkokurssi (WebCT): Korvaa tutkintovaatimusten kohdat 3, 4 ja 5. Kurssi järjestetään syys- ja kevätlukukauden lopussa. Ilmoittautuminen verkkolomakkeella lukukauden alussa julkaistavien ohjeiden mukaan (oppiaineen verkkosivulla). Osallistujia mahtuu enintään 35 ilmoittautumisjärjestyksessä. Kurssi

sisältää alkutapaamisen, ohjatun verkkotyöskentelyn ja lopputapaamisen. Tiukasti aika-
tauluun sidottu kurssi kestää noin neljä viikkoa. Verkkotyöskentelyyn kuuluvat lukutehtävät, ohjattu keskustelu, pikakokeet ja kirjalliset tehtävät. (ohjaaja Kristian Siikavirta, OTL)

Opettajat

Heimonen, Matti, TTT. Kansantaloustieteen professori.

Siikavirta, Kristian, OTL, VT. Oikeustieteen assistentti.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Pekkarinen, J. - Sutela, P.**, Kansantaloustiede (2000) (371 s.) tai **Pekkarinen, J. - Sutela, P.**, *Nationalekonomi* (1999) (282 s).
- 2) **Ylä-Liedenpohja, Jouko**, *Taloustiede tänään* (1995), vain sivut 15-167 (153 s).
- 3) **Määttä, Kalle**, *Oikeustaloustieteen aakokset* (1999) (125 s).
- 4) **Kanniainen, V. - Määttä, K. (toim.)**, *Näkökulmia oikeustaloustieteeseen* (1996), lukuun ottamatta sivuja 11-45, 129-159, 192-252 ja 289-315 (148 s) tai **Skogh, G. - Lane, J-E.**, *Åganderätten i Sverige* (1993) (224 s).
- 5) **Kanniainen, V. - Määttä, K. (toim.)**, *Näkökulmia oikeustaloustieteeseen 2* (1998), lukuun ottamatta sivuja 1-26, 81-112 ja 199-220 (181 s) tai **Werin, L.**, *Ekonomi och rättsystem. Särtryck* (1990) (huomaa erikoispainoksen sivunumerointi, yht. 255 s)

Oikeustaloustieteen täydentävät aineopinnot

Täydentävien opintojen tavoitteena on syventää näkemystä siitä, miten taloustiedettä voidaan käyttää hyväksi lain tulkinnassa, lainsäädännön tarkoituksenmukaisuutta ja taloudellisia seurannaisvaikutuksia analysoitaessa sekä uusia säännöksiä formuloitaessa.

Jäljempänä esitettyjen opintokokonaisuuksien lisäksi on mahdollista erikseen sopia muista oikeustaloustieteellisistä opintojaksoista. Aihekokonaisuuksina voivat tulla kysymykseen esimerkiksi perheoikeuden taloustiede, sopimusteoria, prosessioikeuden taloustiede, informaation taloustiede sekä uusi taloushistoria.

Perustellusta syystä opiskelija voi ehdottaa tenttittäväkseen muitakin kuin alla mainittuja aihepiireihin soveltuvia kirjoja. Nämä erikseen sovitut teokset on ilmoitettava tenttiin ilmoittauduttaessa.

Ilmoittautuminen: Kaikkiin täydentävien opintojen tentteihin ja opetukseen ilmoittautuminen pyritään järjestämään käyttäen hyväksi WebOodia <http://www.oodi.fi/hy/index.htm>. WebOodin käyttöä varten tarvitsit voimassa olevan tunnuksen ja salasanan yliopiston verkkoon.

Siirtymäsäännökset. Valinnan mukaan kaksi täydentävien opintojen kurssia vastaa vanhan tutkinnon laajaa kurssia. Kirjatentissä voidaan käyttää hyväksi aikaisempia korvaavia suorituksia eli aikaisemmin hyväksyttävästi suoritettuja luentokursseja hyväksytään sopimuksen mukaan tutkintovaatimusten tietyn osan korvaavaksi suoritukseksi.

Oikeustaloustieteen jatkokurssi (20352)

Tavoite ja sisältö. Kurssin toisena tavoitteena on syventää opiskelijan perustietoja oikeustaloustieteellisistä lähestymistavoista, taloustieteen

käytödellytyksistä oikeustieteellisenä analyysivälineenä sekä oikeustaloustieteellisistä tutkimustuloksista eri oikeudenaloilla. Oikeudenaloista keskitytään mm. kilpailu-, vahingonkorvaus ja prosessioikeuteen. <http://www.helsinki.fi/~mheimonen>

Laajuus 3-6 opintoviikkoa riippuen suoritettavan kirjatentin laajuudesta.

Suoritustapa. Jatkokurssi sisältää luento-opetusta, ryhmätyön ja siihen perustuvat keskustelutilaisuudet (3 ov). Kirjallisuustentillä opintosuorituksen laajuutta voidaan laajentaa yli kolmen opintoviikon. Ryhmätyöt koskevat kurssikirjallisuuden valittuja kohtia. Kurssille otetaan enintään 20 osanottajaa ilmoittautumisjärjestyksessä (WebOodi).

Opettajat:

prof. **Matti Heimonen**, vastaava opettaja
Assist. **Kristian Siikavirta**

Käytettävä kirjallisuus:

Cooter, Robert - Ulen, Thomas. Law and economics (1996) (481 s).

Posner, Richard A. Economic analysis of law (1992 tai uudempi) (722 s).

Kanniainen, Vesa – Määttä, Kalle (2001): Taloustieteellinen näkökulma kilpailuoikeuteen (294 s).

Begg-Fisher-Dornbusch (2003). Economics.

Perustellusta syystä ja opiskelijan suorittaman kurssin laajuuden mukaan voidaan käyttää muitakin kirjoja tai artikkelikokonaisuuksia.

Opetus. Prof. **Matti Heimosen** vetämä opetus alkaa alkukokouksella tiistaina 07.10. klo. 16-19 jatkuen tiistaisin klo. 16-19 16.12. saakka sh 323, Vuorikatu 3a, 3 krs. (poikkeuksina 02.12. ja 09.12. klo. 16-19, P220)(10 kertaa)

Päätös- ja peliteorian perusteet (20357)

Tavoite ja sisältö. Kurssi tarjoaa perustiedot päätös- ja peliteorian käsitteistä sekä sen soveltamismahdollisuuksista oikeustieteessä.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Dixit, A. - Nalebuf, B.**, Thinking Strategically (1991) (393 s).
- 2) **Baird, D.G. - Gertner, R.H. - Picker, R.C.**, Game Theory and the Law (1994) (330 s).

Yritys- ja rahoitustoiminnan opintokokonaisuus (21552)

Tavoite ja sisältö. Kurssilla johdatellaan rahoitustoiminnan kannalta keskeisten instituutioiden pariin sekä valaistaan rahoitusmarkkinoiden toimintoja taloustieteellisestä näkökulmasta. Kurssi antaa myös perustiedot erilaisten organisoitumistapojen tarkoituksenmukaisuudesta ja siihen vaikuttavista kriteereistä sekä taloudellisten organisaatioiden kannustinjärjestelmistä.

Laajuus 3 tai 5 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset (3 ov)

- 1) **Hansmann, Henry**, The ownership of enterprise (1996) (372 s).
- 2) **Leppiniemi, J.**, Rahoitus (2000) (sivut 9-264 s.). Tai uudempi painos.
- 3) **Kallunki, J-P - Martikainen, T. - Niemelä, J.**, Yrityksen arvonmääritys (1999) (215 s). Tai uudempi painos.

Tutkintovaatimukset (5 ov)

- 1) **Hansmann, Henry**, The ownership of enterprise (1996) (372 s).
- 2) **Fabozzi, Frank J.** (et al.): Foundations of financial markets and institutions, (2002) 3. painos (663 s).
- 3) **Kallunki, J-P - Martikainen, T. - Niemelä, J.**, Yrityksen arvonmääritys (1999) (215 s). Tai uudempi painos.

Julkistalouden ja talouspolitiikan opintokokonaisuus (21553)

Tavoite ja sisältö. Kurssilla perehdytään makrotaloustieteeseen ajankohtaisen talouspoliittisen keskustelun ja analyysin kautta. Käsiteltäviä asioita ovat muun ohella kansantulon, työllisyyden, inflaation, korkojen ja valuuttakurssien määräytyminen lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Laajuus 3 tai 5 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Tuomala, M.**, Julkistalous (1997) (372 s).
- 2) **Pekkarinen, J. - Vartiainen, J.**, Suomen talouspolitiikan pitkä linja (1995) (512 s)

(5 opintoviikon suoritukseen lisäksi)

Burda, M. - Wyplosz, C., Macroeconomics. A European Text. (uusin painos)

Harjoitusseminaarit (20370)

Tavoite ja sisältö. Seminaarissa kukin laatii itsenäisesti esitelmän, jossa talousteoreettista argumentointia käytetään joko lain tulkinnan apuvälineenä tai lainsäädäntövaihtoehtojen tarkoituksenmukaisuuden analysoinnissa. Aiheiden valinnassa opiskelija voi toteuttaa omia toiveitaan ja saa myös apua opettajilta. Seminaarin salasanalla suojattu verkkosivu julkaistaan kurssin alkaessa. Opetuksesta vastaa prof. **Matti Heimonen**. Kurssille otetaan enintään 14 osanottajaa ilmoittautumisjärjestyksessä. Ilmoittautuminen WebOodin avulla. (<http://www.oodi.fi/hy/index.htm>) Jos ilmoittautujia on enemmän voidaan järjestää kaksi seminaariryhmää.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Opetus kevätlukukausi Prof. **Matti Heimosen** vetämä seminaari kokoontuu ensimmäisen keran kl to 22.01.2004 15-17 (P 571).

Loput ensimmäisen ryhmän istuntopäivät (7 kpl) ovat torstaisin 26.2.-08.04. klo. 14-18 (P 549). (Poikkeuksellisesti 26.02. P 572 klo. 15-19 ja 18.03. P 549 klo. 15-19)

Kirjanpito (20021)

Tavoite. Opintojakso tutustuttaa kirjanpitoinformaation tuottamiseen ja sen hyväksikäytön perusteisiin, antaa kokonaiskuvan kirjanpitoa ohjaavista teorioista ja periaatteista sekä kirjanpidon ja tilinpäätöksen perusteista. Opintojaksossa opetetaan myös tilintarkastuksen perusteet.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Liikekirjanpidon peruskäsitteet ja periaatteet; liike tapahtumien kirjaaminen; tilinpäätöksen laatiminen. 2. Kirjanpito voitonjakolaskelmana ja tietolähteenä yrityksen operatiivisille tarpeille. 3. Tilintarkastuksen perusteet.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Opetusmuodot. Kaikille opiskelijoille yhteinen luento-opetus (30 tuntia) sekä harjoitukset (20 tuntia), joita varten opiskelijat jaetaan pienryhmiin (20-30 opiskelijaa). Harjoituksissa suoritettavat tehtävät otetaan huomioon opintojakson arvostelussa.

KTM **Arja Koskela** pitää kirjanpidon kurssin sl 2.10.-27.11. to 11-14 PR sali 5. Harjoitukset kahdessa ryhmässä 2.10.-27.11. to 14-16 PR, sali 12 tai 16-18 PR sali 10.

Hän pitää kirjanpidon kurssin kl 2.2.-15.3. ma 14-18 P654. Harjoitukset neljässä ryhmässä ke 14-16 tai 16-18 P607 tai to 12-14 tai 14-16 PR sali 7.

Huom! Ensimmäisen vuoden opiskelijat voivat osallistua kurssille vasta kevätlukukaudella.

EM **Carsten Mäsabacka** håller kursen i bokföring ht 23.9.-27.11. ti 16-19 och to 16-18 P220.

Opettajat

Koskela, Arja, KTM. Kirjanpidon tuntiopettaja.
Mäsabacka, Carsten, KTM. Kirjanpidon tuntiopettaja (ruots.).

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu ja pienryhmissä tehtävät harjoitukset. **Koskelan** ryhmien kuulustelut ovat to 4.12., ti 16.12., to 25.3. ja to 6.5.

Mäsabackan ryhmän kuulusteluista sovitaan luentojen yhteydessä.

Kuulusteluun saa tuoda lakikirjat.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Leppiniemi, J. - Kykkänen, T.,** Kirjanpito ja tilinpäätös (2003)
- 2) Kirjanpitolaki ja -asetus, tilintarkastuslaki ja opetuksessa käsitellyt kohdat yhtiölainsäädännöstä ja verolainsäädännöstä.

Oikeussosiologia

Oikeussosiologian pakolliset aineopinnot (20022)

Tavoite. Yleistiedot yhteiskunnan rakenteesta ja toiminnasta, perustana sosiologiset käsitteet ja teorat. Johdatusta oikeudellisia instituutioita, talouselämää, perhettä, poikkeavaa käyttäytymistä, organisaatioita ja suunnittelujärjestelmiä koskevaan sosiologiseen tutkimukseen.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Oikeussosiologian ja sosiologian perusteet; yhteiskunnan keskeiset instituutiot ja ongelmat.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Opetus

Prof. **Paavo Uusitalo** luennoi Johdatusta oikeussosiologiaan sl 14.10.-7.11. ti, to, pe. klo 10-12, P654.

Prof. **Paavo Uusitalo** luennoi Oikeussosiologian teoreettisista perusteista kl 15.1.-27.5. to 10-12, auditorio II.

Dos. **Timo Kyntäjä** luennoi aiheesta Kriminologia kysymyksiä sl 9.9.-25.11. ti 18-20, PR sali 10

Dos. **Martti Grönfors** luennoi aiheesta Erilaisuus, vähemmistöt ja rikollisuus sosiologisen tutkimuksen kohteina kl 5.3.-29.3. klo 9-12, ma PR sali 5, pe PIII.

VTL **Ari Nieminen** pitää kevätlukukaudella 2004 kurssin Työnsosiologia ja eurooppalaiset työmarkkinasuhteet. Kurssi jakautuu kahteen osaan, jotka voi suorittaa erikseen. Ensimmäinen osa (2 ov) koostuu luennoista ja oheiskirjallisuudesta. Toinen osa (2ov) koostuu teemaseminaarista. Ensimmäinen osa korvaa

sovittavat kohdat oikeussosiologian aine- tai täydentävistä opinnoista. Teemaseminaari korvaa sovittavat kohdat täydentävistä- tai jatko-opinnoista. Korvaavuudesta työoikeudessa katso työoikeuden opintovaatimukset. Korvaavuuksista muissa oppiaineissa sovitaan erikseen. Kurssin tarkempi aika ja paikka ilmoitetaan myöhemmin.

Luennot korvaavat sovittavan kohdan joko pakollisista aineopinnoista tai täydentävistä aineopinnoista. Oikeussosiologian opintosuoritukset eivät vanhene.

Opettajat

Uusitalo, Paavo, VTT. Oikeussosiologian henkilökohtainen ylimääräinen professori.

Kyntäjä, Timo, VTT. Oikeussosiologian dosentti.

Grönfors, Martti, VTT. Oikeussosiologian dosentti.

Laitinen, Ahti, VTT. Oikeussosiologian dosentti.

Nieminen, Ari, VTL. Tutkija

Tutkintovaatimukset

1) **Mathiesen**, T., Rätten i samhället ja joko **Christie**, N., Crime Control as Industry (2000, 3. uudistettu painos) tai **Levo-Kivirikko**, A. - **Uusitalo**, P., Työllistävä verotus.

2) **Forsander**, A. & al. Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. Palmenia kustannus. Yliopistopaino 2001.

3) **Koskinen**, K., (toim.) Sosiologisia karttalehtiä, s. 1-125 ja 191-303 (uusien painos, vastaava sivumäärä) tai Puuronen, V. (toim.), Valkoisen vallan lähettiläät.

Oikeussosiologian täydentävät aineopinnot

Oikeussosiologian täydentävissä opinnoissa lisätään tietämystä teoriaperinteestä, menetelmistä ja tutkimusongelmista. Opintojakso Oikeussosiologian teoreettisia perusteita suositellaan tentittäväksi ennen Oikeussosiologian erityiskysymyksiä

Oikeussosiologian teoreettisia perusteita

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Opetus.

Prof. Paavo Uusitalo luennoi Oikeussosiologian teoreettisista perusteista kl 15.1.-27.5. to 10-12 auditorio II.

Tutkintovaatimukset

1) **Heiskala, R.**, (toim.), Sosiologisen teorian nykysuuntauksia, s. 63-120 ja 173-347 ja Hydén, H., Rättsociologi som rättsvetenskap tai **Bourdieu, P.**, Järjen käytännöllisyys.

2) **Marx, K.**, Pääoma I, luvut 1-3 ja 23 tai **Weber, M.**, Protestanttinen etiikka ja kapitalismin henki tai

Westermarck, E., Tapojen historiaa (2 p. 1991 ruots. Om sedernas historia) tai Durkheim, E., Sosiaalisesta työnjaosta tai Itsemurha.

3) Yksi kirja seuraavista: **Banakar, R.-Travers, J.**, An Introduction to Law and Social Theory, **Berger, P. & Luckmann, T.**, Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen, **Cottrell, R.**, Law's Community: Legal Theory in Sociological Perspective. Calderon Press Oxford 1995, Held, D. et al. Global Transformations. Stanford University Press 1999.

Oikeussosiologisia erityiskysymyksiä

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset

1) **Uusitalo, H.**, Tiede, tutkimus ja tutkielma.

2) Kaksi teosta seuraavista: **Grönfors, M.**, Suomen mustalaiskansa, **Kosonen, P.**, Pohjoismaiset mallit murroksessa. **Laitinen, A. & Aromaa, K.** Näkökulmia rikollisuuteen. Hanki ja jää. Helsinki 1993, **Melin, H.-Nikula, J.**: Yhteiskunnallinen muutos.

3) Kaksi teosta seuraavista: **Banakar, R.**, The Doorkeepers of the Law, **Kosonen, P. – Simpura, J.** (toim.), Sosiaalipolitiikka globalisoituvassa maailmassa.

Hakkarainen, P., Tupakka -nautinnosta ongelmaksi, **Eräsaari, L.**, Julkinen tila ja valtion yhtiöittäminen, **Kinnunen, A.**, Huumausainerikoksiin syyllistyneiden rikosura ja sosioekonominen asema, **Ruggiero & al.** (toim.), The New European Criminology. Crime and Social Order in Europe s. 19-36, 52-91, 119-124, 203-338, 368-394, 443-506., **Uusitalo, P. & Lipponen, J.** (toim.) Yliopisto ja valtiovalta.

Harjoitusseminaari

Laajuus 3 opintoviikkoa.

VTL **Ari Nieminen** johtaa oikeussosiologian harjoitusseminaaria kl 2004 myöhemmin sovittavana aikana. Osanottajamäärä rajoitettu. Ilmoittautuminen 15.1. mennessä sähköpostilla, ari.nieminen@helsinki.fi, puh. 191 22679

Yhteiskuntatieteiden metodologia ja empiirisen sosiaalitutkimuksen menetelmät

Laajuus 6 opintoviikkoa.

Opetus. Prof. **Paavo Uusitalo** oikeussosiologian tutkimusseminaari keskiviikkoisin 18-20, Vuorik. 3 A, 3. krs. sl 17.9.-10.12 ja kl 14.1.-12.5

VTL **Ari Nieminen** pitää kurssin Käytännön johdatus yhteiskunta-analyysiin. Kurssilla tutustutaan käytännön harjoitusten avulla keskeisiin kvantitatiivisiin ja kvalitatiivisiin tutkimusmenetelmiin. Ensimmäinen kokoontuminen ma 22. 9. klo. 9-12 seminaarihuone 323, Vuorik. 3 A. Korvaa sovittavan kohdan oikeussosiologian opinnoista. Mahdollisista korvaavuuksista muissa oppiaineissa on sovittava erikseen. Lisätietoja: ari.nieminen@helsinki.fi, puh. 191 22679

Tutkinotvaatimukset

1) **Mäkelä, K.** (toim.), Tieteen vapaus ja tutkimuksen etiikka, s.15-48 ja Mills, C.W., Sosiologinen mielikuvitus.

2) **Toivonen, T.**, Empiirinen sosiaalitutkimus. Filosofia ja metodologia tai **Alkula, T. & Pöntinen, S. & Ylöstalo, P.**, Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät (1994).

3) v. **Wright, G. H.**, Explanation and Understanding.

4) Kaksi teoste seuraavista: **Eskola, J. & Suoranta, J.**, Johdatus laadulliseen tutkimukseen, **Grönfors, M.**, Kvalitatiiviset kenttä työn menetelmät ja **Valkonen ym. (toim.)**, Rekisteri-aineistot yhteiskunta- ja terveystutkimuksessa, **Paananen, S. & Juntto, Anneli & Sauli, Hannele (toim.)** Faktajuttu. Tilastollisen sosiaalitutkimuksen käytännöt. Vastapaino. Tampere 1998.

Opintojako tai osia siitä voidaan korvata myös valtiotieteellisessä tiedekunnassa järjestettävillä menetelmäkursseilla.

Täydentävät opinnot valtiotieteellisen tiedekunnan sosiologian laitoksella Oikeussosiologian täydentäviin opintoihin voidaan sisällyttää sopimuksen mukaan opintojaksoja valtiotieteellisen tiedekunnan yleisen sosiologian laitokselta.

Kansainvälinen yksityisoikeus

Kansainvälisen yksityisoikeuden pakolliset aineopinnot (20023)

Tavoite. Opetettavan aineksen omaksuminen antaa valmiuden ymmärtää tiettyjen kansainvälisluonteisten seikastojen järjestämisen perusteet. Opetuksessa selvitetään mm. ne periaatteet, joita noudatetaan kansainväliseen taloudelliseen kanssakäymiseen liittyvien ongelmien ratkaisussa.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. A. Kansainvälinen yksityisoikeus: 1. Johdatus kansainvälisen yksityisoikeuden teoriaan ja käsitteistöön, 2. Luonnollisen henkilön oikeusasema, 3. Kansainvälinen perheoikeus, 4. Kansainvälinen perintöoikeus, 5. Kansainvälinen velvoiteoikeus, 6. Kansainvälinen esineoikeus, 7. Kansainvälinen siviiliprosessi-oikeus.

Laajuus 1 opintoviikko.

Opetus

Tutkijatohtori **Tuulikki Mikkola** pitää luentosarjan Perhe- ja jäämistöoikeus kansainvälistyy 24.11. klo 10-14 ja 25.11. klo 10-15 P407

Säädökset

Euroopan yhteisön perustamissopimus (Rooman sopimus), Sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten ja niihin liittyvien tiettyjen asiakirjojen muuttamisesta (Amsterdamin sopimus), Euroopan Yhtenäisasiakirja, Sopimus Euroopan unionista (Maastrichtin sopimus) pääpiirteittäin YK:n kauppalaki (GISG) 16.9.1988/796, SopS 50 (Si504)
Laki kansainvälisluontoiseen irtainten esineiden kauppaan sovellettavasta laista (IrtKKL) 26.6.1964/387.(Si 502)
L lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta, 4 luku (Si 217)
Neuvoston asetus (EY) N:o 1346/2000 maksukyvyttömyysmenettelystä, EYVL L160, 30.6.2000, s.1.
Brysselin sopimus, SopS 26/1999, (Pr 725) ja
Bryssel II (Neuvoston asetus (EY) N:o 1347/2000), EYVL L 160, 30.6.2000, s.19
L välimiesmenettelystä 23.10.1992/967, 51-56'' (Pr 208)
Rooman yleisopimus, SopS 30/1999, (Si 403)

Opettajat

Esko, Timo, OTT. Kansainvälisen yksityisoikeuden dosentti.

Kurkela, Matti, OTT, LL.M., D.S.U. Kansainvälisen yksityisoikeuden, erityisesti kansainvälisen kauppaoikeuden dosentti.

Mattila, Heikki E. S., OTT. Diplômé de l'I.D.C.P. Vertailevan oikeustieteen dosentti.

Mikkola, Tuulikki, OTT. Tutkijatohtori.

Sundström, Zacharias, OTT, MCL, MLitt. Kansainvälisen yksityisoikeuden dosentti.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu. Tenttiin saa tuoda Suomen Laki I ja II -teokset tai Finlands Lag I ja II -teokset sekä EU-lakikirjan. Säädöskokeelman irtokappaleiden tenttiin tuomisesta, sallituista merkinnöistä lakikirjoissa ks. kohta Lakikirjatentit. Lisäksi tenttiin saa tuoda sellaiset sopimussarjan irtokappaleet, jotka on mainittu säädöksissä, mutta joita ei ole lakikirjoissa.

Tutkintovaatimukset

Klami, H.T. - Kuisma, E., Suomen kansainvälinen yksityisoikeus (2000).

Lähetettyjä työntekijöitä koskeva laki 9.12.1999/1146 (Ty 107)
NDir 91/250/ETY tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta
Lisäksi tentissä on löydettävä lakikirjoista (mukaan lukien EU-lakikirja) tarpeelliset kv. normit

Huom. 27.4.2001 annettu hallituksen esitys 44/2001 eräiden avioliittoa ja perimystä koskevien kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvien säännösten uudistamisesta./ saa ottaa mukaan)
L eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista 5. 12.1929/379 (Si205) (siltä osin kun se jää voimaan)
Perintökaari (Si 235) (taannehtimattomalta osalta)

Kansainvälisen yksityisoikeuden täydentävät ainepinnot

Tavoitteet ja käsiteltävä asiakokonaisuus.

Syventävän ja oikeusvertailun näkökulmasta laajemman kuvan antaminen kansainvälisen yksityisoikeuden keskeisistä kysymyksistä.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Yksittäiset kohdat voi korvata luentosarjoilla niin, että yhden kohdan korvaaminen edellyttää noin 15 tunnin luentosarjan hyväksytyä suoritusta. Tutkintovaatimusten yksittäisen kohdan voi korvata 10-20 sivun mittaisella tutkielmalla.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Bogdan, M.**, Svensk internationell privat- och processrätt (1999).
- 2) **Cheshire, G.C. - North, P.M.**, Private International Law (1987 tai uudempi).
- 3) **Jänterä-Jareborg**, Partsautonomi och efterlevande makes rättsställning (1989).

Oikeusteoriaa ja kansainvälistä yksityisoikeutta voi tenttiä samassa tenttitilaisuudessa. Kumpaankin tenttiin on ilmoitauduttava erikseen.

Rikosoikeus

Rikosoikeuden pakolliset aineopinnot (20024)

Tavoite. Kokonaiskuvan antaminen kriminaali- ja muun kontrollipolitiikan tavoitteista ja keinoista, rikollisuudesta ja sen syistä, rikosoikeuden käsitteistä ja periaatteista, voimassa olevasta rikoslainsäädännöstä ja sen uudistamisesta sekä rikosoikeudellisista ja muista rankaisullisista seuraamuksista ja niiden vaikutuksista.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Kriminaali- ja muun kontrollipolitiikan perusteet, 2. Kriminologian perusteet, 3. Rikosoikeuden yleiset opit, 4. Tärkeimmät rikosten lajit eli erinäiset rikostunnusmerkit, 5. Rikosoikeudellinen kontrollijärjestelmä; rikosoikeudelliset ja muut rankaisulliset seuraamukset, 6. Kansainvälinen rikosoikeus ja eurooppalainen rikosoikeus.

Laajuus 6 opintoviikkoa.

Opetus

Oppiaineen esittelytilaisuudet.

Oppiaineen esittelytilaisuudet ovat kunkin aineopintoluentosarjan ensimmäisellä kerralla. Tilaisuudet on tarkoitettu opiskelijoille, jotka aikovat osallistua lähiaikoina rikosoikeuden aineopintotenttiin.

Opetusmuodot.

Rikosoikeuden aineopintoluennot tai aktiiviset oikeustapausharjoitukset korvaavat tutkintovaatimusten kohdan 1. Näihin opetusmuotoihin osallistumista suositellaan, ja sellaisen hyvästä suorituksesta voi saada 1-2 hyvityspistettä tenttiin.

Kriminologian ja kriminaalipolitiikan luentosarjan hyväksytty suoritus korvaa tutkintovaatimusten kohdan 2. Luentosarjan hyvästä suorituksesta voi saada 1-2 hyvityspistettä tenttiin.

Prof. **Martti Majanen** luennoi rikosoikeuden peruskysymyksistä 3.-18.9. ma-pe 10-12 (PIII). Luentokuulustelut pe 19.9. ja to 2.10. klo 10-12 (PIII).

Assistent **Markus Löfman** föreläser om straffrättens grundfrågor (brottsbegreppet och påföljderna) ht 6.10.-21.10. må-fre 8-10, P 571.

Prof. **Raimo Lahti** luennoi rikosoikeuden peruskysymyksistä kl 12.-23.1. 16-18 (paitsi 20.1. 17-19 ja 23.1. 15-17) P 571. Luentokuulustelut 26.1. ja 9.2. 16-18 P571.

Prof. **Pekka Koskinen** luennoi rikosoikeuden peruskysymyksistä kl 30.3.-27.4. ti-pe 12-14 P 571. Luentokuulustelut to 29.4. ja to 13.5. 12-14 P 571.

Prof. **Pekka Koskinen** ja prof. **Martti Majanen** pitävät kurssin rikosoikeuden peruskysymyksistä (Tvärminnen kurssi) kl 9.-11.3. ti-to Tvärminnen eläintieteellisellä asemalla. Kurssille otetaan enintään 25 osanottajaa. Henkilökohtainen ilmoittautuminen Koskisen tai Majasen vastaanotolla (ti 15-16) 17.2. alkaen. Jos pyrkijöitä jo ensimmäisen ilmoittautumistilaisuuden alkaessa (klo 15.00) on paikalla enemmän kuin 25, osanottajat valitaan heistä arvalla.

Dos. **Tapio Lappi-Seppälä** pitää kriminologian kurssin sl seuraavasti: 30.9-30.10 ti ja to klo 16-19 S20 aud 107, paitsi ti 14.10 PSY sali 1 (S20D) klo 16-19, ti 21.10 PSY sali 1 (S20D) klo 14-17 ja ti 28.10 PSY sali 1 (S20D) klo 13-16.

Yliopistonlehtori **Ari Hirvonen** pitää kriminologian kurssin kl 12.1.-26.1. ma ja ke 16.30-20.00. Paikka ja luentokuulustelujen ajankohdat ilmoitetaan myöhemmin. Kurssi on yhteinen avoimen yliopiston opiskelijoiden kanssa. Dos. **Martti Grönfors** pitää kl luentosarjan "Erilaisuus, vähemmistöt ja rikollisuus sosiologisen tutkimuksen kohteina", jolla voi myös korvata tutkintovaatimusten kohdan 2. Luentosarjan tiedot oikeussosiologian kohdalla.

Rikosoikeuden yleisten oppien hautomo

Rikosoikeuden peruskysymyksiä käsittelevien luentosarjojen (ks. yllä) yhteydessä järjestetään myös rikosoikeuden yleisten oppien kysymyksiin keskittyvää ja oikeustapausten ympärille rakentuvaa pienryhmäopetusta. Tähän liittyvistä seikoista (lisäpisteet, käytännön toteutus, ajankohdat ym.) informoidaan kunkin luentosarjan alussa.

Lisätietoja: jussi.ohisalo@helsinki.fi,
sakari.melander@helsinki.fi

Rikosoikeuden tutkijaseminaari

Pääasiassa rikosoikeuden jatkotutkinto-opiskelijoille suunnattu rikosoikeuden tutkijaseminaari on avoin myös asiasta kiinnostuneille perustutkinto-opiskelijoille. Mikäli haluat tutkijaseminaarin sähköpostilistalle, lähetä tätä koskeva viesti osoitteeseen jussi.ohisalo@helsinki.fi. Mahdollisista korvaavuuksista ja hyväksilukemisesta on sovitava erikseen oppiaineen professorin kanssa.

Opettajat

Koskinen, Pekka, OTT. Rikosoikeuden professori.

Lahti, Raimo, OTT, VT, VTM. Rikosoikeuden professori.

Frände, Dan, OTT, VT. Rikos- ja prosessioikeuden ruots. professori.

Majanen, Martti, OTT, VT. Rikosoikeuden professori.

Nuotio, Kimmo, OTT, VT. Oikeustieteen professori (Vaasan oikeustieteellisen koulutuksen vastaava opettaja)

Backman, Eero, OTT, VTK. Rikosoikeuden dosentti.

Joutsen, Matti, OTT, VT, VTK. Kriminaalipolitiikan dosentti.

Lappi-Seppälä, Tapio, OTT. Rikosoikeuden dosentti.

Pajuoja, Jussi, OTT. Kriminaalipolitiikan dosentti.

Träskman, Per Ole, OTT. Rikos- ja rikosprosessioikeuden ruots. dosentti.

Viljanen, Pekka, OTT, VT. Rikosoikeuden do-

sentti.

Löfman, Markus, OTL, VT. Rikos- ja prosessioikeuden ruots. assistentti.

Matikkala, Jussi, OTL, VT. Rikosoikeuden assistentti; virasta vapaa 31.1.2004 saakka. Tutkija.

Melander, Sakari, OTK. Tutkija.

Ohisalo, Jussi, OTK. Rikosoikeuden assistentti (mvs. 31.1.2004 saakka).

Ruuskanen, Minna, OTL, VT. Tutkija.

Sihto, Juha, OTK, VT. Tutkija.

Wahlberg, Markus, OTL, FK. Tutkija.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu, jossa on sekä oikeustapaustehtäviä että teoriakysymyksiä. Kysymyksiin vastaamisessa saa käyttää hyväksi lakikirjoja (Suomen Laki I ja II, Finlands Lag I och II). Säädoskokoelman irtokappaleiden tuomisesta tenttiin, sallituista merkinnöistä, ks. opinto-opas, kohta Lakikirjatentit.

Tehtäviä on viisi (yhteensä enintään 50 pistettä). Lisäksi tutkintovaatimusten kohdissa 1-2 mainitut vaihtoehtoiset teokset suoritavilla on kummastakin yksi kysymys (0-10 p). Kirjallisessa kuulustelussa hyväksyminen edellyttää, että vastaaja on saanut vähintään puolet tentissä suoritetuista kohdista annettavien pisteiden enimmäismäärästä. Vastaajan pistemäärää laskettaessa hänen hyväkseen luetaan tällöin myös tutkintovaatimusten kohtia 1-2 vastaavista luennoista saadut enintään neljä hyvityspistettä (enintään kaksi pistettä kohtaan 1 ja enintään kaksi pistettä kohtaan 2).

Oikeustapaustehtävien ratkomiseen opastaa **Matikkala, J. – Nuotio, K.**, Rikosoikeuden oikeustapausharjoituksia (1998 tai uudempi), joka on laadittu lähinnä avoimen yliopiston opiskelijoita varten.

Tutkintovaatimukset

1) Rikosoikeuden aineopintoluentojen tai aktiivisten oikeustapausharjoitusten hyväksytyt suoritukset.

Vaihtoehtoisesti tenttiin luettava kirja: **Fletcher, G.**, Basic Concepts of Criminal Law (1998), s. 3-214.

2) **Akers, R.L.**, Criminological Theories (2000). Tämän kohdan voi korvata hyväksytysti suoritettulla kriminologian ja kriminaalipolitiikan luontosarjalla.

3) **Frände, D.**, Allmän straffrätt (2.painos, 2001), s. 13-319 ja 393-398 tai **Nuutila, A.-M.**, Rikoslain yleinen osa (1997), s. 1-388. **Huom.** Rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistuksen (2003) vuoksi näistä teoksista ovat valmisteilla uudet laitokset. Niistä tai muusta vaihtoehtoisesta kirjallisuudesta ilmoitetaan erikseen mm. oppiaineen verkkosivulla.

4) **Heinonen, O. ym.**, Rikosoikeus (2002), ri-

koslain luvut 15-16, 20-21, 23-24, 28-30, 33-34, 36-37, 39-40, 48 ja 50 (s. 625-669, 709-813, 819-927, 951-1061, 1095-1145, 1153-1202, 1229-1308, 1403-1432 ja 1447-1485). **Huom.** Talousrikossäännöksiä koskevien säännösten uudistuksen (2003) vuoksi on valmisteilla teos **Lahti, R. - Koponen, P.** (toim.), Uusittu talousrikosoikeus. Sen aiheuttamista muutoksista tämän kohdan mukaan luettavaan kirjallisuuteen ilmoitetaan erikseen mm. oppiaineen verkkosivulla (www.helsinki.fi/oik/tdk/rpol/rikosoikeus)

5) **Heinonen, O. ym.**, Rikosoikeus (2002), jaksosta II s. 181-319, 333-338, 355-432 ja 447-477.

6) **Heinonen, O. ym.**, Rikosoikeus (2002), jaksosta I luku Kansainvälinen ja eurooppalainen rikosoikeus (s. 139-168).

Säädökset

Rikoslaki 19.12.1889/39. (Ri 101)

A päiväsakon rahamäärästä 21.5.1999/609. (RL 2a:2:n alla, Ri 101)

A sotilasrikoksia koskevien rangaistussäännösten soveltamisalasta 21.12.2000/1153. (RL 45:29:n alla, Ri 101)

A rikoslain voimaanpanemisesta 19.12.1889/39. (Ri 102)

L yhdyskuntapalvelusta 12.12.1996/1055. (Ri 202)

L nuorisorangaistuksen kokeilemisesta 12.12.1996/1058. (Ri 204a)

L kuolemanrangaistuksen poistamisesta rangaistusjärjestelmästä 5.5.1972/343. (Ri 205)

L eräiden lisärangaistusten poistamisesta 10.1.1969/1. (Ri 206)

L liiketoimintakiellosta 13.12.1985/1059. (Ri 207)

L nuorista rikoksentehtävistä 31.5.1940/262. (Ri 209)

L vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä 9.7.1953/317. (Ri 212)

L rangaistusten täytäntöönpanosta 19.12.1889/39. (Ri 215)

L sakon täytäntöönpanosta 9.8.2002/672. (Ri 216)

L rangaistuksen täytäntöönpanon hallinnosta 16.2.2001/135. (Ri 223)

Vankeinhoitoasetus 16.6.1995/878. (Ri 221)

Esitutkintalaki 30.4.1987/449. (Ri 301)

Pakkokeinolaki 30.4.1987/450. (Ri 302)

Poliisilaki 7.4.1995/493. (Ri 303a ja Tu 501)

L tutkintavankeudesta 19.7.1974/615. (Ri 304)

L rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä 30.1.1998/68. (Ri 308)

L turvatarkastuksista tuomioistuimissa 3.12.1999/1121. (Pr 201a)

A rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskevan yleissopimuksen voimaansaattamiseksi 28.6.1994/583. (Ri 309)

Rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskeva yleissopimus SopS 53/1994. (Ri 309)

L lähestymiskiellosta 4.12.1998/898 (Ri 310)

L oikeudenkäyntiin ja esitutkintaan osallistuvien henkilöiden koskemattomuudesta eräissä tapauksissa 5.1.1994/11. (Ri 401)

L rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä 3.6.1960/270. (Ri 402)

L rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta 7.7.1970/456. (Ri 403)

L rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen voimaansaattamisesta 5.8.1971/640. (Ri 404)

Rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva eurooppalainen yleissopimus SopS 32/1971. (Ri 404).

L Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa 20.6.1963/326. (Ri 405)
L kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa 16.1.1987/21. (Ri 407)
A tuomittujen siirtämistä koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta 20.2.1987/312. (Ri 409)
Yleissopimus tuomittujen siirtämisestä SopS 13/1987. (Ri 409)
L entisen Jugoslavian alueella tehtyjä rikoksia käsittelevän sotarikostuomioistuimen toimivallasta ja tuomioistuimelle annettavasta oikeusavusta 5.1.1994/12. (Ri 410)

Suomen Perustuslaki 11.6.1999/731 (Pe 101 tai Va 101).
A ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvien lisäpöytäkirjojen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen ja lisäpöytäkirjojen eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain voimaantulosta (Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus) 18.5.1990/439, SopS 19/1990. (Pe 102).
A kansalaisyhteiskuntaa ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen sekä siihen liittyvän valinnaisen pöytäkirjan voimaansaattamisesta 30.1.1976/108, SopS 8/1976. (Pe 103)

L naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 8.8.1986/609. (Si 109)
Henkilötietolaki 22.4.1999/523. (Si 111)
Rikosrekisterilaki 20.8.1993/770. (Si 114)
L lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361. (Si 217)
Elatusurvalaki 7.8.1998/671. (Si 227)
Lastensuojelulaki 5.8.1983/683. (Si 233)
Vahingonkorvauslaki 31.5.1974/412. (Si 301)
Potilasvahinkolaki 25.7.1986/585. (Si 302)
Rikosvahinkolaki 21.12.1973/935. (Si 308)
L syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta 31.5.1974/422. (Si 310)

Osakeyhtiölaki 29.9.1978/734. (Yr 103)
L elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 27.9.1919/122. (Yr 201)
A majoitus- ja ravitsemisliikkeistä 19.4.1991/727. (Yr 209)
L yksityisistä turvallisuuspalveluista 12.4.2002/282 (Yr 210)
Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336. (Yr 301)
Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404. (Yr 401)
Patenttilaki 15.12.1967/550. (Yr 408)
L hyödyllisyysmallioikeudesta 10.5.1991/800. (Yr 414)
L yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin 11.1.1991/32. (Yr 416)
Tavaramerkkilaki 10.1.1964/7. (Yr 418)
Mallioikeuslaki 12.3.1971/221. (Yr 421)
Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38. (Yr 501)
Tuoteturvallisuuslaki 12.12.1986/914. (Yr 502)
L kilpailunrajoituksista 27.5.1992/480. (Yr 601)
L sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa 22.12.1978/1061. (Yr 605)
Ydinenergialaki 11.12.1987/990. (Yr 703)

L luottolaitostoinnasta 30.12.1993/1607. (Ra 107)
Arvopaperimarkkinalaki 26.5.1989/495. (Ra 116)
L kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä 26.8.1988/772. (Ra 117)

Painovapauslaki 4.1.1919/1. (Vi 101)
Radiovastauslaki 12.3.1971/219. (Vi 109)
L valtion televisio- ja radiorahastosta 9.10.1998/745. (Vi 113)
Tieliikennelaki 3.4.1981/267. (Vi 201)
Tieliikenneasetus 5.3.1982/182. (Vi 202)
A rikesakkorikkomuksista 21.5.1999/610. (RL 2a:9:n alla, Ri 101)
L järjestyksenvalvojista 22.4.1999/533. (Tu 616)
Kokoontumislaki 22.4.1999/530. (Tu 614)

L pysäköintivirhemaksusta 3.4.1970/248. (Vi 216)
L ylikuormamaksusta 14.1.1982/51. (Vi 218)
L ajoneuvojen siirtämisestä ja romuajoneuvojen hävittämisestä 28.2.1975/151. (Vi 230)
Ajoneuvolaki 11.12.2002/1090
Merilaki 15.7.1994/674. (Vi 301)
Vesiliikennelaki 20.6.1996/463. (Vi 318)
Ilmailulaki 3.3.1995/281. (Vi 401)

Työsopimuslaki 26.1.2001/55. (Ty 101)
Valtion virkamieslaki 19.8.1994/750. (Ty 103)
Työaikalaki 9.8.1996/605. (Ty 301)
Vuosilomalaki 30.3.1973/272. (Ty 317)
Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738 (Ty 403)
L työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa 16.2.1973/131. (Ty 411)

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689. (Pr 102)
L rangaistumääräysmenettelystä 26.7.1993/692. (Pr 211)
L rikesakkomennettelystä 21.1.1983/66. (Pr 213)
Sotilaskurinpitolaki 25.3.1983/331. (Pr 219)
L keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä
sekä Suomen ja ulkomaan viranomaisen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa eräissä tapauksissa 23.5.1980/
284 v.1981.
(Pr 705)
A keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen voimaansaattamisesta ja soveltamisesta ja yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä Suomen ja ulkomaan viranomaisen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa eräissä tapauksissa annetun lain voimaantulosta 24.4.1981/287, SopS 30/
1981. (Pr 706)
L kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa 5.1.1994/4. (Pr 707)

Valmiuslaki 22.7.1991/1080. (Va 601)
L ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suoja-toimenpiteistä eräissä tapauksissa 29.12.1994/1521. (Va 602)
L kaksikäyttötutotteiden vientivalvonnasta 26.7.1996/562. (Tu 138a)

Uhkasakkolaki 14.12.1990/1113. (Yh 102)

L kansainvälisiä konferensseja ja erityisedustustoja koskevista erioikeuksista ja vapauksista 15.6.1973/572. (Kv 109)
Ulkomaalaislaki 22.2.1991/378. (Kv 401)

Asevelvollisuuslaki 15.9.1950/452. (Tu 118)
Siviilipalveluslaki 30.12.1991/1723. (Tu 130)
Teräselaki 28.1.1977/108. (Tu 601)
Ampuma-aselaki 9.1.1998/1. (Tu 603)
L järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä 17.6.1977/472. (Tu 609)
L joukkoliikenteen tarkastusmaksusta 11.5.1979/469. (Tu 610)
Arpajaislaki 23.11.2001/1047. (Tu 621)

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132. (Ym 201)
Ympäristönsuojelulaki 4.2.2000/86. (Ym 401)
L ympäristönsuojelulainsäädännön voimaantulosta 4.2.2000/113. (Ym 402)
Terveystieteiden laki 19.8.1994/763. (Ym 409)
Geeniteknikkalaki 17.3.1995/377. (Ym 411)
Kemikaalilaki 14.8.1989/744. (Ym 412)
L räjähdysvaarallisista aineista 19.6.1953/263. (Ym 418)

L maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta 24.5.1974/378. (Ym 420)
Jätelaki 3.12.1993/1072. (Ym 426)
Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096. (Ym 501)
Eläinsuojelulaki 4.4.1996/247. (Ym 505)
Rakennusuojelulaki 18.1.1985/60. (Ym 510)
Vesilaki 19.5.1961/264. (Ym 601)
Merensuojelulaki 29.12.1994/1415. (Ym 608)
L aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä 16.3.1979/300. (Ym 609)
Metsälaki 12.12.1996/1093. (Ma 602)
Metsästyslaki 28.6.1993/615. (Ma 701)
Kalastuslaki 16.4.1982/286. (Ma 704)

Päihdehuoltolaki 17.1.1986/41. (So 208)
Mielenterveyslaki 14.12.1990/1116. (So 409)
Tartuntatautilaki 25.7.1986/583. (So 414)
L raskauden keskeyttämisestä 24.3.1970/239. (So 420)
L potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785. (So 422)
Alkoholilaki 26.7.1968/459. (So 603)
Alkoholilaki 8.12.1994/1143 (So 601)
Huumausainelaki 17.12.1993/1289. (So 608)
L toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 13.8.1976/693. (So 610)

Ennakkoperintälaki 20.12.1996/1118. (Ve 201)
Verotuslaki 12.12.1958/482. (Ve 306)
Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558. (Ve 301)
Varainsiirtoverolaki 29.11.1996/931. (Ve 406)
Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501. (Ve 501)
L moottoriajoneuvoverosta 30.12.1966/722. (Ve 516)
Tullilaki 29.12.1994/1466. (Ve 520)

ON-täydennystentti

Suoritustapa

Kirjallinen kuulustelu. Lakikirjatentti rikosoikeuden yleisinä tenttipäivinä. Kirjallisessa kuulustelussa hyväksyminen edellyttää, että vastaaja on saanut vähintään puolet tentissä suoritetuista kohdista annettavien pisteiden enimmäismäärästä. Kokonaisarvosana määräytyy puoliksi täydennystentin ja puoliksi aikaisemman VN-tentin pisteiden perusteella.

Tutkintovaatimukset

1) **Frände, D.**, Allmän straffrätt (2. painos, 2001), s. 13-319 ja 393-398 tai **Nuutila, A.-M.**,

Rikoslain yleinen osa (1997), s. 1-388. **Huom.** Rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistuksen (2003) vuoksi näistä teoksista ovat valmisteilla uudet laitokset. Niistä tai muusta vaihtoehtoisesta kirjallisuudesta ilmoitetaan erikseen mm. oppiaineen verkkosivulla.

2) **Heinonen, O. ym.**, Rikosoikeus (2002), jaksosta II s. 181-319, 333-338, 355-432 ja 447-477.

Rikosoikeuden täydentävät aineopinnot

Täydentäviin aineopintoihin voi osallistua pakollisen aineopintotentin hyväksytyn suorituksen jälkeen. Täydentävissä aineopintojaksoissa pyritään antamaan yksityiskohtainen kuva käsiteltävästä asiakokonaisuudesta, joka koskee yhtä tai useampaa pakollisen aineopintotentin osa-alueista (kriminaalitieteitä, rikosoikeuden yleisiä oppeja, rikosten lajeja, seuraamusjärjestelmää, kansainvälistä ja eurooppalaista rikosoikeutta).

Täydentävät aineopintojaksot ovat yleensä 3 ov:n laajuisia. Opintojaksojen opetus- ja kuulustelumuodot vaihtelevat. Näiksi jaksoiksi hyväksytään myös englanninkielisen LL.M.-ohjelman Comparative and International Criminal Law and Criminal Justice -pääaineen sellaisiksi soveltuvat kurssit rikosoikeuden professorin kanssa sovittavalla tavalla. Lukuvuoden 2003-04 LL.M.-ohjelmasta suositellaan etenkin eurooppalaisen ja kansainvälisen rikosoikeuden kursseja. Tarkempia tietoja näiden kurssien hyväksymisestä 3 ov:n täydentäviksi aineopinnoiksi saa oppiaineen verkkosivuilta (www.helsinki.fi/oik/tdk/rpol/rikosoikeus) ja prof. Lahdelta.

Opintojaksot sisältävät luentosarjan ja loppukuulustelun (jossa myös tentitään kirjallisuutta) taikka ovat harjoitusseminaareja. Ensiksi mainitun tyyppiin opintojaksoihin ei tarvitse etukäteen ilmoittautua. Niihin kuuluvien luentojen seuraamisesta voidaan hyväksyttävästä syystä vapauttaa. Siitä on yksilöllisesti sovittava jakson opettajan kanssa, jolloin loppukuulustelussa tentitään luentojen sijasta opettajan ilmoittama lisäkirjallisuus.

Harjoitusseminaareihin ilmoittaudutaan etukäteen, ja niihin osallistujien määrä on yleensä rajoitettu 15 opiskelijaan. Harjoitusseminaarisiin sisältyy johdantoluentoja, tehtävien jako, seminaarityön laatiminen, seminaarikokouksia sekä seminaarista mahdollisesti ilmoitettuja erityisvaatimuksia.

Muiden aineiden opintoja voidaan hyväksyä rikosoikeuden täydentäviksi opinnoiksi rikosoikeuden professorin kanssa sovittavalla tavalla edellyttäen, etteivät samat opinnot tule siten useampaan kertaan hyväksi luetuiksi. Kunkin lukukauden alussa pyritään erikseen ilmoittamaan, mitkä tällaiset opinnot tulevat kysymykseen. SI 2003 sellaisia opintojaksoja on myös täydentävien opintojen valinnaiskurssi lääkintä- ja bio-oikeudesta.

Oikeudenkäyntipeli

Laajuus 6 opintoviikkoa

Prof. **Dan Frände** ja prof. **Martti Majanen** pitävät yhdessä rikos- ja rikosprosessioikeuteen kuuluvan harjoitusseminaarin ja oikeudenkäyntipelin (6 ov). Kurssin ensimmäinen kokoontuminen on ke 21.1. klo 12-14 P 572, jolloin myös sovitaan tarkemmasta ohjelmasta. Enintään 10 osanottajaa. Jos kurssin alkaessa (klo 12.15) on paikalla enemmän kuin 10 kurssille halukasta, arvotaan osanottajat. Jos joku on jo suorittanut dos. Niemi-Kiesiläisen tai OTL Minna Ruuskasen oikeudenkäyntikurssin, voi hän osallistua tälle kurssille vain jos on vapaita paikkoja. Kurssi on kaksikielinen. Seminaarityöt käsitellään helmi-maaliskuussa ja oikeudenkäyntipeli tapahtuu huhti-toukokuussa.

Miehet, naiset, väkivalta ja oikeus

Laajuus 3 opintoviikkoa

Vastaavat opettajat: prof. **Martti Majanen** ja dos. **Johanna Niemi-Kiesiläinen**

Kurssin tavoitteena on tarkastella kriittisesti väkivallan sukupuolittuneisuutta ja oikeusjärjestelmän tapaa kohdata väkivalta.

Luennot: 20.1.-20.4. ti klo 16-18 P III. Luentojen aiheet ja luennoitsijat ilmoitetaan oppiaineen verkkosivuilla (www.helsinki.fi/oik/tdk/rpol/rikosoikeus) ja ilmoitustaululla sl. 2003.

Suoritustapa: luennot, oheiskirjallisuus ja oppimispäiväkirja.

Talousrikosoikeus

Laajuus 3 opintoviikkoa

Vastaava opettaja: prof. **Raimo Lahti**

Kurssi koostuu luennoista, joita pitävät rikosoikeuden tutkijat ja käytännön tehtävissä toimivat lakimiehet. Näistä luennoista laaditaan oppimispäiväkirja, minkä lisäksi luetaan ja tentitään aiheeseen liittyvä, syyslukukauden alussa ilmoitettava kirjallisuus.

Luennoitsijat ja luentojen ajankohdat:

ke 17.9 klo 18-20, P 571, professori Raimo Lahti
ma 22. 9 klo 18-20, P 571, tutkija Jussi Tapani
ke 24.9 klo 18-20, P 571, projektipäällikkö Markku Hirvonen

ma 29.9 klo 18-20, P 571, erikoistutkija Anne Alvesalo

ke 1.10 klo 18-20, P 571, asianajaja Klaus Nyblin
ma 6.10 klo 18-20, P 571, OTK (väit.) Tero Kurenmaa

ti 7.10 klo 18-20, P 653, valtiosyyttäjä Ari-Pekka Koivisto, rikostarkastaja Arto Hankilanoja
ke 8.10 klo 18-20, P IV, asianvalvoja Marko Niemelä

ke 15.10 klo 18-20 P IV, valtiosyyttäjä Pekka Koponen, Asianajaja Harri Vento

Kansainvälinen rikosoikeus

Laajuus 3 opintoviikkoa

Maaliskuussa 2004 järjestetään «3rd annual Helsinki seminar on international criminal law». Seminaariin saapuu osallistujia useista Euroopan maista. Tapahtumassa pyritään yhdistämään perustutkinto-opiskelijoille

suunnattu opetus ja jatkotutkinto-opiskelijoille suunnattu tutkijaseminaari-tyyppinen tapahtuma.

Lisätietoja (esim. tapahtuman järjestelyihin osallistumista koskien):

jussi.ohisalo@helsinki.fi ja oppiaineen verkkosivut (www.helsinki.fi/oik/tdk/rpol/rikosoikeus)

Pohjoismainen kriminalistikokous 2004

Laajuus 3 opintoviikkoa

10.-12.6 2004 järjestetään Helsingissä XIII Nordiska Kriminalistmötet. Tapahtuman yhteydessä on oppimispäiväkirjan muodossa mahdollista suorittaa 3 ov rikosoikeuden täydentäviä aineopintoja. Osallistuminen kokoukseen on opintokokonaisuuden suorittajille maksuton. Lisätietoja tapahtumasta saa Suomen Kriminalistiyhdistyksen sivuilta, jonne on linkki oppiaineen kotisivuilla (www.helsinki.fi/oik/tdk/rpol/rikosoikeus)

Harjoitusseminaarit

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Prof. **Dan Frände** håller ett övningsseminarium över temat Straffrättens allmänna läror i ett europeiskt perspektiv. Det består av föreläsningar 15. - 17.9. må-ons kl 10-12 P 572 och seminarieövningar. Envar skriver ett arbete (c. 15 s.), vilket inlämnas och presenteras muntligen. Om tidpunkten för färdigställandet av det skriftliga arbetet överenskomms under föreläsningarna.

Prof. **Pekka Koskinen** pitää harjoitusseminaarin rikosoikeuden ja kriminaalipolitiikan ajankohtaisista kysymyksistä (3 ov) sl ma 27.10., ke 29.10. ja pe 14.11. (johdanto ja tehtävien jako) sekä ma-pe 17.-28.11. (seminaarikokoukset) 12-14 P 572. Enintään 15 osanottajaa. Henkilökohtainen ilmoittautuminen vastaanotolla (ti 15-16) 14.10. alkaen. Osanottajat valitaan

ilmoittautumisjärjestyksessä. Jos pyrkijöitä jo ensimmäisen ilmoittautumistilaisuuden alkaessa (klo 15.00) olisi enemmän kuin 15, osanottajat valitaan heistä arvalla.

Prof. **Martti Majanen** pitää harjoitusseminaarin (3 ov) rikosoikeuden yleisistä opeista ti 2.12. klo 8-12 P 572 (ilmoittautuminen, johdanto ja tehtävien jako) sekä 15.1.-5.2. ti ja to klo 8-12 P 572. Enintään 15 osanottajaa. Jos seminaarin alkaessa 2.12. klo 8.15 on paikalla seminaariin halukkaita enemmän kuin 15, arvotaan osanottajat.

Kansainvälisen ja vertailevan rikosoikeuden L.L.M.-ohjelman kurssit

(Lisätietoja oppiaineen kotisivuilta www.helsinki.fi/oik/tdk/rpol/rikosoikeus ja ilmoitustaululta)

Comparative criminology and criminal justice

After a survey of the main theories of crime, victimization and social control, the course deals with the factors that influence the amount and structure of crime. Particular attention will be paid to changes in the definition of crime and criminal behaviour and in the formal and informal reaction to perceived crime. The course will also deal with current developments in crime and criminal justice in different countries and will conclude with an analysis of the potential for crime control on three levels: the local community, the nation and the international community.

European legal space and the europeanization of criminal law

1) The internationalization and europeanization of criminal law 2) The evolution of penal law in the European integration and the legitimacy of European penal law; Control policy of the EU internal markets law; The European penal administrative law and the protection of the interests of the EU; Protection of the integrity of the European common markets and the penal provisions 3) The sanction law of the EC/EU

Law and justice

During the course, the question «what is justice» will be asked from several different perspectives. The course will analyse critically different jurisprudential theories: from natural law theories to decisionism, from legal positivism to realism. Moreover, it will put these theories in connection with philosophical understanding of the concepts of law and justice. To understand justice, the course will ask questions like: What is the relationship between law and justice, jurisprudence and ethics? Is there some universal principles of justice upon which the positive law should be based? How we know these principles? Is a unjust law valid at all? What methodological tools we need to answer these questions? All in all, the course will attempt to put legal studies in connection with ethics.

Oppiaineen englanninkielisten kurssien päivitetty aikataulu on yliopiston kotisivuilla osoitteessa <http://www.helsinki.fi/english/courses/> Opinto-oppaassa ilmoitettuihin aikatauluihin voi tulla muutoksia, joten opiskelijoita pyydetään tarkistamaan ajantasaiset tiedot yllämainitusta osoitteesta.

Prosessioikeus

Prosessioikeuden pakolliset aineopinnot (20025)

Tavoite. Kokonaiskuvan antaminen rikos-, riita- ja maksukyvyttömyyskonfliktien käsittely-, ratkaisu- ja täytäntöönpanomenettelystä perehtymällä oikeuslaitoksen (erityisesti tuomioistuinlaitoksen, syyttäjistön, ulosotto- laitoksen sekä oikeusapu- ja asianajolaitoksen) rakenteisiin, toimintaan ja noudatettaviin oikeusturvamenettelyihin johtavine periaatteineen, myös silmällä pitäen eurointegraation ja muun kansainvälistymiskehityksen vaikutuksia.

Käsitteltävä asiakokonaisuus.

A. Tuomioistuinmenettelyt

1. Tuomari ja tuomioistuinorganisaatio
2. Yleiset menettelyperiaatteet
3. Asianajalaitos ja oikeusapu
4. Esitutkinta ja pakkokeinot rikosprosessissa
5. Syyttäjistö ja syyteharkinta
6. Menettelyjen edellytykset
7. Hakemusasiat ja turvaamistoimet
8. Alioikeusprosessi riita- ja rikosasioissa
9. Todistusoikeus
10. Tuomio ja sen vaikutukset
11. Muutoksenhaku
12. Välimiesmenettely

B. Täytäntöönpano

1. Ulosoton orgaanit
2. Ulosottomenettelyt
 - a. ulosmittaus

C. Insolvenssimenettelyt

1. Konkurssia ehkäisevät menettelyt
 - a. yrityssaneeraus
 - b. yksityishenkilön velkajärjestely
2. Konkurssioikeus

Laajuus 7 opintoviikkoa (tentin osuus 6,5 ov, tuomioistuinharjoittelun 0,5 ov).

Opetus

Oppiaineen esittelytilaisuudet.

Oppiaineen esittelytilaisuudet: pe 12.9. klo 15 (P571) ja ti 20.1. klo 15 (P571). Ne on tarkoitettu sellaisille opiskelijoille, jotka ovat valmistautumassa prosessioikeuden aineopintotenttiin aikoen osallistua siihen jollakin lähitulevalla tenttikierroksella.

Opetusmuodot. Luennot, seminaarit, näytösprosessit, kirjalliset kotityöt, käräjäoikeuteen perehtyminen. Luentosarjojen kertauskuulustelussa voi saada enintään 3 hyvityspistettä. Aineopintotentissä saa käyttää hyväkseen enintään 5 hyvityspistettä.

Syyslukukaudella

Prof. **Erkki Havansi** luennoi prosessioikeutta oikeustapausten valossa 16.9.-30.10. ti ja pe klo 15-17, P571 (luentokuulustelu, josta max. 3 hyvityspistettä aineopintotenttiin).

Prof. **Dan Frände** håller aktiva rättsfallsövningar under höstterminen före varje tentamensomgång. Anmälan via email (dan.frande@helsinki.fi) eller under mottagningstid. Förutom lösning av 8 rättsfall hör till serien ett förhör som ger maximalt 3 tilläggspoäng.

Vsn. yliopistonlehtori **Jaakko Rautio** luennoi prosessioikeutta oikeustapausten valossa (luentokuulustelu, josta max. 3 hyvityspistettä aineopintotenttiin). Luennot salissa P 571: ma 10.11.klo 10-12, pe 14.11. klo 10-12, ma 17.11. klo 10-12, ke 19.11. klo 12-14, pe 21.11. klo 10-12, ma 24.11. klo 10-12, ke 26.11. klo 12-14, pe 28.11. klo 10-12, ma 1.12. klo 10-12, ke 3.12. klo 12-14, pe 5.12. klo 10-12 (luentokuulustelu) ja ma 8.12. klo 10-12 (kuulustelupalaute).

Kevätlukukaudella

Prof. **Erkki Havansi** luennoi uusista konkurssi- ja ulosottolaeista 3.2.-2.3. ti klo 16, to klo 10 ja pe klo 10, P571 (luentokuulustelu, josta max. 3 hyvityspistettä aineopintotettiin).

Prof. **Juha Lappalainen** luennoi prosessioikeutta oikeustapausten valossa 12.1.-13.2. ma klo 10-12, ke klo 12-14 ja pe klo 10-12, P571 (luentokuulustelu, josta max. 3 hyvityspistettä aineopintotettiin).

Prof. **Dan Frände** håller aktiva rättsfallsövningar under vårterminen före varje tentamensomgång. Anmälan via email (dan.frande@helsinki.fi) eller under mottagningstid. Förutom lösning av 8 rättsfall hör till serien ett förhör som ger maximalt 3 tilläggspoäng.

Vsn. yliopistonlehtori **Jaakko Rautio** luennoi prosessioikeutta oikeustapausten valossa (luentokuulustelu, josta max. 3 hyvityspistettä aineopintotettiin). Luennot salissa P 571: pe 2.4. klo 10-12, ma 5.4. klo 10-12, to 8.4. klo 10-12, ke 14.4. klo 12-14, pe 16.4. klo 10-12, ma 19.4. klo 10-12, ke 21.4. klo 12-14, pe 23.4. klo 10-12, ma 26.4. klo 10-12, ke 28.4. klo 12-14, pe 30.4. klo 12-14 (luentokuulustelu) ja ma 3.5. klo 10-12 (kuulustelupalaute).

Opettajat

Havansi, Erkki, OTT, VT. Prosessioikeuden professori.

Lappalainen, Juha, OTT, VT. Prosessioikeuden professori.

Koulu, Risto, OTT, VT. Prosessioikeuden dosentti.

Frände, Dan, OTT, VT. Rikos- ja prosessioikeuden ruots. professori.

Niemi-Kiesiläinen, Johanna, OTT, VT. Prosessioikeuden dosentti.

Jonkka, Jaakko, OTT, VT. Prosessioikeuden dosentti.

Leppänen, Tatu, OTT, VT. Prosessioikeuden dosentti.

Träskman, Per Ole, OTT. Rikos- ja rikosprosessioikeuden dosentti.

Virolainen, Jyrki, OTT. Prosessioikeuden dosentti.

Löfman, Markus, OTL, VT. Rikos- ja prosessioikeuden ruots. assistentti.

Pölönen, Pasi, OTT, VT. Tutkija.

Rautio, Jaakko, OTL, VT. Prosessioikeuden assistentti, virasta vapaa. Hoitaa yliopistonlehtorin virkaa

Lindfors, Heidi, OTL. Hoitaa prosessioikeuden assistentin virkaa.

Johansson, Sirpa, OTL, VT, LL.M. Tutkija.

Turunen, Santtu, OTK. Tutkija.

Vaitoja, Jari, OTK, VT. Tutkija

Hupli Tuomas, OTK, VT. Tutkija.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen tentti, johon osallistuminen edellyttää tuomioistuinharjoittelun suorittamista; pakollisia luentoja tai oikeustapausharjoituksia ei ole. Tentti jakautuu oikeustapaustehtäviin ja teoria-kysymyksiin.

Koska prosessioikeus sisältää ainesta, joka juristin on hallittava myös ilman lakikirjaa, tentti on osittain lakikirjatentti. Tentin alussa mukana saa olla Suomen Laki I ja II tai Finlands Lag I ja II sekä Euroopan unionin laki, ja silloin jaetaan oikeustapaustehtävät, joihin vastaamisessa saa käyttää hyväkseen lakikirjoja. Näissä ei saa olla muita omia merkintöjä kuin alleviivauksia, pykäläviittauksia ja säädösmuutoksiin liittyviä säädöskokoelman numeroja. Vastaavanlaisia säädöskokoelman kappaleita saa tentissä olla mukana, jos ne on julkaistu viimeisimmän lakikirjan sisällöllisen takarajan jälkeen. Ks. opinto-opas, kohta lakikirjatentit. Kun tenttiä on kestänyt noin 3,5 tuntia, kerätään lakikirjat ja säädöskokoelmakappaleet pois ja jaetaan teoriakysymykset. Loppuajan opiskelija saa vastata paitsi teoriakysymyksiin myös edelleen oikeustapauskysymyksiin.

Teoriakysymyksissä voidaan kysyä paitsi tentti-vaatimuskirjallisuuden myös säädösluettelon I-osan tietoja. II-osan säädöksiin on perehdyttävä siten, että pystyy lakikirjojen avulla soveltamaan niitä oikeustapaustehtäviin. Nämä saattavat sisältää myös sellaisia oikeudellisia kysymyksiä, joihin tulee osata soveltaa lakikirjoista ilmeneviä

aineellisoikeudellisia säännöksiä. Tämän vuoksi suositellaan, että ennen prosessioikeuden tenttiä suoritetaan ainakin siviilioikeuden ja rikosoikeuden pakollisten aineopintojen tentit.

Tentissä on 4 oikeustapaustehtävää ja 3 teoriakysymystä; jälkimmäisiin vastataan ilman lakikirjoja. Vastaukset arvostellaan pistein 0-10. Kun korkein mahdollinen pistemäärä on 70 pistettä, hyväksymiseen vaaditaan vähintään 35 pistettä; näistä voi enintään 5 p. olla hyvityspisteitä. Tentin hylkääminen ratkaistaan ensisijassa tämän kokonaispistemäärän (35 p.) perusteella. Hyväksymiseen vaaditaan kuitenkin lisäksi, että oikeustapaustehtävistä saa tenttivastauksilla vähintään 15 pistettä ja teoriakysymyksistä vastaavasti vähintään 11 pistettä. Osittain hyväksyminen ei ole mahdollista, vaan jommankumman pistemäärän jääminen alle hyväksymisrajan merkitsee tentin hylkäämistä.

Tuomioistuinharjoittelu koostuu ohjatusta käynnistä alioikeuteen ja alioikeuden istuntojen seuraamisesta 10 aamu- tai iltapäivän ajan. Rikosa- ja siviiliasioita on seurattava tasapuolisesti. Ohjattuja käyntejä Helsingin käräjäoikeuteen järjestetään lukuvuoden aikana seuraavasti 26.9., 31.10, 28.11., 30.1., 27.2., 26.3., 23.4. ja 28.5. Ohjatuille käynneille on ilmoitettava etukäteen tiedekunnan kansliaan. Ohjatut käynnit ovat kunkin kuukauden viimeisenä perjantaina alkaen klo 8.50. Helsingin käräjäoikeuden ala-aulasta. Istuntopäivien seuraaminen suositellaan aloitettavaksi vasta ohjatulle käynnille osallistumisen jälkeen. Tuomioistuinharjoittelu on suoritettava ennen tenttiin ilmoittautumista. Ennen ohjatulle käynnille osallistumista ja istuntojen seuraamista opiskelijan tulee hakea tiedekunnan kansliasta tuomioistuinharjoittelulomake, johon tulevat merkinnät ohjatusta käynnistä ja seuraamiskerroista. Lomaketta noudettaessa on opiskelijalla oltava mukana opintokirjansa.

Säädökset

1 Säädökset, jotka on osattava ilman lakikirjaa

1. Yleistä

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731: 21, 98-105, 110 ja 118 §. (Pe 101 a)

Euroopan Neuvoston ihmisoikeussopimus: 5-8 ja 13 art. sekä 7. lisäpöytäkirjan art. 2-4. (Pe 102)
Oikeudenkäymiskaari. (Pr 101)

Huom! Opiskelijoilla on ehdoton vaitiolovelvollisuus oikeuden neuvottelujen aikana saamista tiedoista. Tuomioistuinharjoittelusta antaa merkinnän opintokirjaan tiedekunnan hallintopäällikkö vastaanottoaikoinaan.

Tutkintovaatimukset

Huom. Vaatimuksissa tapahtuu 1.1.2004 alkaen laaja muutos, jossa useimmat allaolevista teoksista korvaa syksyllä ilmestyvä teos **Lappalainen, J. ym.**, Prosessioikeus. Asiasta tiedotetaan tarkemmin teoksen ilmestyessä. SI 2003 luetaan:

- 1) **Lappalainen, J.**, Siviiliprosessioikeus I (1995), s. 49-96, 188-238, 263-342 ja 361-447 sekä **sama**, Siviiliprosessioikeus II (2001), sivuja 104-122 lukuunottamatta; ei sisäänvedettyjä kappaleita eikä alaviitteitä.
- 2) **Lappalainen, J.**, Siviilijutun käsittely käräjäoikeudessa vuoden 2002 uudistuksen mukaan (2002), s. 1-158.
- 3) **Möller, G.**, Välimiesmenettelyn perusteet (1997), s. 2-101.
- 4) **Niemi-Kiesiläinen, J.**, Johdatus esitutkinta- ja pakkokeinolakeihin (2.p. 2000), s. 11-71.
- 5) **Jokela, A.**, Uudistuva rikosprosessi (3.p. 2000), ei kuitenkaan lukuja 1, 4, 9, 12 ja 14 eikä sisäänvedettyjä kappaleita eikä alaviitteitä. Vaihtoehtoisesti kohtien 4 ja 5 sijasta:
Frände, D., Finsk straffprocessrätt I (1999).
- 6) **Pellonpää, M.**, Euroopan ihmisoikeussopimus (3. p. 2000), s. 285-375.
- 7) **Leppänen, T. - Välimaa, A.**, Muutoksenhaun pääpiirteet (4.p. 1998), s. 1-181.
- 8) **Koulu, R. - Havansi, E. - Niemi-Kiesiläinen, J.**, Insolvenssioikeus (2002), I-V luvut, paitsi s. 47-91.
- 9) **Koulu, R.**, Johdatus kansainvälisen prosessi- ja insolvenssioikeuteen (2001), s. 1-62.

L oikeudenkäynnin julkisuudesta 21.12.1984/945. (Pr 201)
Oikeusapulaki 5.4.2002/257. (Pr 301)
L asianajajista 12.12.1958/496. (Pr 305)
L eräiden asiakirjain lähettämisestä tuomioistuimille 7.5.1965/248. (Pr 203)
L sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa 24.1.2003/13. (Yh 107)
L säädettyjen määräaikain laskemisesta 25.4.1930/150. (Pr 202)
KäräjäoikeusL 28.6.1993/581. (Pr 405)

2. Siviiliprosessioikeus

Neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001, annettu 22 päivänä joulukuuta 2000, tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla. (PrEU 106)

3. Rikosprosessioikeus

L oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689. (Pr 102)
RikosL 19.12.1889/39: 1:12-13; 8 luku, 10 luku ja 15 luku. (Ri 101)
L rangaistusmääräysmenettelystä 26.7.1993/692. (Pr 211)
L yleisistä syyttäjistä 11.3.1997/199. (Pr 418)
Esitutkintalaki 30.4.1987/449. (Ri 301)
Pakkokeinolaki 30.4.1987/450. (Ri 302)
L rikesakkomenettelystä 26.1.1983/66. (Pr 213)

4. Ulosotto-oikeus

UlosottoL 3.12.1895/37. (Pr 601)
L verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin 29.6.1961/367. (Pr 608)
L lapsen huoltoja ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta 18.6.1996/619. (Si 219)
L osamaksukaupasta 18.2.1966/91: 1, 9-18 §. (Si 506)

5. Rangaistusten täytäntöönpano

L rangaistusten täytäntöönpanosta 19.12.1889/39: 6-7 luvut. (Ri 215)
L sakon täytäntöönpanosta 9.8.2002/672. (Ri 216)

6. Konkurssi- ja muu insolvenssioikeus

Konkurssisääntö 9.11.1868. (Pr 506)
L takaisinsaannista konkurssipesään 26.4.1991/758. (Pr 507)
L liiketoimintakiellosta 13.12.1985/1059. (Ri 207)
L konkurssipesien hallinnon valvonnasta 31.1.1995/109. (Pr 510)
Kauppalaki 27.3.1987/355: 63 §. (Si 501)
L velkojien maksunsaantijärjestyksestä 30.12.1992/1578. (Pr 508)
L yrityksen saneerauksesta 25.1.1993/47. (Pr 501)
L yksityishenkilön velkajärjestelystä 25.1.1993/57. (Pr 504)

7. Välimiesoikeus

L välimiesmenettelystä 23.10.1992/967. (Pr 208)

II Prosessioikeudellisiin oikeustapaustehtäviin on lakikirjaa käyttäen osattava soveltaa muun muassa seuraavia säädöksiä

1. Yleistä

L viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621: 1, 4, 16, 11-12 ja 24 §. (Yh 302a)
L tuomareiden nimittämisestä 25.2.2000/205. (Pr 411)
Käräjäoikeusasetus 28.6.1993/582. (Pr 406)
HovioikeusL 21.1.1994/56. (Pr 403)
L korkeimmasta oikeudesta 22.7.1918/74. (Pr 401)

L Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä oikeudenhoitoa koskevista säännöksistä 31.12.1994/1554.
L velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa 23.5.1975/349. (Pr 701)
Haastemieslaki 27.6.1986/505. (Pr 416)

L tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista 26.7.1993/701. (Pr 309)

L turvatarkastuksista tuomioistuimissa 3.12.1999/1121. (Pr 201a)

2. *Siviiliprosessioikeus*

AvioliittoL 13.6.1929/234: 24-32 ja 45-51 §. (Si 201)

Perintökaari 5.2.1965/40: 10:2; 18:2; 19:12 ja 13; 21:1-5 §. (Si 235)

OsakeyhtiöL 29.9.1978/734: 2:14; 13 luku; 15:5-7 ja 16:1-5 §. (Yr 103)

IsyysL 5.9.1975/700: 4-5 luvut; 45 ja 46 §. (Si 210)

L lapsen elatuksesta 5.9.1975/704: 4-6 luvut. (Si 225)

L lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361: 9, 12-21 ja 48a §. (Si 217)

L holhoustoimesta 1.4.1999/442, 69-83 §.

L takauksesta ja vierasvelkapanntauksesta 19.3.1999/3611: 36-37 ja 41 §. (Si 407)

VekseliL 14.7.1932/242: 88-96 §. (Si 408)

ShekkiL 14.7.1932/244: 66-74 §. (Si 409)

KorkoL 20.8.1982/633: 3-4 §. (Si 410)

L todistelun turvaamisesta 7.4.2000/344. (Yr 425)

LiikennevakuutusL 26.6.1959/279: 11-13 ja 22 §. (Vi 203)

VahingonkorvausL 31.5.1974/412: 7 luku. (Si 301)

Neuvoston asetus (EY) N:o 1348/2000, annettu 29 päivänä toukokuuta 2000, oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa. (PrEU107)

Neuvoston asetus (EY) N:o 1206/2001, annettu 28 päivänä toukokuuta 2001, jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa. (PrEU 108)

A pohjoismaiden keskeisestä oikeusavusta tiedoksiannon toimittamisessa ja todistelussa 23.6.1975/470. (Pr 704)
A keskinäisestä oikeusavusta annettaessa tiedoksi asiakirjoja yksityisoikeudellisissa asioissa 19.3.1982/211. (Pr 715)

A todisteiden vastaanottamisesta ulkomailla siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskevan yleissopimuksen soveltamisesta 19.3.1982/210. (Pr 716)

L Suomen ja ulkomaan viranomaisten yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa 10.6.1921/171. (Pr 710)

MeriL 17.7.1994/674: 21 ja 22 luku. (Vi 301)

PatenttiL 15.12.1967/550: 9 luku. (Yr 408)

L eräistä veri- ja muista periytyviä ominaisuuksia koskevista tutkimuksista 5.9.1975/702. (Si 212)

Maakaari 12.4.1995/540: 13 luvun 11 §. (Si 601)

KuluttajansuojaL 20.1.1978/38: 12 luvun 1 d §. (Yr 501)

3. *Rikosprosessioikeus*

L kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa 5.1.1994/4. (Pr 707)

A kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa 5.1.1994/13. (Pr 708)

L yhteisistä tutkintaryhmistä 30.12.2002/1313.

L oikeudenkäyntiin ja esitutkintaan osallistuvien henkilöiden koskemattomuudesta eräissä tapauksissa 5.1.1994/11. (Ri 401)

L valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista 15.9.1972/666. (Pr 307).

SotilasoikeudenkäyntiL 25.3.1983/326. (Pr 215)

L sotilasoikeudenkäyntiasioita käsittelevistä yleisistä alioikeuksista 25.3.1983/327. (Pr 217)

PoliisiL 7.4.1995/493. (Ri 303a)

L poliisin hallinnosta 14.2.1992/110: 1, 6-11 §. (Tu 503)

LastensuojeluL 5.8.1983/683: 15 ja 16 §. (Si 233)

LähestymiskieltoL 4.12.1998/898.

L kihlakunnansyyttäjästä 29.3.1996/195. (Pr 420)

A kihlakunnansyyttäjästä 21.11.1997/1015: 11§. (Pr 421)

L vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä 9.7.1953/317: 1 ja 3-7 §. (Ri 212)

L kuolemansyyntä selvittämisestä 1.6.1973/459: 1, 3 ja 4 luvut. (So 504)

L tutkintavankeudesta 19.7.1974/615: 1, 5 ja 12-13b §. (Ri 304)

RikosrekisteriL 20.8.1993/770. (Si 114)

RikosrekisteriA 20.8.1993/772. (Si 115)

A esitutkinnasta ja pakkokeinoista 17.6.1988/575. (Ri 303)

4. Ulosotto-oikeus

UlosottoA 31.10.1896/37: 1-7, 12-13a ja 29-40 §. (Pr 603)

A ulosottoimen hallinnosta 10.5. 1996/319. (Pr 612a)

L verojen ja maksujen perimisen turvaamisesta 18.5.1973/395. (Pr 607)

A suojaosuudesta palkan ulosmittauksessa 24.11.1989/1031. (Pr 604)

A verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin 29.6.1961/368. (Pr 609)

A valtion perimiskuitista 16.6.1978/468. (Pr 615)

PalkkaturvaL 27.11.1998/866: 4-7, 15, 18 ja 21-27 §. (Ty 134)

L ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta 8.4.1983/370. (Si 232)

L saatavien perinnästä 22.4.1999/513. (Si 413)

5. Rangaistusten täytäntöönpano

A sakon täytäntöönpanosta 19.9.2002/789. (Ri 217)

L Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa 20.6.1963/326. (Ri 405)

L kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa 16.1.1987/21. (Ri 407)

6. Konkurssi- ja muu insolvenssioikeus

Neuvoston asetus (EY) N:o 1346/2000, annettu 29 päivänä toukokuuta 2000, maksukyvyttömyysmenettelyistä (PrEU 401)

A yrityksen saneerausesta 25.1.1993/55. (Pr 502)

A yksityishenkilön velkajärjestelystä 25.1.1993/58. (Pr 505)

A konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä 4.11.1994/958.

A konkurssiasioista tehtävistä ilmoituksista 4.11.1994/959. (KS 115 a §:n alla)

L eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista 26.11.1999/1084. (Pr 512)

L Suomen, Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin kesken Kööpenhaminassa 7.11.1933 tehdyn, konkurssia koskevan sopimuksen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta 18.5.1934/333. (Pr 509)

7. Välimiesoikeus

A ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan, New Yorkissa 10.6.1958 tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamisesta 2.3.1962/207. (Pr 728)

Prosessioikeuden täydentävät aineopinnot

Prosessioikeuden täydentäviä opintoja voi ryhtyä suorittamaan, kun prosessioikeuden pakollinen aineopintotentti on suoritettu. Opintojaksot käsittelevät luentosarjan tai seminaarin ja lisäksi kirjaintin.

Asianajajaoikeus

Käsiteltävä asiakokonaisuus.

Asianajajaoikeuden yleiset lähtökohdat, asianajo-

kunta ja Suomen Asianajajaliitto, asianajotoiminnan sisältö ja järjestäytyminen sekä asianajajan velvollisuudet, oikeudet ja vastuu.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Vastaava opettaja vsn. yliopistonlehtori Jaakko Rautio

Opetus. Luennot kl 1.3.-21.4. ma ja ke 16-18 P571.

Luennoitsijoina on asianajajia ja muita asianajajaoikeuden tuntijoita. Tenttikysymykset tulevat osittain luennoilla esitetystä ja osittain tutkintovaatimuksista.

Tutkintovaatimukset ja kuulustelupäivät ilmoitetaan joulukuussa 2003.

Oikeusapuvaliokunnan jäsenet
Opiskelija, joka suorittaessaan asianajajaoikeuden (3 ov) opintojakson on vuoden ajan toiminut aktiivisesti Pykälä ry:n oikeusapuvaliokunnan jäsenenä, saa lukea hyväkseen lisäksi 2 ov eli yhteensä 5 ov. Tenti-ilmoittautumiseen on liitettävä jäljennös oikeusapuvaliokunnan valvontaneuvoston antamasta todistuksesta. Jos opiskelija on jo ennen valiokuntavuotta suorittanut asianajajaoikeuden kurssin, on mainittu jäljennös ja muut tarvittavat tiedot toimitettava vastaavalle opettajalle, jolloin opintorekisteriin muutetaan suoritus 5 ov:n laajuiseksi. Arvosana määräytyy asianajajaoikeuden kuulustelun mukaan.

Jollei valiokunnan jäsen suorita asianajajaoikeuden kurssia, hän saa valiokuntavuoden jälkeen lukea hyväkseen 3 ov nimikkeellä "Oikeusapu", jos hän suorittaa 1 ov:n laajuisen asianajajaoikeusapua koskevan kirjallisen erilliskokeen prosessioikeuden tenttipäivänä. Tenti-ilmoittautumiseen on liitettävä edellä mainittu jäljennös. Arvosana määräytyy kuulustelun mukaan. Kuulustelussa ei saa käyttää lakikirjaa.

Kirjallisuusvaatimukset:

- 1) **Ylöstalo, M. - Tarkka, O.**, Asianajajan käsikirja (2001), s. 29-247.
- 2) **Jokela, A.**, Oikeudenkäynti II (2002), s. 58-113.

Rättegångsspel och övningsseminarium

Omfattning 6 studieveckor

Prof. **Dan Frände** håller tillsammans med prof. **Martti Majanen** en kurs i straff- och straffprocessrätt. Kursen, som genomförs som övningsseminarier och rättegångsspel, inleds ons 21.1. kl. 12-14 P572. Vid detta tillfälle överenskomms om den fortsatta tidtabellen. Antalet deltagare är begränsat till 10 personer och om flera än 10 personer finns på plats 21.1. (kl. 12.15) fördelas platserna genom lottning. De som redan har avlagt dos. Niemi-Kiesilänens eller JL Minna Ruuskanens "Oikeudenkäyntikurssi" kan delta enbart ifall det finns fria platser. Envar deltagare får använda sitt modersmål. Seminariearbetena hör samman med det aktuella fallet och de går igenom i februari/mars. Rättegångsspelet hålles i april och maj.

Harjoitusseminaarit

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Prof. **Juha Lappalainen** pitää harjoitusseminaarin "Muutoksenhaku muutoksen kourissa"; alkukokous on 13.1. klo 16, P572 (max. 15 osanottajaa); seminaarijakso pidetään 5.-29.4. klo 16-18, P572. Ilmoittautuminen hänelle sähköpostitse, puhelimella tai vastaanotolla.

Prof. **Dan Frände** håller ett övningsseminarium över temata Tvångsmedel och mänskliga rättigheter. Det består av föreläsningar 29.3.-30.3. må-ti 12-14, P572 och seminarieövningar. Envar skriver ett arbete (c. 15 s.), vilket inlämnas och presenteras muntligen. Om tidpunkten för färdigställandet av det skriftliga arbetet överenskomms under föreläsningen.

Vsn. yliopistonlehtori **Jaakko Rautio** pitää harjoitusseminaarin "Erilaiset ratkaisut ja niiden vaikutukset prosessioikeudessa"; alkukokous pe 12.9. klo 12-14, P 572 (max. 15 osanottajaa); seminaarikokoukset salissa P 572: to 23.10. klo 12-14, pe 24.10. klo 12-14, ma 27.10. klo 10-12, to 30.10. klo 12-14, pe 31.10. klo 12-14, ma 3.11. klo 12-14 ja to 6.11. klo 9-12.

Ilmoittautuminen vastaanotolla 1.9. (klo 12.30-13.30, Vuorik. 5 A, 3 krs.) ja sen jälkeen sähköpostitse (jaakko.rautio@helsinki.fi).

Vsn. yliopistonlehtori **Jaakko Rautio** pitää harjoitusseminaarin "Valmistelu riita- ja rikosasiassa"; alkukokous to 4.12. klo 12-14,

P 572 (max. 15 osanottajaa); seminaarikokoukset salissa P 572: ma 12.1. klo 12-14, ke 14.1. klo 12-14, to 15.1. klo 12-14, pe 16.1. klo 12-14, ma 19.1. klo 12-14, pe 23.1. klo 12-14 ja ma 26.1. klo 11-14. Ilmoittautuminen vastaanotolla 17.11. (klo 12.30-13.30, Vuorik. 5 A, 3 krs.) ja sen jälkeen sähköpostitse (jaakko.rautio@helsinki.fi).

Valtiosääntöoikeus

Valtiosääntöoikeuden pakolliset aineopinnot (20026)

Tavoite. Kokonaiskuvan antaminen ylimpien valtioelinten tehtävistä ja toimivaltasuhteista sekä yksilön asemasta suhteessa julkiseen valtaan.

Käsitteltävä asiakokonaisuus. 1. Suomen valtiojärjestyksen historia, 2. Eduskunnan tehtävät, organisaatio ja toimintamuodot, 3. Parlamentarismi ja puoluejärjestelmä, 4. Tasavallan presidentti ja valtioneuvosto, niiden toimivaltasuhteet, toimintamuodot ja suhde eduskuntaan, 5. Ylimmät tuomioistuimet ja keskushallinto ja niiden suhde hallitukseen ja eduskuntaan, 6. Lakien säätäminen, 7. Valtiontaloutta koskevat tärkeimmät kompetenssijärjestelyt, 8. Kansainvälisiin suhteisiin liittyvän päätösvalan järjestelyt, 9. Perus- ja ihmisoikeusjärjestelmä ja yksilön oikeusaseman perusteet, 10. Osallistumisjärjestelmät, 11. Viranomaistoiminnan ja säädösten laillisuuden valvonta.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Opetus

Opetusmuodot. Luennot. Luentokuulustelusta voi saada 1-3 hyvityspistettä pakollisten aineopintojen tenttiin. Tentissä voi käyttää yhtensä enintään 3 hyvityspistettä.

Prof. **Mikael Hidén** pitää luentosarjan Constitutional Law (LL.M.) sl 29.9. - 5.11.2003 ma ja ke 12-14 P549, paitsi luennot ma 27.10. ja ma 3.11.P571.

Hän pitää luentosarjan Valtiosääntöoikeutta oikeustapausten valossa kl 23.2. -31.3.2004 ma ja ke 12-14 P571.

Dosentti, akatemiatutkija **Liisa Nieminen** pitää luentosarjan perusoikeuksista sl 20.10.-31.10. 16-18 , ma, ti, ke P407, to, pe P 307. Suoritusmuotona joko perinteinen luentokuulustelu tai

oppimispäiväkirja, josta annetaan tarkemmat ohjeet luentosarjan alussa.

Opettajat

Hidén, Mikael, OTT, MCL, VT. Valtiosääntöoikeuden ja kansainvälisen oikeuden professori.

Eriksson, Lars D., OTL (väit.), MCL. Julkisoikeuden ruots. dosentti.

Saraviita, Ilkka, OTT, VT. Valtiosääntöoikeuden dosentti.

Nieminen, Liisa, OTT, VTK. Valtiosääntöoikeuden dosentti.

Meres-Wuori, Ora, OTT. Valtiosääntöoikeuden dosentti.

Scheinin, Martin. OTT. Valtiosääntöoikeuden dosentti.

Iiveskivi, Paula, OTL. Valtiosääntöoikeuden assistentti.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu. Tentin suorittajat saavat tuoda tenttiin mukanaan Suomen Laki I ja II tai Finlands lag I ja II -teokset. Säädöskokoelman irtokappaleiden tuomisesta tenttiin, sallituista merkinnöistä lakikirjoissa ks. kohta Lakikirja-tentit s. 71 sekä julkisoikeuden laitoksen ilmoitustaulu. On-täydennystentin suorittajat vastaavat kysymyksiin ilman lakikirjaa.

Tutkintovaatimukset

1) **Jyränki, A.**, Valta ja vapaus, (2003), s. 83-99, 125-167 ja 213-446.

2) **Pellonpää, M.**, Euroopan ihmisoikeussopimus (2000), luvut III-VI.

- 3) **Hallberg, P. ym.**, Perusoikeudet (1999), luvut II ja IV.
- 4) Vaihtoehtoisesti joko a) tai b)
- a) **Nieminen, L., (toim.)**, Perusoikeudet Suomes-
- sa (1999) Hidénin, Pohjolaisten ja Saksilinen artikkelit.
- b) **Hallberg, P. ym.**, Perusoikeudet (1999) s. 231-261, 593-630 ja 667 - 681

Säädökset

1. Keskeiset säädökset
- Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.(Va 105)
- Vaalilaki 2.10.1998/714: 1-4, 18-20, 107-125, 127-143, 160-177. (Va 203)
- Puoluelaki 10.1.1969/10. (Va 208)
- L menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä 26.6.1987/571.
- Eduskunnan työjärjestys 17.12.1999/40.
- L valtakunnanoikeudesta ja ministerivastuuasioiden käsittelystä 25.2.2000/196. (Va 103)
- L Suomen Pankista 27.3.1998/214. (Ra 104)
- L valtioneuvostosta 30.3.1922/78. (Va 306)
- Valtioneuvoston ohjesääntö 18.12.1995/1522: 3, 5-11, 13, 30, 36 § sekä luvut 6 ja 7. (Va 307)
- L valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta 21.12.1990/1224. (Va 322)
- L valtioneuvoston oikeuskanslerista 25.2.2000/193. (Va 321)
- L eduskunnan oikeusasiamiehestä 14.3.2002/197 (Va 209)
- Eduskunnan oikeusasiamiehen johtosääntö 22.2.2000/251.
- L puolustusvoimista 31.5.1974/402: 1, 6 ja 8 §. (Tu 102)
- A puolustusvoimista 20.7.1992/667: 50 § 1) ja 2) kohta. (Tu 103)
- L tuomareiden nimittämisestä 25.2.2000/205 (Pr 411)
- L korkeimmasta oikeudesta 22.7.1918/74: 1, 2, 4, 5 ja 8 §. (Pr 401)
- L korkeimmasta hallinto-oikeudesta 22.7.1918/74: 1-5, 7 ja 11 §. (Yh 205)
- Ahvenanmaan itsehallintolaki 16.8.1991/1144: 1-18, 28-29, 32-33, 36-37, 55-56, 58-60 §. (Ha 501)
- Ahvenanmaan maanhankintalaki 3.1.1975/3: 2 § ja 17 §. (Ha 502)
- A taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä ko. sopimus, SopS 6/1976. (Pe 104)
- L ja A kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen sekä siihen liittyvän valinnaisen pöytäkirjan voimaansaattamisesta sekä ko. sopimus ja pöytäkirja, SopS 7-8/1976. (Pe 103)
- L ja A ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvien lisäpöytäkirjojen voimaansaattamisesta sekä yleissopimus ja lisäpöytäkirjat, SopS 18-19/1990. (Pe 102)
- L uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 14.6.2002/486
- TPA uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan voimaansaattamisesta ja uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta sekä Euroopan sosiaalisen peruskirjan ja siihen liittyvän lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä annetun lain kumoamisesta annetun lain voimaantulosta 26.7.2002/639 sekä ko. sopimus ja lisäpöytäkirja.
- SopS: 80/2002 (Pe 105)
- L ja A kaikkinaisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta ja ko. sopimus, SopS 67-68/1986. (Si 108)
- TPA Yhdistyneiden Kansakuntien kaikkinaisten naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan voimaansaattamisesta ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta 28.3.2001/279 ja ko. lisäpöytäkirja SopS: 21/2001.
- L naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986. (Si 109)
- L ja A lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta ja ko. sopimus, SopS 59-60/1991. (Si 209)

L Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 8.12.1994/1540.
(Kv 101)
Poliisilaki 7.4.1995/493. (Ri 303a ja Tu 501)
L poliisin hallinnosta 14.2.1992/110: 10 §. (Tu 503)
L puolustusvoimien virka-avusta poliisille 5.12.1980/781. (Tu 109)
Rikoslaki 19.12.1889/39: 11 luku ja 40:11 §. (Ri 101)
Uskonnonvapauslaki 10.11.1922/267: 1-3, 5-8, 12-13, 16 ja 30 §. (Ha 401)
Painovapauslaki 4.1.1919/1. (Vi 101)
Yhdistyslaki 26.5.1989/503: 1-15 § ja 43-46 §. (Si 126)
Kielilaki 1.6.1922/148: 1-6 §. (Yh 401)
L saamelaiskäräjistä 17.7.1995/974. (Ha 601)
L viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621 (Yh 302a)
Asevelvollisuuslaki 15.9.1950/452: 1-7, 9, 10 ja 12 §. (Tu 118)
L Jehovan todistajien vapauttamisesta asevelvollisuuden suorittamisesta eräissä tapauksissa 12.7.1985/645. (Tu 120)
Puolustustilalaki 22.7.1991/1083: 1-27, 38 §, kursorisesti. (Va 607)
Valmiuslaki 22.7.1991/1080: 1-37 §, kursorisesti. (Va 601)
L Suomen ja Länsi-Euroopan unionin välisen turvallisuussopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 282/1998.
Euroopan unionin perusoikeuskirja 18.12.2000 (Prim 107a)

2. Muut säädökset

L Suomen säädöskokoelmasta 25.2.2000/188 (Va 403)
L Kansaneläkelaitoksesta 17.8.2001/731 (So 709)
L Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnasta 28.4.1989/354. (Kv 206)
L Yleisradio Oy:stä 22.12.1993/1380. (Vi 106)
HallintolainkäyttöL 26.7.1996/586. (Yh 202)
Eduskunnan pankkivaltuutettujen johtosääntö 25.2.2000/252 (Ra 105)
L valtion talousarviosta 13.5.1988/423: 1-8 § ja 11 §. (Va 511)
L valtiontalouden tarkastusvirastosta 14.7.2000/676 (Va 505)
Valtion maksuperustelaki 21.2.1992/150: 1-3 § ja 8-10 §. (Ve 601)
L tasa-arvovaltuutetusta ja tasa-arvolautakunnasta 8.8.1986/610. (Si 110)
L naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta 17.2.1995/194. (Tu 121)
Kansalaisuuslaki 28.6.1968/401. (Si 101)
Ulkomalaislaki 22.2.1991/378. (Kv 401)
Esitutkintalaki 30.4.1987/449. (Ri 301)
Pakkokeinolaki 30.4.1987/450. (Ri 302)
L poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa 3.11.1995/1251. (Tu 110)
L poliisin henkilökistereistä 7.4.1995/509. (Si 113)
L tutkintavankeudesta 19.7.1974/615: 1-2 ja 12 §. (Ri 304)
Passilaki 22.8.1986/642. (Si 104)
L rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta 7.7.1970/456: 1-2 ja 6 §. (Ri 403)
L rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä 3.6.1960/270: 1-2 §. (Ri 402)
Kirkkolaki 26.11.1993/1054: 2 luku, 20:1 ja 7 §. (Ha 403)
L televisio- ja radiotoiminnasta 9.10.1998/744 (Vi 111)
Laki kuvaohjelmien tarkastamisesta 25.8.2000/775 (Vi 103)
Kokoontumislaki 22.4.1999/530. (Tu 614)
L saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa 8.3.1991/516. (Yh 404)
L oikeudenkäynnin julkisuudesta 21.12.1984/945. (Pr 201)
L sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812 (So 202 b)
Mielenterveyslaki 14.12.1990/1116: 2, 3, 4 ja 4a luvut. (So 409)
L potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785 (So 422)

ON-täydennystentti

1) **Jyränki, A.**, Valta ja vapaus, (2003), s. 83-99, 125-167 ja 213-446.

Valtiosääntöoikeuden täydentävät aineopinnot

Täydentäviin opintoihin voi osallistua pakollisen aineopinnotentin hyväksytyin suorituksen jälkeen.

1) Harjoitusseminaarit

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Prof. **Mikael Hidén** pitää harjoitusseminaarin ”Jäsenvaltio Suomen ajankohtaisia valtiosääntöoikeudellisia kysymyksiä” sl. 30.9. – 29.10.2003 ti ja ke 14 – 16 P549.

2) Eurooppalainen ihmisoikeussuoja

Tavoite. Perehtyminen Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja Sosiaalisen peruskirjan järjestelmään, toimintamuotoihin ja sisältöön sekä Euroopan perusoikeuskirjan sisältöön ja vaikutustapoihin.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Euroopan ihmisoikeussopimus, sopimuksen valvontajärjestelmä, merkitys sopimusvaltioissa, ihmisoikeusturvan keskeiset sisällölliset piirteet. Euroopan sosiaalinen peruskirja, valvonta-

järjestelmä, merkitys sidotuissa valtioissa, suojan keskeiset sisällölliset piirteet. Euroopan perusoikeuskirja, sen muodostumistapa, oikeudellinen status ja vaikutustavat sekä keskeiset sisällölliset piirteet.

Laajuus. Kolme opintoviikkoa.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. Professorin kanssa erikseen sovittavalla tavalla voidaan tutkintovaatimuksissa mainitun teoksen sijasta lukea toinen teos taikka yksi tutkintovaatimusten kohta korvata kirjallisella työllä (10-15 s.)

Tutkintovaatimukset.

1) Scheinin, M, Ihmisoikeudet Suomen oikeudessa. (1991).

2) Merrils J.G. & Robertson, Human rights in Europe: a study of the European Convention on Human Rights, 4.th edition (2001) tai muu vastaava professorin kanssa sovittava teos.

3) Scheinin, M, (toim.) The Welfare State and Constitutionalism in the Nordic Countries s. 79 - 109 ja 175 - 217 (2001)

4) Nieminen, L, (toim.) Perusoikeudet EU:ssa (2001)

Kansainvälinen oikeus

Kansainvälisen oikeuden pakolliset aineopinnot (20027)

Tavoite. Yleiskuvan antaminen kansainvälisiä suhteita koskevista oikeussäännöksistä ja kansainvälisten oikeussubjektien keskinäisistä oikeussuhteista.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Yleiskuva seuraavista kysymyksistä: 1. Yleinen kansainvälinen oikeus, 2. Suomen tärkeimmät valtiosopimukset ja kansainvälisiin suhteisiin liittyvä keskeisin valtiosisäinen lainsäädäntö, 3. Kansainväliset järjestöt, 4 Kansainvälisen oikeuden soveltaminen käytännössä, 5. Voimankäyttöä koskevat kansainvälisen oikeuden säännöt.

Laajuus 2 opintoviikkoa.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Kirjallinen kuulustelu, joka ei ole lakikirjatentti. Oppiaineessa **suositellaan erityisen painavasti**, että ennen kansainvälisoikeudellisten opintojen aloittamista opintojakso **valtiösääntöoikeus olisi suoritettu**.

Opettajat

Koskenniemi, Martti, OTT. Kansainvälisen oikeuden professori.

Klabbers, Jan, Dr. Hoitaa kansainvälisen oikeuden professorin virkaa.

Pellonpää, Matti, OTT, LL.M. Kansainvälisen oikeuden professori. Virasta vapaa.

Andem, Maurice, OTT. Kansainvälisen oikeuden dosentti.

Donner, Ruth, OTT. Kansainvälisen oikeuden dosentti, tuntiopettaja.

Hannikainen, Lauri, OTT. Kansainvälisen oikeuden dosentti.

Heiskanen, Veijo, OTL, LL.M., S.J.D. Kansainvälisen oikeuden dosentti.

Heliskoski, Joni, PhD. Kansainvälisen oikeuden dosentti

Korhonen, Outi, LL.M, S.J.D, Lic.Phil. Kansainvälisen oikeuden dosentti

Lindroos, Anja, OTK, DES.

Tuori, Taina, OTK. Kansainvälisen oikeuden assistentti

Opetus

Jokaisesta luentosarjasta voi saada 0-3 hyvityspistettä. Kansainvälisen oikeuden kesäkursseilla suoritettu diplomi voidaan lukea tentissä hyväksi 3 hyvityspisteellä.

Luento-opetus sl 2003 – kl 2004

Prof. **Martti Koskenniemi**, International Law and Politics, sl 30.9.-30.10. ti, to 14-16 aud. XV (muutokset mahdollisia)

Prof. **Martti Koskenniemi**, International Law and International Society, kl 27.1.-26.2. ti, to 14-16 aud. XV (muutokset mahdollisia)

Vsn. prof. **Jan Klabbers**, Principles of International Law, sl 22.9.-17.10. ma-pe 12-14 P 571

Vsn. prof. **Jan Klabbers**, The Law of International Organizations, sl 28.10.-18.11. ti, ke, pe 12-14 P571

Vsn. prof. **Jan Klabbers**, The European Convention of Human Rights , sl 20.11.-11.12. ma, to, pe 12-14 P571

Vsn. prof. **Jan Klabbers**, The Law of Treaties, kl 26.1.-12.2. ma, ti, to 12-14, pe 30.1. 12-14 P571

Vsn. prof. **Jan Klabbers**, Seminar on International Case Law, kl 23.2.-15.3. ma 10-12, ti, pe 12-14 P571

Vsn. prof. **Jan Klabbers**, Human Rights in Theory and Practice, kl 16.3.-6.4. ti, ke, to 14-16 P571

Dr. **Eyassu Gayim**, The UN System and the Promotion of Human Rights, luentojen aika ja paikka ilmoitetaan myöhemmin.

Dos. **Joni Heliskoski**, International Relations of the European Union, luentojen aika ja paikka ilmoitetaan myöhemmin.

Tuula Mouhu-Young, International Trade Law, luentojen aika ja paikka ilmoitetaan myöhemmin.

Muusta opetuksesta ilmoitetaan myöhemmin kansainvälisen oikeuden ja LL.M.-opetuksen ilmoitustauluilla.

Lisäksi 18.-29. elokuuta 2003 järjestetään 16. *Helsinki Summer Seminar on International Law* aiheesta ”Fragmentation and Constitutionalization” Lisätiedustelut kurssista: Erik Castrén –instituutti, koordinaattori, puh. 191 23140, sähköp. intlaw-institute@helsinki.fi. Kesäkurssilla suoritettu hyväksytty diplomikirjoitus hyvitetään kansainvälisen oikeuden tentissä 3 hyvityspisteellä.

Kansainvälisen oikeuden [www-sivuille http://www.helsinki.fi/oik/tdk/publaw/kvoikeus.html](http://www.helsinki.fi/oik/tdk/publaw/kvoikeus.html) on koottu vanhoja aineopintotentin tenttikysymyksiä ja mallivastauksia sekä ohjeita tenttiin valmistautumista varten. Kansainvälisen oikeuden opinnoista kiinnostuneita varten on myös laadittu erillinen opinto-opas. Opasta saa tiedekunnan opinto-toimistosta ja osaston henkilökunnalta.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Hakapää, Kari**, Uusi kansainvälinen oikeus (2003), sivut 1-274, 315-364, 471-523.
- 2) **Gray, Christine**, International Law and the Use of Force (2000), lukuunottamatta sivuja

200-237, tai vaihtoehtoisesti prof. Martti Koskenniemen pitämä luentosarja tai vsn. prof. Jan Klabbersin luentosarja ”The Law of International Organizations” tai ”The Law of Treaties”.

3) a. valtiosopimusoikeutta koskeva Wienin yleissopimus (SopS 33/1980) ja asetus yleissopimuksen voimaansaattamisesta (SopS 33/1980);

b. Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirja ja Kansainvälisen tuomioistuimen perussääntö (SopS 1/1956) myöhemmin tehtyine muutoksineen (SopS 69/1965, 43/1968 sekä 73/1973) F 23.

Tentti koostuu pääsääntöisesti esseekysymyksistä. Esseekysymysten ohella voi tentissä olla oikeustapauksen muotoon laadittuja kysymyksiä.

Aineopintotenttiin voi saada luennoista tai kansainvälisen oikeuden kesäkurssista 0-3 hyvityspistettä.

Korvattaessa Christine Grayn kirjaa luentosarjalla professori Koskenniemen tai vsn. professori Klabbersin pitämästä luentokuulustelusta saatujen pisteiden katsotaan vastaavan tenttikysymysten pisteitä seuraavalla tavalla:

- 1- piste:3 tenttipistettä
- 1 piste:4 tenttipistettä
- 1+ /1½ piste:5 tenttipistettä
- 2- pistettä:6 tenttipistettä
- 2 pistettä:7 tenttipistettä
- 2+ /2½ pistettä:8 tenttipistettä
- 3- pistettä:9 tenttipistettä
- 3 pistettä:10 tenttipistettä

Luentosarjoista saatujen pisteiden käyttäminen tenttikysymyksiä korvaavina suorituksina on merkittävä vastauspaperiin. **Luennoista saadut hyvityspisteet on ilmoitettava tenttiin ilmoittauduttaessa ja tenttivastauksessa.**

Kansainvälisen oikeuden täydentävät aineopinnot

Tavoite. Laajemman yleiskuvan antaminen kansainvälisiä suhteita koskevista oikeussäännöksistä ja kansainvälisten oikeussubjektien keskinäisistä oikeussuhteista.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Syventävä yleiskuva pakollisen aineopintotentin sisältämien kohtien ohella myös seuraavista kysymyksistä:

6. Kansainvälisen oikeuden aatehistoria, 7. Kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisen politiikan välinen suhde erityisesti Yhdistyneiden Kansakuntien toiminnan kautta tarkasteltuna, 8. Kansainvälisten riitaisuusien rauhanomainen ratkaiseminen, 9. Euroopan Unionin ulkosuhteet ja yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, 10. Kansainväliset ihmisoikeudet ja humanitaarinen oikeus.

Laajuus

Oikeustieteellisen tiedekunnan opiskelijat voivat suorittaa kansainvälisessä oikeudessa täydentäviä aineopintoja. Muiden tiedekuntien opiskelijoille tarjottavista sivuaineopinnoista saa tietoa kansainvälisen oikeuden omasta opinto-oppaasta, jota saa tiedekunnan opintotoimistosta ja kansainvälisen oikeuden osaston henkilökunnalta.

Kansainvälisen oikeuden täydentävät opinnot on ryhmitelty 4 opintoviikon oppimääräksi ja harjoitusseminaareiksi.

Neljän opintoviikon oppimäärä

Täydentävien aineopintojen 4 opintoviikon oppimäärä koostuu täydentävien aineopintojen tentistä sekä yhdestä seurattua luentosarjasta. Tenttiin ilmoittautumisen yhteydessä opiskelijan on ilmoitettava tentittävä kirjallisuus sekä seurattu luentosarja. Luentosarjasta voi käyttää tentissä hyväksi enintään 3 hyvityspistettä.

Täydentävien aineopintojen tentissä opiskelijan on hallittava seuraava kirjallisuus:

A)Yksi seuraavista teoksista:

- 1.Brownlie,Ian, Principles of Public International Law,5.painos (Oxford University Press 1998);
- 2.Shearer,I.A.,Starke's International Law,11.painos,(London, Butterworth 1994);
- 3.Jennings,Watts (ed.),Oppenheim's International Law,Vol I: Peace, Introduction and part 1,parts 2-4,edition (London, New York 1992 tai vuoden 1996 lisäpainos).

B)Kaksi seuraavista teoksista:

- 1.Amerasinghe,C.F.,Principles of the Institutional Law of International Organizations (Cambridge,CUP 1996);
- 2.Aro,M. & Petman,J., Voimankäytön oikeuttaminen ja sotilaallisten järjestelmien muutokset Euroopassa ja Suomessa (Erik Castrén instituutti/HY 1999);
- 3.Chinkin,C.,Third Parties in International Law (Oxford,OUP 1993),
- 4.Falk,Richard A.,Human Rights Horizons: The Pursuit of Justice in a Globalizing World (Routledge 2000);
- 5.Jackson,John H.,The world trading system: law and policy of international economic relations,2nd edition (Cambridge,MA MIT Press 1997,1999);
- 6.Kiss,Alexandre-Charles & Shelton,Dinah, International Environmental Law (New York Transnational Publishers 2000);
- 7.Klabbers,Jan, The concept of treaty in international law (The Hague, Kluwer 1996);
- 8.Korhonen,Outi & Gras,Jutta, International post-conflict governance (Erik Castrén -instituutti/HY 2001);
9. Marks, Susan, The Riddle of All Constitutions. International Law, Democracy and the Critique of Ideology (OUP 2000).
- 10.Riles,Annelise, The network inside out (Ann Arbor,MI University of Michigan Press 2000);
- 11.Roth,B.R.,Governmental Illegitimacy in International Law (Oxford, Clarendon Press 1999);

Tentittävän kirjallisuuden tulee käsittää yhteensä vähintään noin 1000 sivua.

Harjoituseminaarit

Harjoitusseminaari koostuu joko

A) 2 opintoviikon laajuudesta, vsn. prof. Klabbersin johtamasta oikeustapausseminaarista ”Seminar on International Case Law” ja lisäksi 1 opintoviikon erillisestä kirjallisesta työstä.

B) yhdestä seuratusta luentosarjasta sekä 2 opintoviikon kirjallisesta seminaarityöstä.

Kirjoitelman aiheesta sovitaan kansainvälisen oikeuden assistentin tai professorin kanssa näiden vastaanottoaikoina. Suoritus merkitään opintorekisteriin 3 opintoviikon harjoitusseminaarina.

Lisäksi tutkija **Anja Lindroos** pitää syyslukukaudella 2003 harjoitusseminaarin (3 ov) kansainvälisestä oikeudesta ongelmalähtöisen oppimisen menetelmällä. Oppimiskokonaisuuteen liittyvä ensimmäinen kerta pidetään sl ma 22.9.

klo 9-12 sekä ryhmäkokoukset ti 23.9. klo 9-12, ti 30.9. klo 9-13 ja ti 7.10. klo 9-13 sekä palautekerta ti 21.10.03 klo 9-11 opetuspaikka (P549). Harjoitusseminaari on suomenkielinen. Seminaarin essee kirjoitetaan oppimispäiväkirjan muodossa seminaarissa käsiteltävistä tapauksista. Oppimispäiväkirjat tulee palauttaa ti 14.10. mennessä. Oppimiskokonaisuuteen osallistuminen edellyttää ajanjakson 22.9.-7.10. varaamista päätoimiseen opiskeluun sekä osallistumista kaikkiin seminaari-istuntoihin. Harjoitusseminaarin suorittamisen edellytyksenä on, että aineopintotentti on suoritettu. Lisätietoja ja ennakoilmoittautuminen viimeistään 15.09.03. sähköpostitse: anja.lindroos@helsinki.fi. Kurssille otetaan ilmoittautumisjärjestyksessä enintään 12 osallistujaa.

Oppiaineen englanninkielisten kurssien päivitetty aikataulu on yliopiston kotisivuilla osoitteessa <http://www.helsinki.fi/english/courses/> Opinto-oppaassa ilmoitettuihin aikatauluihin voi tulla muutoksia, joten opiskelijoita pyydetään tarkistamaan ajantasaiset tiedot yllämainitusta osoitteesta.

Hallinto-oikeus

Hallinto-oikeuden pakolliset aineopinnot (20028)

Tavoite. Yleiskuvan antaminen hallinto-organisaatiosta, hallintomenettelystä ja hallintolainkäytön päälinjoista sekä hallinto-oikeudellisten oikeustapausten ratkaisemisen perusteista. Lisäksi erityishallinto-oikeudesta käsitellään kunnallisoikeuden, eurooppalaisen hallinto-oikeuden ja sosiaalioikeuden yleispiirteitä ja järjestelmiä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Hallinnon asema ja tehtävät, hallintokoneisto ja sen rakenne sekä sen suhde ylimpiin valtioelimiin, 2. valti-onhallinto ja sen toiminta, 3. kunnallishallinto, 4. hallinnon lajit ja niille ominaiset erityispiirteet, 5. eurooppalainen hallinto-oikeus, 6. hallintomenettely, 7. oikeussuoja hallinnossa, muu hallintotoiminnan valvonta ja hallintolainkäyttö.

Laajuus 6 opintoviikkoa.

Oppiaineen esittely. Hallinto-oikeuden esittelytilaisuus pidetään to 11.9.03 klo 15-16 P 571.

Opetus

Opetusmuodot. Luennot.

Prof. **Timo Konstari** luennoi hallinto-oikeuden periaatteista sl 18.9.-23.10. ke, to 12-14, PIII. Hän luennoi hallinto-oikeuden periaatteista kl 15.1.-26.2. ke, to 12-14, PIII. Luentosarjan suorituksesta saa enintään kolme hyvityspistettä aineopinnotenttiin.

T.f. prof. **Olli Ryynänen** håller ht 2003 rättsfallsövningar i förvaltningsrätt med introduktionstillfälle ons 29.10 kl. 14.30 i P571. Rättsfallsövningen kan betinga högst 3 bonuspoäng för ämnesstudietenten (i vilken högst 5 bonuspoäng inalles kan utnyttjas).

Opettajat

Mäenpää, Olli, OTT. Hallinto-oikeuden professori.

Konstari, Timo OTT, BA. Hallinto-oikeuden professori.

Ryynänen, Olli OTT, FT, KTM. Ruots. vsn professori.

Björkell, Maria, OTL, VT. Julkisoikeuden ruots. assistentti. Virasta vapaa.

Nieppola, Tommi, OTL. Hallinto-oikeuden assistentti.

Rosengren, Jonathan, OTK. Hoitaa julkisoikeuden ruots. assistentin virkaa.

Eriksson, Lars D., OTL (väit.). Julkisoikeuden ruots. dosentti.

Halila, Leena, OTT. Hallinto-oikeuden dosentti.

Hallberg, Pekka, OTT. Hallinto-oikeuden dosentti.

Kuopus, Jorma, OTT. Hallinto-oikeuden dosentti.

Niemivuo, Matti, OTT. Hallinto-oikeuden dosentti.

Pöysti, Tuomas, OTT. Hallinto-oikeuden dosentti.

Van Aerschot, Paul OTT. Sosiaalioikeuden dosentti.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Tentti on osittain lakikirjatentti, jossa on sekä oikeustapaustehtäviä että teoriakysymyksiä. Jokainen tuo tenttiin mukanaan Suomen Laki I ja II tai Finlands Lag I ja II -teokset. EU-lakikirjaa ei saa käyttää. Tentissä on 2 teoriakysymystä ja 2 oikeustapauskysymystä. Tentissä vastataan lakikirjan avulla vain oikeustapauskysymyksiin.

Oikeustapauksesta voi saada enintään 10 pistettä

ja teoriakysymyksistä yhteensä enintään 20 pistettä, joten koko tentin enimmäispistemäärä on 40. Tentin arvostelussa otetaan huomioon enintään 3 hyvityspistettä, jotka voi koota hallinto-oikeuden luentosarjoilta. Hyvityspisteet yksilöidään tenttiin ilmoittauduttaessa.

Tutkintovaatimukset

1) **Mäenpää, O.**, Hallinto-oikeus (2000), lukuun ottamatta XV-lukua.

2) **Hallberg, P. - Ignatius, P. - Kanninen, H.**, Hallintolainkäyttölaki (1997), s. 69-144, 174-186, 225-240 ja 363-431 tai **Andersson E.**, Förvaltningsförvarande och förvaltningsprocess (1998), del B.

3) **Harjula, H. - Prättälä, K.**, Kuntalaki - taulukot ja tulkinnat (2001), lukuunottamatta lukuja 5-6, 8-10 ja 12 tai sama ruotsiksi **Harjula, H. - Prättälä, K.**, Kommunallagen: bakgrund och tolkningar.

4) **Mäenpää, O.** Eurooppalainen hallinto-oikeus (2001).

5) **Tuori, K.**, Sosiaalioikeus (2000), luvut I, V, VI.4-5, VII, VIII, IX ja X.1-4.

Säädökset

A Keskeiset säädökset

Hallintolaki (2003)

L sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa 24.1.2003/13.

HallintolainkäyttöL 26.7.1996/586. (Yh 202)

L korkeimmasta hallinto-oikeudesta 22.7.1918/74. (Yh 205)

L viranomaisten toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621 (Yh 302 a)

KuntaL 17.3.1995/365. (Ha 301)

Valtion virkamiesL 19.8.1994/750. (Ty 103)

L kunnallisesta viranhaltijasta (2003)

B Muut säädökset. Luettelo ei ole tyhjentävä. Tentissä edellytetään kykyä soveltaa luettelossa mainitsemattomia-kin säädöksiä, minkä vuoksi on osattava käyttää hyväksi lakikirjojen hakemistoja ja viittauksia.

1. Yleishallinto-oikeus

Hallinto-oikeusL 26.3.1999/430 (Yh 203)

LääninhallitusL 10.1.1997/22. (Ha 103)

UhkasakkoL 14.12.1990/1113. (Yh 102)

KieliL (2003)

L naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 8.8.1986/609. (Si 109)

HenkilötietoL 22.4.1999/523 (Si 111)

VahingonkorvausL 31.4.1974/412. (Si 301)

Valtion virkamiesasetus 14.11.1994/971. (Ty 105)

L julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta (2003)

L säädettyjen määräaikain laskemisesta 25.4.1930/150. (Pr 202)

2. Kunnallisoikeus ja muu sisäasiainhallinto

VäestötietoL 11.6.1993/507. (Ha 201)

KotikuntaL 11.3.1994/201. (Ha 203)

Kuntajakolaki 19.12.1997/1196 (Ha 306)

Kuntien valtionosuuslaki 20.12.1996/1147. (Ha 315)

UlkomaalaisL 22.2.1991/378. (Kv 401)

PoliisiL 7.4.1995/493. (Tu 501)

L poliisin hallinnosta 14.2.1992/110 (Tu 503)

Järjestyslaki (2003)

3. Ympäristöhallinto

Maankäyttö- ja rakennusL 5.2.1999/132 (Ym 201)

Ympäristönsuojelulaki 4.2.2000/86.

Ilmansuojelul 25.1.1982/67. (Ym 405)

Jätel 3.12.1993/1072. (Ym 426)

Maa-ainesL 24.7.1981/555. (Ym 507)
EtuostoL 5.8.1977/608. (Si 625)

4. Sosiaalihuolto, terveyden- ja sairaanhoito

SosiaalihuoltoL 17.9.1982/710. (So 201)
L sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812 (So 202 a)
L toimeentulotuesta 30.12.1997/1412 (So 202)
L lasten päivähoidosta 19.1.1973/36. (So 203)
PäihdehuoltoL 17.1.1986/41. (So 208)
LastensuojeluL 5.8.1983/683. (Si 233)
L yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 9.8.1996/603. (So 218)
KansanterveysL 28.1.1972/66. (So 401)
MielenterveysL 14.12.1990/1116. (So 409)
L potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785. (So 422)
TerveydensuojeluL 19.8.1994/763. (Ym 409)
L sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3.8.1992/733. (So 712)
L sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3.8.1992/734. (So 713)

5. Opetus-, kulttuuri- ja liikuntatoimi

PerusopetusL 21.8.1998/628 (Op 101)
L opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 3.8.1992/705. (Op 605)

ON-täydennystentti

1) **Tuori, K.**, Sosiaalioikeus (2000), luvut I, V, VI, 4-5, VII, VIII, IX ja X. 1-4.
2) **Hallberg, P. - Ignatius, P. - Kanninen, H.**, Hallintolainkäyttölaki (1997), s. 69-144, 174-186, 225-240 ja 363-431.

Samat säädökset kuin pakollisissa aineopinnoissa.

Täydennystenttiä suorittavat opiskelijat vastaavat teoriakysymysten lisäksi kahteen oikeustapauskysymykseen.

Hallinto-oikeuden täydentävät aineopinnot

Hallinto-oikeuden täydentävät opinnot muodostuvat 3 ov:n osakokonaisuuksista, joita voi yhdistellä vapaasti 3-12 ov:n kokonaisuudeksi. Poikkeuksena on harjoitusseminaari, jonka voi suorittaa vain kerran. Täydentävien aineopintojen tenteissä ei saa käyttää lakikirjoja, jollei toisin mainita.

Täydentävissä opinnoissa (sosiaalioikeus, informaatio-oikeus, hallinto-oikeuden yleiset opit, kunnallisoikeus ja virkamiesoikeus) järjestetään yhteinen seminaari (opettajina prof. Konstari, prof. Mäenpää ja prof. Tuori), jonka yhteydessä kirjoitetaan harjoitusaine.

Seminaariin on ilmoittauduttava hallinto-oikeuden assistentille si syyskuun loppuun mennessä ja kl tammikuun loppuun mennessä.

Oppiaineen esittely. Hallinto-oikeuden esittelytilaisuus pidetään to 11.9.03 15-16 P 571.

Harjoitusseminaarit

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Opiskelija paneutuu vapaavalintaiseen aiheeseen, josta valmistaa harjoitustyön (n. 15 s.). Työ esitetään seminaarin muille osallistujille. Läsnäolo seminaarissa on pakollista. Seminaariin voi osallistua vain kerran.

Prof. **Timo Konstari** pitää hallinto-oikeuden harjoitusseminaarin sl 22.10.-10.12. ke 14-16, P533. Tehtävien jako 18.9. klo 17, P 533. Hän pitää hallinto-oikeuden harjoitusseminaarin kl 29.1.-11.3. to 17-19, P533. Tehtävien jako 8.1. klo 17, P533.

T.f. prof. **Olli Ryynänen** håller ht 2003 övningsseminarium i förvaltningsrätt med introduktionstillfälle ons 19.11 kl. 14,30 i P533.

Sosiaalioikeus

Tavoite. Perehtyminen sosiaalioikeuden periaatteisiin sekä johonkin sosiaalioikeuden erityisalaan.

Käsiteltävä kokonaisuus. Sosiaalioikeuden keskeiset käsitteet ja periaatteet sekä erikoisalojen oikeudelliset kysymykset.

Laajuus. 3 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset

- 1) Aihepiiriä koskeva seminaari, jonka yhteydessä pidetään oikeustapausalustus.
- 2) **Tuori, K.**, Sosiaalioikeus (2000), luvut II, III, IV, VI.1-3, X.5-10, XI ja XII.
- 3) a. **Arajarvi, P.**, Toimeentuloturvan oikeellisuus (2002) tai b. **Lehtonen, L.**, Potilaan yksityisyyden suoja (2001).
- 4) **Pennings, F.**, Introduction to European Social Security Law (2001) tai jokin muu vastaava teos.

Informaatio-oikeus

Tavoite. Perehtyminen informaatio-oikeudellisten ongelmien ratkaisemiseen. Tarkoituksena on erityisesti keskittyä julkisuus- ja henkilötietolainsäädäntöön.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Informaatio-oikeus oikeudenalana, 2. Julkisuus ja salassapito hallinnossa, 3. Henkilörekisterit ja tietosuojat.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset

- 1) Aihepiiriä koskeva seminaari, jonka yhteydessä kirjoitetaan harjoitusaine.
- 2) **Wallin, A-R** ja **Konstari, T.**, Julkisuus- ja salassapitolainsäädäntö (2000) tai **Mäenpää, O.**, Julkisuusperiaate (2000).
- 3) **Korhonen, R.**, Perusrekisterit ja henkilötietojen suoja (2003).
- 4) **Pöysti, T.**, Tehokkuus, informaatio ja eurooppalainen oikeusalue (1999), 3. osa (s. 295-538).

Hallinto-oikeuden yleiset opit

Tavoite. Perehtyminen hallinto-oikeuden yleisten oppien keskeisiin käsitteisiin, hallinto-oikeuden johtaviin periaatteisiin, niiden teoreettiseen perustaan ja käytännölliseen soveltamiseen hallintotoiminnassa.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Yleisten oppien asema hallinto-oikeudessa, 2. Hallinto-oikeuden keskeiset käsitteet, 3. Hallinto-oikeuden johtavat periaatteet.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset

- 1) Aihepiiriä koskeva seminaari, jonka yhteydessä kirjoitetaan harjoitusaine.
- 2) **Mäenpää, O.**, Hallintolupa (1992) tai **Mäenpää, O.**, Hallintosopimus (1989).
- 3) **Konstari, T.**, Harkintavallan väärinkäytöstä (1979) tai **Strömberg, H.** Allmän förvaltningsrätt (2000) tai **Graver, H.-P.** Alminnelig forvaltningsrett (1999) tai **Eckhoff ja Smith**, Forvaltningsrett (1997 tai uudempi) tai **Rønsholdt, S.**, Forvaltningsret (2001) tai jokin muu pohjoismainen hallinto-oikeuden yleisesitys.

Kunnallisoikeus

Tavoite. Perehtyminen paikallisen itsehallinnon kehitykseen, itsehallinnon perustuslainsuojaan, yksilön asemaan ja oikeuksiin kunnan jäsenenä sekä keskeisten kunnallisoikeudellisten säännösten soveltamiseen.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Kunnan itsehallinnollisen aseman perustuslainsuoja, 2. Paikallishallinto Euroopassa ja hallinnon järjestämisen perusteet ja eroavaisuudet, 3. Kunnallisen viranhaltijan asema.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset

- 1) Aihepiiriä koskeva seminaari, jonka yhteydessä kirjoitetaan harjoitusaine.
- 2) **Holopainen, T.**, Kunnan asema valtiossa (1969).
- 3) **Mäenpää, O.**, Kunnan hallinto (1981) tai **Kalima, K.**, Kunnan talous (1988).
- 4) **Bohlin, Alf**, Kommunalrättens grunder (1999).

Virkamiesoikeus

Tavoite. Perehtyminen julkishenkilöstön oikeudelliseen asemaan (lukuun ottamatta virkaehtosopimusoikeutta) ja julkishallinnon toimintatapoihin.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Tutkintovaatimukset

- 1) Aihepiiriä koskeva seminaari, jonka yhteydessä kirjoitetaan harjoitusaine.
- 2) **Konstari, T.**, Virkamiehen ilmaisuvapaus (1986).
- 3) **Kulla, H.**, Kansalaiskunto ja kelpoisuus (1987).
- 4) **Bruun, N. - Mäenpää, O. - Tuori, K.**, Virkamiesten oikeusasema (1995) tai sama teos ruotsiksi (1998).

Finanssioikeus

Finanssioikeuden pakolliset aineopinnot (20029)

Tavoite. Kokonaiskuvan antaminen verojärjestelmästä ja sen tavoitteista sekä vero-oikeudellisista käsitteistä ja periaatteista; kokonaiskuvan antaminen siitä normistosta, joka sääntelee verovelvollisuutta ja veron määräytymistä eri veromuodoissa; kokonaiskuvan antaminen verotusmenettelyä ja verovelvollisen oikeussuojakeinoja koskevasta normistosta; kokonaiskuvan antaminen julkisyhteisöjen varainkäytön suunnittelusta, järjestelystä ja valvonnasta.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Yleiskatsaus Suomen verojärjestelmän tavoitteisiin ja rakenteeseen kansainvälisen vertailun valossa. 2. Tärkeimpien veromuotojen pääsisältö opetuksellisina kokonaisuuksina henkilöverotus, yritysverotus ja arvonlisäverotus. Verotusmenettelyn ja verotuksessa sovellettavan oikeussuojajärjestelmän pääpiirteet. Maksuoikeuden perusteet. 3. Julkisen talouden tehtävät ja rakenne. Budjetti- ja veropolitiikan perusteet. Valtiontalouden suunnittelu, järjestely ja valvonta. Valtion budjetti ja budjetin soveltaminen. 4. Kunnallistalouden suunnittelu, järjestely ja valvonta.

Laajuus 6 opintoviikkoa.

Oppiaineen esittelytilaisuudet: Oppiaineen esittelytilaisuudet ovat ke 17.9. klo 15-16 P376 ja ke 14.1. klo 15-16 P307. Tilaisuudet on tarkoitettu niille, jotka osallistuvat aineopintotenttiin jollakin lähitulevalla kierroksella.

Opetus

Opetusmuodot. Vero-oikeudessa on teorialuentoja oikeustapauksin ja oikeustapausulento-sarjoja. Teorialuentosarjan loppukuulustelusta saa enintään 2 hyvityspistettä tenttiin. Hyvityspisteitä voi käyttää tentissä yhteensä enintään 5.

Finanssihallinnossa on teorialuentoja, joiden loppukuulustelujen suorittamisella voi korvata tentin finanssihallintoa koskevan vastaavan aihealueen kysymyksen (valtionalousoikeus tai kunnantalousoikeus). Loppukuulusteluvastaukset arvostellaan samalla asteikolla kuin tenttivastaukset ja ne vaikuttavat sellaisenaan myös tenttipistemäärään.

Prof. **Kari S. Tikka** luennoi yritysten ja niiden omistajien verotuksen peruskysymyksistä sl 3.-14.11. ma-pe PIII seuraavina kellonaikoina: ma pe 14-16, ti ja to 10-12, ke 17-19.

Prof. **Kai Kalima** luennoi valtionalousoikeutta sl. 16. 9. - 10.10. ja kl. 13.1.-6..2. ti ja ke klo 10-12 P571. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 8a.

Hän luennoi kunnantalousoikeutta sl.28.10.-19.11. ja kl.24.2.-17.03. ti ja ke klo 10 - 12.P 571. Korvaa tutkintovaatimusten kohdan 8 b.

Prof. **Marjaana Helminen** luennoi kansainvälisen vero-oikeuden perusteista (englanniksi) sl 22.9. - 3.10. ma-pe klo 14-16 ma, to PIV (paitsi to 2.10. U40), ti, ke, pe V20 ls1.

Hän luennoi eurooppaverooikeudesta (englanniksi) kl 19.4.-30.4. ma-pe 14-16 paitsi pe 30.4. 10-12 P 654.

T.f. prof. **Olli Ryynänen** föreläser om företagsbeskattning med kapitalinkomstbeskattning 30.9 - 15.10 ti och ons kl. 8,30-12 i P533. Föreläsningsserien kan betinga högst 3 bonuspoäng för ämnesstudietenten.

Han föreläser om beskattningsförfarande och skatteprocess 2.- 10.12 ti och ons kl. 8,30-12 i P533. Föreläsningsserien kan betinga högst 3 bonuspoäng för ämnesstudietenten.

Dessutom håller han rättsfallsövningar i finansrätt med introduktionstillfälle ons 29.10 kl. 14.30 i P571. Rättsfallsövningen kan betinga högst 3 bonuspoäng för ämnesstudietenten (i vilken högst 5 bonuspoäng inalles kan utnyttjas).

Dos. **Janne Juusela** pitää luontosarjan Eurooppaveron oikeuden perusteet ja yritysjärjestelyt 20.10.-30.10 ma-pe klo 16-18 P720.

Dos. **Pauli K. Mattila** pitää luontosarjan Elinkeinoverotuksen perusteet kl 9.2.-20.2 klo 16-18 (30-40 henk.) P 720.

Opettajat

Tikka, Kari S., OTT, ekonomi. Finanssioikeuden professori.

Kalima, Kai, OTT. Finanssioikeuden, erityisesti finanssiahallinnon professori.

Helminen, Marjaana, OTT, KTM. Hoitaa vertailevan vero-oikeuden Vesa Vainio-professorin virkaa.

Nergelius, Joakim, dosentti, JD. Julkisoikeuden ruots. professori.

Ryynänen, Olli, OTT, FT, KTM. Ruots. vsn. professori.

Juusela, Janne, OTT. Vero-oikeuden dosentti

Linnakangas, Esko, OTT, ekonomi. Vero-oikeuden dosentti.

Mattila, Pauli K., OTT. Vero-oikeuden dosentti.

Niskakangas, Heikki, OTT, KTM. Vero-oikeuden dosentti.

Viherkenttä, Timo, OTT. Vero-oikeuden dosentti.

Lindfors, Teemu, OTK, finanssi-oikeuden assistentti.

Rosengren, Jonathan, OTK. Hoitaa julkisoikeuden ruots. assistentin virkaa.

Myös niiden opiskelijoiden, jotka ovat aiemmin suorittaneet finanssioikeuden tentin VN-tutkinnon yhteydessä, tulee OTK-tutkinnossa suorittaa tässä selostettujen vaatimusten mukainen finanssioikeuden tentti. VN-tutkinnossa suoritettu tentti luetaan kuitenkin opiskelijan hyväksi siten, että hänen ei tentissä tarvitse vastata finanssiahallinnosta tehtyihin kysymyksiin.

Tutkintovaatimukset

1) SI **Valtiovarainministeriö**, Kilpailukykyiseen verotukseen (2002), lukuunottamatta liitteitä (myös www.vm.fi). Kl **Tikka K.S.**, Veropolitiikka 2.p.

2) **Andersson, E.**, Johdatus vero-oikeuteen (11. p. 2000); tai Inledning till skatterätten (6. p. 2001), lukuunottamatta lukuja II-III, V ja VIII.

3) **Andersson, E. ja Linnakangas, E.**, Tuloverotus ja varallisuusverotus (6.p. 2002), lukuunottamatta tihenneityjä kohtia ja alaviitteitä sekä lukuja XV-XVIII.

4) **Tikka, K.S.**, Yritysverotuksen perusteet (2.p. 1995, 3.p. sen ilmestyttyä).

5) **Andersson, E.**, Verotusmenettelylain kommentaari (1996).

6) **Linnakangas, E. - Juanto, L.**, Arvonlisäverotuksen ja muun kulutusverotuksen perusteet (3.p. 2002), luvut I-II.

7) **Kalima, K.**, Julkisyhteisöjen hankintatoimi (2001), luvut 9-10 ja **Konstari, T. ja Kalima K.**, Pankkialaisuus, viranomaiset ja tietosuojat. (2002), s.20-105 8) a. **Myllymäki, A.**, Finanssiahallinto-oikeus (2000). luvut II-III, b) **Myllymäki, A.**, mt, luvut IV-VI.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Tentti on lakikirjatentti, jossa on sekä oikeustapauksia että teoriakysymyksiä. Jokainen tuo tenttiin mukanaan Verolait- tai Skatteförfattningarna-julkaisun uusimman painoksen sekä Suomen Laki I ja II tai Finlands Lag I ja II -teokset. Sallituista merkinnöistä lakikirjoissa, säädöskokoelman irtokappaleissa ks. kohta Lakikirjatentti, s. 71. Oikeustapausten ratkaiseminen edellyttää usein laskutoimitusten tekemistä, minkä vuoksi on tarpeen, että jokainen tuo mukanaan tenttiin myös taskulaskimen.

Vero-oikeudellisten oikeustapausten ratkaiseminen edellyttää usein eräiden muiden tiedekunnassa opettavien aineiden perustietojen hallintaa. Tämän vuoksi suositellaan, että ennen finanssioikeuden tenttiä opiskelijat suorittaisivat ainakin seuraavat pakolliset aineopintotentit:

kauppa-oikeus, perhe- ja jäämistö-oikeus sekä kirjanpito.

Tentissä on kaksi vero-oikeudellista oikeustapausta (arvostelu 0-10 pistettä) ja yksi moniosainen, lomakkeelle vastattava kysymys kohdista 1-7 (arvostelu 0-20 pistettä). Finanssihallinnon osal-

ta kysymyksiä on kaksi, toinen valtiontalousoikeudesta ja toinen kunnantalousoikeudesta (kummankin kysymyksen arvostelu 0-5 pistettä). Tentissä hyväksytyksi tuleminen ja arvosana määräytyvät vero-oikeuden ja finanssihallinnon kysymysten yhteenlasketun pistemäärän perusteella. Tentissä ei voi tulla hyväksytyksi osittain.

Säädökset

I Vero-oikeus

TuloveroL 30.12.1992/1535. (Ve 101)

TuloveroA 30.12.1992/1551. (Ve 102)

VarallisuusveroL 30.12.1992/1537. (Ve 106)

Vuoden 2003 veroasteikkoL 20.12.2002/1161. (Ve 118)

VvMa liikeosakkeen verotusarvon perusteista 25.1.2001/52 (Ve 111a)

L kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta 18.12.1995/1552 (Ve 143)

L ulkomaisten väliyritysten osakkaiden verotuksesta 16.12.1994/1217. (Ve 144)

L elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360. (Ve 112)

L konserniavustuksesta verotuksessa 21.11.1986/825. (Ve 113)

L yhtiöveron hyvityksestä 29.12.1988/1232. (Ve 114)

Maatilatalouden tuloveroL 15.12.1967/543. (Ve 115)

KiinteistöveroL 20.7.1992/654. (Ve 407)

KirjanpitoL 30.12.1997/1336. (Yr 301)

KirjanpitoA 30.12.1997/1339. (Yr 302)

L verotusmenettelystä 18.12.1995/1558. (Ve 301)

VerohallintoL 18.12.1995/1557. (Ve 308)

L korkotulon lähdeverosta 28.12.1990/1341 (Ve 134)

L rajoitetusti verovelvollisen tulo- ja varallisuuden verottamisesta 11.8.1978/627. (Ve 132)

Pohjoismaiden välinen sopimus tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi, 7.5.1997/412, SopS 216. (Ve 145)

Ennakkoperintälaki 20.12.1996/1118. (Ve 201)

L työnantajan sosiaaliturvamaksusta 4.7.1963/366. (Ve 206)

Perintö- ja lahjaverol 12.7.1940. (Ve 401)

ArvonlisäveroL 30.12.1993/1501. (Ve 501)

Varainsiirtoverolaki 29.11.1996/931. (Ve 406)

Valtion maksuperusteL 21.2.1992/150. (Ve 601)

VeronkantoL 11.8.1978/611. (Ve 604)

L veronlisäyksestä ja viivekorosta 18.12.1995/1556. (Ve 606)

II Finanssihallinto

Suomen Perustuslaki 11.6.1999/ 731: 2, 3, 6, 12, 38-41, 46, 81-92 § (Va 105)

L valtioneuvostosta 30.3.1922/78. (Va 106)

Valtioneuvoston ohjesääntö 17.12.1943/995: 1-5, 11-12, 14, 17, 19, 44-48a §. (Va 307)

L valtion talousarviosta 13.5.1988/423. (Va 511)

A valtion talousarviosta 11.12.1992/1243 (Va 512)

L valtion lainanannosta ja valtion takauksesta 20.5.1988/499. (Va 513)

Valtion maksuperustelaki (21.2.1992/150. Ve 601)

MaksuvapautusL 4.7.1980/529. (Va 520)

KuntaL 17.3.1995/365: 65-75 §. (Ha 301)
L valtion liikelaitoksista 10.7.1987/627. (Yr 122)
L julkisista hankinnoista 23.12.1992/1505. (Yr 608).
Asetus kynnysarvot ylittävistä tavara- ja palveluhankinnoista sekä rakennusurakoista 29.5.1998/
380 (Yr 609)

ON-täydennystentti

Tutkintovaatimusten kohdat 2-7.

Finanssioikeuden täydentävät aineopinnot

Täydentäviin opintoihin voi osallistua pakollisen aineopintotentin hyväksytyin suorituksen jälkeen. Täydentävien opintojen kirjalliseen kuulusteluun ilmoittaudutaan samalla tavalla kuin pakollisten aineopintojen tentteihin. Täydentävien opintojen kirjallisten tenttien kuulustelujen suorituspäivät ovat samat kuin pakollisissa aineopinnoissa.

2) **Immonen R.**, Yritysjärjestelyt (2000), lukuun ottamatta sivuja 14-108 tai Ryytänen O., Bevisning i inkomstbeskattningen (2000), luvut 5-8

3) **Stahl, K. – Persson Österman, R.**, EG-skatterätt (2000), luvut 1-3 ja 7.

4) **Valtiovarainministeriö**, Kilpailukykyiseen verotukseen (2002), sivut 205-257 (liitteet).

5) **Äärilä, L. - Nyrhinen, R.**, Arvonlisäverotus käytännössä (4 p., 2002).

Yritysverotus ja arvonlisäverotus

Tavoite. Yleiskuvan antaminen yritysten ja niiden omistajien verokehtelusta, arvonlisäverojärjestelmästä sekä näihin liittyvistä eurooppavero-oikeudellisista kysymyksistä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Eri yhtiömuotojen verotusasema, 2. Verotuksen ja kirjanpidon suhde, 3. Yritysten verotettavan tulon määrittäminen, 4. Yritysverotuksen harmonisointi EU:ssa, 5. Arvonlisäverotus.

Laajuus 6 opintoviikkoa.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. Kuulustelussa ei saa käyttää lakikirjaa.

Tutkintovaatimukset

1) **Tikka, K. - Nykänen, O.**, Yritysverotus I (jatkuvatäydenteinen), lukuun ottamatta lukujen liitteitä

Kansainvälinen verotus

Tavoite. Yleiskuvan antaminen kansainvälisessä vero-oikeudessa sovellettavista käsitteistä ja periaatteista; yleiskuvan antaminen eurooppavero-oikeuden vaikutuksesta Suomen verojärjestelmään; kattavan kuvan antaminen kansainvälistä vero-oikeutta koskevasta normistosta Suomen sisäisessä lainsäädännössä sekä verosopimusjärjestelmästä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Kansainvälisen henkilöverotuksen ja yritysverotuksen periaatteet; kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen estämismenetelmät; kansainvälinen veropako, 2. Eurooppavero-oikeuden keskeiset periaatteet, 3. Suomen sisäinen ulkomaanvero-oikeus, 4. Verosopimusten rakenne ja soveltaminen.

Laajuus 3 opintoviikkoa.

Opetus

Prof. **Marjaana Helminen** luennoi kansainvälisen vero-oikeuden perusteista (englanniksi) sl 22.9. - 3.10. ma-pe klo 14-16 ma, to PIV (paitsi to 2.10. U40), ti, ke, pe V20 ls1. Hyväksytyt luentokuulustelu korvaa tutkintovaatimusten kohdan 1.

Prof. **Marjaana Helminen** luennoi eurooppaverioikeudesta (englanniksi) kl 19.4.-30.4. ma-pe 14-16 paitsi pe 30.4. 10-12 P 654. Hyväksytyt luentokuulustelu korvaa tutkintovaatimusten kohdan 3.

Dos. **Janne Juusela** pitää luentosarjan Eurooppaverioikeuden perusteet ja yritysjärjestelyt 20.10.-30.10 ma-pe klo 16-18 P 720. Hyväksytyt luentokuulustelu korvaa tutkintovaatimusten kohdan 3.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. Kuulustelussa ei saa käyttää lakikirjaa.

Tutkintovaatimukset

- 1) **Helminen, M.**, Kansainvälinen verotus (jatkuvatäydenteinen), luvut 3-15.
- 2) OECD Committee on fiscal affairs: Model tax convention on income and on capital (2003).
- 3) **Terra, B. - Wattel, P.**, European Tax Law (3.p. 2001), luvut 1-4 ja 9-14.1.

Finanssiahallinto

Tavoite. Yksityiskohtaisen kuvan antaminen julkistalouden tehtävistä, rakenteesta ja varainkäyttöä ohjaavista oikeussäännöistä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Julkisen talouden ohjaus ja hallinnon johto sekä suunnittelujärjestelmät ja niiden toiminta; 2. Valtiontalouden ja kunnallistalouden suunnittelu ja järjestely; 3. Julkistalouden valvonta- ja reaktiomuodot; 4. Julkisten hankintojen oikeudellinen sääntely ja valvontajärjestelmät.

Laajuus 5 opintoviikkoa.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö. Kirjallinen kuulustelu. Kuulustelussa ei saa käyttää lakikirjaa.

Tutkintovaatimukset

- 1) Yhden lukukauden luennot finanssiahallinnosta tai luennot korvaava kirjallinen työ.
- 2) **Tuori, K.**, Budjetti, laki ja suunnitelma (1985).
- 3) **Tuomala, M.**, Julkistalous (1997).
- 4) **Kalima, K.**, Julkisyhteisöjen hankintatoimi (2001).
- 5) **Konstari, T.** ja **Kalima K.**, Pankkialaisuus, viranomaiset ja tietosuojat (2002).
- 6) Public sector management: theory, critique and practice (London Saga 1994).

Harjoitusseminaarit

Prof. **Kai Kalima** ja prof. **Marjaana Helminen** pitävät finanssi- ja finanssiahallinto-oikeuden yhteisen harjoitusseminaarin sl to, pe, 18.9. – 17.11. klo. 10-12, P 549 ja kl to, pe, 22.1.-15.4. klo. 10-12, P 549.

T.f. prof. Olli Ryyänen håller ht 2003 övningssseminarium i finansrätt med introduktionstillfälle ons 19.11 kl. 14,30 i P533.

Muut opinnot

Täydentäviä opintoja finanssioikeudessa voidaan kokonaan tai osittain korvata vastaavilla opinnoilla ulkomaisessa korkeakoulussa, esim. SOKRATES-koulutukseen osallistumalla. Korvaavuudesta on erikseen sovittava prof. Tikan (suomenkieliset opiskelijat) tai prof. Ryyänen (ruotsinkieliset opiskelijat) kanssa. Ulkomaiset opinnot voivat koskea esim. kansainvälistä vero-oikeutta, vieraan maan omaa verojärjestelmää tai veroekonomiaa. Korvaavuus voi tulla kysymykseen myös Suomessa muussa tiedekunnassa tai korkeakoulussa suoritetuista opinnoista. Edellytyksenä korvaavuudelle on, ettei samoja opintoja ole luettu opintosuorituksiksi josakin muussa opintojaksossa tai tutkinnossa.

Oikeusinformatiikan täydentävät aineopinnot

Tavoite ja sisältö. Perehdytään oikeudellisiin tiedonhaku- ja tietopalvelujärjestelmiin ja niiden käyttöön ja merkitykseen juristin perusmetodin osana. Tutustutaan oikeusinformatiikan tutkimuskenttään ja tieteellisiin perusteisiin oikeusteorian ja lainopin piiriin kuuluvana poikkitieteellisenä tutkimusalana sekä verkkoyhteiskuntaan oikeudellisenä ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Analysoidaan oikeuden sekä informaatio- ja viestintätekniikan samoin kuin digitaalitalouden välisiä vuorovaikutusta. Tarkastellaan lainsäädäntöä ja muita oikeuslähteitä informaationa oikeudesta ja oikeudellista elämää oikeudellisena viestintänä. Perehdytään informaatio-, viestintä- ja tietotekniikka-oikeuteen (IT -oikeus) käytännön eri sääntely-yhteyksissä.

Laajuus Aineessa voi suorittaa täydentäviä aineopintoja korkeintaan 12 opintoviikkoa.

Opintokokonaisuus koostuu seuraavista kolmesta erillisestä opintojaksosta:

1. Oikeudellisen tiedon hankinta (2 ov)
2. Oikeudellinen tieto ja viestintä (4 ov)
3. IT -oikeus (informaatio-, viestintä- ja tietotekniikka-oikeus), harjoitusseminaarit (4 ov)

Oikeusinformatiikan yleiset **tenttipäivät** luvun vuoden 2003-2004 aikana ovat 28.11. ja 16.12., ks. opinto-opas, kohta Tentit.

Oppiaineen esittelytilaisuus pidetään uusille opiskelijoille oikeuden yleistieteiden esittelyn yhteydessä 3.9. klo 10.40 P II. Perusteellisempi esittely pidetään aineopintovaiheessa oleville opiskelijoille 29.9. klo 15 P 407.

Aineen kotisivut löytyvät osoitteesta <http://www.helsinki.fi/oik/tdk/oikeusinformatiikka>. Kotisivuilla julkaistaan ajankohtaista tietoa kursseista.

Opettajat:
Still Viveca, OTM, tutkija.

Helopuro Sanna, OTK, neuvotteleva virkamies. Oikeudellisen tiedon hankinta.

Murtomäki Mia, OTK, oikeusinformaatikko. Oikeudellisen tiedon hankinta.

Pöysti Tuomas, dosentti, OTT. Informaatio-, viestintä ja tietotekniikka-oikeuden harjoitusseminaarit sekä oikeudellinen tieto ja viestintä -opintojakso.

Kuopus Jorma, dosentti, OTT, VT, esittelijä-neuvos. Ei luentoja lukuvuonna 2003-2004. Lisäksi erikseen ilmoitettavat vierailevat opettajat.

1. Oikeudellisen tiedon hankinta

Tavoite. Kurssi antaa yleiskuvan oikeudellisista tiedonhaku- ja tietopalvelujärjestelmistä. Kurssilla käydään läpi informaatiolähteitä ja oikeuslähteitä. Kurssin sisältö muodostuu luennoista ja käytännön harjoituksista sekä vierailusta Eduskunnan kirjastossa. Kurssille osallistuminen edellyttää mikrotietokoneen käytön perusteiden hallitsemista, mikä saavutetaan esim. Tietokone-aidot-kurssin suorittamisella.

Suhde muuhun opetukseen. Oikeudellisen tiedon hankinta-kurssilla painotetaan juristin perusammattitaitoon kuuluvaa käytännön tiedon hankintaa oikeudellisista tietolähteistä ja erityisesti verkkolähteistä. Kurssi sivuaa oikeuslähteitä käsittelevät kurssit ja toimii johdantona Oikeudellinen tieto ja viestintä-kurssille.

Laajuus. 2 opintoviikkoa.

Suoritustapa. Syyslukukausi 2003: Luennot ja harjoitukset sekä vierailu eduskunnassa 30 tuntia. Osallistumisvelvollisuus 80 %. Kirjallinen kuulustelu luentojen sekä kirjallisuuden pohjalta. Luentokuulustelu 28.11., uusintakuulustelu 16.12., PI, 9.00-12.00.

Kevätlukukausi 2004: Luennot ja WebCT-pohjainen verkkokurssi. Arvosana määräytyy pääasiassa verkkokurssilla suoritettavien tehtävien perusteella.

Opetus. Syyslukukausi 2003: Luennot ja harjoitukset pidetään ma-pe 3.11.-21.11., klo 16-18 mikroluokka 130, (Oppimiskeskus Alexandria, Fabianinkatu 28). Eduskuntavierailun ajankohdasta ilmoitetaan kurssin alussa.

Kevätlukukausi 2004: Kurssi toteutetaan vuorottaisena lähi- ja etäopiskeluna. Lähiopiskelujaksojen tarkoitus on antaa teoreettinen pohja etäopiskelujaksojen tehtäville ja harjoituksille. Luennot pidetään ma 2.2. - 1.3. Aloitustuento, jonka yhteydessä varmistetaan pääsy WebCT-kurssialueelle pidetään ma 3.2. klo 16-18, mikroluokka 130, (Oppimiskeskus Alexandria, Fabianinkatu 28). Seuraavat luennot pidetään ma 9.2.-1.3. klo 16-18 ls P216. Verkko-kurssi, joka on jaksotettu luentojen mukaan, suoritetaan luentojen välisenä aikana 3.2.-1.3.

Kurssikirjallisuus.

1. Saarenpää, Ahti: Oikeusinformatiikka, 2002, s. 1-60

Eripainos teoksessa Oikeusjärjestys 2000 - osa I, 2. täydennetty painos (Lapin yliopiston oikeustieteellisiä julkaisuja, sarja C 31, ISSN 0788-7671, ISBN 951-634-812-2) julkaistusta artikkelista

2. Encyclopedia Iuridica Fennica, VII Oikeuden yleistieteet, 1999, hakusanat:

- a) Informaatio-oikeus s. 206-215 (10 s.)
 - b) Internet (A. Hietanen) s. 218-223 (5 s.)
 - c) Oikeudellinen informaatio (A. Saarenpää) s. 538-545 (6 s.)
 - d) Oikeudellinen informaatiolähdeoppi (A. Saarenpää) s. 545-554 (9 s.)
 - e) Oikeudellinen tiedonhaku (A. Saarenpää) s. 572-582 (11 s.)
 - f) Oikeuslähde (A. Aarnio) s. 775-787 (12 s.)
3. Luennoilla käsitelty ja jaettu kirjallinen luentomateriaali

Ilmoittautuminen. Syyslukukauden kurssille tulee ilmoittautua 20.10. mennessä viveca.still@helsinki.fi. Ilmoittautumisajan jälkeen kurssille pääsee vielä mahdollisuuksien mukaan. Kevätlukukauden kurssille ilmoittaudutaan aloitusluennolla.

2. Oikeudellinen tieto ja viestintä

Tavoite: Oikeudellinen osaaminen ja ongelmanratkaisu perustuvat oikeudellisen informaation optimaaliseen hakuun ja hyödyntämiseen. Oikeus ja oikeudellisen elämän käytännöt ovat olennaisesti myös viestintää. Harjoitusseminaarin muodossa toteutettavassa opintojaksossa annetaan perusperehtyneisyys oikeusinformatiikan näkökulmaan oikeudelliseen informaatioon, tietoon ja viestintään. Seminaarin tarkoituksena on syventyä eurooppalaisen perusoikeusvelvoitteisen oikeusvaltion asettamiin vaatimuksiin oikeudellisen informaation hallinnalle ja käytölle sekä teknologian aiheuttamiin muutoshasteisiin ja mahdollisuuksiin oikeudellisessa informaationhallinnassa ja viestinnässä. Harjoitusseminaarissa annetaan myös yleiskuva oikeusinformatiikasta oikeuden yleistieteisiin kuuluvana ja verkkooyhteiskunnassa erityisen kiinnostavana oikeustieteen osa-alueena ja perehdytään erityisesti teoreettiseen oikeusinformatiikkaan ja oikeusinformatiikan yleisen osan kysymyksiin. Oikeusinformatiikan yleisen osan ja teorian puitteissa tarkastellaan oikeutta ja oikeudellista elämää kommunikaatioprosesseina ja informaationa sekä oikeudellista informaatiota ja tietojenkäsittelyä samoin kuin juristiprofessiota tiedon ja tiedonkäsittelyn ammattilaisena.

Käsiteltävä asiakokonaisuus:

1) oikeudellinen informaatio;

- oikeudellinen informaatio ja sen välittyminen yhteiskunnassa sekä oikeudellisen informaation kohtaaminen yhteiskunnassa ja oikeudellisessa elämässä ja tietoverkkojen merkitys siinä;
- oikeudellisen informaation järjestämistä ja välittämistä sekä käyttöä koskevat laatuvaatimukset, oikeudellinen informaatiolähdeoppi eli oppi oikeudellisten informaatiolähteiden optimaalisesta sisällöstä ja käytöstä sekä oikeudellinen informaatiokulttuuri osana oikeuskulttuuria ja oikeusjärjestelmää
- oikeudellinen tietohuolto ja tiedon-

- hallinta osana juridista perusmetodia oikeudellisen informaation ja tiedon riskit ja riskinhallinta

2) oikeudellinen tietojenkäsittely ja tietojärjestelmät;

- systematiikka ja yleiset opit oikeudellisen tietotaidon ja tiedonhallinnan perusteina
- oikeudellisen tiedon ja kognition rakenteistuminen oikeudellisesta informaatiosta
- oikeudellisten tieto- ja asiantuntija-järjestelmien merkitys
- oikeudelliset hypertekstit sekä interaktiivinen lainsäädäntö ja oikeus

3) oikeudellinen viestintä;

- oikeus informaationa ja viestinä laista sekä oikeasta ja väärästä
- laki ja lainvalmistelu sekä oikeudenkäynti viestintäprosesseina ja optimaalisen oikeudellisen viestinnän vaatimukset
- viestinnän epäonnistuminen ja oikeuden niukkuuden ongelma

Laajuus. 4 opintoviikkoa

Suoritustapa. Perehtyminen kirjallisuuteen. Opiskelu ja harjoitustehtävät Helsingin yliopiston WebCT-verkko-oppimisympäristössä. WebCT-ympäristössä perehtyminen ohjatusti oppimateriaaliin, itseopiskelu kysymyslistojen avulla sekä verkkoympäristössä tehtävät tiedonhaku- ja analyysitehtävät sekä osallistuminen ohjattuun keskusteluun seminaarin verkkosivuilla. Luennot ja niihin liittyvät demonstraatiot mikroluokassa (10 tuntia). Seminaarityön laadinta ja esittäminen verkossa sekä seminaarin istunnossa samoin kuin ryhmätyönä muiden esitysten arviointi ja lisätehtävät seminaarin istunnoissa (20 tuntia).

Suoritusajankohta. Suositellaan suoritettavaksi Oikeudellisen tiedon hankinta-kurssin jälkeen.

Suhde muuhun opetukseen. Kurssi sivuaa lainvalmistelua sekä oikeusteoriaa (erityisesti oikeuslähdeoppia) koskevia kursseja.

Opetus. Harjoitusseminaari avataan ma 29.3. klo

15 – 18, mikroluokka 131, (Oppimiskeskus Alexandria, Fabianinkatu 28). Luennot demonstraatioineen pidetään ti 30.3. – ke 31.3. klo 15 –18, mikroluokka 131, (Oppimiskeskus Alexandria, Fabianinkatu 28). Seminaarin istunnot pidetään ma 3.5. – to 6.5. ja ma 10.5. - ke 12.5. klo 15 – 18, P407. Ohjattu verkko-työskentely webCT –oppimisympäristössä tehtävineen 29.3. – 3.5. välisenä aikana. Seminaaria johtaa dosentti, OTT Tuomas Pöysti.

Kurssikirjallisuus. Tarkistettu kirjallisuusluettelo julkaistaan kevätlukukauden alussa aineen kotisivuilla <http://www.helsinki.fi/oik/tdk/oikeusinformatiikka> sekä ilmoitustaululla.

Ilmoittautuminen. Kurssille tulee ilmoittautua 15.3. 2004 mennessä.

3. IT -oikeus

Yleiset tavoitteet ja pääasiallinen sisältö. Perehtyä syvällisesti informaatio-, viestintä- ja tietotekniikkaoikeuden erityiskysymyksiin ja antaa niiden kautta kokonaiskuva alan sääntelystä ja kehityspiirteistä. Perehtyä informaatio-oikeuden teoreettiseen perusteisiin ja ajattelutapaan informaation, informaatioteknologian ja talouden sekä oikeuden vuorovaikutusta samoin kuin informaation ja viestinnän, informaatiomarkkinoiden sekä informaatiopalveluiden ja informaation käytön sääntelyä tutkivana ja siihen erikoistuvana tieteenalana.

Laajuus. IT -oikeuden opintojaksojen laajuus on 4 opintoviikkoa.

Suoritustapa: IT -oikeuden alakokonaisuus koostuu informaatio-, viestintä- ja tietotekniikkaoikeuden tieteellisistä perusteista ja alan käytännön erityiskysymyksiä käsittelevistä harjoitusseminareista (4 opintoviikkoa).

Harjoitusseminaari koostuu asiantuntijaluennoista, kirjallisuuteen ja

muuhun oikeuslähdeaineistoon perehtymisestä, harjoitusseminaarin johtajan kanssa sovitusta, harjoitusseminaarin aihepiiriin kuuluvasta aiheesta laadittavasta kirjallisesta työstä tiedonhakeutuvineen sekä työn esittämisestä ja puolustamisesta muiden opiskelijoiden läsnäollessa seminaarin istunnossa samoin kuin muiden seminaaritöiden kommentoinnista sekä aktiivisesta itseopiskelusta ja osallistumisesta keskusteluun seminaarin webCT -verkkooppimisympäristössä. Seminaarin toteuttamisessa käytetään hyväksi oikeusinformatiikan kotisivuja sekä Helsingin yliopiston webCT -verkkooppimisympäristöä.

Seminaari alkaa avausistunnolla ja seminaarin aiheeseen perehdyttävällä luennolla. Opiskelijoiden tulee laatia harjoitusseminaarissa noin 5000- 6000 sanan (20-25 sivua tavanomaisin asetteluin 1,5 rivivälillä, times roman 12 pistelajin mukaan arvioituna) kirjallinen työ, joka sisältää itsenäisen tiedonhakeutuvan työn aiheesta ja työn aiheeseen liittyvien oikeudellisten ongelmien analyysin sekä tiedonhaun ja analyysin tulosten esittämisen sovitussa muodossa. *Seminaarityössä on osoitettava sen aiheita koskevan oikeuslähdeaineiston ja asiaa koskevan keskeisen oikeuskirjallisuuden hallinta sekä pystyttävä asiantuntevasti analysoimaan työn aiheeseen sisältyvää ongelmaa ja esitettävä perustelluja tulkinta- tai muita ratkaisusuosituksia taikka perustelluja kannanottoja oikeuden muutoksen ja oikeuden ja talouden taikka oikeuden ja informaatioteknologian välisen vuorovaikutussuhteen rakenteista.* Seminaarityö voi olla joko tieteellinen esse (artikkelityyppinen) tai vaihtoehtoisesti sopimus- tai oikeudenkäyntisimulaatio siihen liittyvien asiakirjojen ja niiden tieteellisten kommentaarien laadintoineen. Sopimussimulaatiossa opiskelija laatii sopimusasiakirjat seminaarin aihepiiriin kuuluvasta sopimussuhteesta sekä lisäksi laatii sopimuskommentaarin, jossa oikeustieteellisesti analysoidaan kyseistä sopimussuhdetta ja sopimusehtoja sekä niiden muotoilua samoin kuin kyseiseen sopimussuhteeseen liittyviä oikeudellisia seikkoja. Sopimussimulaatioon voi liittyä lisäksi neuvottelusimulaatio ryhmän edessä. Oikeudenkäyntisimulaatiossa opiskelija laatii

täydelliset oikeudenkäyntiasiakirjat tai jonkin osapuolen oikeudenkäyntiasiakirjat seminaarin aihepiiriin kuuluvassa oikeustapauksessa sekä lisäksi lyhyen oikeustieteellisen oikeustapauskommenttikirjoituksen. Oikeudenkäyntisimulaatiossa esitetään asiakirjat tai tapauksesta riippuen jokin oikeudenkäynnin vaihe seminaarin istunnossa.

Seminaarityö toimitetaan ennen seminaarin jatkoistuntoja seminaarin johtajalle ja muulle, työtä kommentoivalle seminaarin opettajalle ja harjoitusseminaarin muille osallistujille. Työ on lyhyesti esiteltävä enintään 25 minuutin esitelmällä seminaarin istunnossa, jonka jälkeen mahdollisesti nimetty työn opponentti ja muut osallistujat sekä seminaarin opettajat kommentoivat työtä. Harjoitusseminaarin johtaja ja vierailevat opettajat pitävät eri töiden yhteydessä lisäksi lyhyitä, noin 10-40 minuutin valmisteltuja luentoja harjoitustöiden aihepiiristä ja muista alan kysymyksistä. Harjoitusseminaarini kutsutaan lisäksi sen aiheiden mukaan asiantuntijaluennointisijoihin oikeustieteen tai tietotekniikan ja tietojenkäsittelyopin sekä talous- tai muiden tieteiden aloilta pitämään luentoja erityiskysymyksistä sekä kommentoimaan harjoitustöitä. Seminaarin istuntoihin ja luntoihin osallistuminen on pakollista. Harjoitusseminaarini kotisivuja sekä webCT -ympäristöä käytetään apuna seminaarin opetuksessa ja käsiteltävien seminaaritöiden sekä luentomateriaalin jakamisessa samoin kuin seminaarin keskusteluissa.

Seminaarin laajuus on kokonaisuudessaan 3 tuntia luentoja, 10 tuntia ohjattua opetusta webCT -ympäristössä ja lisäksi 27 tuntia seminaari-istuntoja harjoitustöiden käsittelyyn ja siinä yhteydessä pidettäviin asiantuntijaluntoihin. *Seminaari-istuntojen jälkeen osallistujien tulee kurssilla opitun ja suositellun täydentävän kirjallisuuden ja muun aineiston perusteella viimeistellä seminaarityöt lopullisesti arvosteltavaksi jätettäväksi versioiksi.*

Harjoitusseminaarini voidaan ottaa enintään 30 opiskelijaa kerrallaan. Harjoitusseminaarini on ilmoitauduttava erikseen oikeusinformatiikan

vastaavalle opettajalle jäljempänä kunkin seminaarin yhteydessä selvitettävällä tavalla. Mikäli seminaariin on enemmän ilmoittautuneita kuin kurssille voidaan ottaa, valitaan osanottajat ensisijaisesti edeltävien opintojen suoritusten perusteella ja täydentävänä valintaperusteena käytetään kurssille ilmoittautuessa esitettyjä perusteita oikeusinformatiikan täydentävien aineopintojen valinnalle.

Lukuvuonna 2003 – 2004 järjestetään IT - oikeuden opintokokonaisuudessa syyslukukaudella 2003 tietoturvaluksijuridiikka –harjoitusseminaari ja kevätlukukaudella 2004 *yksityisyys ja tietosuojat* –harjoitusseminaari. Pohjoismainen oikeusinformatiikan konferenssi järjestetään Helsingissä 20 – 21 lokakuuta 2003. Rajoitettu määrä opiskelijoita voi osallistua konferenssiin ja suorittaa sen yhteydessä *ajankohtaista pohjoismaista IT-oikeutta* –harjoitusseminaarin.

Suosittelvat edeltävät opinnot. IT -oikeuden opintokokonaisuuteen kuuluvat opinnot suositellaan suoritettavaksi opintojen loppupuolella. Täysipainoiseksi osallistumiseksi opintojaksoon on hyödyllistä, jos osallistujat ovat suorittaneet siviilioikeuden, kauppaoikeuden, eurooppaoikeuden ja hallinto-oikeuden pakolliset aineopinnot tai heillä on näitä aineopintojaksoja koskevat perustiedot.

3.1. Tietoturvaluksijuridiikka

Yleistä tietoturvaluksiuudesta. Verkko- ja informaatioyhteiskunnalle on ominaista riippuvuus informaatiosta ja sen käsittelystä sekä tieto- ja viestintätekniikan toiminnasta. Tietoturvaluksisuus on siten noussut aikaisempaakin merkittävämmäksi yhteiskunnan ja sen eri organisaatioiden ja yksilöiden turvaluksiuutta koskevaksi kysymykseksi. Tietoturvaluksiuuden taso määrittää usein myös sitä, kuinka tehokkaasti yksilöt ja yhteisöt voivat käyttää perus- ja muita oikeuksiaan. Tekninen tietoturvaluksisuus ja oikeusvarmuus edellyttävät näin toisiaan. Yhteiskunnan muutoksen myötä myös tietoturvaluksiuuden sääntely on lisääntynyt ja

nykyisin tietoturvaluksiuutta voidaan pitää yhtenä oikeusperiaatteista ja rikoslaissa suojattuna oikeushyväenä.

Tavoitteet: Perehdytään informaatio-, viestintä- ja tietotekniikkaoikeuden tutkimusalaan osana oikeusinformatiikkaa ja tutkimuksen tieteellisiin perusteisiin ja konkreettisiin käytännön sovelluksiin erityisesti tietoturvaluksiuuden oikeudellisen sääntelyn ja tietoturvaluksisuusongelmien näkökulmista. Perehdytään tietotekniikan ja informaation sekä sen käsittelyn oikeudelliseen sääntelyyn ja sääntelyn ongelmiin. Perehdytään perusteellisesti tietoturvaluksiuuden oikeudelliseen sääntelyyn ja oikeuden soveltamisongelmiin pohjoismaiden ja Euroopan yhteisen oikeudessa sekä tutustutaan eräiden muiden maiden oikeuden pääpiirteisiin. Opitaan hahmottamaan informaatio- ja viestintätekniikan ja oikeuden sekä erityisesti tekniikan ja talouden sekä oikeuden välistä vuorovaikutusta käytännön tilanteissa. Opitaan soveltamaan oikeutta, erityisesti uutta lainsäädäntöä ja eri oikeudenalojen yleisiä oppeja tietoturvaluksiuuden hallinnan käytännön tarpeisiin ja yleensä verkkoyhteiskunnan käytännön oikeuselämän ja yhteiskuntapolitiikan ongelmiin. Tunnistetaan tietoturvaluksiuuden sääntelyyn ja sen kehitykseen liittyviä keskeisiä piirteitä ja hahmotetaan niiden yhteydet verkkoyhteiskunnalle hahmotettavaan oikeudelliseen sääntelyn malleihin ja oikeuden haasteisiin.

Käsiteltävät asiakokonaisuudet: 1. oikeusinformatiikan ja informaatio-oikeuden teoreettiset perusteet tietoturvaluksiuutta koskevan uuden lainsäädännön ja oikeudellisen osaamisen perustana. 2. informaatio-oikeuden yleiset oikeusperiaatteet ja niiden soveltaminen tietoturvaluksiuuden hallintaan. 3. tietoturvaluksisuus teknisenä, taloudellisenä ja oikeudellisenä ilmiönä. 4. tietoturvaluksisuus oikeusperiaatteena ja tietoturvaluksiuuden sääntely eri alojen yleis- ja erityislainsäädännössä. 5. tietoturvaluksisuusrikokset. 6. yritysturvaluksisuus ja tietoturvaluksisuus. 7. hallinnon tietoturvaluksisuus. 8. tietoturvaluksisuus tuotteiden, -teknologioiden ja -palveluiden markkinoiden

kehittäminen ja sääntely. 9. tietoturvaluottamukset ja sopimusoikeuden erityispiirteet tietoturvaluottamissa. 10. yksityisyyden suoja ja tietosuojatietoturvaluottamissa ja 11. viestinnän turvallisuus.

Suoritustapa ja opetus: Informaatiomarkkinoiden juridiikan harjoitusseminaari luentoineen (3 t) ja WebCT alustalla tehtävien harjoituksineen (noin 10 t), seminaari-istuntoineen (27 t) ja harjoitusseminaariin sisältyvä harjoitustyö. Perehtyminen kirjallisuuteen.

Dosentti **Tuomas Pöysti** johtaa harjoitusseminaaria. Seminaarin avaus pidetään ma 29.9. klo 16-19 mikroluokka 130, (Oppimiskeskus Alexandria, Fabianinkatu 28). Seminaarin harjoitustehtävät ja itseopiskelu WebCT –ympäristössä suositellaan tehtäväksi 30.9. – 3.11. välisenä aikana. Kurssiin kuuluu seminaari-istunto ”Napster II”, jossa käsitellään viestinnän tietoturvaluottamusta ja vertaisverkkopalvelujen tarjoajien vastuuta, 6.10 klo 17-20, P IV. Seminaari kokoontuu ma, ti ja ke klo 17-20, 10.11-26.11. PR sali 15. Harjoitustyöt on jätettävä seminaarin istuntoa varten seminaarin johtajalle ja muille osallistujille viikkoa ennen sovittua esitysaikaa.

Tietoturvaluottamajuridiikka – harjoitusseminaarin yhteydessä perehdyttävä kirjallisuus. Ilmoitetaan syyslukukauden alussa oikeusinformatiikan kotisivuilla <http://www.helsinki.fi/oik/tdk/oikeusinformatiikka>.

Seminaarin tarkempi lukulista ja suositeltava oheislukemisto julkaistaan syyslukukauden alussa harjoitusseminaarin verkkosivuilla, <http://www.helsinki.fi/oik/tdk/oikeusinformatiikka> ja annetaan seminaarin alussa. Sivulla annetaan myös tarkemmat tiedot tässä mainituista teoksista luettavista osista sekä tiedotetaan harjoitusseminaarin ohjelmasta ja sen mahdollisista muutoksista.

Ilmoittautuminen. Tietoturvaluottamajuridiikka – harjoitusseminaariin tulee ilmoittautua oikeusinformatiikan opetuksen vastuuhenkilölle.

viimeistään 29.9.2003 mennessä. Ilmoittautumiseen on liitettävä yhteystiedot ja alustava toivomus seminaarityön aihepiiristä.

3.2. Yksityisyys ja tietosuojat

Tavoitteet: Perehdytään yksityisyyden suojan ja tietosuojan tutkimusalaan osana oikeusinformatiikkaa ja tutkimuksen tieteellisiin perusteisiin sekä konkreettisiin käytännön sovelluksiin. Perehdytään tietotekniikan ja informaation sekä sen käsittelyn oikeudelliseen sääntelyyn ja sääntelyn ongelmiin yksityisyyden suojan ja tietosuojan näkökulmista. Perehdytään perusteellisesti yksityisyyden suojan perusoikeutena ja tietosuojalainsäädäntöön EY:n oikeudessa sekä Suomessa ja eräissä muissa maissa samoin kuin Euroopan neuvoston tietosuojasääntelyyn. Analysoidaan yksilön asemaa verkkoyhteiskunnassa ja digitaalista identiteettiä sekä siihen liittyviä vastuukysymyksiä samoin kuin moraalisia ja eettisiä kysymyksiä. Opitaan hahmottamaan informaatioteknologian ja oikeuden välistä vuorovaikutusta samoin kuin informaatioteknologian ja talouden sekä muun yhteiskunnan välisiä vuorovaikutussuhteita yksityisyyden hahmottamisessa ja tietosuojan toteuttamisessa.

Käsiteltävät asiakokonaisuudet: 1. oikeusinformatiikan ja informaatio-oikeuden teoreettiset perusteet verkkoyhteiskunnan yksityisyyden suoja ja tietosuojaa koskevan osaamisen taustana. 2. yksityisyyden suojan ja tietosuojan kehitys. 3. yksityisyyden suojan ja tietosuojan suhde liiketoimintamalleihin ja hallinnon uusiin toimintatapoihin. 3. Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus ja yksityisyyden suoja koskeva sääntely. 4. Euroopan yhteisön henkilötietodirektiivi ja henkilötietolaki. 5. Euroopan yhteisön sähköistä viestintää koskeva uusi sääntely ja yksityisyyden suoja. 6. yksityisyyden suoja sähköisessä hallinnossa ja kaupankäynnissä. 7. työelämän ja terveydenhuollon tietosuojat. 8. Yksityisyyden suojan sääntelyn periaatteet ja kehitys pohjoismaissa ja muissa maissa. 9. yksityisyyden

suojan ja tietosuojan suhde muihin perusoikeuksiin ja informaatio-oikeuden yleisiin periaatteisiin, erityisesti informaation ja viestinnän vapauteen sekä immateriaalioikeuksiin. 10. henkilökisteririkokset. 11. digitaalinen identiteetti ja ihminen liiketoiminnan raaka-aineena ja kohteena sekä valvonnan kohteena, juridiset vaatimukset ja eettiset kysymykset.

Suoritustapa ja opetus: Yksityisyyden ja tietosuojan harjoitusseminaari luentoineen (3 t) ja webCT alustalla tehtävine ohjattuine harjoituksineen (noin 10 t), seminaaristuntoineen (27 t) sekä harjoitusseminariin sisältyvä harjoitustyö. Perehtyminen kirjallisuuteen.

Dosentti **Tuomas Pöysti** johtaa harjoitusseminaaria. Seminaarin avaus pidetään ma 12.1. klo 16-19 mikroluokka 130, (Oppimiskeskus Alexandria, Fabianinkatu 28). Seminaarin harjoitustehtävät ja itseopiskelu WebCT –ympäristössä suositellaan tehtäväksi 12.1. – 9.2. välisenä aikana. Seminaari kokoontuu ma, ti ja ke klo 17-20, 9.2. -24.2. ma P221, ti-ke P216. Harjoitustyöt on jätettävä seminaarin istuntoa varten seminaarin johtajalle ja muille osallistujille viikkoa ennen sovittua esitysaikaa.

Yksityisyys ja tietosuoja –harjoitusseminariin yhteydessä perehdyttävä kirjallisuus. Ilmoitetaan syyslukukauden alussa oikeusinformatiikan kotisivuilla <http://www.helsinki.fi/oik/tdk/oikeusinformatiikka>. Sivulla julkaistaan myös tarkempi lukulista suositeltavasta oheislukemistosta. Sivulla annetaan myös tarkemmat tiedot tässä mainituista teoksista luettavista osista sekä tiedotetaan harjoitusseminariin ohjelmasta ja sen mahdollisista muutoksista.

Ilmoittautuminen. Yksityisyys ja tietosuoja –harjoitusseminariin tulee ilmoittautua oikeusinformatiikan opetuksen vastuuhenkilölle viimeistään 9.1.2004 mennessä.

Ilmoittautumiseen on liitettävä selvitys suoritetuista opinnoista ja johdantokurssin tai sitä vastaavien opintojen suorittamisajankohdasta sekä yhteystiedot ja alustava toivomus seminaarityön aihepiiristä.

3.3. Ajankohtaista pohjoismaista IT –oikeutta (pohjoismaisen oikeusinformatiikan konferenssin yhteydessä)

Yleistä. Oikeusinformatiikan alalla harjoitetaan tiivistä pohjoismaista yhteistyötä. Osana tätä järjestetään vuosittain pohjoismainen oikeusinformatiikan konferenssi alan yliopistotutkijain ja käytännön juristien kohtaamisfoorumina. Vuoden 2003 pohjoismainen oikeusinformatiikan konferenssi järjestetään 20. – 21.10.2003 Helsingissä. Konferenssin järjestäjää Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta yhteistyössä Lapin yliopiston oikeusinformatiikan instituutin ja muiden pohjoismaisten oikeusinformatiikan instituuttien ja tutkimuskeskusten sekä IT –oikeuden yhdistyksen kanssa. Konferenssissa on pääesitelmät ja niitä seuraavat kommenttipuheenvuorot ja yleiskeskustelu kolmesta tai neljästä temasta.

Perinteisesti oikeusinformatiikkaan suuntautuneita oikeustieteen opiskelijoita on osallistunut konferenssiin ja hyödyntänyt sitä osana opintojaan. Rajoitettu määrä opiskelijoita voi osallistua Helsingissä pidettävän konferenssin asiaohjelmaan ja suorittaa osaksi konferenssin yhteydessä ”Ajankohtaista pohjoismaista IT –oikeutta” –harjoitusseminariin (4 ov).

Tavoitteet. Perehdytään ajankohtaiseen pohjoismaiseen oikeusinformatiikkaa ja IT –oikeutta koskevaan keskusteluun sekä tieteellisen keskustelun havainnoivaan ja kriittiseen seuraamiseen ja arviointiin. Perehdytään perusteellisesti johonkin ajankohtaisen pohjoismaisen keskustelun aiheesta. Perehdytään muiden pohjoismaiden IT –oikeudelliseen sääntelyyn ja sen kehittämiseen.

Suoritustapa ja opetus. Oikeusinformatiikan vuoden 2003 pohjoismaisen konferenssin esitelmien ja keskusteluiden seuraaminen 20.-21.10. 2003 sekä oppimispäiväkirjan ja siihen liitetyn lyhyen kommenttisesseen laatiminen oikeuslähteitä, erityisesti ajankohtaista pohjoismaista kirjallisuutta ja lainsäädäntöä ja oikeuskäytäntöä hyödyntäen. Harjoitusseminaariryön laatiminen konferenssin teemoihin kuuluvasta aiheesta sekä muiden konferenssin opiskelijaosanottajien seminaaritöiden kommentointi WebCT –oppimisympäristössä. Konferenssin esitelmien ja keskusteluiden kesto on noin 15 tuntia.

Harjoitusseminaariryö voi olla edellä kuvatulla tavalla joko tieteellinen essee tai sopimus- tai oikeustapausharjoitus kommentaareineen. Seminaariryön tulee sisältöltään ja laajuudeltaan vastata IT –oikeuden harjoitusseminaarin harjoitustöitä. Oppimispäiväkirja ja siihen liitetty kommenttisessee jätetään konferenssin jälkeen IT –oikeuden harjoitusseminaarin johtajan arvosteltavaksi. Harjoitusseminaariryö esitetään niin ikään seminaarin johtajan

kommentoitavaksi. Annetun palautteen jälkeen seminaariryö päivitetään arvosteltavaksi versioksi. Seminaaria johtaa dosentti Tuomas Pöysti.

Konferenssin teemat sekä tarkempi ohjelma ja ohjeet. Vuoden 2003 pohjoismaisen oikeusinformatiikan konferenssin yleistemana on ”Media, innovationer och produktivitet i nätverkssambället-rättssäkerheten och teknologin i omvandling”. Pohjoismaisen oikeusinformatiikan konferenssin tarkempi ohjelma ja ohjeet opiskelijoiden osallistumiseen ja konferenssin yhteydessä suoritettavasta ajankohtaista pohjoismaista IT –oikeutta –harjoitusseminaarista julkaistaan oikeusinformatiikan oppiaineen verkkosivuilla, <http://www.helsinki.fi/oik/tdk/oikeusinformatiikka>.

Ilmoittautuminen. Konferenssiin ja sen yhteydessä pidettävään harjoitusseminariin tulee ilmoittautua viimeistään 20.9.2003 mennessä oikeusinformatiikan opetuksen vastuuhenkilölle. Konferenssiin ja seminaariin voidaan ottaa vain rajoitettu määrä opiskelijoita.

Lääkintä- ja bio-oikeuden täydentävät aineopinnot

Tavoite. Yleiskuvan antaminen lääkintä- ja bio-oikeudesta poikittaistieteellisenä uutena oikeudenalana, alan käsitteistä ja periaatteista sekä keskeisestä lainsäädännöstä ja sen kehittämisestä.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Lääkintä- ja bio-oikeus uutena tieteen- ja oikeudenalana sekä sen suhde lähitieteisiin (kuten lääkintäetiikkaan ja oikeuslääketieteeseen) ja -oikeudenaloihin (kuten sosiaali- ja terveysoikeuteen), 2. Potilaan ja lääkärin (tai muun terveydenhuollon ammattihenkilöstön) välistä suhdetta koskevat oikeudelliset kysymykset ja niiden sääntely lainsäädännössä, 3. Erilaisten lääketieteellisten toimenpiteiden ja geenitekniikan oikeudellinen arviointi ja sääntely, 4. Oikeuslääketieteen ja -psykiatrian perusteet.

Lääkintäoikeus ja oikeuslääkintä

Laajuus 4 tai 6 opintoviikkoa (tenttiin ilmoittauduttaessa vahvistettava, kumman opintoviikkomäärän mukaan suorittaa sen).

Suoritustapa. Jakso koostuu lääkintä- ja bio-oikeuden opettajien pitämistä luennoista sekä lääkintäetiikan ja oikeuslääketieteen ja -psykiatrian luennoista, jotka järjestetään syyslukukaudella yhteistyössä lääketieteellisen tiedekunnan kanssa, sekä luentojen yhteydessä tentittävästä kirjallisuudesta.

Opetus

Ke 17.9. 16-18 P571 Professori Raimo Lahti, Helsingin yliopisto: Mitä on lääkintä- ja bio-oikeus?

To 18.9. 16-18 P571 LT, Ph.D. Pekka Louhiala, Helsingin yliopisto: Johdatus lääketieteen etiikkaan

Ma 22.9. 16-18 P571 Professori Jaana Hallamaa, Helsingin yliopisto: Mitä on bioetiikka?

Ke 24.9. 16-18 P571 Professori Martti Kekomäki, Helsingin yliopisto: Hoidon prioriteetit

Ma 29.9. 16-18 P571 Yliääkäri Eira Hellbom, TEO: Syyntakeisuuskysymyksistä

Ke 1.10. 16-18 P571 OTL, VT Anja Hannuniemi, Helsingin yliopisto: Alaikäisen potilaan asema.

To 2.10. 16.30-18 P571 LT, OTT Lasse Lehtonen, Helsingin yliopisto: Potilaan yksityisyyden suoja

Ma 6.10. 16-18 P571 OTK (väit.), VT Irma Pahlman, Helsingin yliopisto: Potilaan itsemääräämisoikeus

Ke 8.10. 16-18 P571 OTK, MA, pääsihteeri Salla Lötjönen, Tutkimuseettinen neuvottelukunta: Lääketieteellinen tutkimus ja tutkittavien oikeudet

To 9.10. 16.30-18 P571 LT, OTT Lasse Lehtonen, Helsingin yliopisto: Lääketieteellisten tuote- ja hoitovahinkojen korvaaminen

Ke 15.10. 14-17 Oikeuslääketieteen laitos (Kytösuontie 11) Professori Antti Penttilä, Helsingin yliopisto: Oikeuslääketieteellinen näkökulma (luennon yhteydessä ruumiinavausdemonstratio, johon osallistuminen on vapaaehtoista)

Em. luentojen seuraamisen lisäksi oikeustieteen opiskelijoiden edellytetään osallistuvan lääketieteen opiskelijoiden kanssa etiikkatapauksia pohtiviin ryhmätapaamisiin siten kuin LT, Ph.D. Pekka Louhiala ohjeistaa. Etiikkatapauksia on julkaistu verkkoversiona osoitteessa <http://www.terkko.helsinki.fi/resurssi/etiikkapankki>.

Lääkintä- ja bio-oikeuden tentit, joissa saa käyttää lakikirjoja, järjestetään rikosoikeuden tenttien yhteydessä – kuitenkin täydentävien aineopintojen jakson saa suorittaa vain seuraavilla tenttikierroksilla: sl:n viimeinen ja kl:n kaksi ensimmäistä tenttikierrosta.

Luentojen ohessa tentittävä kirjallisuus (4 ov):

1) **Lohiniva-Kerkelä, M.**, Terveydenhuollon juridiikka (2001) tai **Moreen, T.**: Patienten i hälso- och sjukvården (1994); sekä **Louhiala, P.**, Terveys, arvot ja oikeudet (1995; käytettäväksi

suositeltava verkkoversio osoitteessa http://www.terkko.helsinki.fi/materiaali/terveys_arvot_ja_oikeudet.pdf.

2) **Lahti, R. (toim.)**, Biolääketiede ja laki (1992), s. 7-16, 110-267 ja 293-332; sekä **Meincke, N.**, Geenitestit. Oikeudellisia

kysymyksiä (2001) s. 1-143 (huom. mukaan lukien biolääketiedesopimus s. 130-143).

3) Lakimies-lehden lääkintäoikeuden teemanumero 6/1997, s. 753-907.

4) **Penttilä, A. ym.**, Oikeuslääketiede (2000), s. 13-92, 159-202 ja 314-368.

5) **Lappi-Seppälä, T.**, Otillräknelighet och påföljdssystemet ja **Kronqvist, K.**, Tillräknelig eller inte? JFT 1997, s. 358-381.

Luentojen ohessa tentittävä kirjallisuus (6 ov):

Kohdat 1-3 kuten edellä

4) **Penttilä, A. ym.**, Oikeuslääketiede (2000), kokonaan.

5) **Wagner-Prenner, M.**, Syyntakeisuus ja mielentila (2000).

Harjoitusseminaarit

Laajuus 3 opintoviikkoa. Prof. **Raimo Lahti** pitää lääkintä- ja bio-oikeuden harjoitusseminaarin ”Biolääketiede ja ihmisoikeudet”. Alkukokous ja tehtävien jako ke 8.10. 11-14, seminaarokokoukset 27.10., 29.10. ja 31.10. 15-19 sekä 4. ja 5.11. 10-14 P 572.

Opettajat

Lahti, Raimo, OTT, VT, VTM, rikosoikeuden professori. Lääkintä- ja bio-oikeuden opintojakson vastaava opettaja.

Hannuniemi, Anja, OTL, VT.

Lehtonen, Lasse, LT, OTT.

Lötjönen, Salla, OTK, M.A.

Pahlman, Irma, OTK (väit.), VT, erikoissairaanhoidtaja.

Naisoikeuden täydentävät aineopinnot

Johdatus naisoikeuteen

Tavoite: Yleiskuva naisoikeudellisen tutkimuksen teoriasta ja aihepiiristä. Pyrkimyksenä on oppia havaitsemaan oikeuden sukupuolisidonnaisia piirteitä sekä näkemään oikeudellisia ongelmia ja oikeudenmukaisuuskäsityksiä tästä näkökulmasta. Erityisesti tasa-arvoon ja syrjintään liittyvään oikeuteen tutustutaan oikeudenalat ylittävällä tavalla.

Laajuus: 3 opintoviikkoa.

Opetus

Prof. **Kevät Nousiainen** pitää luentosarjan kl keskiiviikkoisin 21.1. alkaen teemasta Tasa-arvo ja naisten asema (3 ov), jolla on mahdollista korvata naisoikeuden kirjatentti kokonaan. Kurssilla tutustutaan tasa-arvokysymysten historiaan, muodollisen tasa-arvon toteutumisen jälkeisiin naisten aseman parantamisyrittämiin, nykyiseen syrjinnänvastaiseen ja tasa-arvosääntelyyn ja naisten ihmisoikeuksien kysymyksiin. Kurssiin sisältyvät luennot alkavat 21.1. klo 16-18 U38 F 211 ja viikoilla 10-13 lisäksi klo 14-16 seminaarityöskentelyä kurssikirjallisuuden pohjalta, U 40 sali 14. Luentokurssi on osa Kristiina-instituutin opintokokonaisuutta Na120.

Prof. **Kevät Nousiainen** luennoi englanniksi teemasta Theoretical Perspectives on Law and Gender sl marraskuussa. Opetuspaikat ilmoitetaan myöhemmin. Kurssi korvaa yhden tutkintovaatimuksen kohdan.

Prof. **Kevät Nousiainen** pitää seminaarin Gender Issues in Law kl tammi-helmikuussa. Kurssi on samalla naisoikeuden harjoitusseminaari.

Miehet, naiset, väkivalta ja oikeus

Laajuus 3 opintoviikkoa

Vastaavat opettajat: prof. **Martti Majanen** ja dos. **Johanna Niemi-Kiesiläinen**

Kurssin tavoitteena on tarkastella kriittisesti väkivallan sukupuolittuneisuutta ja oikeusjärjestelmän tapaa kohdata väkivalta. Luennot: 20.1.-20.4. ti klo 16-18 P III. Luentoaiheet ja luennoitsijat ilmoitetaan oppiaineen verkkosivuilla (www.helsinki.fi/oik/tdk/rpol/rikos-oikeus) ja ilmoitustaululla sl. 2003. Suoritustapa: luennot, oheiskirjallisuus ja oppimispäiväkirja.

Tutkintovaatimukset:

- 1) **Nousiainen et al.** (toim.), Responsible Selves. Women in the Nordic Legal Culture (2001), 350 s.
- 2) **Nousiainen, K. - Pylkkänen, A.**, Sukupuoli ja oikeuden yhdenvertaisuus (2001), 280 s.
- 3) **Davies, M.**, Asking the Law Question (2. p. 2002), 340 s.

Harjoitusseminaarit

Laajuus: 3 opintoviikkoa.

Prof. **Kevät Nousiainen** johtaa naisoikeuden harjoitusseminaaria sl ja kl. Seminaarin aihepiirit liittyvät ajankohtaisiin tutkimuskysymyksiin, mutta myös opiskelijoiden omat aiheet ovat tervetulleita. Seminaarityöskentelyn yleisin muoto on esse, mutta muitakin suoritustapoja voidaan käyttää. Seminaarityöskentely on tieteidenvälistä ja sopii kaikille naistutkimuksen opiskelijoille. Ilmoittautuminen opettajalle syyskuun ja tammikuun loppuun mennessä.

Kl järjestetään harjoitusseminaari **Oikeus ja diskriminaatio** (3 ov), jolla yhdistyvät oikeustieteen eri osa-alueet. Kurssi on siis aineidenvälinen ja sen ohjaajina on useammasta opettajasta koostuva ryhmä. Työskentelytapana

on opiskelijoiden ryhmittöihin perustuva ongelmalähtöinen oppiminen. Kurssin tavoitteena on tunnistaa ja ratkaista eri oikeudenaloihin liittyviä syrjäntötilanteita, joissa syrjäntönnön syynä on esimerkiksi sukupuoli, etninen alkuperä, sukupuoli suuntautuminen tai vammaisuus. Johdantoluentojen jälkeen opiskelijat laativat itsenäisesti annetun tapauksen pohjalta kirjallisen esityksen, joka käsitellään seminaarikerroilla, ns. purkutilaisuuksissa. Vastaavana opettajana toimii prof. **Kevät Nousiainen**. Ilmoittautuminen viimeistään tammikuun loppuun mennessä vastaavalle opettajalle. Kurssille otetaan ilmoittautumisjärjestyksessä enintään 30 opiskelijaa.

Opettajat

Nousiainen, Kevät, OTT. Naisoikeuden ja oikeusteorian professori.

Pylkkänen, Anu, OTT, VT. Oikeushistorian dosentti. Akatemiatutkija

Oppiaineen englanninkielisten kurssien päivitetty aikataulu on yliopiston kotisivuilla osoitteessa <http://www.helsinki.fi/english/courses/> Opinto-oppaassa ilmoitettuihin aikatauluihin voi tulla muutoksia, joten opiskelijoita pyydetään tarkistamaan ajantasaiset tiedot yllämainitusta osoitteesta.

Urheilu-oikeuden täydentävät aineopinnot

Urheilu-oikeudessa on kysymys oikeusjärjestyksen vaikutuksesta urheiluun. Urheilu-oikeus ei ole selkeärajainen oikeudenalue, vaan sen ongelmat jakautuvat eri oikeudenalojen kesken. Urheilu-oikeudessa on kuitenkin myös omia yleisiä oppojaan, joissa keskitytään muun muassa urheilun normien oikeudelliseen luonteeseen sekä urheilun autonomian oikeudellisiin ulottuvuuksiin.

Ammattimaistumisesta ja kaupallistumisesta paljolti johtuva urheilun oikeudellistuminen liittyy yhteiskunnassa yleisesti vaikuttavaan oikeudellistumiskehitykseen. Kansanliikkeenä toimivan urheilun perusta on yhdistysautonomiassa ja ammattilaisurheilun liiketoiminnan oikeudellisessa sääntelyssä. Näiden sfäärien kohtaamisessa syntyy oikeudellisia ongelmia, joiden ratkaisemiseen tarvitaan useiden oikeudenalojen panosta. Tiedekunnassa on mahdollista suorittaa täydentäviä aineopintoja urheilu-oikeudessa. Tavoitteena on antaa mahdollisuus perehtyä urheilu-oikeuteen sen eri kohdealueilla. Täydentävät aineopinnot koostuvat kahdesta jaksosta. Tutkintovaatimuksiin kuuluvia julkaisuja voi tiedustella tiedekuntakirjaston urheilu-oikeuden osastosta.

Urheilu-oikeuden opetuksesta ja muista tapahtumista lukuvuonna 2002-2003 järjestetään informaatiotilaisuus yksityisoikeuden laitoksen luentosalissa 8.9. klo 13-14.

1. Urheilu-oikeuden yleinen osa (21971)

Vastaava opettaja prof. **Heikki Halila**.

Tavoite: Yleisessä osassa annetaan yleiskuva urheilu-oikeudesta ja paneudutaan eräisiin sen keskeisistä kohdealueista. Tämä jakso soveltuu urheilun oikeuskysymyksistä ja oikeuden rajoista yleisesti kiinnostuneille.

Sisältö: Urheilun sääntelyjärjestelmä, urheilijan oikeusasema, urheilun sponsorointi, urheiluseuran asema, urheilun riidanratkaisujärjestelmät, vahingonkorvaus urheilussa, rikokset urheilussa sekä urheilu ja kilpailuoikeudet.

Laajuus: 4 opintoviikkoa.

Suoritustapa: Luennot ja kirjallinen kuulustelu, jossa tentittävää kirjallisuutta 676 sivua. Tentissä on yksi kysymys luentosarjasta ja loput tenttikirjallisuudesta. Luentosarja järjestetään yksityisoikeuden laitoksen luentosalissa seuraavasti:

prof. **Heikki Halila** 29.9., 1.-2.10 ja 6.-7.10. klo 12-14 (urheilun normit, urheilu kansanliikkeenä, urheilun ammattilaisorganisaatiot, urheilun sopimukset, vahingonkorvaus urheilussa ja urheilun kurinpito, urheilun oikeusturvalautakunta)

dos. **Pekka Timonen** 30.9. klo 12-14 (urheilu-oikeuden yleiset opit, markkinaehtoinen urheilu ja urheilun oikeudellistuminen)

OTL **Essi Kinnunen** 3.10. klo 12-14 (urheilu ja rikosoikeus)

OTL **Mika Palmgren** 8.10. klo 12-15 (urheilijan oikeusasema ja sosiaaliturva sekä pelaaja-agentit)

VT **Olli Rauste** 9.10. klo 12-14 (urheilu ja immateriaalioikeudet sekä CAS)

OTT **Petri Kuoppamäki** 10.10. klo 12-13 (urheilu ja kilpailuoikeus)

Prof. **Juha Lappalainen** 10.10. klo 13-14 (urheilu ja prosessioikeus)

prof. **Esko Linnakangas** 13.10. klo 12-14 (urheilu ja verotus)

Hyväksyttävästä syystä luentovapautuksen saaneet suorittavat tentissä luentosarjan asemesta teos Huttunen, M.: A comparative analysis of the legal position of professional sportsmen under Finnish, English and European Community Law. The Borderlines of Employment.(1999) 283 sivua.

Tutkintovaatimukset:

- 1) **Rauste, O.:** Urheiluoikeus (1997) s. 1-175, 475-539, 662-736 ja 744-832 sekä arviointi em. teoksesta Timonen, P.: LM 1998 s. 687-691.
- 2) **Aaltonen, K. (toim.):** Urheilun ja liikunnan oikeus käytännössä (2001) s. 15-27, 179-197 ja 202-214.
- 3) Urheiluoikeuden yhdistyksen vuosijulkaisu Urheilu ja oikeus 1999 s. 6-43, 2000 s. 5-32 ja 43-63, 2001 s. 4-10 ja 31-54 ja 2002 s. 5-14 ja 45-62.
- 4) **Tiitinen, K.-P.:** Urheilijain oikeussuhteista. Kuvailuja ja mietteitä, LM 1998 s. 211-221.
- 5) **Halila, H. - Hemmo, M.:** Sopimustyyppit (1996) s. 283-300.
- 6) KKO:n ratkaisut kommentein teoksesta seuraavat ratkaisut kommentteineen 1998:122, 1998:143, 1999:85 ja 2002:38 (43 sivua)
- 7) Luentosarja urheiluoikeudesta.

2. Urheiluoikeuden jatko-osa (21972)

Vastaava opettaja prof. Heikki Halila

Tavoite: Jatko-osassa paneudutaan syvällisemmin kuin yleisessä osassa urheiluoikeuteen. Tähän tenttiin voivat osallistua vain ne, jotka ovat suorittaneet yleisen osan tentin.

Sisältö: Urheiluoikeus Suomessa, Pohjoismaissa sekä valinnaisesti Englannissa tai Saksassa sekä piirteitä urheiluoikeudesta yleismaailmallisena ilmiönä. Urheiluoikeuden ilmeneminen eri kohdealueilla kuten kurinpidossa, työoikeudessa, sopimusoikeudessa, rikosoikeudessa ja verotuksessa. Tutkintovaatimuksiin kuuluvien teosten vaihtamisesta voi sopia vastaavan opettajan kanssa.

Laajuus: 5 opintoviikkoa.

Suoritustapa: Seminaari ja kirjallinen kuulustelu, jossa tentittävää kirjallisuutta 796 sivua. Heikki Halila pitää tutkintovaatimusten kohdassa 8 tarkoitettua luentoseminaarin yksityisoikeuden laitoksen luentosalissa. Sen suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista ja ryhmätyön tekemistä urheilusopimuksen alalta. Luentoseminaarissa käydään lävitse sopimuksen tekemistä eri kohdealoilla, joista osa koskee urheilua, osa muita sopimusalueita. Tehtävien jako on 1.3. klo klo 10-11 ja seminaaritulaisuudet 15.-24.3. klo 10-12. Ennakoilmoittautuminen 23.-24.2. sähköpostitse. Osanottajamäärä on rajoitettu.

Tutkintovaatimukset:

- 1) **Tarasti, L.:** Legal solution in International Doping cases (2000) s. 1-114.
- 2) **Linnakangas, E.:** Urheilu ja verotus (1984) s. 1-28 ja 54-185 sekä arviointi em. teoksesta Voipio, J, LM 1985 s. 120-129.
- 3) **Kinnunen, E.:** Rangaistava toisen vahingoittaminen urheilussa (1999) (131 sivua)
- 4) **Grayson, E.:** Sport and the Law (2000) s. 373-482 tai Fritzweiler, J. - Pfister, B. - Summerer, T: Praxishandbuch Sportrecht (1998) s. 1-33, 80-91, 213-276, 425-445 ja 483-512.
- 5) **Halila, H.:** Vastuu hoitamatta jääneestä urheilijan sosiaaliturvasta. DL 2000 s. 974-997.
- 6) Idrottsjuridisk skriftserie 5. Artikelsamling 2000. Svensk idrottsjuridisk förening. (168 sivua)
- 7) **Huttunen, M.:** Joukkueurheilijan ja urheiluseuran välinen pelaajasuhde - työsuhte vai muu sopimussuhde. Työoikeudellisen yhdistyksen vuosikirja 1994 s. 41-86.
- 8) Sopimuksetekoa koskeva luentoseminari.

Aineiden väliset täydentävät opinnot ja muita opintoja

Yksityisoikeuden laitoksen yhteiset täydentävät opinnot (1-3)

1) Lainvalmistelun kurssi

Prof. **Matti Mikkola** pitää yhdessä prof. **Jyrki Talan** ja dosentti **Matti Niemivuon** kanssa lainvalmistelun kurssin. Tarkka ajankohta ja paikka ilmoitetaan myöhemmin.

2) Siviilioikeudellinen ajattelu ja tutkimus

Tavoite. Tutustuminen siviilioikeudellisen ajattelun perusteisiin sekä siviilioikeustutkimuksen kysymyksenasetteluihin, metodisiin lähtökohtiin ja tutkimusmenetelmiin.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. 1. Laintulkinnan teoria erityisesti siviilioikeudellisesta näkökulmasta. 2. Siviilioikeustutkimuksen kysymyksenasettelut, lähtökohdat ja menetelmät.

Laajuus. 4 opintoviikkoa

Vastuuolettaja prof. **Urpo Kangas**

Opetusmuodot. Professori **Matti Mikkola** pitää yhdessä emeritusprofessori **Aulis Aarnion** kanssa sekä syyslukukaudella että kevätlukukaudella luennot siviilioikeuden ajattelusta ja metodologiasta (10+10 t.). Luentosarja (yht. 20 tuntia) on tarkoitettu yksityisoikeuden syventäviin opintoihin osallistuville, se korvaa tiedekunnan yleisen metodiseminaarin. Metodiseminaarin korvaavaan luentosarjaan liittyy erillinen seminaarityö.

Emeritusprofessori **Aulis Aarnio** luennoi siviilioikeudellisen ajattelun perusteista (10 t.) yksityisoikeuden laitoksen luentosalissa 10. ja 11.11 klo 10-12 ja 13-16; sekä vastaavasti keväällä 2004 samassa paikassa 5. ja 6.4 klo 10-12 ja 13-

16. Professori **Matti Mikkola** luennoi oikeustieteellisen tutkimuksen metodologiasta (10 t.) 22.9-26.9.2003 klo 12-14; sekä vastaavasti keväällä 2004, 15-26.3 ma-pe klo 12-14. Huom. kurssin osien käännetty järjestys!

Ne opiskelijat, jotka eivät korvaa tiedekunnan yleistä metodiseminaaria ylläolevalla luentosarjalla, voivat korvata tutkintovaatimuksen kohdan 4 professori Aarnion luennoilla ja tutkintovaatimuksen kohdan 1 professori Mikkolan luennoilla.

Tutkintovaatimukset

1) **Häyhä, J.** (toim.), *Minun metodini* (1997), s. 15-358.

2) **Tolonen, H.**, *Menneet ja nykyiset käsitteet oikeuden ja yhteiskunnan aatehistoriassa*. *Oikeus* 1992:2, s. 126-144 sekä sama, *Oikeudelliset teoriat ja oikeustiede: esimerkkinä sopimusoikeus*. *Oikeus* 1996:1, s. 2-17.

3) **Pöyhönen, J.**, *Uusi varallisuus oikeus* (2000) ja **Aarnio, A.**, *Uusi varallisuus oikeus - vai vanha?* *Lakimies* 2002.

4) **Aarnio, A.**, *Laintulkinnan teoria* (1989), 312 s.

5) **Helin, M.**, *Lainoppi ja metafysiikka* (1988), s. 247-430.

3) Käytännön yritys juridiikkaa - SimLAW yritys simulaatiopeli

Vastuuolettajat: prof. **Jarno Tepora**, vsn. prof. **Heikki Toiviainen** ja assistentti **Tero Erme**

Tavoite. Opintojakson aikana perustetaan yritykset laatimalla niitä koskevat asiakirjat. Yritykset kilpailevat keskenään markkinoilla, joilla ne joutuvat tekemään sekä taloudellisia että oikeudellisia päätöksiä ja laatimaan niitä koskevat asiakirjat. Yritykset toimivat muutaman tilikauden ajan ATK-pohjaisen yritys simulaatiopelin muodossa.

Laajuus. Opinnot järjestetään kerran syys- ja kevätlukukaudessa. Opintojen tarkemmasta ajan-

kohdasta ilmoitetaan erikseen.

Opintojen laajuus ja opintoviikot: vetävän ryhmän opiskelijat 4 ov ja pelaajaryhmän jäsenet 2 ov.

Opinnot oikeuttavat opintoviikkosuorituksiin esineoikeuden täydentävien opintojen rahoitus- ja vakuusoikeuden opintokokonaisuudessa. Muista täydentävien opintojen opintoviikkosuorituksista ilmoitetaan erikseen.

Vähimmäisedellytykset osallistumiselle. Opintoihin osallistumisen vähimmäisedellytyksenä on, että siviilioikeuden, kauppaoikeuden ja esineoikeuden aineopinnot on suoritettu. Kirjanpidon opinnot ovat eduksi.

Suoritustapa. Opinnot suoritetaan kolmen (3) viikon pituisen ajanjakson kuluessa. Opinnot ovat intensiiviset ja niiden hyväksytyt suorittaminen edellyttää osallistujilta erityistä aktiivisuutta, aloitteellisuutta ja sitoutumista. Vetävään ryhmään valitaan 4 opiskelijaa. Pelaajaryhmien koko on 3-4 opiskelijaa. Kullakin opintojaksolla muodostetaan 4-5 pelaajaryhmää.

Immateriaalioikeudellisten uutisten seuranta ja työstäminen lukuvuonna 2003-2004

Kurssin järjestäjät: IPR University Centerin jäsenkorkeakoulut (Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tdk, Turun yliopisto, oikeustieteellinen tdk, Svenska Handelshögskolan, Helsingin kauppa- ja korkeakoulu, Teknillinen korkeakoulu) valitsevat hakemusten perusteella yhteensä korkeintaan 8 opiskelijaa laatimaan uutisia immateriaalioikeudellisesta kiinnostavista tapahtumista kotimaassa ja ulkomailla. Projektia koordinoi IPR University Centerin informaattikko Päivi Helander, joka toimittaa uutiset instituutin kotisivulle.

Vastuupettaja Helsingin yliopistossa: yksityisoikeuden laitoksen assistentti **Timo Uotila**.

Osallistujat ja valinta. Kurssille otetaan 1-3 opiskelijaa jokaisesta korkeakoulusta, ei kuiten-

kaan yhteensä enempää kuin 8. Kurssille haetaan täyttämällä lomake (saatavana tiedekunnan kansliasta), joka tulee palauttaa täytettynä 15.9.2003 klo 16.00 mennessä. Opiskelijat kurssille valitsee asianomainen korkeakoulu.

Edellytykset. Opiskelijalla tulee olla suoritettuna vähintään 80 opintoviikkoa. Suositeltavaa on, että Helsingin yliopiston opiskelija on suorittanut immateriaalioikeuden täydentävät opinnot kauppaoikeudesta. Mikäli opiskelija ei ole suorittanut em. kurssia eikä harjoitusseminaaaria, tulee hänen hakemuksessaan osoittaa muutoin kiinnostuksensa immateriaalioikeuksiin. Uutisten etsiminen ja työstäminen edellyttää hyviä tietoteknisiä valmiuksia. Viestintäalan kokemus tai koulutus luetaan eduksi.

Tavoite. Opiskelija perehtyy immateriaalioikeudellisen aineiston seurantaan ja analysointiin sekä uutistyyppiseen kirjoittamiseen seuraamalla muutamia uutislähteitä verkosta ja laa- timalla uutisia julkaistavaksi IPR University Centerin verkkosivuille.

Laajuus ja arvostelu. Kaksi opintoviikkoa kahden lukukauden aikana. Nämä sisällytetään täydentäviin aineopintoihin. Arvostelussa otetaan huomioon määrä ja tekstien laatu (kieliasu, jäsentely, tiivistäminen jne) sekä kunkin uutistehtävän vaikeusaste.

Opetusmuodot. Opiskelija hoitaa varsinaisen uutisten etsimisen ja toimitustyön itsenäisesti. Kurssin alussa järjestetään valituille opiskelijoille tilaisuus, jossa kerrotaan uutisten laadinnasta, tiedonhausta ja käytettävistä lähteistä sekä sovi- taan mitä lähteitä / aihepiirejä kukin opiskelija seuraa. Ohjausta, neuvontaa, ylimääräistä uutisoitavaa sekä palautetta teksteistään opiskelija saa vastaavalta opettajalta ja koordinaattorilta, joka myös tarkistaa jokaisen uutisen (muodon, kieliasun, linkit) ennen kuin siirtää sen verkkosivuille. Tammikuussa 2004 järjestetään toinen tapaaminen, jossa arvioidaan syyslukukauden aikana laadittujen uutisten laatua ja työmäärää ja jaetaan seurattavia uutislähteitä uudelleen. Opiskelijan tulee sitoutua tehtävään koko luku- vuoden ajaksi. Kurssista ei järjestetä kirjallista

kuulustelua.

Immateriaalioikeusinstituutin verkkosivuihin voit tutustua osoitteessa <http://www.iprinfo.com>

Miehet, naiset, väkivalta ja oikeus

Kks. opinto-oppaasta naisoikeuden tai rikosoikeuden kohdalta.

Oikeus ja diskriminaatio

Ks. opinto-oppaasta naisoikeuden kohdalta.

Rajaton oikeus – näkökulmia EU:n raja-alueiden oikeuteen kansainvälisen ongelman valossa

Suunnitteluryhmä: Sari Lindblom-Yläne, Jyri Inha, Soile Pohjonen, Paula Ilveskivi, Tuomas Ojanen, Taina Tuori ja Päivi Leino-Sandberg

Tavoitteet:

Kurssi kattaa oikeushistorian, oikeusteorian, valtiosääntöoikeuden, eurooppaoikeuden ja kansainvälisen oikeuden alat. Kurssilla pohditaan EU:n laajenemista ja Kyproksen jakamiseen liittyvää problematiikkaa. Kurssin on ongelmalähtöinen, ja sille otetaan 50 opiskelijaa. **Laajuus:** 10 ov

Ajankohta: 22.9.-4.12.2003

Johdantoluentosarja:

”Tervetuloa kurssille”, kurssin suunnitteluryhmän opettajat, ma 22.9. kello 12-13

Kansainvälinen oikeus, prof. Martti Koskenniemi, ma 22.9. kello 14-17

Valtiosääntöoikeus, prof. Mikael Hidén, ti 23.9., kello 10-14

Oikeushistoria, prof. Jukka Kekkonen ja OTT Jyri Inha ke 24.9., kello 10-14

Oikeusteoria, dos. Soile Pohjonen to 25.9. kello 10-12 ja prof. Ari Hirvonen to 2.10. kello 9-11

Eurooppaoikeus, prof. Tuomas Ojanen, to 2.10., kello 12-16

Johdatus ongelmalähtöiseen opiskeluun, dos. Sari Lindblom-Yläne: pe 3.10. kello 9-11

Ongelmalähtöiset pienryhmät:

Oikeusteorian ryhmä ”Lopullisia sääntöjä vai jatkuva dialogia?”, opettaja dos. **Soile Pohjonen:** ke 8.10., 15.10., 22.10. ja 29.10. kello 12-16

Oikeushistorian ryhmä, opettaja OTT **Jyri Inha:** pe 3.10. klo 12-14, pe 10.10. ja 17.10. 12-15, ke 22.10., kello 15-17 ja to 30.10. kello 15-17.

Valtiosääntöoikeuden ryhmä, opettaja OTL **Paula Ilveskivi:** ke 8.10., 15.10., 22.10. ja 29.10. kello 10-14

Eurooppaoikeuden ryhmä, opettaja: LL.M **Päivi Leino-Sandberg** ti 7.10. kello 13-15, 14.10.

kello 10-14, 21.10. kello 10-14, 18.10. kello 10-14, 4.11. kello 13-15

Kansainvälisen oikeuden ryhmä, opettaja OTK **Taina Tuori:** ma 6.10. 14-16, to 9.10., 16.10., 23.10. kello 14-18

Päätösseminaari 3.-4.12. kello 9-16

Kurssi suoritetaan laatimalla 20-sivuinen loppuytö oman pienryhmän oikeudenalan näkökulmasta. Loppuytön kirjoittamiseen on varattu aikaa kaksi viikkoa (viikot 45-46) pienryhmätyöskentelyn jälkeen. Lopputöiden on oltava valmiina ma 17.11., jolloin ne palautetaan pienryhmien opettajille. Kukin opiskelija perehtyy huolella myös muiden pienryhmien lopputöihin. Tähän perehtymiseen on varattu viikot 47-48.

Kurssilla on läsnäolopakko. Kirjallisen työn laatimisen lisäksi opiskelijoiden on osallistuttava aktiivisesti sekä johdantoluentosarjaan, pienryhmätyöskentelyyn että päätösseminaariin. Opettajan suostumuksella voi perustellusta syystä saada luvan poissaololle. Jokaisen poissaolon osalta vaaditaan opettajan kanssa erikseen sovittava korvaava suoritus.

Loppuytö korvaa harjoitusseminaarin. Kurssi merkitään rekisteriin siten, että viisi opintoviikkoa sijoitetaan yleisiin täydentäviin opintoihin ja viisi pienryhmän oppiaineen täydentäviin. Kurssille ilmoittaudutaan sähköpostitse osoitteeseen oik-kaytannonkurssit@helsinki.fi.

Ilmoittautuessasi kurssille ilmoita sähköpostissa seuraavat tiedot: 1) Opintoviikkomäärä, 2) Oletko suorittanut oikeushistorian, oikeusteorian, valtiosääntöoikeuden, eurooppaoikeuden ja kansainvälisen oikeuden aineopinnot ja 3) Laita viisi pienryhmää suosituimmuusjärjestykseen.

Kuhunkin pienryhmään otetaan 10 opiskelijaa. **Valintakriteerinä** kurssille on kaikkien viiden oppiaineen (oikeusteoria, oikeushistoria, valtiosääntöoikeus, eurooppaoikeus ja kansainvälinen oikeus) aineopintotentin suorittaminen. Nämä aineopintotetit on suoritettava viimeistään syksyn 2003 ensimmäisellä tenttikierroksella. Valintakriteerit täyttävät opiskelijat valitaan kursseille ilmoittautumisjärjestyksessä.

Lisätietoja kursseista voi kysyä sähköpostiosoitteesta oik-kaytannonkurssit@helsinki.fi. Myös suunnitteluryhmän jäsenet antavat tarvittaessa lisätietoja.

Tutkijalinja: tutkijantaitojen täydentävät opinnot (5 ov)

Syksyllä 2001 käynnistyi kokeiluluonteinen =Tutkijalinja=, jonka puitteissa on mahdollista harjoittaa tutkijankoulutusta palvelevia opintoja. Tutkijalinja on tarkoitettu niille tiedekunnan opiskelijoille, jotka tuntevat kiinnostusta tutkimuksen tekemiseen ja jotka pyrkivät kehittämään tutkijantaitojaan mahdollisia myöhempiä tieteellisiä jatko-opintojaan silmällä pitäen. Vastaavina opettajina toimivat prof. **Kimmo Nuotio**, akatemiaturkija **Heikki Pihlajamäki** sekä assistentti **Toomas Kotkas**.

Lukuvuosien 2001 – 2003 aikana toimintaan osallistui vajaat kymmenen henkilöä. Lukuvuoden 2002-2003 alussa ryhmään otetaan noin kuusi uutta opiskelijaa. Työskentely järjestetään sillä periaatteella, että opiskelija seuraa mainittua ohjelmaa pääsääntöisesti yhtä useamman vuoden ajan. Se tultaneen järjestämään kahdelle ryhmälle erikseen. I vaiheen kaksivuotinen ohjelma on suunnattu pääsääntöisesti 2. ja 3. vuoden opiskelijoille, kun taas II vaiheen kaksivuotinen ohjelma on suunnattu pääsääntöisesti 4. ja 5. vuoden opiskelijoille.

Tavoite: Tutkijalinja muodostaa perustutkinnon sisällä tutkijantaitoja kehittävän ja oikeustieteellisiin jatko-opintoihin valmentavan opintojakson.

Laajuus: Yhden lukuvuoden hyväksytystä toiminnasta saa hyväkseen viisi opintoviikkoa

tutkijantaitojen täydentäviin aineopintoihin. Enin määrä on kuitenkin neljältä vuodelta kertyvät 20 opintoviikkoa. Koska tutkijalinja palvelee tutkijankoulutusta, sen piirissä suoritettuja II vaiheen opintoja voi lukea hyväksi valinnaisesti myös oikeustieteellisiin jatko-opintoihin.

Kieli: Ryhmä toimii tarvittaessa sekä suomen että ruotsin kielellä.

Tutkijalinjan toiminta ei muodosta mitään erillistä väylää jatko-opintoihin, vaan tutkijalinjalaiset kilpailevat tutkinnon suoritettuaan normaalisti jatko-opintoviroista ja rahoituksista muiden jatko-opintoihin suuntautuvien kanssa.

Opetusmuodot: Tutkijalinjan seminaari kokoontuu lukuvuoden aikana. Luentojen ohella omaehtoista oppimista tukevat opetusmuodot ovat keskeisiä. Kirjatentin sijasta käytetään muita suoritustapoja. Toiminta järjestetään joustavasti ryhmän tarpeiden ja kiinnostuksen mukaan. Ryhmään kuuluvat opiskelijat osallistuvat keskeisesti opetuksen suunnitteluun. Opettajina toimivien kahden tutkijan lisäksi käytetään vierailevia luennoitsijoita ja tutkijoita. Seminaarin yhteisiin tilaisuuksiin osallistuminen on pakollista. Opiskelija voi sen lisäksi lukea tutkijalinjatoimintaansa myös yksilöllisesti määräytyvän osuuden. Hän voi esimerkiksi osallistua omaa aihepiiriään lähellä olevaan tieteelliseen seminaariin ja laatia sen tahtumista selostuksen seminaariin.

Teoreettinen opetus painottuu lukuvuoden alkupuolelle, minkä jälkeen omaehtoisen työskentelyn osuus painottuu. Lukuvuoden päättyessä opiskelija laatii sen aikaisesta toiminnastaan raportin. Hyväksytty raportti päättää opintojakson. Opintojaksosta ei anneta arvosanaa.

Opiskelijat valitaan tutkijalinjalle vapaamuotoisen hakemuksen perusteella. Tutkijalinjalle jo hyväksytyt ei tarvitse tehdä uutta hakemusta, vaan riittää että he ilmoittavat, haluavatko jatkaa ryhmässä. Valinnassa kiinnitetään erityistä huomiota sitoutuneisuuteen, mahdollisiin kirjallisiin ansioihin ja kielitaitoon. Hakemukset toimitetaan Kimmo Nuotiolle tai Heikki Pihlajamäelle 12.9.2002 mennessä. Valinnoista ilmoitetaan

26.9.2003 mennessä, ja seminaarin ensimmäinen kokoontuminen on ma 6.10. klo 14-16 oikeudenyleistieteiden seminaarihuoneessa.

Kansainväliset oikeustapauskilpailut

ELSA Moot Court Competition on WTO-aiheinen oikeustapauskilpailu. Kilpailun suullinen finaali järjestetään Keski-Euroopassa joko WTO:n tai International Court of Justicen tiloissa ja joukkueet valitaan kirjallisen muistion perusteella. Jos yhdestä maasta osallistuu useampi kuin yksi joukkue, suoritetaan kansalliset karsinnat. Joukkueessa on 2-4 henkilöä ja kilpailukieli on englanti. Perustutkinto-opiskelijoille hyvitetään pelkkään kirjalliseen osuuteen osallistumisesta 5 ov ja koko kilpailusta 8 ov. Jos olet kiinnostunut osallistumaan kilpailuun, seuraa ELSA Helsinki ry:n ilmoitustaulua tai ota yhteyttä ELSAn hallituksen syyslukukauden alussa.

European Moot Court Competition -kilpailu järjestetään kerran lukuvuodessa siten, että syyslukukauden aikana on lähetettävä kirjalliset suoritukset, joista valitaan 40 parasta joukkuetta helmikuussa järjestettäviin alkukarsintoihin. Neljä parasta joukkuetta pääsee finaaliin, joka järjestetään EY:n tuomioistuimessa Luxemburgissa keväisin. Kilpailuun ilmoittautuvat 3-4 hengen joukkueet. Kilpailukielenä on vaihtoehtoisesti joko ranska tai englanti. Lisätietoja ass. Olli Wikbergille, sähköp. olli.wikberg@helsinki.fi., tarkempia tietoja kilpailusta on nähtävissä järjestäjän verkkosivuilla osoitteessa www.elmc.org. Osallistumisesta kilpailuun (vähintään alkukarsintoihin saakka) saa lukeahyväkseen 8 ov. Opiskelija voi sisällyttää 8 ov ao. aineen täydentäviin opintoihin. Vaihtoehtoisesti opintoviikkoja voi opettajan suostumuksella lukea hyväksi aineen syventävissä opinnoissa. Opiskelija voi myös hajauttaa 8 ov kokonaisuuden siten, että hän hakee korvaavuutta kolmen opintoviikon laajuisesta harjoitusseminaarista. Tällöin hän voi lisäksi hyväksilukea ao. aineen täydentäviin/syventäviin opintoihin 5 ov.

Dittmar & Indrenius järjestää vuosittain European Moot Court Competition -kilpailuun osallistuvalla

Helsingin yliopiston joukkueelle yleistä oikeudenkäyntikirjelmän laatimista ja oikeudenkäyntiesiintymistä koskevaa koulutusta. Joukkue voi myös käyttää Dittmar & Indreniuksen toimistopalveluja, kuten kokouksiloja ja kopiointia, sekä toimiston kirjastoa. Lisäksi toimisto sponsoroii joukkuetta muun muassa korvaamalla kilpailuun osallistumisesta aiheutuvia matka- ja muita kustannuksia. Yhteyshenkilönä toimii asianajaja Hanna Laurila, puh. 09 6817 0117, sähköposti: hanna.laurila@dittmar.fi

Tävlingen om det Sporrang Lönnrothska priset är en nordisk rättegångstävling, som handlar om den Europeiska mänskörättskonventionen. Tävligen anordnas varje år i en av de nordiska huvudstäderna i juni. I tävligen deltar minst fyra och högst åtta tävlande. Anmälningarna skall vara inlämnade senast 31.10. Förberedelsen och skriftliga delen omfattar hela värterminen. Omfattning: 8 studieveckor. Kontaktperson vid juridiska fakulteten i Helsingfors: professor Raimo Lahti.

Työharjoittelu

Tavoitteet. Työharjoittelun tavoitteena on tukea opiskelijan teoreettista opiskelua ja tarjota mahdollisuus soveltaa tiedekunnassa hankittuja tietoja ja taitoja käytännön työelämässä. Harjoittelulla tarjotaan opiskelijalle mahdollisuus miettiä omia suuntautumisvaihtoehtoja ja saada henkilökohtaista työnohjausta.

Harjoittelujakson aikana opiskelijalla on mahdollisuus luoda kontakteja ammatissa toimiviin lakimiehiin.

Sisältö ja laajuus. Opiskelija voi liittää ON/OTK-tutkintoon yhteensä 1-3 opintoviikon laajuisen työharjoittelun vapaavalintaisiin täydentäviin aineopintoihin. Opintoviikkoja ei liitetä minkään oppiaineen yhteyteen. Työharjoittelu on mahdollista suorittaa 1-3 kuukauden (1-3 ov) harjoitteluna yliopiston tukemassa harjoittelujärjestelmässä, ohjattuna neljän viikon (3 ov) työskentelynä tiedekunnan hyväksymässä harjoittelupaikassa tai 1-3 kuukauden (1-3 ov)

työskentelynä itse hankitussa työpaikassa alla esitetyn kriteerein. Harjoittelujakson päättymisen jälkeen tiedekunnan opintotoimikunta päättää harjoittelun hyväksymisestä. Tutkintoon voidaan liittää 1.1.2000 jälkeiset työskentelyjaksot, mikäli niistä esitetään alla mainitut selvitykset.

Työharjoittelun hyväksyminen osaksi tutkintoa. Harjoittelusta voi saada enintään 3 opintoviikkoa edellä mainituilla tavoilla. Yliopiston tukemassa järjestelmässä tai itse hankitussa työpaikassa opiskelija voi saada 1 ov:n harjoittelukuukautta kohti. Lyhyin työskentelyjakso on aina yksi kuukausi, eikä sitä voi koota useasta osasta. Opintojen ohella suoritettu osa-aikatyö voidaan myös hyväksyä harjoitteluksi. Tuolloin hyväksyttävän lyhyimmän työskentelyjakson tulee vastata työtuntimäärältään yhden kuukauden täysipäiväistä harjoittelua. Tuolloin työnantajan todistuksesta tulee ilmetä työn tekemisen ajankohta ja kokonaistyötuntimäärä.

Yliopiston tukeman järjestelmän harjoittelupaikat tulevat haettaviksi keskitetysti kevatlukukaudella. Harjoittelu sijoittuu yleensä kesäaikaan, mutta vuosittain on joitakin harjoittelumahdollisuuksia myös lukukausien aikana.

Ohjattu työharjoittelu sisältää työhön tutustumista yksityisellä tai julkisella sektorilla. Harjoittelujakson pituus on neljä viikkoa ja se on palkaton. Tiedekunta hankkii työpaikat, joissa suoritettu harjoittelu voidaan hyväksyä osaksi tutkintoa. Tarkempia tietoja ohjatun työharjoittelun suorittamisesta annetaan syyslukukauden aikana ilmoitustauluilla ja tiedekunnan www-sivuilla.

Mikäli opiskelija hankkii itse harjoittelupaikan on työtehtävien sopivuudesta sovittava etukäteen. Työtehtäviltä edellytetään kytkentää OTK-tutkinnon alaan. Tällaisia työtehtäviä voi olla esim. tuomioistuimissa, ministeriöissä, asianajotoimistoissa, pankeissa, vakuutusyhtiöissä, konsulttiyhtiöissä, yritysten lakiasia- ja hallinto-osastoissa sekä järjestöissä. Etukäteishyväksyntää haetaan opintotoimistosta saatavalla lomakkeella. Varadekaani päättää työnantajan vahvistaman tehtäväkuvausten perusteella ovatko esitetyt työtehtävät sopivia tiedekunnan päätöksessä

tarkoitetuksi työharjoitteluksi.

Työharjoittelun hyväksymistä varten opiskelijan tulee toimittaa opintotoimikunnalle raporttilomake sekä seuraavat liitteet: a) 2-3 sivun mittainen selvitys, josta ilmenee harjoittelijan nimi, työnantaja, harjoittelu-aika, harjoittelun luonne, kuvaus työnantajan toiminnasta, kuvaus harjoittelijan työstä ja hänen harjoittelun kuluessa oppimistaan asioista sekä kuvaus saadusta ohjauksesta; b) harjoittelijan täyttämä työtuntilista; c) työnantajan täyttämä palautelomake, josta ilmenee mm. tehtävien luonne, työmäärä ja kuvaus harjoittelun onnistumisesta; d) etukäteishyväksyntä, mikäli opiskelija on hankkinut itse harjoittelupaikan. Kaikkia edellä mainittuja lomakkeita saa opintoneuvojalta.

Opintotoimikunnalle osoitetut hakemukset liitteineen jätetään tiedekunnan opintoneuvojalle tai lähetetään osoitteella: Opintotoimikunta, Oikeustieteellinen tiedekunta, PL 4, 00014 Helsingin yliopisto. Opintotoimikunta käsittelee hakemuksia noin kerran kuukaudessa. Opiskelija saa tiedon opintotoimikunnan päätöksestä kirjallisesti.

Opintotoimikunta voi hylätä hakemuksen, mikäli se katsoo, ettei hakemuksen perusteiksi esitetyt selvitys vastaa työharjoittelulle asetettuja tavoitteita. Hyväksymistä on haettava hyvissä ajoin ennen valmistumista.

Vuorovaikutus- ja ryhmänohjaustaidot

Tavoite ja sisältö

Kurssin tarkoituksena on valmistaa uusien opiskelijoiden pienryhmäohjaajat eli tuutorit tehtäväänsä. Tuutorin tärkein tehtävä on perehdyttää uudet opiskelijat oikeustieteellisen tiedekunnan ja opiskelijayhteisön toimintaan. Kurssin aikana käydään läpi mm. erilaisia vuorovaikutus- ja ryhmänohjaustaitoihin liittyviä kysymyksiä. Kurssilla tutustutaan myös mm. opintoihin, kirjastoon ja opiskelijajärjestöihin pienryhmäohjauksen helpottamiseksi. Kurssi ajoittuu pääasiassa keväälle, mutta myös pienryhmäohjauksen aikana syys-lokakuussa järjestetään yhteisiä tapaamisia. Kurssi on sidottu

opiskelijatuutorointiin niin, että vain tuutorit, jotka tiedekunta keväällä valitsee tehtävään (sekä uusien tutkinto-opiskelijoiden että määräaikaisten ulkomaalaisopiskelijoiden tuutorit) voivat osallistua kurssille. Ulkomaalaisopiskelijoiden tuutorit osallistuvat osittain tiedekunnan järjestämään koulutukseen ja osittain yliopiston opintoasiainosaston ja kansainvälisten palveluiden järjestämään kansainvälisten tuutoreiden koulutukseen.

Laajuus 3 opintoviikkoa

Opetus ja suoritustapa

Kurssiin sisältyy yhteisiä koulutuspäiviä ja ryhmitöitä sekä itsenäistä opiskelua. Jokainen opiskelija laatii suunnitelman ja asettaa tavoitteita omalle toiminnalleen, ja tuutoroinnin päätyttyä tarkastellaan tavoitteisiin pääsemistä. Kurssin aikana pidetään oppimispäiväkirjaa, josta toimitetaan kooste tuutoroinnin päätyttyä. Ulkomaalaisopiskelijoiden tuutorit osallistuvat tiedekunnan järjestämään koulutukseen ryhmän-ohjaus- ja vuorovaikutustaitojen osalta ja muiden asioiden osalta yliopiston opintoasiainosaston ja kansainvälisten palveluiden järjestämään kansainvälisten tuutoreiden koulutukseen. Koulutus joutaa sen mukaan, millaisia työvälineitä ryhmäohjaukseen tuutorit kokevat tarvitsevansa.

Käytännön kurssit

Asiakirjojen laadintakurssi

Tavoite. Kurssin tarkoitus on lisätä opiskelijoiden valmiuksia työelämässä. Kurssilla laaditaan asiakirjoja oikeustapausten avulla.

Käsiteltävä asiakokonaisuus. Kurssilla laaditaan useita asiakirjoja oikeuden eri aloilta. Aina-kin seuraaviin asiakirjoihin tullaan perehtymään: kiinteistön kauppakirja, haastehakemus, kirjallinen vastine, avioehtosopimus, testamentti, peru- kirja sekä konkurssihakemus.

Laajuus. 3 opintoviikkoa täydentäviä opintoja

Suoritustapa. Opintojaksosta ei määrätä arvosanaa. Hyväksytyt suorittaminen edellyttää aktii-

vista läsnäoloa kurssilla sekä osallistumista kurssin ryhmitöihin/harjoituksiin.

Opetus. Kurseja järjestetään lukuvuonna viisi kappaletta *alustavan tiedon mukaan seuraavasti:*

Syksy:

ensimmäinen kurssi VKO 37-40 (to 11.9, ti 16.9, ti 23.9, ti 30.9)

toinen kurssi VKO 48-51 (to 27.11, ti 2.12, ti 9.12, ti 16.12)

Kevät:

ensimmäinen kurssi VKO 2-5 (to 8.1, ti 13.1, ti 20.1, ti 27.1)

toinen kurssi VKO 11-14 (to 11.3, ti 16.3, ti 23.3, ti 30.3)

kolmas kurssi VKO 18-21 (to 29.4, ti 4.5, ti 11.5, ti 18.5)

Aika ja paikka ilmoitetaan myöhemmin.

Syksyn kurssit ovat jo täynnä mutta kevään kurseille 2 ja 3 on vielä tilaa.

Kurssen för svenskspråkiga studerande meddelas senare.

Opettajat. Kurssilla toimii opettajina käytännössä työskenteleviä lakimiehiä.

Osallistujamäärä. Kurssille otetaan 30 opiskelijaa ilmoittautumisjärjestyksessä. Ilmoittautuminen alkaa 1.8.2003. Ilmoittautuminen tapahtuu WebOodin kautta, ks. ohjeet opinto-oppaan kohdasta Tenttiin ilmoittautuminen. Kurssin tunnustenumero on 21981. Lisätietoja voi tiedustella osoitteesta oik-kaytannonkurssit@helsinki.fi.

Esiintymistaitokurssi

Tavoite. Kurssin tavoitteena on harjoitella ja kehittää erilaisia esiintymistaitoja.

Laajuus. 3 opintoviikkoa täydentäviä opintoja.

Opetus. Ma, klo 13-16, 12.1, 19.1, 26.1, 2.2. ja 9.2. P549 (sh2)

Opetusmuodot. Kurssin aikana opiskelijat pitävät mm. tieteellisen esitelmän ja puheen. Kaikki esiintymiset videoidaan, ja niistä annetaan palautetta.

Opettaja Dos. Sari Lindblom-Ylänne

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Opintojaksosta ei määrätä arvosanaa. Hyväksytyt suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista.

Osallistujamäärä. Kurssille otetaan 12 opiskelijaa ilmoittautumisjärjestyksessä.

Kurssille on ilmoitauduttava 5.1 mennessä. Ilmoittautuminen suositellaan tehtäväksi WebOodin kautta, ks. ohjeet opinto-oppaan kohdasta Tenttiin ilmoittautuminen. Kurssin tunnistenumero on 20595 Ilmoittautumisia aletaan vastaanottaa 1.8.2003 klo 8:00. Lisätietoja kurssista voi tiedustella osoitteesta kaytannonkurssit@helsinki.fi.

Juristin vuorovaikutustaidot I

Tavoite: Kurssin tavoitteena on antaa oikeustieteen opiskelijoille perusvalmiudet työelämää varten ja kehittää opiskelijan vuorovaikutus-, esiintymis-, sopimus-, sovittelu- ja neuvottelutaitoja. Kurssi edellyttää opiskelijalta aktiivista työpanosta ja läsnäoloa. Kurssilla tehdään runsaasti ryhmätöitä ja harjoituksia. Kurssilla sovelletaan ongelmalähtöistä oppimista.

Laajuus. 5 opintoviikkoa täydentäviä opintoja. Korvaa tarvittaessa yhden harjoitusseminaarin sekä ryhmä- ja yksilöviestinnän kurssit.

Opetus. Syksyn kurssit:

Ensimmäinen kurssi alkaa ti 16.9, täynnä

Toinen kurssi alkaa ma 13.10, täynnä

Kolmas kurssi alkaa ma 3.11, täynnä

Kevään kurssit:

Ensimmäinen kurssi alkaa ti 13.1, täynnä

Toinen kurssi: ma 23.2, ma 1.3, ti 9.3, ti 16.3, ke 24.3, ma 29.3 (9-16) ja pe 2.4 (9-12)

Kolmas kurssi: ma 5.4, ke 14.4, ti 20.4, ti 27.4, ti 4.5, ke 12.5 (9-16) ja pe 14.5 (9-12)

Opettajat: vastuopettaja Dos. **Sari Lindblom-Ylänne** ja lisäksi vierailevia asiantuntijoita.

Suoritustapa. Opintojaksosta ei määrätä arvosanaa. Hyväksytyt suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista kurssipäiville, ryhmätöihin ja harjoituksiin sekä oppimisportfolion kirjoittamista.

vista osallistumista kurssipäiville, ryhmätöihin ja harjoituksiin sekä oppimisportfolion kirjoittamista.

Osallistujamäärä. Kullekin kurssille otetaan 21 opiskelijaa ilmoittautumisjärjestyksessä. Ilmoittautuminen tapahtuu WebOodin kautta, ks. ohjeet opinto-oppaan kohdasta Tenttiin ilmoittautuminen. Kurssin tunnistenumero on 21995. Ilmoittautumisia aletaan vastaanottaa 1.8.2003 klo 8:00. Varasijoja lukuvuoden kurseille varataan yhteensä 20, minkä jälkeen seuraavan keran kurssille voi ilmoittautua 2.8.2004. Lisätietoja voi tiedustella osoitteesta oik-kaytannonkurssit@helsinki.fi.

Juristin vuorovaikutustaidot II

Tavoite. Kurssin keskeisenä tavoitteena on kehittää opiskelijoiden johtamistaitoja sekä paneutua ammattieteen alan. Kurssin tavoitteena on lisäksi syventää oikeustieteen opiskelijoiden soveltelu- ja neuvottelutaitoja. Kurssilla harjoitellaan myös arkipäivän kriisien kohtaamista. Kurssi edellyttää opiskelijalta aktiivista työpanosta. Kurssilla tehdään runsaasti ryhmätöitä ja harjoituksia. Kurssilla sovelletaan ongelmalähtöistä oppimista.

Laajuus 5 opintoviikkoa täydentäviä opintoja. Korvaa tarvittaessa yhden harjoitusseminaarin.

Opetus: Kurssi alkaa ti 4.11 ja on jo täynnä.

Opettajat: vastuopettaja Dos. **Sari Lindblom-Ylänne** ja lisäksi vierailevia asiantuntijoita.

Suoritustapa. Opintojaksosta ei määrätä arvosanaa. Hyväksytyt suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista kurssipäiville, ryhmätöihin ja harjoituksiin sekä oppimisportfolion kirjoittamista.

Osallistujamäärä. Kurssille otetaan 21 opiskelijaa ilmoittautumisjärjestyksessä. Kurssille pääsyn edellytyksenä on Juristin vuorovaikutustaidot I –kurssin hyväksytyt suorittaminen. Ilmoittautuminen tapahtuu WebOodin kautta, ks. ohjeet opinto-oppaan kohdasta Tenttiin ilmoittautumi-

nen. Kurssin tunnustenumero on 21996. Seuraavan kerran kurssille voi ilmoittautua 2.8.2004. Lisätietoja voi tiedustella osoitteesta oik-kaytannonkurssit@helsinki.fi.

Prosessikirjoittamisen kurssi

Tavoite. Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan kirjoittamisprosessia ja antaa välineitä tieteellisten töiden loppuun saattamiseen sekä kehittää opiskelijoiden kykyä arvioida itseään tieteellisenä kirjoittajana. Kurssi painottuu tieteellisen kirjoittamisen psykologiaan.

Laajuus 2 opintoviikkoa täydentäviä opintoja.

Opetus: Ma, klo 9-12, 29.9, 13.10, 27.10. ja 10.11. P549 (sh2).

Opetusmuodot. Luennot (12 t) sekä pienryhmäettä itsenäistä työskentelyä. Luennoilla keskitytään tieteellisen kirjoittamisen ominaispiirteisiin, kirjoittamisen esteisiin sekä siihen, miten näitä esteitä pystytään poistamaan. Kurssin aikana kirjoitetaan ja muokataan omaa tieteellistä tekstiä. Tästä syystä kurssille osallistumisen vaatimuksena on, että opiskelijalla on kurssin alkaessa kirjallisen työnsä otsikko sekä yksi sivu luonnosvaiheessa olevaa tekstiä, jota kurssilla muokataan ja täydennetään. Luentojen välillä opiskelijat kokoontuvat pienryhmissä käsittelemään luonnostekstejään.

Opettaja Dos. Sari Lindblom-Yläne.

Suoritustapa ja suorituksen sisältö

Opintojaksosta ei määrätä arvosanaa. Hyväksyty suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista luennoille ja ryhmätyöskentelyyn.

Suoritusajankohta. Suositellaan suoritettavaksi samaan aikaan jonkin kirjallisen työn kanssa (esim. tutkielma tai harjoitusseminaarityö).

Osallistujamäärä. **Kurssille otetaan 20 opiskelijaa ilmoittautumisjärjestyksessä.**

Kurssille on ilmoittauduttava 22.9. mennessä. Ilmoittautuminen suositellaan tehtäväksi

WebOodin kautta, ks. ohjeet opinto-oppaan kohdasta Tentiin ilmoittautuminen. Kurssin tunnustenumero on 21989. Ilmoittautumisia aletaan vastaanottaa 1.8.2003 klo 8:00. Lisätietoja kurssista voi tiedustella osoitteesta oik-kaytannonkurssit@helsinki.fi.

Yrityksen sopimukset

Tavoite. Kurssin tavoitteena on lisätä opiskelijoiden kykyä tunnistaa yritystoimintaan liittyviä riskejä ja torjua niiden vaikutuksia sopimuksilla.

Käsiteltävä asiakokonaisuus: Kurssilla esitellään tyypillisimpiä yrityksen sopimustyökaluja ja korostetaan sopimusten merkitystä yrityksen riskinhallinnalle.

Laajuus: 3ov
Luetaan velvoiteoikeuden täydentäviin aineopintoihin.

Sisältö: Kurssi jakautuu kaikkiaan kahdeksaan opetuskertaan ja kunkin kerran aihepiiriä esitellään alustusten sekä etukäteen toimitettavien esimerkkisopimuslausekkeiden avulla. Harjoitusten tarkoituksena on tarjota opiskelijoille realistinen kuva sopimusten laadinnasta eri sopimustyypejä ja riskitilanteita silmällä pitäen. Kurssille osallistuminen edellyttää etukäteisvalmistelua ennen kutakin lähiopetuskertaa.

Lähiopetuskerrat: (aina 9:00-10:45) Castrén & Snellmanin tiloissa (Erottajankatu 5A, III kerros) ti 9.9 **Sabina Olin** ja Tero Tuomisto: Kurssin vaatimukset ja sisältö

ti 16.9 **Pekka Talari:** Useimpiin sopimuksiin soveltuvat perusehdot

ti 23.9 **Pekka Talari:** Kauppasopimukset

ti 30.9 **Tero Tuomisto:** Yrityksen rahoitus-sopimukset

ti 7.10 **Jan Lindberg:** IT-sopimukset

to 9.10 **Pia Rinne:** Yrityksen vakuusturva

ti 14.10 **Michaela Ramm-Schmidt:** Jakelusopimukset

to 21.10 **Minna Vanhala-Harmanen:** Työ- ja johtajasopimukset

Opettajat: Opettajina kurssilla toimii Asianajotoimisto Castrén & Snellmanin lakimiehiä. Vastuuopettajana on prof. **Mika Hemmo.**

Suoritustapa: Opintojaksosta ei määrätä arvosanaa. Aktiivinen osallistuminen luentoihin sekä 4-5 sivuinen esse myöhemmin ilmoitettavasta aiheesta.

Osallistujamäärä: Kurssille otetaan 20 opiskelijaa ilmoittautumisjärjestyksessä. Etusija on opinnoissa pisimmälle ehtineillä ja henkilöillä, jotka ovat suorittaneet siviilioikeuden, kauppaoikeuden ja esineoikeuden pakolliset aineopinnot.

Kurssille **ilmoittautuminen** tapahtuu 1.9.2003 mennessä. Ilmoittautuminen tapahtuu WebOodin kautta, ks. ohjeet opinto-oppaan kohdasta Tenttiin ilmoittautuminen. Kurssin tunnustenumero on 20179. Ilmoittautumisia aletaan vastaanottaa 1.8.2003 klo 8:00. Ilmoittautumisen yhteydessä on mainittava opintoviikkomäärä sekä opintosuoritukset koskien siviili-, esine- ja kauppaoikeutta. Lisätietoja kurssista voi tiedustella osoitteesta oik-kaytannonkurssit@helsinki.fi.

Yrityskaupat käytännössä

Tavoite: Kurssilla perehdytään yrityskauppakokonaisuuden eri vaiheisiin. Kurssin tavoitteena on lisätä opiskelijan ymmärrystä yrityskaupan eri osa-alueista ja niiden merkityksestä yrityskaupan hallinnassa.

Käsiteltävä asiakokonaisuus: Kurssilla käsitellään yrityskaupan neuvottelu- ja ostoprosessia, erilaisten sopimusten merkitystä sekä yrityskaupan jälkeisten mahdollisten riitatilanteiden hallintaa. Kurssilla käydään läpi myös yrityskauppaan liittyviä keskeisiä erityiskysymyksiä kuten verotusta, kilpailuoikeudellisia asioita, arvopaperimarkkinalainsäädännön vaikutusta yrityskauppaan ja osakkaiden välisiä sopimuksia. Lisäksi kurssin aikana on mahdollisuus lyhyesti perehtyä tyypillisen anglosaksisen sopimuksen soveltuvuuteen Suomessa.

Laajuus: 6 opintoviikkoa täydentäviä opintoja. Luetaan opiskelijan ilmoittautuessaan tekemän valinnan mukaan joko kauppaoikeuden täydentävien aineopintojen yhteisöoikeuden tai esineoikeuden täydentävien aineopintojen rahoitus-

ja vakuusoikeuden suorituksiksi (5ov). 1 ov hyvitetään muissa täydentävissä aineopinnoissa (pääsääntöisesti sillä edellä mainituista kahdesta vaihtoehdosta, jota kurssi ei korvaa kokonaan) sillä tavalla kuin opiskelija ja kyseisen täydentävien aineopintojen vastaava opettaja keskenään sopivat.

Kurssin suorittamisesta voidaan antaa hyvitystä myös syventävissä opinnoissa (lähinnä sl 2003 alkavissa projekteissa) opiskelijan ja syventävien opintojen vastaavan opettajan sopimalla tavalla.

Sisältö: Kurssiin sisältyy **6 tunnin johdantoluentosarja ja 10 lähiopetuskertaa**. Kunkin lähiopetuskerran aikana perehdytään yhteen osa-alueeseen. Kurssiin liittyy etukäteistehtäviä, joiden tarkoitus on perehdyttää opiskelijoita aihealueeseen ennen lähiopetusta, ja joista huolehtii kunkin lähiopetuskerran opettaja. Kurssin aikana tehdään myös käytännön harjoituksia. Sopimuksiin liittyvä lähiopetus järjestetään sekä suomeksi että ruotsiksi. Anglosaksisen sopimustyyppin käsittely tapahtuu englanniksi.

Ennen kurssia opiskelijoiden suositellaan perehtyvän teokseen *Immonen, Raimo: Yritysjärjestelyt*. Jyväskylä 2000 (noin 250 sivua).

Opetus: 6 tunnin johdantoluentosarja – prof.

Heikki Toiviainen

ti 16.9 16-18 sekä to 18.9 ja pe 19.9 klo 18-20, yks.oik.laitos s1

Lähiopetuskerrat (aina 16:00-18:30) Asianajotoimisto Borenius & Kempin lakimiehet:

ke 1.10 yks.oik.s1 – **Juhani Erma:** Yleinen alustus yrityskaupoista

ke 8.10 yks.oik.s1 – **Tarju Vilppula:** Yrityskaupan verotuskysymyksiä

ke 15.10 P 571 – **Ari-Pekka Saanio:** Due Diligence

ke 22.10 yks.oik.s1 – **Juhani Erma:** Arvopaperimarkkinalaki ja yrityskaupat

ke 29.10 P 571 – **Nina Wilkman:** Sopimus-oikeus I

tai to 30.10 P 549 (sh2) – **Nina Wilkman:** Avtalsrätt I

ke 5.11 P 571 – **Laura Otis ja Ari-Pekka Saanio:** Contract law II: Drafting agreements in English

ke 12.11 P 571 – **Jyrki Tähtinen:** Osakas-sopimus
ke 19.11 P 571 – **Janne Kairo:** Kilpailuoikeudelliset seikat
ke 26.11 P 571 – **Ari Kaarakainen:** Yrityskaupan rahoitus
ke 3.12 P 571 – **Kai Kotiranta:** Riitatilanteet kaupan jälkeen

Opettajat: Vastuunopettaja prof. **Heikki Toivainen** sekä asianajotoimisto Borenus & Kemppisen lakimiehiä. Asianajotoimisto Borenus & Kemppisen lakimiehet ovat tavattavissa opetuksen yhteydessä. Heidät tavoittaa tarvittaessa numerosta 615333 ja sähköpostitse etunimi.sukunimi@borenus.fi.

Suoritustapa: Opintojaksosta ei määrätä arvosanaa. Hyväksytyt suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista johdantoluentoihin ja lähiopetustilaisuuksiin, siihen liittyvien harjoitusten suorittamista sekä kurssin päätteeksi pidettävän tentin läpäisemistä.

Osallistujamäärä: Kurssille otetaan 40 opiskelijaa ilmoittautumisjärjestyksessä. Etusija on opinnoissa pisimmälle ehtineillä ja henkilöillä, jotka ovat suorittaneet siviilioikeuden, kauppaoikeuden ja esineoikeuden pakolliset aineopinnot. Osallistujan tulisi olla suorittanut kirjanpidon pakolliset opinnot. Lisäksi etusijajärjestyksestä laadittaessa huomioidaan, onko opiskelijat osallistunut myös Yrityksen sopimukset –kurssille.

Kurssille ilmoittautuminen tapahtuu 2.9.2003 mennessä. Ilmoittautuminen tapahtuu WebOodin kautta, ks. ohjeet opinto-oppaan kohdasta Tenttiin ilmoittautuminen. Kurssin tunnustenumero on 21200. Ilmoittautumisia aletaan vastaanottaa 1.8.2003 klo 8:00. Ilmoittautumisen yhteydessä on mainittava, korvaako opiskelija kauppaoikeuden vai esineoikeuden täydentävät aineopinnot. Lisäksi on ilmoitettava opinto-

viikkomäärä sekä opintosuoritukset koskien siviili-, kauppaoikeutta ja esineoikeutta. Lisätietoja kurssista voi tiedustella osoitteesta oikaytannonkurssit@helsinki.fi.

Tentti: Tenttikierroksia on kaksi. Ensimmäinen tenttikierros on 15.12.2003 (aika ja paikka ilmoitetaan myöhemmin). Toinen tenttikierros on kauppaoikeuden kl 2004 ensimmäisellä tenttikierroksella.

Tutkintovaatimukset (ei lakikirjatentti)

1) Immonen, Raimo: Yritysjärjestelyt. Jyväskylä 2000 (noin 250 sivua)

2) Lauriala, Jari: Kontrolli, riski ja informaatio. Tutkimus kasvuyrityksen rahoittamiseen ja transaktioihin liittyvistä juridisista- ja liiketoimintariskeistä, sekä niiden hallitsemisesta velvoite- ja yhtiöoikeudellisin keinoin modernin varallisuus oikeuden ympäristössä. Saarijärvi 2001 (noin 225 sivu)

3) Karjalainen, Jarkko – Parkkonen, Jarmo: Arvopaperimarkkinlaki. Jyväskylä 2003, s. 65-101 ja 140-151, ja

Timonen, Pekka: Määräysvalta, hinta ja markkinavoima. Julkisesti noteeratun yrityksen määräysvallan siirtymisen oikeudellinen sääntely. Jyväskylä 1997, s. 272-311, ja

Wist, Tarja – Oker-Blom, Max – Pöntynen, Inga: Due Diligence med hänsyn till aktiebolags-, värdepappersmarknads- och konkurrensrättsliga aspekter. JFT 2001 s. 426-451, ja

Oker-Blom, Max: Ackvisitionskontrollens anatomi – rättsekonomiska tvivel. JFT 2001 s. 260-276, ja

Schultze-Steinen, Petra: Yrityskauppavalvonta ja muut kilpailunrajoituslain uudistukset. DL 1998 s. 576-591, ja

Wik, Christian – Relander, Satu – Aalto-Setälä, Ilkka: Kansallinen yrityskauppavalvonta. DL 1998 s. 592-601